यः श्रीघनो महाबुद्धः सर्वलोकाधिपो जिनः
तन्नाथं शरणं गत्वा वक्ष्ये लोम (केश) सत्कथां ॥

C. इति श्रीगुणकारण्ड व्यूह महायान सूत्रे जिनश्रीराज परिपृच्छे ॥ जयश्री संप्रभावित श्रीमदार्य्यावलोकितेश्वर गुणकारण्ड व्यूह शूत्रराजं द्वाविंशति प्रकरणं समाप्तं ॥ २२ ॥

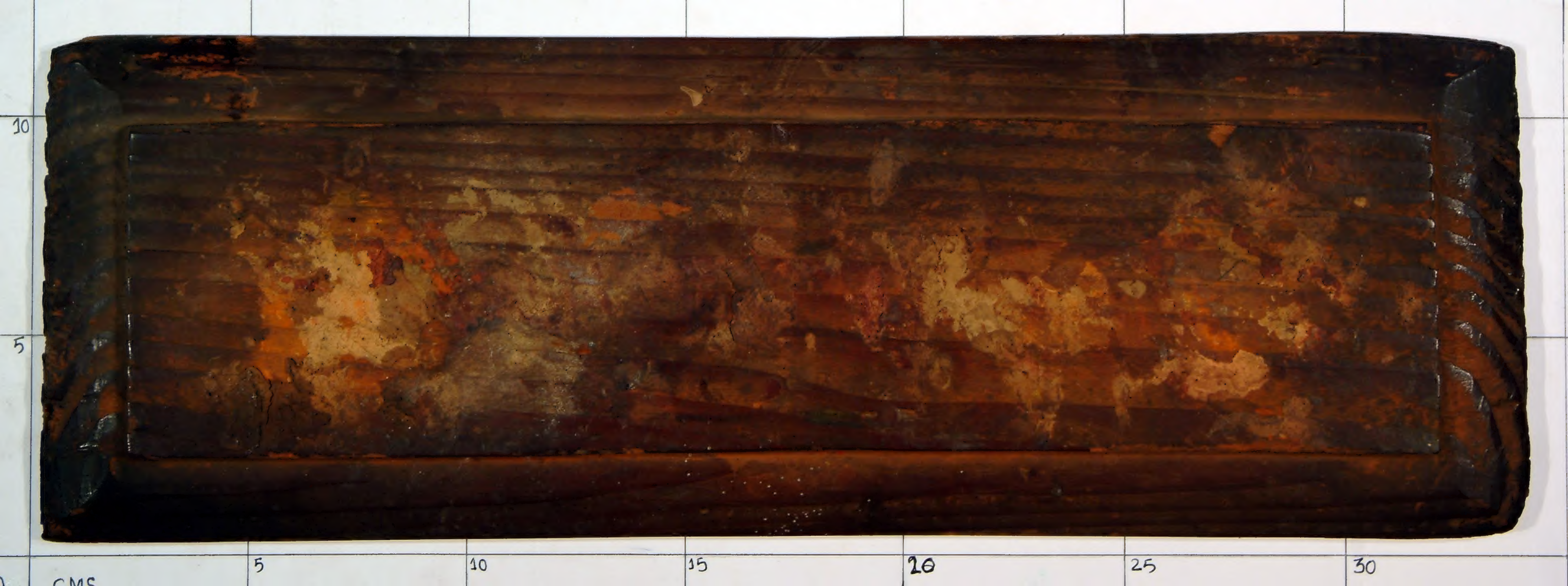
10
5
5
10
15
20
25
30
CMS

20
15
10
5
5
10
15
20
25
30

गुह्य

१ ॐ नमो रत्नत्रयाय ॥ नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यः ॥ ॐ नमो लो
कनाथाय ॥ यः श्रीघननाम महाबुद्धः सर्व्वलोकाधिपो जिनः ॥ तन्ना
थं शाक्यसिंहं नत्वा वक्ष्ये लोकस्य सत्कथां ॥ या श्रीभगवती देवी सर्व्व
धर्म्माधिपेश्वरी ॥ तस्याह किः प्रसादेन वक्ष्यामि बोधिसाधनं
यत्नसंपादितं सर्व्वं वेधातुकंमिदं शृणुत ॥ तस्य लोकस्य श्ववनस्याद्
वक्ष्ये सद्धर्म्मसाधनं ॥ तद्यथा ह सहासत्त्वजिनश्रीराजश्रीमद्वि
नू ॥ त्रिरत्नसमवशंगणायतिवर्ह जिनालयः ॥ एकस्मिं समये ।

१

शार्हं बोधिमण्डे जिनाश्रमे ॥ बोधिचर्याव्रतं धृत्वा जगद्धितसमाश्रयत् ॥ तदा तत्र महाभिज्ञा जय
श्रीर्यतिमालेविभूत् ॥ सद्धर्म्मसमुपाध्यक्षं सहासनसमाश्रयत् ॥ तत्र श्रुत्वा श्रावकाः सर्व्वे भिक्षवो ब्र
ह्मचारिणः ॥ तस्य धर्म्मामृतं पातुं मुपयुक्त समुपाश्रयन् ॥ तथान्ये बोधिसत्त्वाश्च सम्बोधिव्रतसा
धिनः ॥ सर्व्वाभिज्ञामृतं पातुं तत्सभां समुपाश्रयन् ॥ भिक्षुण्यश्चैवकाश्चैवमुपासका उपासिका ॥ ब्र
ह्मिनापि महासत्त्वाः सम्बुद्धतकि वाचिका ॥ ब्राह्मणाः क्षत्रियाश्चापि राजानो मन्त्रिपौरजनाः ॥ अ
मात्याः श्रेष्ठिनः पौराः सार्थवाहमहाजनाः ॥ तथा जानपदा ग्राम्याः पार्व्वतीकाश्च नैर्गमाः ॥ तथान्ये
दाक्षिकाः लोकाः सद्धर्म्मगुणवाञ्छिन ॥ सर्व्वे तं समुपागत्य तमर्हन्तं जयश्रीयं ॥ यथाक्रमं समभ्य

गुण

र्थं प्रसन्नाः समुपाश्रिताः || तत्सद्धर्म्मामृतं पातुं कृताञ्जलिपुटा मुदा || भस्तावकं समालोक्य पविष्टस्नि
ष्वादिव || तदासौ स महासत्वः बोधिसत्वः जिनात्मजः || जिनश्री राजमालोक्य सर्व्वांस्तांश्च सभाश्री
तान् || त्रिरत्नगुणमहात्म्यं श्रोतुं समभिलाषिणः || समुत्थायासनात्तस्य जयश्रियः पुरागतः
उद्वहन् कृत्वा संगं जानू भूमी नतास्थितः || पादाब्जे साञ्जलिर्नत्वा प्रार्थयदेवमादरात् || भदन्त
श्रोतुमिच्छामी त्रिरत्नोत्पत्तिसत्कथां || तद्भवान् समुपादिश्य सम्बोधयतु मां गुरो || इति संप्रा
र्थितः तेन जयश्रीगुरुसत्तमा || जयश्रीः शुभमतिः शास्ता सर्व्वांश्चैवमादिशत् || साधु शृणुष्व स
माधाय जिनराजसन्मते || त्रिरत्नस्य समुत्पत्तिसत्कथां शुभविस्तरं || यथाम्नायगुरूहादिष्टं

२

जिनकल्पनयोगिना || उपगुप्तेन लोकानां हितार्थं वक्ष्यते मया || तद्यथा || भूत्महाराजश्चक्रव
र्त्तिनृपाधिपः || अशोकनाम राजेन्द्रः सर्व्वलोकहितार्थभृत् || एकदा स महाराजः सद्धर्म्मगु
णलालसः || त्रिरत्नगुणमहात्म्यं श्रोतुमेकाग्रचित्त || ततः स भूपती राजाः समन्त्रिजनपौरिकः
पूजोपहारमादाय ससवाद्यमहोत्सवैः || विहाय कुर्क्कुटारामः संस्थितजिनाश्रमं || दिव्याद्यानम
नावमण्डपमयो संप्रमादितः || तत्र प्राप्तः स राजेन्द्रः प्रविश्य संघमादितः || उपगुप्तं महाभिज्ञं सदप
र्गसमाधिकं || तमर्हन्तं समालोक्य नत्वा स साञ्जलिर्मुदा || सहसा समुपागम्य यथाविधि समर्च्चयत्
|| ततः प्रदक्षिणीकृत्वा प्रणत्वा चरणाम्बुजं || साञ्जलिस्तस्य सद्धर्म्मं श्रोतुं पुरः समाश्रयत् || ततश्च सर्व्वेपि

ग.२

गुण

लोकाश्च यथाक्रमसमुपागताः ॥ तमर्हन्तं यतिं नत्वा पर्युपासन्समाश्रयन् ॥ तथाशोकः स राजेन्द्रो दृ-
ष्ट्वा सहाष्टाङ्गनतान् ॥ उत्थाय स्वासनात्तस्मात् पूजनैः समुपाश्रितः ॥ उद्धृत्योत्तरासङ्गं जानुलां
भुवि संस्थितः ॥ साञ्जलिस्तं यतिं नत्वा प्रार्थयदेवमादरात् ॥ भदन्त श्रोतुमिच्छामि त्रिरत्नाश्रि-
तसत्कथां ॥ किं त्रिरत्नमिति ख्यातं तत्समादेष्टुमर्हसि ॥ इति संप्रार्थितो राज्ञा सोऽर्हन् जिनात्मजः ॥
सुधीः ॥ उपगुप्तो नरेन्द्रं तं समालोक्यैवमादिशत् ॥ साधु शृणु महाराज समाधायऽगाभिनः ॥ यथा
मगुरूपदिष्टं तथा तव वक्ष्यते मया ॥ तद्यथादिसमुद्भूता धर्मधातुस्वरूपकः ॥ यद्वैः बुद्धा गणाः संजाता
जगदीशास्तथागताः ॥ महाबुद्धा जगन्नाथा जगच्छास्तार ईश्वराः ॥ धर्मराजा महामुनीन्द्रार्हद्वेराय

३

नसाधिपनायकः ॥ सर्वज्ञः सद्गुणाधारः सर्वविद्याधिपा जिनाः ॥ समन्तभद्ररूपाङ्गाः सुगताः श्रीसुखा-
कराः ॥ षडभिज्ञा महावीरा वज्रसत्त्वविनायकाः ॥ मारदर्पनिहन्तारः सम्बोधिज्ञानभास्कराः ॥ एष
सगवाल्लोकबुद्धरत्नमिति स्मृतम् ॥ यदेतच्छरणं गत्वा बोधिसत्त्वगणा अपि ॥ बोधिचर्याव्रतं
धृत्वा भवन्त्यर्हद्बुधानिकान् ॥ जित्वा मारगणान्सर्वानर्हन्तो निर्मलाशयाः ॥ सम्यक्सम्बोधिमासाद्य
पदमागताः ॥ तेऽपि सर्वे जगन्नाथास्तथागता महीश्वराः ॥ लोका महाभिज्ञा बुद्धरत्नमिति स्मृताः ॥
याश्री भगवती देवी प्रज्ञा सर्वगुणाश्रया ॥ जननी सर्वबुद्धानां सम्बोधिज्ञानभास्करी ॥ मारदर्पनिह-
न्त्री सद्धर्मगुणदायिनी ॥ सर्वविद्याधवी लक्ष्मीः सर्वसत्त्वगुणाकरी ॥ एषा सद्धर्मसंहति धर्मरत्नमि-

गुण

निस्सृताः॥यथान्यपिमहायानसूत्रादयःसुभाषिताः॥दर्शिताःशृणुतेभ्यपिधर्म्मवत्कुंनिस्सृता
ः।यथसद्धर्म्मसंहार्ल्लिबोधिसत्वउवात्पुरः॥महासत्वउनत्नाथःसर्व्वधर्म्माधिपश्चवः॥इहऊ
गतमाहरूकासम्बोधिगुहाहास्कव॥विश्वभूपामहाहिहूःसर्व्वसत्वहितार्थिरतु॥सर्व्वलोकाधिपः
श्रीमान्धर्म्मवागजिनात्मजः॥जगल्लोकगुरुःभास्वान्संघवत्कुंनिस्सृतः॥यथान्यपिमहासत्व
ःबोधिसत्वाजिनत्रियाः॥श्रुईकानिर्म्मलात्मानःसम्बोधिज्ञानसाधिनः॥वृज्ञवर्य्याःसमाचारान्श्रु
त्वम्भविहान्तिरः॥सम्बुद्धसांघिकास्तेपिसंघवत्नाःस्मृताजिनेः॥एतेषांभवतांगत्वाहकिंगुह्या
समाहिताः॥तदकिंसर्व्वनिर्ल्लंस्मृत्वापिवदितानिमं॥गहवकिमहासत्वाबोधिसत्वागुणाकरा॥
दा१

४

ग्रूऋासम्पत्समापन्नाःसर्व्वसत्वहितात्सवाः॥बोधिचर्य्याव्रतंधृत्वालोकत्नालोकगुरुंसदा॥स्तवान्यव
सधानुकृत्याप्राकयाकिहरवावर्ति॥तुम्यवंसंघवत्नस्यहतत्नंपूज्यमहूतसं॥मत्वातञ्चवहीगत्वा
हऊन्यातञ्चुम्भार्थिनः॥ग्रतत्पूरूयविशुद्धात्माकदाप्यतिन्नदुर्गतिं॥सर्व्वदासङ्गिसुवरुणाधर्म्मा
धिपाहयवत्॥यथापिधर्म्मवत्नसापुराणाणवह्मंसदा॥हतऊकिंशुश्रूयाहव्रताशुत्नाप्पनन्नताधिगतं॥
तपिसकामहासत्वाबोधिसत्वगुणाश्रयाः॥सम्बोधिश्रीगुणवाधाराःसर्व्वसत्वगुणाकरा॥सम्बोधि
चापिकांधृत्वालोकत्वासत्वहितंसदा॥सत्स्तवान्यवतुक्रान्तसंयाकिस्तगतालयं॥तुम्यवंधर्म्मवत्न
स्यहतऊनाल्कवतेवृषं॥विहाय्यगानतांगत्वाहऊकेःतञ्चुदार्थिनः॥एतमधर्म्माविशुद्धात्माद्दुर्गतिन्नेव

गुण

याति स॥ सञ्चरन्ति भवसंसारान्प्राक्रम्य याति जिनालये॥ इति विज्ञाय यस्मात्सर्वाः सद्धर्म्मगुणकाङ्क्षि-
णः॥ त्रिरत्नशरणं गत्वा रत्नत्रयसदादराः॥ ततः पुण्यानुभावेन परिशुद्धाशया नराः॥ स-
म्बोधिचित्तमासाद्य चरन्ति बोधिसम्वरं॥ बोधिचर्य्याव्रतं कृत्स्नं पर्य्युपासिताः क्रमात्॥ वकु-
र्म्मारान्विनिर्ज्जित्य निःक्लेशा विमलाशयाः॥ अर्हन्तः प्राप्य सम्बोधिं सम्बुद्धपदमाप्नुयुः॥ इति
विज्ञाय यस्मात्सर्वाः सम्बुद्धपदमिच्छति॥ सङ्घाधीशं शरणं गत्वा सद्गुणाः समुपाश्रयेत्॥ सुगताख्यस-
द्गुरुं हक्वासंताख्यसंप्रसादयन्॥ तत्पदं समासाद्य तीर्थस्नात्वा व्रतं चरन्॥ व्रतानां पापघञ्ज्र-
ष्टं समाख्यातं मूढीभवेत्॥ ततः पुण्यानुभावेन संप्राप्ता बोधिमुत्तमा॥ भूतीनामपि सम्बुद्धाभवन्ति

३

पुण्यानुभावतः॥ जित्वा मारान्समासाद्य सम्बोधिमनुवर्त्तिनः॥ ये चैतर्हि स्थिताः सर्व्वे तेऽप्येतत्पुण्य-
ानुभावतः॥ अर्हन्तः प्राप्य सम्बोधिं भविष्यन्ति सुगताः खलु॥ ये चाप्यनागताः सर्व्वे बोधिसत्त्वव्रतोद्यमाः
तेऽप्येतत्पुण्यपाकेन भविष्यन्ति मुनीश्वराः॥ एवमन्येपि सत्त्वाश्च ये येप्येतद्व्रतं चराः॥ ततः सर्व्वे म-
हासत्त्वा भवेयुर्बोधिलाभिनः॥ श्रीमन्तः सद्गुणाधारा निःक्लेशा विजितेन्द्रियाः॥ सर्व्वसत्त्वहितायुक्ता-
श्चतुर्ब्रह्मविहारिणः॥ दुर्गतिं न गच्छन्ति कदापि हि भवालये॥ सदापि सद्गतावेव सङ्गताः सत्सुखा-
न्विताः॥ बोधिसत्त्वाः सुधीमन्तः सद्धर्म्मगुणसाधिनः॥ क्रमेण बोधिसम्भारं पूरयित्वा समाहिताः
त्रिविधां बोधिमासाद्य निर्वृतिं पदमाप्नुयुः॥ इति विज्ञाय यस्मात्सर्व्वा निर्वृतिपदकाङ्क्षिणः॥ तत श्रुत

गुरु

समाधाय संवरं तां यथाविधिः ॥ एतत्सूक्ष्मविशुद्धात्मा हि नैव गाढकाले दुर्गतिं ॥ सदा सत्कृतिसंज्ञा-
ताः प्रान्त्यायुः स निर्वृतिं ॥ एवं मया गुरुणादिष्टं मुनीन्द्रेण कथितं यथा ॥ तथाहन्ते मया राजन्नगा-
दितं संप्रवक्ष्यामि ॥ त्वमप्येवं सदा राजन् दुर्गतिं त्यक्तुं यदीच्छसि ॥ सदा सत्कृतिसंज्ञातां निर्वृतिं हि
यदीच्छसि ॥ व्रतमेतच्चरंतं राजन्पोषधाख्यं यथाविधिं ॥ एतत्सूक्ष्मविशुद्धात्मा सानन्तयायाः सु-
निर्वृतिं ॥ श्रुत्वेति तेनार्हता स्मास्समादिष्टं निशम्य सः ॥ मुदाभिकाशीपतिर्नाराजा तद्व्रतं चर्तुमैच्छ-
तः ॥ ततः स नृपति राजा कृताञ्जलि रुपाश्रितः ॥ उपगुप्तं नमस्कृत्य नत्वैवं प्रार्थयन्मुदा ॥ कृप-
कह वदनादिष्टं श्रुत्वा लाम्यसा वन मतः ॥ तथाहं संचरिष्यामि पोषधं व्रतमुत्तमं ॥ तद्विधानं समा

३

याहि तत्काले धैर्यविभाषतः ॥ त्रिरत्नभजनात्यन्तं पुण्यफलेऽविस्तरं ॥ श्रुत्वेति संप्रार्थितेन वाह्वासभ-
स्यार्हन् सुधीः ॥ मुदाभिकं तं महाराजं समालोक्यैवमादिशत् ॥ साधु शृणु महाराज यदीच्छसि :
समाहितः ॥ यथा मया गुरुणाख्यातं तथा ते संप्रवक्ष्यते ॥ तद्यथाष्टम्यां प्रसन्नात्मा व्रतं चैत्यं नित्यमिच्छति
॥ मज्जा दन्तान्प्रक्षाल्य तीर्थे स्नात्वा यथाविधि ॥ शुद्धवस्त्रावृतः शुद्धशीला व्रतवृत्तिहार्षिकः ॥ पू-
र्वाह्ने विधिसंयुक्तं पोषधं व्रतमारभेत् ॥ श्रीमदमोघपाशाख्यं लोकेश्वरं समाहितं ॥ सगन्त्वा कृ-
यदक्षैः पद्येऽहिंसा पवित्र समाहितं ॥ यथाविधि प्रतिष्ठाप्य शुचिशीलः समाहितः ॥ तत्रैवमश्रमास्मा
यावज्जीवासावि वर्त्तयत् ॥ आचार्य्यो गुरुं समलङ्कृत्य यथाविधि प्रणमयत् ॥ ततस्त्रिरत्नमलय्यप्रशम्य

गुहा

ग१

क्षणसंस्थितः ॥ ततश्चामोघपाशाख्यं लोकेश्वरं कुँस्तुहं ॥ निध्याय मनसा चास्य दत्वा पाद्यार्घ्यमादरात् ॥ सं-
स्थाप्य मण्डले तत्र सगर्भं सम्मुखादितः ॥ यथाविधि समाराध्य शुद्धाहारसमन्वितः ॥ धूपैर्गन्धैः सु-
पुष्पैश्च दीपैः पञ्चैस्समन्तासनैः ॥ सर्वद्रव्यैः सवस्त्रैश्च समस्तैर्वाहितार्पयेत् ॥ रूपस्तोत्रादिभिः स्तु-
त्वा कृत्वानेकप्रदक्षिणं ॥ कृष्णाञ्जेः साञ्जलिर्नत्वा प्रार्थयेद्धृदसम्भवं ॥ ततश्च साञ्जलिः शिरसा पू-
र्वा स्वपापदेशनां ॥ पुण्यानुमोदनाञ्चापि भूयश्चैवं चाप्यसञ्चितं ॥ एवं समस्तप्रसन्नात्मा संप्रार्थ्य वा-
ञ्छितसम्भवं ॥ ततः क्षमार्थनां कृत्वा ततस्तं मण्डलं विसर्जयेत् ततश्च तृतीययामपर्यन्तमनादिताकवैः
निवासिषु यथाकामं तु भुक्त्वा व्रतस्समाहितः ॥ एवं तद्व्रतं संपूर्णं कृत्वा संपालयं मुदा ॥ सर्वसत्वाने

गं

हितं कृत्वा व्रतं सम्बोधिमानसः ॥ एवं सत्पुण्यविशुद्धात्मा निःक्लेशः स जितेन्द्रियः ॥ बोधिसत्वा महासत्व-
चर्यासहितार्थकृत् ॥ श्रीमान् सत्त्वहितः सः वासा बोधिचर्याव्रतं दधत् ॥ सदा सद्गतिसञ्जातस्तु लोकागते ॥
यथोचितं ॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य प्रान्ते याया स्वनिर्वृतिं ॥ एवमेतद्व्रतमाहात्म्यं पुण्यफलमहद्भुतं ॥ श्रुत्वा ते
मुदितास्ते च सर्वेपि मुनीन्द्रवैः ॥ तत्सूत्रा कृतपुण्यानां विज्ञाय फलमुत्तमं ॥ तत्क्षणात्सव महाराजस्य
साधयस्व यतस्सा ॥ येपि ध्य कामा मनुजाः प्रिवलं समीक्ष्य दर्शाक्षवं प्रयान्ति ॥ तद्धर्मवक्ताः शुक्लकी-
र्तकः सम्बोधिचर्याहितमारवन्ति ॥ पञ्चैसमन्तैः पञ्चशुभास्त्रिवर्णैः सन्तोषयन्ति ये मुदापि वत्तं ॥ स शुभ-
कीर्तिः दिव्यसुगन्धिनाये त्वालाहरवक्त दिवसवमनक ॥ यवति वत्त पुष्पगन्धधूपं प्रधूपयन्ति प्रीतिमा-

गुह्य

दयामि॥ तेशुद्धविरूः शूविगान्धिताऽज्ञा वस्त्रापमाः श्रीगुरीता ददामि॥ यथवः गात्वेव नूलपयामि त्रिम
लदद्दपवित्रशुद्धविरूः॥ नवलवकः क्लीतिपाधिवाऽ ददामि द्विमार्थकामाः यद्दृष्यपदादिवबस्य॰
वाहि त्रिनलनाथायमृदापयामि॥ कोऽजयवस्त्रा ददामि वृताज्ञा धर्म्माधिपास्तु सुधिया ददामि॥ यथ
त्रिवलांस्तु लडेस्तपूष्ये र्तं लाह्ववे श्वापिससर्व्वयामि॥ तं दिव्यलक्ष्मो सुरवहाग्य वकः श्रीसिद्धिमन्तः धूप
गा ददामि॥ त्रिवत्नविम्बवलपूष्पमाला यथा धर्म्मकामासू वलम्बयामि॥ मदववाज्ञावलललक्ष्मीमन्तः॥ स
र्वाधिकामाः धूपगा ददामि॥ सर्व्वाणी पूष्पाणी सुगन्धिमामि॥ त्रिवत्नविम्बप्रतिवयामि यथा॥ दवाधि
पाः स्वर्जिता ददामि सदीगमास्तु क्लितिपाधिवाऽ॥ यदीपमाला नवयामि यथा॰ नलत्रयाग्रदनमाहकाला

८

॥ नकाल्तनूपागुणनत्नवकाः ददामि सवार्थिनपादपमाः॥ प्रकुर्व्वीतयवप्रदिपदानं नलत्रयाग्रयत
नेलदीपं॥ तंशुद्धनत्राः प्रवनाग्रधयादवाधिवाऽः क्लितिपाधिपाश्च॥ तांसूप्रतितंसुवसंसुवर्द्धमल
त्रयायप्रतिपादयामि॥ यहाकियक्ता दिविम ददामि सूवाधिपास्त्वयश्ववीवाः॥ पाननयायसनसस्तु
धाद्यं नलत्रयायप्रतिपादयामि॥ तरूपवाऽनिवूज्ञावलिस्तु ददामि स्वर्जत्रिदशाधिपाश्च॥ शकानि
मूलानीरूत्लानियवनलत्रयायप्रतिपादयामि॥ यथष्टहाग्यंशानतंप्रहलक्षागकुमिवाकं धूपनाल
यथा॥ एवत्रिवत्नायसमर्पयामि सुपथ्यहेपयस्तगाधमितिहवक्तः॥ श्रीमन्तमृत्ताः क्लिधिपाधिनाथाः॥ तक्ता
सुरवंयामि डिनालयन्तः॥ ताम्बूलपूगादि रसायनानी एवत्रिवत्नायसमर्पयामि॥ दिव्याक्रमोदर्गोगः

गुह

माहितामा॥ तवकिनश्रीगुहिन: सुनाश्च॥ विमानमस्वेविदिनानियव॥ नलत्रयस्तर्वनपाहि वन्धः वि
गालवं अगुहावां शूधी सा॰ महानुहाव: प्राथिनाहैल:॥ ध्वजांविविज्ञानवगापयकि: यथत्रिवला
लयड लवार्थ॥ गसश्रीसमन्ना: शूगुमहितामा॰ हवकिनाथदिविकलसव॥ श्रीमल्लुनाकाम्नूवल
म्वयकि॥ नलत्रयायस्तवसाहियूक्ता॥ लक्ष्मीश्वयास्तजिनगत्रसंघा हवम्नधीसादिविकलसव॥
कनाटीसो वह्नेमयागियवकोजयइष्वेवविनानिवाव॥ सूशूह्नवर्क्र्मयनेश्वपूष्वे: नलत्रयाय॰
लवगापयकि॥ कलपवाज्ञावसतिद्विमल्लालक्ष्मीश्वना: सर्व्वहितार्थकाया:॥ सद्धर्म्मकामागुहावलपू
र्ल्वव्यालवकिप्रवलर्द्धिसंक:॥ संगीतिवाद्येमृदूशादिहिश्वमूकशुटक्काप्रहावानकेश्च॥ मंडूमदक्ष

२

पद्महादिहिश्च॥ मनाह्लयाघे: शूतिविकृवमधे:॥ सद्भुन्दुहिडिण्डिमहिमज्जर्मवेणुजलादिहिर्मदलवाद्य
नेश्च॥ तथान्यकेर्मसङ्गलगद्वाद्येनलत्रयाय नवयकिपूजा॥ नथवविशादिमनाह्लनाठैर्वेणे: शूवा
वैनपिकाहवेश्च॥ हवीहियूवे: पनिवादिनीहि: नलत्रयंपजूबमाहरुकि॥ कोर्ध्यत्रिकेहडगूघा
यसंस्वे४शूक्कादिहिश्वपिमलाह्लनादै:॥ नसादिहिश्वपिप्रतिमादयन्ता॥ नलत्रयंयसूनसाकृ
कि:॥ गद्विवज्ञअना: सूमनाहलगढा: सर्व्वार्थसम्पत्तेविपूर्ल्हकाणा:॥ सद्धर्म्मपूज्यानुगुहमहिवका
: शूल्वान्तिशुल्कानि प्रवयकिस्वर्ग्ग॥ क्रियकिगाजाकृतपूज्यकानी॥ नलत्रयायपविहर्षमाना: नइर्ज्जति
कसननंत्रगाकि॰ स्वर्ग्गप्रयाता: शूहगमनमन्के॥ सधातुवलानीसदक्रिलाहि: नलत्रयायसमर्पयकि

गु ३

सत्वस्य कामार्थसुखवाहिलासा४ पूर्हिं ड्रियास्कसम्बधयाहवंकि ॥ प्रदक्षिमनो प्रविधाय हस्तक्रु हयकि
यवापिमृधाउिवलं ॥ नेहकियुकादिवितहयकिःसकाषिपाहपनयग्वबोयाःपानंननायमृमसग्
ताय्यं वल्वयायप्रतिपादयकि ॥ तल्पवाक्रानिवृक्रावलिष्ठाहवकिग्व एर्न्त उिद्धमधिपाग्व ॥ थमः
कानिमूलानि फलानि यववत्ंकुमाय प्रतिपादयकि ॥ यथछूहार्गं सकलं प्रहक्का गकंकि वाकसः
गतालयव ॥ यववितायसमर्पयकि सूपथ्य हेवयः गक्षहि हक्का ॥ श्रीमत्कमृद्धाः क्रितिपाधिना
थः कुक्कास्रवयाकितिनालयकं ॥ ताम्बूल पञ्चादिवसाय्यनानीयववित्तलायसमर्पयकि ॥ दिव्या क्रः
सोहर्षगुह्मदिनामाहवकिनश्रीगुहिता ॥ विनानमृद्वेर्विनवानियज्ञ वल्वयसर्वन्नुपाहिवस्यः ॥

१०

ति भाल वंतोगुलवाल्हधीमासहान्हाबा४ प्रथिताहवस ॥ ध्वजां विचित्रान वबाधययकि यववितेन लाल्त
मडलवार्थ ॥ तत्रीमत्कृद्धाः सृगुह्माहियामाहवंकोता थादि विरूकलव ॥ श्रीमत्सपटाकाज्रवल्चयकि ॥
नल्लउपंयसूमसाहियूका ॥ लक्ष्मीश्ववास्फतिनथत्रु संघाहवक्कूधीसादि विरूकलय ॥ कृत्रासीसोव
र्कुसखालियवकोलगइध्येवविकानिवाव ॥ सुशुद्धवज्रेर्मयनेश्वपूष्येवल्वयययर्लवगापयकि ॥ कर्ह
पवाक्रावलासिद्धिमकालक्ष्मीश्ववाःसर्वहितार्थकायाथ ॥ सद्धर्मकामाउगबलपूर्वके वन्याहवकि प्रवय
छिमक्कः ॥ संगीतिवाद्यैर्वृक्रादिहिश्वमृक्र शुट्ठक्का प्रदावानकेश्व ॥ मङ्गमृदंगपटहडा दिहिश्व मनाहू
थाघेः कृतिविकृतघोः ॥ सइन्दुहिदितिहिमसर्वलेश्व प्रणादिहिर्मदलवादनेश्व ॥ तथान्यकेर्मर्ञ्जल

गुथ

जन्दुवायेवरत्नत्रययथववयक्तिपूजां ॥ तथाचवीस्मादिमनाहूनादेवें लो ४ गूवावेनपिकारुवेथ्यः हनी
हियूथेः पगिवाढिनिहि ४ ॥ रत्नत्रयंयसवसा हरुक्ति ॥ तोर्थ्य त्रिके हद्रसूधावसखे ४ गृ ख्रादि हि श्चपि
मनाहूनादे ४ ॥ नृ श्वादि हि श्च पित्रमादयन्का ॥ रत्नत्रयंयसवसा हरुक्ति ॥ तदिव्य ज्ञमा: समसा हृ
गवद्या ४ सर्व्वार्थसम्पत्यविपूर्ण्ह काषा: ॥ सद्धर्म्मपूथ्यानूगु मा हिमका ४ शुखानिगुक्काप्रयवक्ति ख्वर्ण
॥ क्लिपक्तिवाराकूतपूथ्यकानीः रत्नत्रयपयपविहूर्वमाना ४ ॥ तहूर्गतिंसतरों त्रुरुक्ति ख्वएने प्रयाता ४
गूहगायमस्रु ॥ सम्मुरुतलानीसदक्रिमनी रत्नत्रयायथवसमर्पयक्ति ॥ सूलब्धकामार्थस्रखाहिया
मा ४ पूर्ण्णेन्द्रीयासम्मूधियाहवक्ति ॥ प्रदक्षिमात्निप्रविधायहक्का हरुक्ति यवापिमृदा त्रिमत्नं ॥ तशुद्ध

११

काया प्रतिलध्वसोख्या हवक्ति दवामनूज्ञाधिपाश्व ॥ यवत्रिरत्नंस्तुतिहि हरुक्ति गयालिकें: पयम येश्व
शुद्ध ४ ॥ वागीश्वराक्रमससमृद्धकाषा हवक्ति राथअदि विहतलव ॥ यवत्रिरत्नं भावनं प्रयाता । मूह्लाहिव
जे प्रशमक्ति हक्का ॥ हवक्ति तश्रीगुणरत्नपूर्ण्ण ४ सद्धर्म्मकामान्दपतिश्वनाश्व ॥ यवापिनिस्यंसनमावि
विक्लहरुक्ति हक्का गतदीप्रयाता ॥ तपापनिर्म्मुक्तविशुद्धकाया ४ ॥ सद्धर्म्मकामासूगतिंव्रुरुक्ति ॥ यवत्रि
रत्नंसतता विविन्त्य तत्रामनित्यं समृदीवयक्ति ॥ तशुद्धविक्लाविमलामकाश्व समृद्धधर्म्माहिवताल
वक्ति ॥ यवत्रिरत्नानिसूहृवतापि दश्लप्रसन्नाः प्रशमक्ति हक्का ॥ तवापि सद्धर्म्मगुणाहिलामा शुद्ध
काया शुहगाहवक्ति ॥ ॐ स्वनदादीनिमहत्क्क्रवानिःपूथ्यानि श्रीमज्ञ दाताधनानि ॥ त्रिरत्नपूजा हरुताहवा

गुण

नि ॥ सत्वाहरन्तु त्रिगुण्यलक्षणं ॥ आख्यातमेतत्सुगतेन सर्वे ॥ त्रिरत्नसेवाहज माहवनत् ॥ पुण्यं महद्य
स्य समं कचित्त्र सर्वत्र लोके ऽपि सत्वं भव ॥ एवं महत्पुण्यमुदारमग्रं वद प्रभवं गता नामसिद्धि ॥
सत्वास्त्रिरत्नं शरणं प्रयाता ॥ हेरुस्वमाऽन्यधि बोधिमिकासि ॥ ये ये त्रिरत्नं शरणं प्रयाता तत्तन्निमित्
कुलप्रसदा प्रसन्ना ॥ ते सर्वे एवं गुणाभिरामाः सद्धर्मकाः सुगतात्मजाश्च ॥ दत्वा सदार्थिभ्येऽदाय
दानं सम्बोधिकाः सुरूपवन्तः ॥ कुमार संबोधिव्रतं चैवं ॥ बोधिसमासाद्य जिनात्मजाः स्युः ॥ त
न्तः समं संघान्ता जगद्धितार्थं ॥ विहाय सद्धर्मसुवाधिश्रुतः ॥ समाप्य सर्वं जिनबोधिकार्यं स्वयायुष
के ॥ एवं हि विहाय यदि कसि त्वं न विनिर्मोक्षमधिगन्तुमर्व ॥ सदा त्रिरत्नं शरणं प्रयाता ॥ शुश्रूषु

१२

सत्वः सततं हृदयस्थ ॥ मा निन्द राजन् त्वमन्यमा हास्ये मनुनाथेशु रं द त्रिरत्नं ॥ सुनिन्दनीयं हि जगत्सु
मानं ॥ सद्धर्मराजं हृदनीयमेव ॥ यथापि विविक्तिप्य मदाभिमाना ॥ इक्ष्वाकुलश्चप्रहतालये यो ॥ शा
लाब्धा निन्दकः सदा प्रसन्ना ॥ त्रिलोक हृदर्थ पुरं दकं त्रिरत्नं ॥ ते सर्वे एवाहि यता ॥ यमकाश्च सद्धर्मनिन्दाः
हि यताः प्रदुष्टाः नष्टाः परदाहमदाभिमाना ॥ सर्वविधा नाहि यताहेव युः ॥ तत्र श्च के तद्विताभिवि
का ॥ महत्स्वपापं स्वपि निर्वाणांकाः ॥ सर्वाणि धर्मार्थसूत्राणि तानि श्रुत्वा प्रसन्नाः ॥ पविहायसय युः ॥ ए
वसुधाया लिवद्दन्तिकृत्वानि पापानि निर्मसमुदावनकाः ॥ कृतानि पापश्चनि नेव यन्त्रा दुखानि
भुक्तानि वयवश्यकयुः ॥ ता त्वापि न पापनिरस्य दहा ॥ क्रुधाग्निसंदग्धविमोहिताश्च ॥ तुल्याप्यमा

गुन

ध्यानिकृषाहितफाः पिल्वापिमूत्रानिवनेवनुस्थाः॥ जिघप्सितास्कमिपिपासितान्ध्य॥ कृत्स्नमस्मित्सं
नफविमाहितान्ध्य॥ नीत्रातिदुःखार्ले विलूफक्षेर्यो त्रुमकृतनाहियनावसयूः नेवापिनत्वाप
विमूक्तिमार्गं लहयूअनाहिनिव ध्यमानाः॥ सदापिनत्रेववसयूअवंक्तिवुध्यथकानविमा
हितास्क॥ यवापिसाहनवलनवापिद्रव्यं त्रिवत्सधनासताधि॥ हलाय्यपतृहस्रवापिःप्रनु
ओं न कृगविलूफक्षेर्याः॥ नद्रुःखूसल्वाहूनिताहिवका॥ कृत्वेवधानाथ्यपिपानकासि॥ प्रकुओंसा
नाः गुविनंगुइखं कृकृदामलानवकंत्रउंयूः॥ नत्रापिनकृगनिलूक्षेर्याः॥ कृधामिकृस्नापि
प्रनापिनाज्ञः पूयिवमूत्रादिप्रगुओंमानाः॥ त्रुमकृ उवंनिवप्रवसयूः॥ कावाकृयनपुमित

१३

क्षेर्याःखदुःकृतकर्मविकावयक्रः॥ स्मलोत्रिवत्सं मनसानूनफाध्यालोप्रसन्नाप्रहावल्लि
विदध्युः॥ नतस्कृदनः पविमकृदहाः समूह्लितास्कृत्ननका क्षदाविकृ॥ मावृद्ध्यगातिंसमवा
घूवक्तोदीनादविप्राकृपन्नाहवयूः॥ नत्रापिनदूषूजना नूसकाः॥ सद्धर्मेतिन्धाइहूमिकानू
वकाः॥ कृयापिपापानिमहान्तिकृत्वात्रउयूअवंनवक्षपूरुषाः॥ त्रुमकृ उवंवकृधाहवनं
दुःखानितुक्लासयिवंमूजाताः॥ क्लिधित्सखनेवलहयूअनानिवध्यविलानवकवसकोाउ
वन्द्रिवत्सबयपकायजातंपापसुधावंकथितमूमिन्द्रः॥ मल्वानिवाउत्नपकावमन्त्रः वत्नउय
माविद्धमतुक्लिश्रिःनृ॥ कृकृप्रसन्नाध्यानंप्रयाता॥ म्हीवत्सवसनातंहउख्वा॥ नूनक्षिपाकन

उग

सदा शुभाञ्जलिं कृत्वा प्रयायाः शृणु तत्ता लप्स्यसे ॥ इत्येवं तत्समादिष्टं श्रुत्वा स नरपतिः ॥ नमस्कृ-
त्य गुरुं नत्वा साञ्जलिरेवमब्रवीत् ॥ यदुक्तं भवतादिष्टं गुरो त्वया मम वचनं मतः ॥ तथाहं तद्व्रतं ग
त्वा चरामि सर्वदाप्यहं ॥ सदाप्यस्य त्रिरत्नस्य भजनं वापि समाचरन् ॥ अस्तु मित्र कथमहं तस्मात्तत्
समाद्रष्टुमर्हति ॥ कस्मिन्मासे च वद तद्व्रतं कस्मिन्दिनेऽपि ॥ एतत्सम्यक् समादिश्य प्रबोधयतु
मां भवान् ॥ इति विज्ञापितं राज्ञा श्रुत्वा सार्द्धं महामतिः ॥ उपगुप्तस्तं नृपं समालोक्यैवमादि-
शत् ॥ साधु शृणु महाराज यद्यद्व्रतमिच्छसि ॥ तथाहं ते प्रवक्ष्यामि यथा मे गुरुभाषितं ॥ तद्यथा
सर्वमासेषु वर्षेषु सर्वपर्वसु ॥ शुक्लाष्टम्यां विशेषेण पूर्णिमायां गुरुक्तिना ॥ माघस्य शुक्ल

१४

शुद्धकार्त्तिके च विशेषतः ॥ कृतकर्मविपाकं तं चासंख्यं महत्फलं ॥ इति मत्वा महाराज श्रद्धा-
वद्भिर्वं समाहितः ॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा व्रतमेतत्सदाचर ॥ एतत्सत्यं महादानं सम्बोधिज्ञा-
नदायकं ॥ अक्षयं ह्यनुपमं चेति सर्वबुद्धैर्निगद्यते ॥ इति तेनार्हतादिष्टं श्रुत्वा राजा समाहित
ः ॥ तदुपदेशमासाद्य तद्व्रतं कर्तुमैच्छत ॥ ततः स नृपती राजा सहामात्यबालबान्धवाः ॥ यथा-
विधि समाख्याय चचारैतद्व्रतं सदा ॥ तन्नृपादेशमाधाय सर्वे मन्त्रिजनाश्चापि तस्याः सैन्यवाहनाश्चा-
पि पौरा ग्राम्यादिजातयः ॥ सर्वे लोकास्तथा कृत्वा त्रिरत्नभजनं गताः ॥ सत्कारैः शुक्लयामालब्धप्रा-
तरुत्सर्वेऽप्यमूढाः ॥ तदा तत्र सदारुढः महता सार्द्धं समकरत् ॥ प्रावर्त्तत निर्वृत्यातमत कर्मानुसा-

गुण

वाः॥ एवं मे गुरुणाख्यातं श्रुतं मया तथाधुना॥ कृत्स्नमायत्तवक्त्रापि पिबविनेतद्धृतं सदा॥ ततस्त्वं च
विशुद्धाशयपरिशुद्धत्रिमण्डलाः॥ अर्हन्तो निर्मलात्मानः सम्बोधिसमवाप्नुयुः॥ इति तेन समाख्या
तं जयश्रिया सुधीमता॥ श्रुत्वा ते श्रावकाः सर्वे प्राप्तानन्दप्रबोधिताः॥ तदा तस्य प्रसन्नात्माभि
नश्रीराजोत्तमनाः॥ त्रिरत्नभजनं गत्वा ववाधेनद्धृतं सदा॥ ततस्ते पापकर्माण्यपि च ते बुद्धविहा
रिणः त्रिरत्नभजनं कृत्वा बुद्धमतं सदाचरन्॥ ततस्ते भिक्षवः सर्वे परिशुद्धत्रिमण्डलाः॥ अर्हन्
तो निर्मलात्मानो बभूवुर्बोधिभागिनः॥ यच्चापीदं त्रिरत्नं प्रार्थितगुणगानं श्रुत्वा ये भक्ति इह लोका इह लौ
कान्॥ श्रुत्वाहं भक्तिप्रसन्नाः प्रमुदितमनसा यत्र गत्वा भक्तिमर्घाः॥ ते सर्वे बोधिसत्त्वाः सकलगुणाकर

१६

ः श्रीसम्बुद्धाः सुधीमान्॥ श्रुत्वा सोऽप्यं सदा भद्रगणवत्सु वनसंप्रयाता बभूयुः॥ ❀ ॥ इति श्रीगुण
कारण्डव्यूहे महायानसूत्रे श्रीत्रिरत्नभजनानुशंसावदानं प्रथमोऽध्यायः॥ १ ॥ अथ धीमान् म
हासत्त्वो जिनश्रीराजमानवित्॥ जयश्रियं यतिं नत्वा साञ्जलिरेवमब्रवीत्॥ यद्भदन्त श्रोतुमिच्छामि सं
घरत्नस्य सम्मतं॥ श्रीमतो लोकनाथस्य महात्म्यगुणामृतं॥ तत्को महाबोधिसत्त्वस्य लोकाधिपतेः
प्रभोः॥ गुणमहात्म्यमाख्यातुं भद्रं सिद्धिं जगद्धितं॥ इति संप्रार्थ्यमानो सो जयश्रीर्मतिमान् यतिः॥ जि
नश्रीराजमालोक्य तं यतिमेवमब्रवीत्॥ साधु शृणु महाराजाय यथा गुरुणोदितं॥ तथाहं ते समासेन
प्रवक्ष्यामि जगद्धितं॥ तद्यथाभून्महाराजा सत्याश्रमकाननाधिपः॥ विहारं कुर्कुटारामे धर्मं श्रुतौ

गुण

द्यवयन् ॥ तत्र समुपादित समस्तकुशलाः पौषिकाः ॥ उपगुप्तेनमर्हन्तं प्रणत्वा समुपाश्रयन् ॥ तत्र समु-
पागतं तमर्हन्तं यतिं मुदा ॥ सर्व्वे सांजलि नत्वा प्रार्थयन् धर्म्ममादरात् ॥ तदन्ये श्रावका भिक्षा भिक्षावृ-
गाश्च जगद्धिताः ॥ तथाप्यसौ महाबुद्धः श्रमणः सुधीः जगत्सु वृद्धः ॥ धर्म्मराजा महाहितैषः सर्व्वहितार्ह-
मूर्ति ईश्वरः ॥ भगवान् श्रीघनः ॥ अभ्यागतस्तथा गणपतिर्विनायकः ॥ मायादि भगवती नागेन्द्रश्च मनुकाधिप-
तिनः ॥ श्रीमहाकालः नाथस्य नाथस्य गृहस्थस्य च सम्मतः ॥ विद्याधरगणाः काश्यपानवीतरागाः समाधिक
॥ तदा तत्र महासत्वा बोधिसत्वा जिनात्मजाः ॥ मैत्रेयप्रमुखाः सर्व्वे सद्धर्म्मं श्रोतुमागताः ॥ तत्र
तं श्रीघनं दृष्ट्वा सुप्रसन्नाशया मुदाः ॥ तत्पादाब्जं प्रणत्वा ते सत्कारां समुपाश्रयन् ॥ सर्व्व प्रमुख

१३

मुक्ताश्चार्हन्त समुपागताः ॥ भगवन्तं नमानम्य तत्रैकान्ते समाश्रयन् ॥ अथ काहिकुवश्चापिय
तथा ब्रह्मचारिणः ॥ श्रमणाश्चैवं प्रणत्वा तत्सभायां समुपाश्रयन् ॥ काश्यपापि महासत्वाः सर्व्वे सद्धर्म-
वाञ्छिनः ॥ इन्द्रादिं श्रीघनं दृष्ट्वा प्रणम्य समुपागताः ॥ ब्रह्माद्या महाहिंसा लासयन्तः सम्मताः ॥
इन्द्रादिं सुगतं दृष्ट्वा प्रणमन्तः समागताः ॥ इन्द्रादयः सुराः सर्व्वे सद्धर्म्माभिलालसाः ॥ तथा चन्द्रा-
दित्यौ नत्वा अभ्यागतास्तं समागताः ॥ तथाग्निप्रमुखाः सर्व्वे लोकपालाः प्रमोदिताः भगवन्तं नमा-
नाथ इन्द्रादिं त्वा समागताः ॥ तथा सर्व्वे गन्धर्व्वा धृतराष्ट्रादयाधिपेन ॥ सुद्धः नागास्तिवीक्ष्य किन्नरा-
:स्सहागताः ॥ विरूढकादयः सर्व्वे कुम्भाण्डाश्च प्रमोदिताः ॥ कपिल इव नादहूनमन्तः सहस्रा-

गुण

गताः॥ विरूपाक्षादयश्चापि सर्व्वे नागाधिपास्तथा॥ कपिरश्चास्तु इमानं जिननलास्तमागताः॥ वेश्र-
वणादयश्चापि यक्षाः सर्व्वे प्रमोदिताः॥ पश्चक्रादय इवनान्लोकन्मूनीसमुपागताः॥ एवं गुह्यकादयः
सर्व्वग्रहाधिपाः समागताः॥ सर्व्वास्तारागणाश्चापि सर्व्वे विद्याधरास्तथापि॥ सिद्धाः साध्याश्च रुद्राश्च
वायवश्च महेश्वराः॥ कामधात्वीश्वराः सर्व्वे त्रीपतिप्रमुखास्तथापि॥ गारुडेन्द्राश्च सर्व्वेपि किन्नरेन्द्रा
द्रुमादयः॥ वेमचित्रादयः सदैत्येन्द्राश्च वासुकिस्तथापि॥ महोरगाश्च नागाश्च सर्व्वेपि जलवासिनः॥ सर्व्वेपि देवपुत्राश्च सर्व्वे वैमानिका गणाः॥ सर्व्वा गन्धर्व्वकन्याश्च सर्व्वा किन्नरकन्यकाः॥ नागक-
न्यकाश्च दिव्याङ्गा यक्षकन्याश्च शुभरुद्रिकाः॥ रक्षकन्याः असंख्यातास्तथा वैदेह्यकन्यकाः॥ अ-

[illegible]

संख्यायास्तथा विद्याधरकन्या मनोहराः॥ सिद्धकन्यास्तथा साध्यकन्याश्चापि मनोहराः॥ देवकन्या-
दयश्चान्यकन्याः सर्व्वाः प्रमोदिताः॥ इमानं त्रिजगन्नाथं ग्रहलास्तमूपागताः॥ सभिक्षुसंघाव-
कमूपतस्थुः सूनांतिकं॥ तथाच व्रह्मचारिण्याभिक्षुण्यश्चैवकास्तथापि॥ व्रतिन उपासकाश्चापि त-
थाश्चापासिकास्तथापि॥ ऋषिकन्यास्तथा वानाः सद्धर्म्मं श्रोतुमागताः॥ तीर्थिककन्यकाश्चापि सद्ध-
र्म्मगुरालालसाः॥ तथाच ब्राह्मणा विप्रास्तीर्थिकाश्च तपस्विनः॥ राजानः क्षत्रियाश्चापि सर्व्वे राज-
कुमारिकाः॥ अमात्या मन्त्रिणश्चापि श्रेष्ठिनश्च महाजनाः॥ सैन्यादयो गणाश्चाप्येव लापविरुना-
स्तथा॥ गृहस्थाश्च धनिनः सार्थवाहादयो वणिग्जनाः॥ शिल्पिनः कृषिणश्चापि सर्व्वे कुटुम्बिनोपिव

ःसर्व्वे वैश्याश्च शूद्राश्च तथान्ये सर्व्वजातिकाः॥ नागराः पौरिकाश्चापि जानपदाश्च नैगमाः॥ ग्रामा
ः प्रत्यन्तदेशस्थाः कार्पटिकाश्च पर्व्वताः॥ ते सम्बुद्धजम्बूमिकूलाः पातुं धर्म्मामृतं मुदा॥ एवं सर्व्वे
ऽपि लोकाश्च सम्बुद्धहर्षिमानसाः॥ त्रिरत्नं गुणमहात्म्यं पिपृच्छं पादकुसुमागताः॥ ततः सर्व्वेऽपि ते लोकाः
श्रद्धाभक्त्युपागताः॥ तं मुनीन्द्रं समालोक्य प्रणामकः पुरागताः॥ यथाविधि समभ्यर्च्य प्रणत्वा
च यथाक्रमं॥ त्रिरत्नं प्रदक्षिणीकृत्य कृताञ्जलिपुटा मुदा॥ ततस्ते धर्म्मामृतं पातुं परिवृत्य समन्तत
ः पुरस्कृत्य समासीना यपश्यन्तः समुपाश्रयन्॥ तत्र स भगवाञ्छास्ता दृष्ट्वा सर्व्वान् सभाश्रितान्॥ सर्व्वस
त्त्वहितं नाम समाधिं विदधे तदा॥ तस्मिन्नवसरे तत्र रश्मयः सम्प्रभास्वराः मूर्द्धाग्राद्विनः

सर्व्वलोकस्य कः सम्प्रभाभाः तदा तद्रश्मिं संस्पृश्य विहाय तत्र सर्व्वतः॥ हेमरत्नमयाश्चासन् स्तम्भाः स
र्व्वे प्रभासिताः॥ कूटागाराश्च सर्व्वेऽपि स्वर्ण्णरत्नप्रभासिताः॥ द्वाराणि तत्र सर्व्वाणि हेमरूप्यमयानि
च॥ सोपानान्यपि सर्व्वाणि स्वर्ण्णरूप्यमयानि च॥ वातायनानि सर्व्वाणि हेमरत्नमयानि च॥ कपाट
ानि च सर्व्वाणि रूप्यरत्नमयान्यपि॥ हर्म्याण्यपि तथा सर्व्वाः स्वर्ण्णरत्नमयाः शुभाः॥ पटलानि स्वर्ण्णानि
रत्नाहितमण्डितानि च॥ वेदिकास्तत्र सर्व्वाश्च स्वर्ण्णरत्नमण्डिताः॥ गवाक्षाण्यपि सर्व्वाणि स्वर्ण्णरत्न
मयानि च॥ एवं सर्व्वेऽपि प्रासादाः स्वर्ण्णरत्नमण्डिताः॥ भूतलान्यपि सर्व्वाणि वैडूर्य्यसन्निभानि च
॥ वितानपांशुकार्थीन्यपाभानसकलान्यपि॥ समन्तकवाटिगुञ्जानि कोमलानि विलम्बितं॥ तथाक्षि

गुण

नकानामविहारं पानि शोभितं ॥ दिव्यसुवर्ण्णरत्नश्रीमणिमुक्तैः समलंकृतं ॥ बाह्यश्च उद्यानकाननविरा-
वस्थ समन्ततः ॥ कल्पवृक्षाः समुद्भूताः सर्व्वार्थसुखदायिनः ॥ सुवर्ण्णस्कन्धशाखाश्च रूप्यपत्रादि-
भूषिताः ॥ दिव्यचीवरवस्त्रादिलम्बितापरिशोभिताः ॥ समुज्वल इन्दुदामश्रीवस्त्रमालाप्रलम्बि-
ताः ॥ सर्व्वालङ्कारमुकुटादिः वस्त्रहारप्रलम्बिताः ॥ अनेकापुष्पवृक्षाश्च समुद्भूताः समन्ततः ॥ दि-
व्यसौरभगन्धाढ्यप्रफुल्लपुष्पकान्विताः ॥ अनेकफलवृक्षाश्च समुद्भूताः समन्ततः ॥ दिव्यामृतरस-
स्वादुः सुपथ्यफलशालिनः ॥ सर्व्वौषधयश्चापि सद्वीर्यगुणान्विताः ॥ सर्व्वरोगनिहन्तारः ॥ प्रा-
दुर्भासः समन्ततः ॥ अनेकाः पुष्करिण्यश्च शुद्धाम्बुपरिपूरिताः ॥ पद्मोत्पलादिपुष्पाढ्याः प्राङ्गःवा

१९

संसारसमाः ॥ एवं सर्व्वाभिवस्तुनिरुद्धाहि शोभिता निव ॥ श्रीसमृद्धिप्रसन्नानि वसन्तु तत्र सर्व्वदा ॥
एवं तदा महानन्दः सुखधर्म्मगुणान्वितः ॥ सर्व्वसत्त्वमनाह्लादि महालाभप्रवर्त्तितं ॥ एवं महाद्भुतं दृष्ट्वा
सर्व्वलोकाद्भुतादयः ॥ विस्मयाक्रान्तचित्ताः प्रपश्यन्तः समुत्सुकाः ॥ अथ सर्व्वनीवरणविष्कम्भी नाम सः
भासन्नति ॥ बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तत्र पश्यन् विस्मयान्वितः ॥ दृष्ट्वा सर्व्वान् सभासीनान् विस्मयाकृतमानसान् ॥
तान् सुनीत्वा समालोक्य तस्यैतद्भुतविस्मयम् ॥ तदा स भगवाञ्छाक्यः सर्व्वलोकाः सर्व्वसत्त्वानपि ॥ तदद्भुतं महद्दृ-
ष्टुं पर्य्यवस्थितं समादिशत् ॥ तत्रापि तं समाधाय तस्मात् समुत्थितः ॥ तदद्भुतमहाश्चर्य्यं समुत्पादमद्भु-
तं तथा ॥ तदा लोकाः समुद्गीमान् सर्व्वाविष्टमतिर्ज्जनः ॥ इति सर्व्वनीवरणविष्कम्भी सविस्मयान्वितः

समुत्थायापसंगात्कृत्वा जानु भूमीतलाश्रितः ॥ उत्तरासंगं कृत्वा कृताञ्जलिपुटो मुदा ॥ संपश्यन्सं
जगन्नाथं भगवन्तं त्रिजगद्गुरुं ॥ सर्वज्ञं श्रीघनं नत्वा प्रार्थयदेवमादरात् ॥ भगवन्नपरमाश्चर्यं प्रा
कामिदं विलोकयन् ॥ कुत एते समुत्पन्ना रश्मयोऽत्र समागताः ॥ कस्य पुण्यामनश्रायं सद्धर्म्मवि
षया महान् ॥ प्रभावः दृश्यतेऽस्माभिर्दृश्यते न कदाचन ॥ यद्भवांस्तु जगच्छास्ता सर्व्वज्ञो भगवान् जिन
ः ॥ तद्भवान् समादिश्य प्रबोधयितुमर्हसि ॥ इति संप्रार्थ्यमानोऽसौ भगवान् धर्म्माधिपो जिनः ॥ स
स्मितः सर्व्वनीवरणविष्कम्भिनमेवमब्रवीत् ॥ यः श्रीमान् महाभिज्ञः सम्यगार्यावलोकितेश्वरः ॥ बोधिसत्वो
महासत्वः सर्व्वलोकाधिपेश्वरः ॥ स जिनस्यामिताभस्य धृताहः ॥ करुणामयः ॥ लोकभगताः सुखाव

त्याः सत्वान् द्रष्टुमागतः ॥ साम्प्रतं नरकेऽवीचौ सत्वांस्तानहि पाविनान् ॥ प्रशमीश्च समुद्धर्तुं प्रभासय
न् कगतगतः ॥ ततो हि नरकं गत्वा सर्व्वान् सुखान्वितान् ॥ कृत्वा ततः समुद्धृत्य समवलोक्य सर्व्व
तः ॥ ततो गताः मात्स्यलोकं सम्यक् प्रेताः ॥ सर्व्वलोकान्समुद्धर्तुं सत्वान्कृतसमागमः ॥ एवमे
सो महासत्वो महत्पुण्यसमृद्धिमान् ॥ ऽः हापिपापिनः सत्वान् समुद्धर्तुं समागतः ॥ ऽः त्यादिबुद्धमलो
द्भुतगुणात्मसमागतात्मजः ॥ श्रीमान्सर्व्वनीवरणविष्कम्भी विस्मयान्वितः ॥ भगवन्तं मुनीन्द्रं तं समालो
क्य सकौतुकः ॥ लोकनाथं पुनः प्राह संप्रपृच्छ भवमहाघन ॥ भगवन्नवीचौ महानग्निः सदारुणः
॥ विविधैर्महाग्निर्नगतात्मा ज्वालयामहद्विषः ॥ तत्कथं स महासत्वो लोकेश्वर कृपान्वितः ॥ तत्र सत्वान्स

गुण

नरकं प्रविशति भगवान्नृ । यत्र प्राकारपर्य्यन्तं समन्तायसं महीतले ॥ सहस्राग्निखण्डमत्र ज्वालामालाग्नि-
शिखाकुलं । ॥ तस्यां संतापिता कुम्भी महती तैलपूरिता ॥ तस्यां सत्वां इव बालान ः पापिष्ठा दुःखितान् क्षिप्ता-
ः ॥ सूपमयाम्रसंख्यया । क्वाथ्यमाना दिवानिशं ॥ स्वियत्य क्रविशी निर्म्म ज्ञा स्किन्धं प्राणिनः खलाः । ॥ त-
दवर्ण्णं प्राणिनां दृष्ट्वात्यर्त्थ वेदनातुरां । ॥ स्वयं सकलाहितुरक्षिकिप नितापिना । ॥ तत्राप्यसौ महास-
त्वो लोकनाथो जिनात्मजः । ॥ प्रविष्टः । कथमत्र संप्रपश्यत्वमाकृतं । ॥ भगवन् सर्व्वविष्कम्भ्याह तत्सर्व्वं
संविस्तरं ॥ समादिश भगवानस्मान् बोधयितुमर्हसि ॥ इति संप्रार्थित तेन बोधिसत्वेन धीमता । भ-
गवान् सकलं महासत्व समालोक्य समादिशत् ॥ साधु शृणु महासत्व तस्माच्छ्रायद्यदि श्रुतो ॥ लोकरक्षकवर्द्धि

२१

महासत्वमुपसंक्रामी भगवानिति ॥ तद्यथा ॥ नृपतिर्वा यथा चक्रवर्त्ति नृपाधिपः ॥ सहस्राद्धि समन्वित सहस्रा-
द्दे । समन्वितः । ॥ वसंतसमये नन्दं सर्व्वर्तुपुष्पमण्डिते । ॥ महोद्यानमनोरम्ये प्रविशति प्रमोदितः ।
तथासत्रि जगन्नाथ । पूर्व्वार्द्धिश्रीसमन्वितः ॥ तत्राविचौ समालोक्य प्रविशति प्रहासयन् ॥ तस्याका-
यत्नापहरावन्दवस्मि नैव किंचन ॥ सुखमयमहानन्द महोत्साह प्रमोदने ॥ यदासौ जगन्नाथ । प्रसाद-
दृशस्मितमुखो भवेत् ॥ तदाविचीमुपक्रान्तमथ्याय नेसत्सुखामयन् ॥ तदासौ निरयावीचि सर्व्वसहस्राग्निशिखा-
कुलं । ॥ शीतलीभूतमहानन्दसुखाज्ञाहवक्तिक्रमान् ॥ यमपाला लोकसंवेगाच्छिद्य सर्व्वासा ॥ कि-
मेतदद्भुतं नैमित्तिकं ज्ञातसिलिकि विरवादिता । ॥ कादम्बा तु महावीचि देशवासमुपागताः ॥ ॐ स्फु क्वाचिदवितद्

गुण

सूं प्रवनके ससमन्ततः ॥ तत्रैतं समुपासीनं दिव्यरूपं महत्प्रभं ॥ सोऽपश्यद्रूपं सत्कञ्जनासं दिव्यालंकारभूषि-
तं ॥ महद्धौमसौम्यसंयुक्तं रत्नमकुटसोहितं ॥ पश्यन्कमलमालोक्य निष्कं विस्मयान्वितः ॥ ततः सोऽस-
र्व्वपालेन्द्रो लोकेश्वरजिनात्मजः ॥ समस्तं विशुद्धात्मं प्रविसन्तं विलोकयन् ॥ यदा तत्र प्रविश्या-
सौ बोधिसत्त्वो जगत्प्रभुः ॥ तदा तत्र महत्पद्मं प्रादुर्भूतं प्रभास्वरं ॥ सर्व्वरत्नमयं तत्र समागत्य प्रसमि-
षीत् ॥ तदा विस्फारिताक्षिस्सोऽपि प्रणमितमानतः ॥ तत्रानलखदामध्यात्प्रादुर्भूतं सभावयं ॥ तदा
तं पापिनः सत्त्वाद्भिस्सर्व्वीमाशुयाः ॥ निर्गतं वदनाद्दुःखा महल्लोभसमन्विताः ॥ विस्मिताः स्युः प्र-
सन्नात्मा स्वपश्यन्तं तमीश्वरं ॥ समीक्ष्य सहसोत्थाय कृताञ्जलिपुटा मुदा ॥ तस्याग्रे कृप्रणत्वा नमस्कृत्वा

२२

रञ्जनस्याददात् ॥ तमेवं सन्निरीक्षन्तः समुपतिष्ठन्ति सादरात् ॥ ततः सर्व्वेऽपि ते सत्त्वाः निःशेषस्य पात-
काः ॥ शुद्धाङ्गा विमलात्मानः संबुद्धा निःस्वभाविनो ॥ सुखावतीं गताः सर्व्वे संगताः संप्रमादिताः ॥ सुग-
तात्मजाभिनीतस्यास्सर्व्वदा गतबन्धनाः ॥ बोधिचर्याव्रतं धृत्वा समवेतं जगद्धिताः ॥ तदा तत्र कपालस्थ-
सर्व्वे उद्विग्नमानसाः ॥ विलोक्य तं महाश्चर्य्यं सविस्मयहृदयाकुलाः ॥ प्रगम्य सत्वरं तस्माद्गोपवाय-
न्तकाङ्कितं ॥ ततस्ते सहसागत्वा यमराजस्य सन्निधौ ॥ प्रणत्वैतत्प्रवृत्तान्तं निवेदयन्ति विस्तरं ॥ तेऽपि
चदितं माकर्ण्य यमराजापि विस्मितः ॥ पुनस्ततः समुपासत्य प्रष्टुकं समादधात् ॥ किं भवेयुः समायाता-
सर्व्वेऽप्युद्विग्नमानसाः ॥ कुतोऽयं समायातं केन रूपं प्रचरितां ॥ सर्व्वमेतत्प्रवृत्कान्तं यूयं समपदिश

गुह

किंकाः ॥ विस्मयं गतस्समाख्यातुमर्हथ ॥ पुनः पुनः ॥ कृष्णकं यसमयागतेन सर्वेण यमनाकिं कता ॥
प्रहत्वा यसमयागतः कृतं निवेदयत्किं विष्कम्भिनाम् ॥ यत्खलु देव ज्ञानीमाहवानं वज्रगर्भप्ररूपः ॥ तत्र विद्योम
हालार्कं ज्ञायते तत्रीगायते ॥ प्रथमं तस्मिंस्तु गन्धमाययुस्तत्र शीतलानिलः ॥ ततः प्रह्लादितीकाकि
शासय किं समागताः ॥ तत्र यास्य श्रितः साग्निवन्वीवि वृपिश्शमयन् ॥ ततो विस्फाटिता कुम्भीरवल्ली
कृता विकृकि ताः ॥ ततोप्यग्निरुद्दामस्य प्रादुर्भूतं समाधानं ॥ ततस्तु महासत्त्व कामरूपाति सू
न्दवः ॥ हेडम्बर्क्किं विशुद्धात्माज्ञटामकुटशोभितः ॥ श्रीमान्महर्द्धिकाधीमाद्दिव्यालंकालसद्धि
तः ॥ दयाकारुण्यहृद्यांगः शीतरश्मिप्रभाश्वतः ॥ समीक्ष्य तथापि तसत्वाप्रविशन्तं प्रभाशयन् ॥

२३

तथा तु महापद्मं सफलन्समन्ततं ॥ प्रादुर्भूतं तदागत्य जिह्मतसंप्रभाशयत् ॥ तमासीनं समा
लोक्य पापिनस्सर्वे विस्मयाः ॥ उपसृत्य बभाषन्तास्संहृष्टाः समाहिता ॥ ततस्स प्राणो नरः सर्वगुण
कायाः प्रभाविताः ॥ तथापि ते प्रतीतिं कृत्वा सर्वे यान्ति तत्तत्क्षणाः ॥ कृत्स्नो तत्र काववी विनिर्गतं प्र
त्ययं गताः ॥ तद्वद देवसर्वं शक्र विवाद्यी तुमर्हसि ॥ इति ते निवेदितं श्रुत्वा यसमयागतः सर्वविष्कम्भि
नः ॥ किंच तदद्भुतं ज्ञात्वा स्फुटं वैचित्र्यं तत ॥ कासौ देवः समायातः श्रीदगुणाधामहर्द्धिकः ॥ महेन्द्रो
वाथवा विष्णुर्ब्रह्मा ऽथ त्रिदशाधिपः ॥ वातो वा वा महानाग्निरुद्भूतः प्रलयं यथा ॥ गन्धर्वो वा सर्व
द्रवा किन्नरो वाथवा ऽसुराः ॥ किं मुचिलिन्दो महावायुर्वा गतिवीर्यपराक्रमः ॥ यक्षो वाथ महासत्त्वो व

गुण

म
ज्वालोः स्तुतवान्॥ किं वा बहूनैवमाब्रह्मण्डौऽमनप्रेथाधिपः॥ कामिलोकाधिपा वीरः श्रीमान्स्व
लम्भिमान्॥ एतेषामपि सर्व्वेषां महावीर्यानुभाविनी॥ ॐ दण्डीर्यप्रलोकाक्कि कस्यापि लोकव
दस्यत॥ अथवा तापसः कश्चिदृषिर्वापि तपोधनः॥ नृपः सिद्धिबलाधानमहर्द्धिर्यः समृ
द्धिमान्॥ कस्य देवस्य दैत्यावा कस्य वाहकिस्मान कुलि॥ साधकादवमासाद्यसामपि कृत्समागम
ः॥ कस्यैदृग्महावीर्यः पूर्वजाविद्यमानकूटः॥ यावित्रीवच्छिन्नकालं तमयी तुंप्रभाकृया॥ ङ्को
दृष्टा लोमहर्षण्यामहत्सन्यसम्बुधिमान्॥ नैवाद्यदृष्टा कापि वैधानुभवनेष्वपि॥ एवंवि
विकुर्व्वसमुमायमनाध्याति विस्मितः॥ श्रीवीवो नवकेतनरूपदृष्ट्वा दिव्यव कृत्वा॥ इतश्च वसमय

२४

दानपयसासनसमाश्रितं॥ दिव्यातिसुन्दरं कान्तं दिव्यालङ्कारभूषितं॥ समन्तभद्ररूपाङ्कृता
मशीकिमितिनं॥ सौम्याकारं प्रहासन्नं सौम्यपूर्णगुणाश्रयं॥ तन्मश्रीमन्तं समालोक्य दृष्ट्वैवं जि
नात्मजं॥ बोधिसत्वं महासत्वं विदित्वा संप्रमोदितः॥ यमराजो हि समाक्रम्य वन्क्रत्तु समागतः॥ उप
सृत्याञ्जलिन्नत्वा स्तौत्येवं तं जिनात्मजं॥ ❀ ॥ नमस्ते बोधिसत्वाय महासत्वाय तायिने
आर्य्यावलोकितेश्वराय महाकारुणिकाय शुभश्रीये॥ पद्मश्रीरुचिरांगाय सद्धर्मपदाय ते॥ नमो वग
केताय सत्व यद्दिपिकवाय ते॥ सर्व्वदा वरदाय अभयवरदानप्रदायवा॥ गगनसहस्रहस्ताय कोटि
लक्षणाय व॥ बद्धवासूरलपर्य्यङ्कभाजि दिगानताय व॥ सर्व्वधर्म्मानुरूपाय धर्म्मप्रीयाय जिन

य॥ सर्वसत्त्वमहद्दुःखसमाकृष्टकराय ते॥ मत्स्याय मुक्तजन्तूनामाश्वासनकराय ते॥ ह्ला
गुण नानागन्धकुसुमाद्याय धर्मार्थप्रियवादिने॥ नरश्रीलक्ष्मिमाङ्गल्याय सद्गुणश्रीप्रदाय ते॥ सर्वनर
कर्मीनां संसारवनकराय ते॥ ह्लानश्रीसंप्रहामाय ह्लां लक्ष्मीप्रदाय ते ४॥ नमस्तुनाय सद्धृ
क्षा वन्दिताय नमस्सदाः॥ क्रूरप्रदानदक्षाय पापविनाशपददर्शिने॥ शुर्य्यलावनदीपाय धर्म २ॐ
दीपंकराय ते॥ कामरूपाय गन्धर्वरूपाय स्वरूपिने॥ हृमनगम्यविरूपाय परमार्थागवि
ज्ञने॥ सूक्ष्मगम्भीरधर्माय सम्मुखदर्शनाय ते॥ सर्वसमाधिप्रापकाय स्वहितविनिकराय ते॥ सं
विक्तूविनगमज्ञाय मुनीपुंगवरूपिने॥ वध्यबन्धनबद्धानां समाकृष्टकराय ते॥ सर्वहावानुरू

पापसमूपविनकारिने॥ बहुजन्मान्तविज्ञानमोहस्वरूपिने॥ निर्वाणमार्गसंचारणसन्द
र्शनप्रदाय ते॥ हतमुक्तपिशाचादिनीलयाकाखेचारिने॥ कत्रिकूनाय लोकानां त्रैधातुक
निवासिनां॥ सर्वव्याधियुक्तानां परिमार्जनकारिने॥ नन्दोपनन्दनागेन्द्रयह्लापवितविसृता॥
श्रीमताऽस्माधयाश्चग्भरूपसंदर्शनाय ते॥ सर्वसत्त्वगुणाभिहितप्रापकाय सद्गुणाय ते॥ वज्रयाणि
महायक्षविद्रापनकराय ते॥ गेलाच्छइष्टसत्त्वानां होवलसमूद्भिधानिने॥ हतवकात कूष्मा
ण्डवक्षायक्षादिहिदष्ट॥ नीलासनसमूतजायगास्मीनधीनवूहय॥ सर्वविद्याधिनाथाय सर्व
क्लेशापहारिने॥ विविधधर्मसमाधिसम्मार्गोपविताय ते॥ मार्कमार्गोहितूताय प्रवव

गुरु

धर्म्मविजयं ॥ प्राक्संबोधिसत्त्विकसन्मार्गे प्रवर्त्तितात्मव ॥ प्रमादिदुर्ग्गतिक्लेशपरिमोक्षाकवा
यव ॥ प्रणमाम्यजगन्नाथं स्वसमाधिपं धननमः ॥ नमस्ते लोकनाथाय बोधिसत्त्वाय ते सदा ॥
महासत्त्वाय सद्धर्म्मगुणसम्परिपूरिताय ते ॥ नमामि तं कृपाक्रान्ताः सदा दुःखभयं गुरुत् ॥ ह
रामि गमनं हत्वा न त्वामिदं जगत्त्रहा ॥ कल्पव्यामपराधं लंयस पापं कृतं हि वत् ॥ स्वयाव
येस्तदाभस्कं हावनस्कवनाजिनः ॥ एवदाहं गतिर्वाधृत्वा विद्यामि जगद्धितं ॥ तथाप्यहं क
विद्यामि त्वत्तारं गणं यथा ॥ नहुवांम सदा लोकप्रसीदतु जगत्त्रहा ॥ एवं दहि मनं कार्य्यं न
कविद्यामि महं एवत् ॥ ॐ एवं धर्म्मेण ज्ञानी सोऽस्तु स्वार्थं प्रार्थयं मुदा ॥ तं पुनः सोऽञ्जलिं त्वा

२६

स्मृत्यपतिष्ठन पूर्वः ॥ ततो लोकस्वरश्रीमान् धर्म्मवाक्यं विलोकयन् ॥ समाधिगतिसंबोधि
मार्गे नियोक्तुमादरात् ॥ यमस्त्वं धर्म्मराजसी सर्व्वलोकानुग्रहकः ॥ तत्त्वं परिपृच्छसि त्वेव
सत्त्वार्थं धर्म्मन्तुभास्तय ॥ यथापि प्राणिनां दुःखः पापिनां शुभदुर्ल्लभः ॥ तथापि धर्म्मं प्रतिष्ठाप्य बोध
यितुं प्रयत्नतः ॥ यथापि जन्मयारुकृतिबलमयनं गताः ॥ एवं हि सर्व्वयानित्वं संबोधिधर्म्मबा
ञ्छितः ॥ तत्सर्व्वापि समालोक्य पालनीया त्वया सदा ॥ बोध्यर्थिनावतः सर्व्वे बोधयित्वा शुभं च तत्
बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य पालनीया शुभावहं ॥ यथापि पापिनां दुःखं तथापि तं प्रयत्नतः ॥ प्रभाषयं
समालोक्य वा तत्सत्त्वं शुभं सदा ॥ ॐ एवं वचनं श्रुत्वा समाधिपदीप्तकः सः ॥ बोधिचर्य्यां वरं श्रुत्वा

गुण

तकेऽनसुखसंगाछित ॥ एवं कृत्स्न लोकश्च दयाधर्म्मसमाचरन् ॥ धर्म्मराजानमप्य यथार्थं सदुपास्त
गत् ॥ इत्येवं समुपादिष्टं तेन लोकेश्वरेन सः ॥ धर्म्मराजः समाकर्ण्य तथेत्यपि विबुध्यते ॥ त
तः स धर्म्मराजस्तं लोकेश्वरं जिनात्मजं ॥ समीक्ष्य साञ्जलिर्नत्वा संप्रयाति स्वमालयं ॥ ततासो
लोकनाथोऽपि संप्रस्थितः कृपाकुलः ॥ अन्यत्रापि समुद्धर्तुं सत्वान्सैवचनपून ॥ ॥
इति श्रीगुणकारण्डव्यूहमहायानसूत्रे अविचीसंशोषण धर्म्मराजाहिताधान द्वितीयप्रकरणं
॥ २ ॥ अथ सर्व्वनिवरणविष्कम्भी सुगतात्मजः ॥ बोधिसत्वान्मुनीन्द्रकं संपश्य चैवमब्रवीत् ॥
कदासो भगवाल्लोकेश्वरजिनात्मजः ॥ बोधिसत्वोऽत्रागच्छन् तत्समायत्त्वमर्हति ॥ इतितद्

२१

त्समाकर्ण्य भगवान्सम्मुनीश्वरः ॥ बोधिसत्वं तमालोक्य पुनरेवं समादिशत् ॥ शृणु भो श्रीमान् महासत्व
कुलपुत्र ततचैवनत् ॥ प्रेतलोकान्समुद्धर्तुं प्रेतालयं गच्छति ॥ तत प्रेतालयं गत्वा प्रेतान्पश्यन्स दुःखि
तः ॥ शीतवह्निसमस्पृष्ट प्रविवर्षं प्रनाशयन् ॥ तदग्निं संप्रशमस्य सुखं समवहास्य सर्व्वतः ॥ तत्र तत्र
वर्त्ते सर्व्वक्षुधातिशीतलांवितः ॥ तदा ते प्रेतिकाः सर्व्वे शीतवह्निसमन्विताः ॥ किमेतदिति संचिन्त्य ति
ष्ठन्ति विस्मयान्विताः ॥ यदा तत्र प्रविष्टोऽसौ लोकेश्वरः प्रभाशयत् ॥ तदावक्त्राणनीर्मूर्ति उपशान्तास्सम
न्तः ॥ तदद्भुतं समालोक्य धानपालः सविस्मितः ॥ किमेतदिति संचिन्त्य लोहिताक्षाविलोकयत् ॥ उत्त
प्तसहस्राय कालकूट महाविषं ॥ हिंगु पाश धनूर्वानं चलासंत्रमतलपा ॥ क्षयापसाधनं कर्म्मसं

गुरु

ह्यवेवं विचिन्तैर्क्लिन्न ॥ धिगस्मांयदीदृशं पापशाधन दुष्कर्मशी ॥ संनकाराचपालाः पुत्रहलोक
गतिपापकान् ॥ नैवमस्माभिः कर्मपालयतः शुभं हवत् ॥ नूनमतस्महत्यापफलं शुक्लाहवस
दा ॥ किमीदृक्कर्मसाधवः केवलं दुःखसाधनं ॥ तदहं नातः निश्चयं सहसा गृहं व्रजाम्यपि ॥ इति वि
विनम्य तद्वास्यया लोकितवत्संविग्नः ॥ पूर्वतस्तत्र हस्तत्वं प्रशलाचयततः ॥ तत्र तस्य मूपायातं शुक्ला
शुसंप्रकाशितं ॥ स भिक्षुः प्रेतिकाः सर्वे ध्रुवकिपूर्वानाद्भुतं ॥ तस्यातपूर्वमागत्य कुत्पिपासाग्निता
पिताः ॥ पापी समहियावत् किञ्चित्पविवृत्स्यवे ॥ तान्दृष्ट्वा समहासत्वः शुविमूर्खानगमदवान्
दग्धस्थलाशयानत्किपक्रु वदतिमार्कितान् ॥ स्वकर्मलामसकृत्वाकृशाः क्षीणिक्ष्मानतात् ॥ क्षुत्

२८

पिपासाग्नीसंदग्धान् बिस्तृतश्रमहाजन ॥ क्षुत्पिपासापिनाः दृष्ट्वा प्रेतान्सर्वान् विलोकयत ॥ तस्या
तिकरूनाक्रान्तोमाददाम्यकाद्भवं जलं ॥ तदम्भ तत्निपियापि प्रेताः सर्वे न तृप्तिकाः ॥ क्षुत्पिपासानुमि
कृत्कडपातिष्टुकितस्तव ॥ तात्रुपान्समालोक्य करुणाविदयाकुल ॥ दशपत्पेः स्वाकुलिलोपिनि
श्च ययति निम्नगम ॥ तत्कुवकिः समालोक्य सर्वे प्रेतिकामूदा ॥ यथ कृत्संपिवन्तोपि नैव तृप्तिं
समागता ॥ क्षुत्पिपासानुमिकृत्कः सर्वे तत्समुपागताः ॥ तमेवसमुपालोक्य विस्मयकरुणातुराः
श्रमतस्तान्विलोक्यासौ लोकेशाः तिदयान्वितः ॥ दशपादाङ्गुलिलोपिनिःश्चवयतिवापाम ॥ ताश्च
तहान दीदृष्ट्वा प्रेताः सर्वे पितमूदा ॥ सन्तप्यस्पिवन्तोपि नैवतृप्तिं समागता ॥ तातरूपान्विलो

ध्यासो लोकेश्वरः इति कृपयान्वितः ॥ सर्व्वे ते लोकनाथस्य निश्चमयति वा पुनः ॥ तांश्चापि त समालो-
क्य सर्व्वे प्रनताः रुबाधिताः ॥ तत्सात्सम्पाणि प्रपिवन्तू यथेप्सितं ॥ यदा ते प्रेतिकाः सर्व्वे तइय-
कैस्तूष्टानिह ॥ सूधाङ्कगुणसंपन्नं पिवन्त्यास्वाद्यमादिताः ॥ तदा सर्व्वे पिनपूर्णैः गात्रा विपूलकण्ठका-
ः ॥ पवित्रपूर्णद्रियास्सूफा ह्वक्ति संप्रमादिताः ॥ ततश्चासौ महासत्व दृष्ट्वा ताञ्छुखितान् ॥ कृपा-
पिक वृष्टमानस्तापयितुं समीहत ॥ तत्र सकनू भासिं धर्म्मं धारा नरूष्य सर्व्वतः ॥ प्रतितसूव साह-
नसंप्रवर्षयाञ्चितं ॥ तां दिव्यसत्वसाहृत्वा प्रवषितान् सममन्त ॥ दृष्ट्वा ते प्रेतिकाः सर्व्वे सविस्म-
यप्रमादिताः ॥ समीक्ष्य स्वस्वयापाय यथाकामप्रभुञ्जत ॥ ततः सर्व्वेपि ते सत्वा नदाहाराग्निशामिताः ॥

ततस्ते सर्व्वे आहारे पाने चाप्यमनापमे ॥ संतर्पिता महानन्द सुखासाहस्समन्विताः ॥ तदा ते सुखिता-
ः सन्तः सद्धर्म्मगुणलाभिनः पवित्रशुभाशयाः ॥ सर्व्वे संविन्ने वै वदन्त्यपि ॥ सुखितास्सुखिता लोकाय
ज्ञाम्बूद्वीपिन याः ॥ आश्रित्य शीतलां कायां ध्यात्वा निष्कलिसद्गुणाः ॥ सुखिताश्च मनूष्याश्च मातापित्र-
यथापूर्व्वं ॥ पवित्र्यास्सदा कृत्वा हृत्भक्ति समूपस्थिताः ॥ सुखितास्ते मनूष्याश्च तत्भक्तिं समूपस्थि-
ताः ॥ भूतापि ते सदा कृत्वा वन्दति सर्व्वदा गुरुः ॥ सुखितास्ते महासत्वास्सर्व्वाधिपतनाविनः ॥ सर्व्वे
सत्वहितं कृत्वा सवेदे यन्ते सदा गुरुः ॥ सुखितास्ते महाराजा यशुशीलाः शुभार्थिनः ॥ स्वपरान्ति हि-
तार्थेन वन्नक्तिपाश धर्म्मं व्रतं ॥ सत्पूत्राः सखाग्रास्य संघस्तमूपस्थिताः ॥ धर्म्मगामिन्यथा काल-

माकाट्यापि सर्व्वदा ॥ ये विहारं प्रतिष्ठाप्य त्रिरत्नशरणं गताः ॥ उपासकाव्रतं धृत्वा चरन्ति तेपि सु
गताः ॥ भूरिवित्तास्ते महास्तूप्य विहारा विशीर्णितं ॥ सत्कृत्य संप्रतिष्ठाप्य कुर्व्वन्ति संडाष्महितं ॥
ये पूर्व्वस्तूपबिम्बानि विशीर्णस्फुटितानि च ॥ सत्कृत्य प्रतिसंस्कृत्य भजन्ति ते सुखालागिताः ॥ सद्धर्म
श्रावकान्ये च संमानात्समुपस्थिताः ॥ श्रुत्वाख्यानानि शृण्वन्ति ते सुखागताः ॥ श्रुत्वां विताः । वृत्तानां प्रा
तिहार्याणि पश्यन्ति विविधानि च ॥ चंक्रमाणि पश्यन्ति ये ते सर्व्वेपि सुखालागिताः ॥ ये च प्रत्येकबुद्धानां वि
किमर्द्धिविकुर्व्वितं ॥ चंक्रमाणि च पश्यन्ति तेपि सर्व्वे सुखालागिताः ॥ येऽर्हतां प्रातिहार्याणि पश्यन्ति चंक्र
माणि च ॥ तेपि धन्याः श्रुत्वा पद्माः संसारधर्म्मं वा विदुः ॥ ये चापि बोधिसत्त्वानां पश्यन्ति चंक्रमाण्यपि

प्रातिहार्याणि ये चापि ते पि धन्याः सुगतागताः ॥ ये बुद्धभवनं गत्वा स्तुत्वा भजन्ति सर्व्वदाः ॥ ते च सद्
धर्म्मधन्याः सद्धर्म्मगुणलाभिनः ॥ ये च शृण्वन्ति सद्धर्म्मं भजन्ति श्रद्धयापि ॥ तेपि सर्व्वे महाभाग्यस
त्त्वा बोधिधर्म्मलाभिनः ॥ ये संघं श्रद्धया गत्वा भजन्ति समुपस्थिताः ॥ ते सर्व्वे शुभ धन्याः सम्बोधिज्ञान
लाभिनः ॥ ये च दत्वा प्रदानानि पालयन्ति पवित्रता ॥ कृत्वा सत्त्वहितार्थं ते चरन्ति ते सुखागताः ॥
पापीनो विलीना ये च पवित्रगुणत्रिरत्ना ॥ चरन्ति व्रतमष्टाङ्गं हडिकास सुखाविनः ॥ ये च शान्ति व्र
तं धृत्वा सुप्रसन्ना भवाः सदा ॥ सर्व्वसत्त्वहितार्थं च पूजयन्ति सुखाविनः ॥ ये च श्रुधर्म्म नत्वानि साध
यन्ति गच्छति ॥ सदा लोकहितार्थानि कुर्व्वन्ति ते महाजनाः ॥ ये च प्रज्ञा महासत्त्वाः सर्व्वविद्याकपार

गुण

गः ॥ कृत्वा सत्वहितार्थानि वनकर्मसहायिनः ॥ एवापि शासनं बोधिसर्व्वयाणवसंगताः ॥ प्र
वज्यासम्वरं धृत्वा वनकर्मसु निर्म्मला ॥ एवं बोधाश्रमं निःस्पं सम्बध्याति समाहिताः ॥ तेषु श्री
मल्लराजाख्यः सद्धर्म्मसुखसंयुतः ॥ पश्चापि स तत्र हिंसाहिता कृत्वा पनस्यनं ॥ साधयन्निय सा
धर्म्म तसहागमसत्वाविन ॥ एवं वंकिं सदा रुद्रविनम्य दशपापतः ॥ तेषु धन्या विमलात्मानः सद्गु
णास सुखलाहितः ॥ एवं तत्रान्तिकेन यावल्लब्ध्वा सर्व्वान्यपि गृहान् ॥ ते सरुजाः शुद्धात्मानः सदास
त्रिवासिनः ॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा एवं त्रिरत्नगाहिनः ॥ तेषु साक्षान्महासत्वाः संवृद्धपदलाहि
नः ॥ इत्यवक्त्रसमाहारं सर्व्वसंपाविनन्दिताः ॥ महासत्वं तमानम्य प्रार्थयंस्ते समादरात् ॥

३१

तासां सर्व्वहितानाथासक्तानास्वामीसहतत्रतुः ॥ तेनवान्यावियत्तकश्चिदेवं लक्ष्याहितार्थहृत् ॥ यद्देवा
स्तयमालोक्यापि नासान् सुदुःखितान् ॥ समागत्यासमेतेहार्ये स्काजयन्त्र हेनकर्मि ॥ तद्यथं देवता
मपदसर्व्वदाणवसंगताः ॥ सत्कारेस्तमुपस्थानं कर्तुं मिच्छा समहधूनाः ॥ तद्वान्नाहिताधानसंयात्रय
तु महर्द्धि ॥ एवमाख्यातसमादिष्टं तत्कथ्यामह ध्रुवं ॥ इति ते प्रार्थितं सर्व्वे लोकश्च निशंमास ऽकु
पादश्रृाससमालोक्य समादिशत्तिनान्यूनः ॥ शृण्वध्वं तत्समाख्यातं यूष्माकं हितसाधनं ॥ संवन्धीत
पाति सूक्तं सदा हन्नं यदीक्ष्रथ ॥ तद्यथा योऽत्रिनतानां प्रयात भावती मुदा ॥ सर्व्वदा मनसा स्मृत्वा हृ
धीस्समादरात् ॥ नमो बुद्धाय धर्म्माय संघाय च नमो नमः ॥ इति त्रिरत्ननमस्कारं कृत्वा च नत सर्व्व

गुण

त १॥ एतत्पुण्यानुभावेन सर्व्वज्ञाभिगुणं लभत्॥ निरूपातं महारत्नं सर्व्वदा वरवल्लभं॥ तता
यूयं क्रमशोपि परिशुद्ध त्रिमण्डला॥ बोधिचित्तं समासाद्य त्रयं परिकुर्म्मेऽद्यथ॥ तथैव तस्
य्यानुभावेन सर्व्वं यूयमितश्च्युता १॥ त्रिरत्नस्य निमाशयसत्त्वा वन्दी प्रयास्यथ॥ तत्रामिता ह
नाथस्य भवने समुपाश्रिता १॥ सर्व्वदा रत्नं कृत्वा वनिश्रथ महत्सुखं॥ तदायुयसमादाय
पापधं त्रुकमरुमं॥ विधिवल्लंचयित्वेन तस्येव लप्स्यथ सन्ततिं॥ ततोपि विमलात्मान १ सर्व्वस
त्वहितमात्सकाः॥ बोधिचर्य्या व्रतं धृत्वा विचरथ जगद्धितं॥ ततः पारमिता १ सर्व्वा पूरयित्वा यथा
क्रमं॥ इत्थं मारगणान्सर्व्वान्जित्वाहं कृत्वा विचरथ॥ ततः संसार संचार निस्पृहा विनिर्म्मलाः १

३२

त्रिविधां बोधिमासाद्य निर्वृतिपदमाप्स्यथ॥ एवं मत्वा त्रिरत्नानां शरणं भजत सदा॥ सत्त्वानाम
नुपार्य्यन्तेनाहं धर्म्मादया॥ इति लोकनाथेनोपदेशं समादिष्टं निशम्यतं॥ सर्व्वे तथेति विज्ञप्य प्र
तिमोदिक्तन्दिता १ ततो लोकनाथो मत्वा तेषां मनासि शुद्धितं॥ निश्चयतिकाने गुरुस्तं
स्वहायिनं॥ तत्सत्कारैव नमास्कृत्य सर्व्वं संप्रमादिता १॥ त्रिरत्नशरणा लाहं सोऽयं वाक्यं कि सा
क्षितुं॥ ततः समुदिता १ सर्व्वे त्रिरत्नशरणं गता १॥ नमो बुद्धाय धर्म्माय संघायेति वदन्ति ते॥ ततः
सर्व्वेपि ते सत्त्वा स्त्रीपत्निसहितं ततः १॥ सत्त्वा विनतासाहारवकि धर्म्मलालसा॥ ततो ह्रानासि
नाहिक्षास त्काय दृष्टिपर्वतं॥ प्रत्यादहं ततः सर्व्वेति हियाकि सुखावतीं॥ तत्रामिताभनाथस्य भव

गुण

ताः समुपस्थिता ॥ निर्देशं शिरसाधृत्वा प्रवतस्थे शुभम्मुदा ॥ ततः स्वयम्भुवन्बुद्धो विलोकितः ॥ बो
धिसत्वा महासत्वाः कांक्षितमुखाश्रिताः ॥ ततः स एवं महासत्वः लोकेश्वरः जिनात्मजः ॥ सर्वा
णस्सम्मुखं प्रपश्यन्ति शुभावतीं ॥ एवं ते लोकनाथस्य सो महाकारुणिकः कृती ॥ कृपया स्वयमालो
क्य सर्वत्र जगत्रयम् । पश्यन्ति सदा तस्य लोकेश्वरस्य महात्मनः । सत्वानाम समुद्धार्थ तत्र
गत संगताः ॥ तत्र सर्वे पि निष्पापाः शोभनाः सद्गुणाकराः ॥ सर्वसत्वहितं कृत्वा प्रचरन्तः शुभे स
दा ॥ बोधिचर्याव्रतं धृत्वा दुष्कामभयमः सर्वं ॥ त्रिरत्न भजनं सार्द्धं धृत्वायायुः सुखावती ॥ ततः सर्वे
पि गच्छन्ति दुर्गतिं च कदाचन ॥ सदा सद्गतिसंजाता भद्रश्री सद्गुणाश्रयाः ॥ परिशुद्धेन्द्रियां धीरा वो

३

धिचर्याव्रतं धराः ॥ स्वपरात्महितं कृत्वा याय्यन्ते जिनालय ॥ ततः एवं स महासत्वः सर्वसत्वहितार्थर
त् ॥ कृपाकारुणित सद्धर्मगुणमहात्म्यसागर ॥ असंख्यपुण्यमहात्म्यं तस्य लोकेश्वरस्य हि ॥ सर्वे न पि स
निर्देष्टुं समर्थो नैव शक्यते ॥ ततः आदिवं मुनीन्द्रस्तं श्रुत्वा सत्कृताञ्जलिः सुधीः ॥ सर्वनीवरणविष्कम्भी
देवमब्रवीत् ॥ भगवन्त महासत्वनाथा कृतिक दायाज्जगत् ॥ तस्याहं दर्शनं कर्तुमिच्छामि त्रिजगद्गुरोः ॥
ततः सत्वादिनं श्रुत्वा भगवान्स मुनीश्वरः ॥ विष्कम्भीनं तमालोक्य पुनर्वं समादिशत् ॥ एवं क
लपुत्र सो लोकेश्वरः प्रबोधयन् ॥ प्रपयित्वा सुखावत्यां ततो निष्क्रम्य गच्छति ॥ अन्यत्रापि समुद्धर्तुं
पापिनां नरकाग्निमान् ॥ कनकसदृशान् पश्यन् तत संप्रहासयन् ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य संप्रबोधयन्

गुण

शृण्वन्तो॥ एवं स सो महासत्वो लोकेश्वरो जिनात्मजः॥ भवाब्धेः स्वयमुद्धृत्य पालयति सदा जग
त्॥ प्रदुःक्षुत्पिपासिक्लान्तान्बाधयेत्प्रयत्नतः॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य संप्रेषयति जिनालये॥ नास्ति
दुःखमुपसम्पन्नः सत्वस्त्रैधातुकेष्वपि॥ कस्यापि विघ्नं नैव प्रतिहन्तुं हितार्थिनः॥ महाबुद्धानां वसर्व
खां नास्ति दुष्कृतिरात्मना॥ इति लोकेश्वरनाम बोधिसत्वस्य उद्यानं॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेन श्रुत्वा सस
गतात्मजः॥ विष्कम्भी भगवन्तं तं समालोक्य वमब्रवीत्॥ भगवन्हे मुनाकेन सर्वलोकाधिपश्च च॥
समाख्यातं तत्सम्यक्समादिशत्॥ तस्यैव प्रतिहन्तुं त्वं कस्य विघ्नं न विद्यते॥ महाबुद्धानां च सर्वेषांना
स्ति तत्कथं खलु॥ एतत्सम्यक्समाख्यादि श्रीमतु स्मिकामि सर्ववित्॥ इमं सर्वं सभासीनास्तु शुश्रूषा

३४

तु मानसाः॥ इति ताधितं श्रुत्वा भगवान्स मुनीश्वरः॥ विष्कम्भिनं महाविद्वं समालोक्य वमादिशत्
शृण्वत्वं कुलपुत्रास्य बोधिसत्वप्रभावतां॥ संप्रवक्ष्यामि तत्प्रीत्या सर्वसत्वानुबोधने॥ तद्यथा॥ भूतपूर्वं गत
काले तथागतमुनीश्वरः॥ विपश्यी नाम सम्बुद्धः सर्वविद्याधिपो जिनः॥ सर्वज्ञोर्हं महाभिज्ञा धर्मरा
जा विनायकः॥ भगवान्सुगतो नाथः सर्वसत्वहितार्थभृत्॥ तथाहं कुलपुत्रास्य सगन्धमूखसंह
कः॥ वणिक्पुत्रो नाकरवात्साही सम्बुद्धगुणलालसः॥ तस्य विपश्यिनः शास्तुः सम्बुद्धस्य भगवतः॥
सर्वान्ते समुपाश्रित्य प्रावर्तं बोधिसत्वं॥ तदा तन्मुनीन्द्रेन सर्वज्ञेन विपश्यिना॥ लोकनाथगुणमहा
त्म्यं समाख्यातं श्रुतं मया॥ तद्यथा सो भगवान्शास्ता विपश्यी भगवान्जिनः॥ सद्धर्मं समुपादिश्य सभाम

ध्यसमाश्रितः॥ तदासौ भगवान्नाथ लोकज्येष्ठो जिनात्मजः॥ सर्व्वान्सत्वान्समुद्धर्तुं संपश्यन्करुणान्वितः॥ पूर्व्वस्मिंस्तत्क्षणे प्रभासयंसमन्ततः॥ दुःखिनान्नरकासिनान् सर्व्वासत्वान्सत्वान्विलोकयन्॥ समुद्धृत्य प्रयत्नेन बोधयित्वानुमोदयन्॥ त्रिरत्नशरणे संस्थाप्य वारयित्वा शुभव्रते॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य भावयित्वा शुभाधिकान्॥ सम्बोधिसाधनं धर्म्मं सन्निधाय विनादयन्॥ सर्व्वत्र मङ्गलं कृत्वा निवृत्यातं महासत्वं॥ त्रिरत्नगुणमहात्म्यं प्रकाशयन्समाचरन्॥ तदा तद्भूमिसंस्थाश्च सर्व्वा हृष्टाः प्रमोदिताः॥ विशुद्धमङ्गलोत्साहसारवं समाकुला ह्यभवन्॥ तदहं तं महानन्दं महोत्साहं समन्ततः॥ समाहित्य महासत्व महामते जिनात्मज॥ विस्मयसमुपाघ्रातं स्वान्तं एवं व्यलोकयत्॥ अहो कस्य प्रभा कान्ति

विधमिहसमागमः॥ भवतास्य भगं सर्व्वं संसाधयति शोभितं॥ इति चिन्ताकुलास्ताः सर्व्वा बोधिसत्वमहामतिं॥ समुत्थाय सत्वाः सङ्गमुद्वहन्त्युन्नता भगत्॥ भान्त्वा तं नत्वा धृत्वा कृताञ्जलिपुटा मुदाः॥ विपश्विनं मुनीन्द्रं तं नत्वैवं पर्यपृच्छत॥ भगवन्कस्य प्रभावोऽयं यदियं हासमागता॥ भवतास्य भगवन् सर्व्वं शोधयति प्रभासितं॥ यदिदं सहसाश्चर्य्यं दृष्ट्वा सर्व्वेति विस्मिताः॥ अनुमिच्छति सर्व्वे हि तत्समादेष्टुमर्हति॥ इति तैरादितं श्रुत्वा विपश्वि स मुनीश्वरः॥ महामतिं महासत्वं तमालोक्यैवमादिशत्॥ महामते शृणुष्वेदं महद्भुतं यत्समद्भवं॥ तत्सूत्रं प्रभावत्वं कथयिष्यामि संप्रतं॥ यस्मिन् लोकाधिपानाथो महाकारुण्यवादितः॥ तान्सर्व्वान्हि समुद्धृत्य बोधयित्वानुमोदयन्॥ बोधिमार्गे प्रति

गुण

ष्ठाप्य प्रबोधयितुं जिनालये। संप्रस्थितः सुखावत्यां पुनरस्मिन् समुत्सुकः। स्ववहास्य जगल्लोक-
मिहागन्तुं समागतः। तस्य पुण्यप्रभावो हि विघ्नपापविशोधनी॥ स्ववहास्य जगत्सर्व्वं शोधयन्ति
प्रभाविता॥ एवं स सर्व्वलोकानामधिपतिर्हितात्मना। स्वयमालोक्य सर्व्वत्र पापिसत्वान् समुद्धरन्॥
पापिनोऽपि समालोक्य सर्व्वत्र नरकेष्वपि। निमग्नानति दुःखार्त्तान् पुनरस्मिन् समुद्धरन्॥ स्ववहा-
स्य सुखापन्नान् समुद्धृत्य प्रबोधयन्। बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रेषयन्ति सुखावतीं॥ एवं स श्रीगुणाध्यक्षः
सद्धर्मसुखदायकः॥ दिने दिने ऽप्रमेयान् सत्वानुद्धृत्य बोधयन्। बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रापयित्वा
सुसाधितं॥ कृत्वा शुद्धाशयान् सर्व्वान् प्रेषयति सुखावतीं॥ एवं तस्य महत्पुण्यं सर्व्वलोकाधिकं बहुः॥

३६

सर्व्वलोकाधिपः श्रीमानार्य्यावलोकितेश्वरः। विश्वभृत् त्रिजगद्भर्त्ता सम्बोधिहेतुतारकः २
अप्रमेयमसंख्येयविपुलं नैकयावता। कस्यापि दृश्यते नैवमीदृक्पुण्यं महत्फलं॥ तथासौ त्रिजगन्ना-
थो विराजते समन्ततः॥ एवं तस्य महत्पुण्यमप्रमेयं बहूत्तमं। सर्व्वैरपि मुनीन्द्रैश्च शक्यमातुं गुणा-
न्न हि। तस्मादसौ जगन्नाथो जगच्छास्ता जगत्पतिः। सर्व्वलोकाधिपो देवः शास्ता त्रैलोक्यनायकः॥ ना-
कलोके सुरैर्नागैः पूजितो वन्दितः सदा॥ ग्रहैस्तारागणैः सर्व्वैर्विद्याधरैर्महर्द्धिकैः। सिद्धैः साध्यै-
श्च यक्षैश्च कुष्माण्डैश्च महोरगैः॥ सर्व्वैर्दैत्याधिपैश्चापि सर्वाधिपैर्यमामात्यैः। सर्व्वैश्चाप्सरसैः सर्व्वै-
र्देवादिकन्यकागणैः॥ एवं दानवनागेन्द्रयक्षादिकन्यकागणैः। सदाभ्यालोक्य संस्तुत्वा प्रणता-
हि पूजितः॥ देवैश्च तथा सर्व्वैः महाकालगणैरपि॥ मातृकाहितसर्व्वाभिः संस्तुतो वन्दितो

गुण

र्विनः॥ सर्व्वैश्च डाकिनीसंघैः सर्व्वै रुद्रैः पिशाचकैः॥ सर्व्वैर्विद्याधिपैश्चापि सर्व्वैः पनकल्पकैः स
र्व्वमानगणैश्चापि ये अलकनिवासिभिः॥ सदाभिसमनुस्मृत्वा प्रणमितः प्रसंसितः॥ एवं महर्षि
भिः सर्व्वैर्योगीभिश्च तपस्विभिः॥ यतिभिस्तीर्थिकैश्चापि निःस्पृहैश्चाभिवन्दितः॥ अवधूतैः कुलिभिः स
र्व्वैर्ब्रह्मचारिभिः॥ सदानुस्मरणं कृत्वा ध्यात्वाभिवन्दितार्च्चितः॥ तथा सर्व्वैर्महासत्त्वैर्बोधिस
त्त्वैश्च सर्व्वदा॥ तथा सर्व्वैर्महासत्त्वैर्बोधिसत्त्वैश्च सर्व्वदा॥ तद्गुणानुस्मृतिं धृत्वा संप्रशंस्याभिवंद्यत
तथा प्रत्येकबुद्धैश्च श्रुत्वा धृत्वा तद्गुणान्॥ सदानुस्मरणं कृत्वा प्रणत्वा संप्रणम्यते॥ एवं सर्व्वै मु
नीन्द्रैश्च सम्बुद्धेनापि सर्व्वदा॥ तत्स्वयंगुणमहात्म्यं संप्रशंस्यानुभाष्यते॥ एवं स सर्व्वलोकानां स

३१

र्द्धर्म्माधिपेश्वरः॥ विघ्नोत्सारणगाहर्त्तो ये अलकाधिपेश्वरः॥ महावृक्षालसंलग्नः सद्धर्म्मगुणभा
स्करः॥ सर्व्वसंघाधिनाथश्च बोधिसत्त्वगणेश्वरः॥ स्तुतो सर्व्वमहाभिर्हृष्टैः सम्बुद्धैः सर्व्वदर्शिभिः॥
मुनीश्वरैः॥ समाख्यातं पुरा समयाञ्जनं किल॥ तद्यथा यो महात्म्यं पञ्चकल्पान्तरेप्यहं वै क्रमेणापस
मद्भूतश्चादिबुद्धो निरञ्जनः॥ त्रिगुणो गुणमहामूर्त्ति विश्वरूपः समक्षितः॥ स स्वयम्भूर्महाबुद्ध आ
दिनाथश्च महेश्वरः॥ ये अलकसमुत्पत्तिसंसाररुजकान्तरा॥ लोकसंसर्ज्जनं नाम समाधिं विदधत्स्व
यं॥ ततः कमलसंलग्नः दिव्यरूपः शुभ्रांसरुत्॥ रत्नमूर्त्ति विशुद्धाङ्गः सुवर्णाभिमण्डितः॥ पूज्य
कालि विनाविघ्न सर्व्वलोकाधिपेश्वरः॥ सोपि लोकोद्भवं नाम समाधिं विदधत्स्वयं॥ तदा तस्यादिना

गुण

थस्यचक्षुषांचन्द्रभास्करौ॥ समुत्पन्नौललाटाच्चसमुत्पन्नोमहेश्वरः॥ स्कन्धाभ्यांसंप्रजातोहिब्रह्माप्ये
ष्यचतुर्मुखः॥ हृदयाच्चसमुद्भूतोनारायणोऽभितस्तथा॥ दंष्ट्राभ्यांदक्षपक्षिभ्यांसमुत्पन्नासरस्वती
॥ वायवोमुखतोजातापृथ्वीजाताचपादतः॥ वरुणश्चोदराज्जातः॥ वह्निश्चनाभिसमुत्थितात्॥ वामजा
नुतोवालक्ष्मीश्रीदेवीदक्षिणजानुतः॥ एवंमन्येपिदेवाश्चसर्व्वेलोकाधिपास्तपि॥ तस्यमहात्मनोदेहात्स
मुद्भूताजगाधिपः॥ यदेवलोकनाथस्यजातालोकाधिपास्तथा॥ तस्यसर्व्वप्रसन्नास्यः॥ पश्यन्तः॥ स
मुपस्थिताः॥ तदामहेश्वरोदेवः॥ आत्मानमंजगद्गुरुं॥ प्रणम्यसाञ्जलिः पश्यन्प्रार्थयदेवमादरात्
॥ भगवन्यदिमेसर्व्वेदेवतानिर्म्मितावयं॥ तदर्थंस्थानिमान्सर्व्वान्लोकानकरोतुयथाविधिं॥ इतिसंप्रार्थि

३८

सद्धर्मोयः

गमनमहेश्वरेणसर्व्वविद्॥ लोकेश्वरःसमालोक्यसर्व्वान्स्थानवमादिशत्॥ मानुष्यलोकधात्रीशोभवि
ष्यसिमहेश्वरः॥ ग्रामायामाधिपः॥ गोस्त्रीसन्तानमुक्तिसौख्यादिकृत्॥ कलियुगसमुत्पन्नेसत्वश्चानेकधा
धिनः॥ तदासृष्टाविहर्त्ताचैवभविष्यसी॥ सर्व्वेसत्वाइमाबोनासानवर्ज्यसमाचराः॥ मिथ्याधर्म्मगताश
त्रास्तद्धर्म्मगुणनिन्दकाः॥ विहीनबोधिचर्य्याश्चपापसद्धर्म्मसाधिनः॥ निरर्थकधर्म्मसंरक्ताभवि
ष्यन्तिकलौयदा॥ तदापृथग्जनाःसर्व्वेभागसार्थमदमानिकाः॥ सर्व्वेतेशवशेगत्वाहरिष्यन्तिसदा
दरात्॥ आकाशंलिंगमित्याहुः॥ पृथ्वीचितस्यपीठिका॥ आलयःसर्व्वभूतानांलयनाल्लिङ्गमुच्य
तेतिसर्व्वेतदालोकाः॥ ब्रह्मापङ्कःप्रमादतः॥ सर्व्वान्देवांप्रतिक्षिप्यचविकिविमोहिताः॥ एतांस्त
४२

गुण

र्म्मैः समालोक्य बोधयित्वा प्रयत्नतः ॥ सत्कर्म्मार्ग्गे प्रतिष्ठाप्य ब्रतं चैवं प्रचारय ॥ एवं कृत्वा महत्-
स्थानं पदं प्राप्य महेश्वरः ॥ त्रैलोकाधिपतिर्न्नाथो भविष्यसि कलौ युगे ॥ ॐ एवं तत्समादिष्टं नि-
सम्य स महेश्वरः ॥ तथेति प्रतिनन्दित्वा तत्रैव समुपाश्रयत् ॥ तथासौ सर्व्वविक्रान्तो लोकेश्वर-
जिनात्मजः ॥ ब्रह्माणं समुपासन्नं संपश्यन्नेवमब्रवीत् ॥ ब्रह्मंस्त्वं च प्रपञ्चालीनश्चतुर्वेदाङ्गसं-
स्कृतः ॥ सृष्टिकर्त्ता जगत्कर्त्ता स्वचतुर्भुजविहायिकः ॥ शास्त्रचर्य्यासमाचारः सात्विकधर्म्मनाय-
कः ॥ परमार्थयोगविच्छित्वा कृतार्थस्त्वं भविष्यसि ॥ यदा कलौ समुत्पन्ने तव चर्य्या विनश्यति ॥
त्वं धर्म्मसमाक्रान्तः सद्गतिः प्रविहास्यत ॥ तदापि त्वं प्रयत्नेन नानावृष्यन बोधयन् ॥ धर्म्ममा-

३९

र्ग्गे प्रतिष्ठाप्य प्रापयस्व सुनिर्वृतिं ॥ एवं ब्रह्मन् समालोक्य सर्व्वान् सत्वान् प्रबोधयन् ॥ बोधिमा-
र्ग्गे प्रतिष्ठाप्य पालयस्व जगद्धितं ॥ एवं कृत्वा महत्कृत्यं तव वाद्धिं समृद्धवत् ॥ सृष्टिः स्वमाधिः
मासाद्य सम्बुद्धापि भविष्यसि ॥ ॐ एवं तत्समादिष्टं समाकर्ण्य प्रबोधितः ॥ ब्रह्मा तथेति संश्रु-
त्वाप्यनन्दप्रसादितः ॥ तत्रासौ च महासत्वो लोकेश्वरजिनात्मजः ॥ नारायणं समालोक्य स-
मामन्त्र्यैवमादिशत् ॥ विष्णुस्त्वं कामधात्वीशः सर्व्वलोकाधिपः प्रभुः ॥ राजाधर्म्माधिपः शास्ता
सर्व्वसत्वहितार्थभृत् ॥ महाविष्णुर्महावीरः सर्व्वदैत्यप्रमर्द्दकः ॥ संसारसुखसंभर्त्ता मायाधर्म्म-
विचक्षणः ॥ कलौ क्रीणं कुलासत्वान् नानावृष्यन बोधयन् ॥ आगमयित्वापि यत्नेन सर्व्वान् धर्म्मनियो-

गुण

राय॥ एवं कृत्वा महासत्व मद्वक्ष्यं गुणान्वितः॥ ब्रह्मा विष्णुर्वा नाथ लक्ष्मीपतिर्महर्द्धिकः॥ सर्व्वा
न्सत्वान्सुखीकृत्य सर्व्वदुःखानि निर्हृयन्॥ संबोधिं विरक्ता लोकनिर्वृतिपदमाप्स्यसि॥ ॐ एवं
तं समादिष्टं निशम्य स प्रबोधितः॥ विष्णुस्तथेति विज्ञप्य प्राप्तानन्दप्रसादितः॥ ततश्च सो महा
सत्व लोकेश्वरो जिनात्मजः॥ सरस्वतीं समालोक्य समामन्त्र्यैवमादिशत्॥ सरस्वती महादेवी स
र्व्वविद्या गुणाकरी॥ महामायाधरी सर्व्वशास्त्रविज्ञा शुभाविनी॥ सद्धर्म्मगुणसंहर्त्री सम्बोधि
व्रतपालिनी॥ ऋद्धिसिद्धिप्रदात्री त्वं वागीश्वरी भविष्यसि॥ सर्व्वान्मूर्खांस्तथा बालानपि सत्वान्
प्रयत्नतः॥ बोधयित्वा शुभे धर्म्मे योजयन्त्यपि पालय॥ यपितगव दीगत्वा हऊयूर्हकि मानसा

४०

ः॥ ऋद्धिमान्महाविद्याहृदयूः श्रीगुणाश्रयाः॥ एवं सत्वहितं कृत्वा महत्पुण्यगुणान्विता॥ प्रान्तबो
धिं समासाद्य संप्राप्स्यसि जिनास्पदं॥ ॐ एवं तत्समादिष्टं निशम्य सा सरस्वती॥ तथेति प्रतिनन्दि
त्वा तत्रैकान्ते समाश्रयत्॥ ततश्च सो महासत्व लोकेश्वरो जिनात्मजः॥ दिवाकरं समालोक्य समा
मन्त्र्यैवमादिशत्॥ सूर्य्य त्वं समहद्दीप्ति प्रभाकर ग्रहाधिपः॥ दिवाकरो जगल्लोकतमोन्तकारो भवि
ष्यसि॥ सर्व्वदास्य जगल्लोकं प्रकाशयन्विशोभयन्॥ बोधयित्वा शुभे धर्म्मे पालयस्व सदा जगन्
ततः सोऽव महासत्वो लोकनाथो जगत्प्रभुः॥ चन्द्रमसं समामन्त्र्यैवं समादिशत्॥ चन्द्रमस्त्वं महा
कान्तिः॥ शीतरश्मिः शशाङ्कः ताराधिपो जगत्क्लेशसन्तापहृद्भविष्यसि॥ सर्व्वदास्य जल्लोकं प्रव

गुण

षयन्सदामृतं ॥ ओषधीवृद्धिसस्यानांन सवीर्य्यप्रवर्द्धयन् ॥ प्रजाद सुखसंपन्नाकृत्वा मा गोप्
या धयन् ॥ सर्व्वान्सत्वाञ्छुहे धर्म्मं वाचयित्वा हि पालय ॥ ततो वायून्समालोक्य श्वनः समब्रवीत् ॥ स
र्व्वांस्तां समुपामन्त्र्य पूर्व एवमुपादिशत् ॥ यूयं समीरणाः सर्व्वे जगत्प्राणाः सुखावहाः ॥ सर्व्वध
र्म्मसुखोत्साहप्रकर्त्तारो भविष्यथ ॥ प्रवहन्तः सदा यूयं पुण्यगन्धसुखवहाः ॥ प्रवर्त्तयित्वा ज
गद्धर्म्मं संपालयस्व ध्वमाहवं ॥ ततः पृथ्वीं महादेवीं समालोक्य स सर्व्ववित् ॥ जिनात्मजो लोकना
थः समामन्त्र्यैवमादिशत् ॥ पृथिवी त्वं जगद्धर्त्री सर्व्वलोकसमाश्रय ॥ वसुन्धरा जगद्धात्री विश्व
माता भविष्यसि ॥ सर्व्वधातुं सुवस्तूनि वृद्धिसस्यमहौषधीः ॥ दत्वा सत्त्वेभ्य सद्धर्म्मं पालयस्व ज

६१

गत्सदा ॥ ततो वरुणं समालोक्य स लोकेशो जिनात्मजः ॥ पूर्ववत्समुपामन्त्र्य व्याकवादवमादिशत् ॥
वरुण त्वमपां नाथः सर्व्वसत्त्वामृतप्रदः ॥ सर्व्वन्लोकनाधिश्च नागराजो भविष्यसि ॥ सदामृतप्र
दानेन तर्पयित्वा प्रबोधयन् ॥ दत्वा नत्वानि सद्धर्म्मं वाचय जगत्सदा ॥ ततो वह्निं समालोक्याव
मतान्प्रकाश्व यं ॥ सर्व्वलोकाधिपः अग्निं समामन्त्र्यैवमादिशत् ॥ वह्ने त्वं सर्व्वदेवानां मुखीभूतो
हुतांशभुक् ॥ पावकः सर्व्ववस्तूनां दहनः पावकोऽप्यसि ॥ तस्मात्त्वं सर्व्वप्रयत्नेन सर्व्वलोकान्प्रहर्षय
न् ॥ सदा लोकसुखं दत्वा संपालय जगद्धितं ॥ ततो लक्ष्मीं महादेवीं लोकनाथः स संमतिः ॥ पूर्व
तः समुपामन्त्र्य समालोक्यैवमादिशत् ॥ लक्ष्मी त्वं श्रीमहादेवी मादृश्वजीवनसुन्दरा ॥ सर्व्वसम्पत्ल

गुण

त्साहं प्रदापयनीह विष्यसि ॥ सधर्म्मगुणरत्नादिमहासम्पत्सुखान्यपि ॥ दत्वा धर्म्मे प्रतिष्ठाप्य पालयस्व जगत्सदा ॥ ततः श्रीघं समालोक्य स लोकेश्वरो जगत्प्रभुः ॥ पुनस्तं समुपामन्त्र्य व्याकरणमेवमादिशत् ॥ कुलपुत्र त्वं महाराजः सर्व्वद्वीपाधिपः प्रभुः ॥ श्रीसम्पत्सद्गुणाधामा राजा नाम्ना भविष्यसि ॥ दत्वा श्रीगुणसंपत्तिः प्रदत्वा संप्रबोधयन् ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य पालयस्व सदा जगत् ॥ एवं स जगन्नाथो लोकेश्वरो जिनात्मजः ॥ सर्व्वांस्तान्सकलान्देवान्समामन्त्र्यैवमादिशत् ॥ यूयं सर्व्वे महासत्वाः सम्बोधिव्रतचारिणः ॥ सर्व्वसत्वहितं कृत्वा प्रवर्त्तध्वं सदा शुभे ॥ एवं कृत्वा महत्पुण्यं श्रीसमृद्धिसमन्विताः ॥ क्रमात्संबोधिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्स्यथ ॥ इत्येवं तान्समादिश्य कृत्वा स

६२

र्व्वे प्रबोधिताः ॥ ततो देवाः प्रतिनन्दन्तस्तथेति प्रतिशुश्रुवुः ॥ एवं ते सकला देवा धृत्वा तस्यानुशासनं ॥ बोधिचर्य्यां समाश्रय संप्रचेरुर्जगद्धिते ॥ तदनुशासनादेव सर्व्वलोकाधिपा अपि ॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा संचेरिरे जगद्धिते ॥ एवं स त्रिजगन्नाथो लोकेश्वरो जिनात्मजः ॥ बोधिसत्वः महाभिज्ञः सर्व्वलोकाधिपेश्वरः ॥ यतस्त्रिजगत्सत्वास्तु शुद्धया गतनतङ्काः ॥ सर्व्वे ते विमलात्मानो नैव गच्छन्तीह दुर्ग्गतिं ॥ सदा सद्गतिसंजाताः सद्धर्म्मश्रीगुणान्विताः ॥ निःक्लेशा बोधिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयुः ॥ सर्व्वेऽपि सुगतास्तस्य शुद्धया गतनीगताः ॥ ध्यात्वानुस्मृतिमाधाय प्रवर्त्तन्ते जगद्धिते ॥ एतस्यानुभावेन निःक्लेशा विमलाशयाः ॥ जिनात्मजा बोधिं प्राप्य गताः सुनिर्वृतिं ॥ सुगता अपि सं

गुण

वृद्धा वर्द्धमानाश्च नागराः॥ सर्व्वेपि तत्रागच्छन्तु श्रद्धयासंनिगताः॥ ध्यात्वा तत्समाधिमाधाय प्रव
न्नकाऽगच्छत॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा सर्व्वसत्त्वं गच्छत॥ कुम्भत बोधिसम्भारपूरयित्वा यथावि
ध्वं॥ जित्वा मारगणां सर्व्वान् बोधिं प्राप्य हवञ्जिनाः॥ एवं कृत्वा हि विघ्नं कृत्वा धर्म्मनाथा मुनीश्वराः
॥ अर्हन्तः सुगतानाथाः सर्व्वज्ञास्त्रि विनायकाः॥ एवं स त्रिजगन्नाथो लोकेश्वरो महर्द्धिमान्॥ बो
धिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व्वलोकाधिपेश्वरः॥ सर्व्वसत्त्वहितार्थेन बोधिचर्य्याव्रतं चरन्॥ सर्व्वान् स
त्त्वान् स्वयं पश्यन् करुणास्य समुद्धरन्॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य बोधयित्वा शुभं ददौ॥ बोधयन् सह
प्रसन्नात्मा प्रजयस्सुखावतीं॥ एवं सद्गुणाधारो लोकेश्वरो जिनात्मजः॥ बोधिसत्त्वो महास

४३

त्त्वः सर्व्वधर्म्महितार्थभृत्॥ नास्तितस्य समः कश्चित् सद्धर्म्मगुणपुण्यवान्॥ कृताञ्जलिकाः एवं ते न लोके
श्वराङ्गताः स्तुवन्तः॥ ॐ नमस्सुगते सर्व्वे सम्बुद्धेः सर्व्वदर्शिने॥ लोकेश्वरगुणमहात्म्यं समाधिस्थं श्रु
तं मया॥ श्रीदृग्भृत्वगुणमाहात्म्यं लोकनाथस्य विपश्यिना॥ मुनीन्द्रेण समाधिस्थं पुनामया हि संश्रुतं॥
तस्माल्लोकेश्वराः सर्व्वसंघाधिपाऽगच्छन्तु॥ सवन्तीय॥ प्रयत्नेन सद्धर्म्मगुणवाञ्छिभिः॥ यक्षस्मण
वसंश लोहकिं श्रद्धया सदा॥ दुर्गतिक्लिन्न गच्छन्ति सर्व्वतापिकया च न॥ सदा संगतिसंज्ञानाद्ध
र्म्मश्रीगुणकामिनः॥ श्रुत्वा सत्यहं प्रभु गेहे प्राप्स्यामि सुखावतीं॥ ॐ एवं हि समादिष्टं भगव
सिंहस्यतायिना॥ श्रुत्वा सर्व्वसभालोकाः प्राप्तानन्दं प्रबोधिता॥ ❀ ॥ इति श्रीगुणकारण्डव्यू

गुण

भमहायानश्रुतः मभ्भवनादिदवसमूसादप्रकनशीलनीयः॥ ३ ॥अथसर्वनीवरणविष्कम्भी
सूत्तासनात्॥ सोऽञ्जलिं भगवन्तं प्रणम्यैवमब्रवीत्॥ भगवन्सममहासत्वा लोकेश्वरनाऽगताभु
भूः॥ कदाहं समुपागच्छत्तूमिच्छामि तं प्रभुंः॥ इति तद्वक्यमाकर्ण्य भगवान्समुनीश्वरः॥ वि
ष्कम्भीनं महासत्वं तमालोक्यैवमादिशत्॥ विष्कम्भीन्सममहासत्वा नागच्छोदिदसाम्प्रतं॥ अत्रतत्र
नकसत्वानूद्धर्तुं महि गच्छति॥ सर्वत्रापि स्वयं गत्वा संपश्यन्नवकातिमान्॥ सर्वान्सत्वान्समुद्धृत्य
प्रबोधयति सुखावती॥ एवं सर्वदा सत्वान्स्वयं पश्यं दिनादिन॥ असंख्येयान्समुद्धृत्य प्रबोधयति सुः
खावती॥ एवं कृत्वा स लोकेशो बोधिचर्याव्रतं चरन्॥ असंख्येयपुण्यवन्तोयः श्रीसम्बुद्धाविनाजन॥

४४

तस्य पुण्यमसंख्येयमप्रमेयं च फलं॥ सर्वेनापि मुनीन्द्रेणाप्रमातुं ते न शक्यते॥ इत्येवं सुगते ः
सर्वेः प्राख्यातं मया श्रुतं॥ तदहं प्रवक्ष्यामी शृणुध्वं प्रमादतः॥ तद्यथाभूत्पूर्वमस्माज्जिनोरवी
नाम तथागतः॥ सर्वज्ञः सर्वमहाहिस्ला धर्मराजा मुनीश्वरः॥ सर्वविद्याधिराजेन्द्रः सम्बुद्धः सुगतो जि
जिनः॥ मारजित्सर्वलोकेन्द्रो धातुकविनायकः॥ तदासं बोधिसत्वोहं दानसत्वाहि धार्गृही॥ सद
दानव्रताधीनः सर्वसत्वहितार्थभृत्॥ सदा स लिखितनस्कस्य मुनीन्द्रस्यानुगाज्ञ्या॥ सतस्य शुभया
नित्यं प्रारब्धसमुपस्थितः॥ तदा तेन मुनीन्द्रेन समाख्यातं मया श्रुतं॥ लोकेश्वरस्य सद्धर्मसाधन
ह्वकौशलं॥ इति तन्मुनीन्द्रेन समाख्यातं निसम्यग॥ बोधिसत्वो महासत्वविष्कम्भी चैवमब्र

गुह

वीतः॥ भगवंकीन्द्राणां नमस्य लोकनाथस्य महात्मनः॥ सद्धर्म्मसाधनार्थं कोशलं भवताश्रुतं॥ भगव-
न्स्त्वमासाद्य सर्व्वान्संप्रबोधयन्॥ सर्व्वलोकाञ्छुभमङ्गला भवयुक्तप्रभावनाः॥ इति संप्रार्थि-
तं तेन श्रुत्वा सो भगवाञ्जिनः॥ सर्व्वलोकान्सभासीनां समालोक्यैवमादिशत्॥ यथा स भगवाञ्छास्ता
शिखी तथागतो जिनः॥ सर्व्वलोकसभामध्यसमांधिकः समाश्रितः॥ आदिमध्यान्तकल्याणं सम्बोधि-
गुणसाधनं॥ सद्धर्म्मसमुपायं च समावदज्जगद्धितं॥ तदा तस्य मुखद्वाराद्नानावर्ण्णाः सुरश्मयः॥
विनिर्ग्गता जगत्सर्व्वमवभास्य प्रविविशुः॥ कृत्वा सर्व्वत्र लोकेषु सुरडान्तिसमन्ततः॥ पुनरागत्य सा
कान्तिस्तदाशु समुपागता॥ शिखिनं च महाभिज्ञं धर्म्मनाथं मुनीश्वरं॥ त्रिधा प्रदक्षिणी कृत्वा

६०

मुखाब्जे समाविशत्॥ तत्र स्थं प्रभां दृष्ट्वा लोकाश्चैवं सविस्मिताः॥ अमिताभो जिनस्तत्र प्रबुद्धे-
वंसमादयान्॥ भगवत्कस्यास पूर्व्वं कालेऽस्मिन् समागता॥ तद्भवान्समुपादिश्य सम्बोधयतु नागुणा
ञ्ःहितः इकुसाक भगवानमितप्रभः॥ लोकाश्चैवं सभासत्वं तमालोक्यैवमादिशत्॥ कल्पपूर्व
शिखीनाम सम्बुद्धो र्हन्मुनीश्वरः॥ सर्व्वज्ञो जगच्छास्ता धर्म्मनाथस्तथागतः॥ विभानस्तत्र काश्यान
समागतः सभांधिकः॥ सर्व्वलोकसभामध्यसमासीनः प्रकाशयन्॥ सद्धर्म्मसमुपायं च भावयत्कनु
तंधुना॥ तस्यायं सुप्रभा कान्तिर्मुखद्वाराद्विनिर्ग्गता॥ सर्व्वजगद्भुवनं चैवं सर्व्वलोकप्रवर्त्तता॥ ञ्ः हापि
समुपायाता भासयन्ति प्रविविशताः॥ पत्राव्दृश्यं तस्य मुखप्राविशत्पुनः॥ ञ्ः रूपादि संस्मरीश्च

गुरु

श४

दालोक्य चैनं प्रसादितः ॥ सुमित्राहं महीन्द्रं कं प्रणत्वैवमभाषत ॥ भगवन्धर्म्मधातुकं द्रष्टुमिच्छा
मि साम्प्रतं ॥ तत्राहं गमिष्यामि तदाज्ञां दातुमर्हसि ॥ इति संप्रार्थितं तेन साक्षस्यत्त निसम्य
सः ॥ सुमितां तां महीन्द्र उत्सुकं लोकं तमेवमब्रवीत् ॥ कुलपुत्र महीन्द्र त्वं यदि द्रष्टुमिच्छसि ग
च्छ वचनं नापि कोऽलं प्रष्टुमर्हसि यत्नं समुपच्छाप्य तस्य पश्यंस्तवामपि ॥ समुपासोऽपि सद्धर्मं
श्रुत्वा गत्वानुमोदितः ॥ इत्यादिष्टं महीन्द्र सा उपश्रुत्वालोक्य चैनं मुदा ॥ साञ्जलिः संपुटं कृत्वा नत्वा सं
तोषयन्स्तदा वनं ॥ यदा तत्र सुखावह लोके समस्तु ह्रीतः ॥ तदा सर्पतः तदा सर्वाम् सहसाद्धि सागर
ब्रह्मा प्रष्टुं पिता ॥ प्रावर्षद्दिव्यगन्धान्कमलान्यं महोत्पलं ॥ निकृत्यात्तं शुभात्ता दृं प्रावर्षत समन्त
नि

६३

तः ॥ तदा तत्र समुद्यानकल्पवृक्षाः समुद्भिताः ॥ दिव्यवस्त्रसुवर्णादिरत्नालङ्कारलम्बिताः ॥ ना
नाकुसुमवृक्षाश्च सर्वत्र पुष्पशोभिताः ॥ अनेकफलवृक्षाश्च दिव्यरसफलान्विताः ॥ पुष्कराणि सुग
सम्पन्नजलपूर्णाः सरोवराः ॥ नानापक्ष्यादिसंकीर्णाः प्रादुर्भूता मनोरमाः ॥ विविधपुष्पवर्षाणि
द्रव्याणि विविधान्यपि ॥ रत्नादिधातुरत्नानि वस्त्राणि भूषणानि च ॥ सुवर्णरत्नसाम्बादं संपन्न
भोजनान्यपि ॥ धान्यादिवृष्टिजातानि प्रावर्षन्त तदा शुभ ॥ तत्र सफलतां निर्गतानि जितोऽश्वस्य
सर्व्वा भूमी च सौवर्णी रत्नासा सर्वतो तदा ॥ तदालोक्य च तत्र पद्मसहस्रपत्रं सुवर्णिकं ॥ सफलत्वं मया
कालं समादाय तत्र चैत्ये ॥ एवं कृत्वा महत्स्थानानि मिलित्वा संप्रकाशयन् ॥ सर्वलोकजगल्लोकं समा

गुण

लोक्य समन्वितः॥ प्राणिनो ऽपि रविनः सर्व्वान्समृद्धसुप्रयत्नतः॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य संप्रेषय सु
खावतिं॥ स्वयं च तस्मिं समुत्सृज्य सहायगणसमन्वितः॥ सम्बुद्धं तिरविनं द्रष्टुं गन्धिहान समुपाचर
न्॥ तान्यद्भुतनिमित्तानि विलोक्य न सहाष्ठितः॥ रत्नपाणिर्महासत्त्वबोधिसत्त्व हि लोकयन्॥
विस्मितः सहसोत्थाय पूर्वतः समुपाचरन्॥ उद्वहन्नुत्तरासंगं जानुं तं स्तुविसंस्थितः॥ भगवन्तं मु ४७
नीन्द्रं संबुद्धमिति रविनं मुदा॥ कृताञ्जलिपुटानत्वा प्रपच्छैवं समादरात्॥ भगवन्कस्य साहाकान्ति
र्यमिहसमागता॥ महद्भुतनिमित्तानि कस्यानुभावानि च॥ भगवन्तत्समादिश्य सर्व्वानि
मांसहागतान्॥ विस्मयाकुलचित्तांश्च प्रबोधयितुमर्हसि॥ इति संप्रार्थितं तेन ज्ञात्वा तिरवि

नथयात॥ रत्नपाणिं महासत्त्वं तं पश्यन्नेवमादिशत्॥ रत्नपाणे महासत्त्व शृणुष्व यदिहाधुना॥ म
हद्भुतनिमित्तानि संजातानि समन्ततः॥ तद्धेतुं संप्रवक्ष्यामि शृणुष्वमिदमादरात्॥ यूयं सर्व्वप्रमि
दकः प्रतिबुद्धानुमोदन॥ यः श्रीमान्भगवान्नाथो बोधिसत्त्वो जिनात्मजः॥ सर्व्वसत्वप्रियः शास्ता
सर्व्वलोकाधिपेश्वरः॥ सत्त्वोपपन्नं समुद्धर्तुं सुखावत्यां विनिश्चरन्॥ पूर्व्वस्मिंस्तत्र गच्छं संहास्य
समन्वितः॥ बोधयस्मिञ्जगल्लोकं कृपाहृद्समन्वितः॥ पापिनोपि हि गावाना सर्व्वत्र नरकेष्वपि
निमग्नांस्तान्समालोक्य समुद्धृत्य समन्ततः॥ बोधयित्वा प्रयत्नेन कृत्वा सद्धर्म्मलालसान्॥ बोधिमा
र्गे प्रतिष्ठाप्य संप्रेषय सुखावतीं॥ मम दर्शनं कर्तुं समागच्छति सांप्रतं॥ तस्यायं सुप्रभाकान्तिर्हीण

गुण

यक्षिसमागताः॥ दृष्ट्वाद्भुतनिमित्तानि संजातानि समन्ततः। तदद्भुतमयं तस्य लोका विस्मयमागतास्
रवत्। इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण रत्नपाणिर्निशम्य सः॥ संबुद्धं तं सहानन्दात् समालोक्यैवमब्रवीत्॥ भ
गवन्महासत्त्वालोक्यथा जगत्प्रभुः। नागाः कति कदागच्छन्निह भूमिक्षामितं प्रभुं॥ इति तन्नादि
तं श्रुत्वा भगवान् स शिखी जिनः। रत्नपाणिं समालोक्य सहासं चाप्येवमादिशत्॥ आगच्छन्ति समन्तात्त
त्तालाक्ष्यथाः सृष्टः स्थितः॥ सत्त्वाः सर्वे समुत्सुकाः प्रपश्यलोसखावती॥ प्रथममिह मां द्रष्टुमा
गच्छत्तत्कृपानिधिः॥ ततस्तं त्रिजगन्नाथं पश्यध्वं सुसमादरात्॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण श्रुत्वाग रत्नतं
मुदा॥ सह सर्वसभालोकैस्तस्थौ तद्दर्शनोत्सुकः॥ तदासौ त्रिजगन्नाथालोक्य सर्वाः प्रबोधयन्॥ इः

४८

मानं स्वगणं पश्यं विहारं सम्प्राविशत्॥ तेऽलोक्य तं समायान्तं सभिक्षुसगणासनं॥ सर्वलोकाः सहासीनाः
समुत्थाय प्रणामिन॥ रत्नपाणिः समायान्तं पश्यन् सहसोत्थितः। साञ्जलिः समुपागम्य ववन्दे तस्य पदां
बुजं॥ एवं संवन्द्यमानस्तैः सर्वलोकैः प्रबोधयन्॥ शिखिनं तं समालोक्य पूर्वतः समुपाविशत्॥ तं
समायान्तमालोक्य भगवान् स शिखी मुदा॥ स्वागतं ते महासत्त्व कौशलमित्यपृच्छत। इत्यादिष्टं स
दिन्द्रेन श्रुत्वा सस्वगणोत्सुकः। कोशलं मम सदा शास्तस्त्वत्कृपातिवदन्नुपाविशत्॥ तत्रासौ त्रिजगन्नाथ
ः शिखिनं तं मुनीश्वरं॥ वन्दित्वा तं महाप्राज्ञमुपस्थायैवमब्रवीत्॥ भगवन्निमित्तानेन शास्त्रं प्र
हितंकरं॥ कुशलं चापि सर्वत्र प्रवर्त्ततां समन्ततः॥ इति तदुक्तमाकर्ण्य भगवान् स शिखी मुदा॥ गृही॰

गुण

लानं महाप्राज्ञं वामस्थं प्येवमब्रवीत्॥ सर्व्वज्ञो भगवन्नत्र कश्चिन्नास्त्यपि कोविदः॥ इति पृष्टो मु-
नीन्द्रः श्रुत्वैवं पर्षद्यथाक्रमं॥ कुलपुत्र त्वया सत्वाः कियन्तो नरकाश्रिताः॥ समुद्धृत्य शुभे स्थाप्य
प्रेषिताः सुखावतीं॥ इति पृष्टः स बोधिसत्वो लोकेश्वरो विलोक्य तां॥ संबुद्धं तं सभां चापि समा-
लोक्यैवमब्रवीत्॥ भगवन् बहवः संख्याय सत्वा नरकाश्रिताः॥ न सर्व्वेऽपि प्रयत्नेन मया लोक्य स-
मुद्धृताः॥ तथाप्यमी महादुःखाः स्वीयकर्म्मभागिनः॥ तेऽद्यैव कालसूत्रे च महारौरवतपनेऽपि च॥ नाद-
न्यसिपत्रवने शाल्मलिके च पापिनः॥ संघाते चान्धकारे च वैतरण्यामसिपत्रके॥ एवमन्येषु
नरकेषु समन्ततः॥ स्वकृतं कर्म्म भुञ्जाना तिष्ठन्ति दुःखभागिनः॥ तीव्रदुःखाग्निसन्तापाम्

४५

तो विरहफलवन्तः॥ न सर्व्वेऽपि मयाकृष्य संप्रेषिताः सुखावतीं॥ भूताः प्रेताः पिशाचाश्च क्षुत्पिपासा-
ग्निदाहिताः॥ शुचिमुखाद्या दुःखा विन्मूत्रामध्यभोगिनः॥ पशवोऽपि च ये दुःखाः पक्षिणोऽपि हता-
वनाः॥ कृमिकीटादयश्चापि स्वकर्म्मफलभागिनः॥ न पि सर्व्वे मया लोक्य भावयित्वा स्वकर्म्मतः॥
समुद्धृत्य प्रयत्नेन संप्रेषिताः सुखावतीं॥ एवमन्येऽपि सत्वाश्च मर्त्यादेशाः स्त्रियोऽपि॥ मूढ-
र्म्मोहिता दुष्टाः पापा नरकगामिनः॥ न पि सर्व्वे मया लोक्य बोधयित्वा प्रयत्नतः॥ सद्धर्म्मे संप्र-
तिष्ठाप्य संप्रेषिता जिनालये॥ एवं निःसंख्यं मया लोक्य प्राणिलोका दुःखितार्द्दिताः॥ सर्व्वेऽपि नरकासीना-
स्तीव्रदुःखाभितापिताः॥ दिने दिने प्रसंख्यया समुद्धृत्य प्रयत्नतः॥ बोधयित्वा शुभे स्थाप्य चावसिल

गुणसम्पन्नं॥ बोधिमार्गे नियुक्त्वैवं संप्रेषिता जिनालये॥ यथा मया प्रतिज्ञातं तथा कर्त्तव्यम्भवता नः॥ ०
गुण तितिश्चं समालोक्य स लोधर्म्मश्रियाजितः॥ यावन्तः प्राणिनः सर्व्वे यावन्न बोधिभागिनः॥ तावदहं न
सम्बोधिं संप्राप्नुयां जगद्धिते॥ ० इति प्रतिज्ञा मया वत्न परिपूरिता॥ तावत्वन्तस्त्वान्समालोक्य
समुद्धरत्नप्रयत्नतः॥ बोधयित्वापि कृत्वाव बहुब्रह्मविहारिणः॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रेषयेयं ९०
सुखावती॥ ० एवं भगवच्छ्रुत्वा बोधिचर्य्यां समावहन्॥ सर्व्वसत्वहितं कृत्वा वत्रिधातुकपथि
एवं नित्यं जगल्लोकं कृत्वा नडसुखासवं॥ प्रावर्तं प्रवरामवं वनिष्यामि सदा भव॥ ० इत्युक्तास
महासत्वः लोकेश्वरो जिनात्मजः॥ तस्य सत्कं शिखीनं तत्वा समनुज्ञां मयाचत॥ भगवन्तं गत्वा भिक्षा

भिक्षत्वानुष्ठातुमिच्छतः॥ तदनुज्ञां प्रदत्वा मे प्रसीदतु जगच्छिते॥ ० इति तद्वाक्यमाकर्ण्य स शिखी भगवान्
मुदा॥ लोकेश्वरं महाभिज्ञं समालोक्यैवमब्रवीत्॥ सिद्ध्यतु ते महासत्व कार्य्यं सम्बोधिसाधनं॥ गच्छ
लोकहितं कुर्व्वन् संचरस्व यथासदा॥ ० इत्यादिष्टं सुधीः श्रुत्वा लोकेश्वरो जगत्प्रभुः॥ शिखिनं ध-
र्म्मराजं तं प्रदक्षिणावर्त्ततः॥ प्रणमित्वा ततः श्री शिरसि ० वसम्भूत्वात्र॥ आकाशेन हितान
त्रिभुवनं भासयन्ययौ॥ तं भवत्खगगतं दृष्ट्वा जलपाणि विस्मितः॥ शिखिनं भगवन्तं तं समालोक्यैव-
मब्रवीत्॥ भगवन् किं जगन्नाथ लोकेशस्य महात्मनः॥ कियत्तत्कृतं संभारं विपत्ते तत्समादिशत्॥ ०
इति संप्रार्थितं तेन श्रुत्वा स भगवान् शिखी॥ जलपाणिं समालोक्य समामन्त्र्यैवमादिशत्॥ कुलपुत्र शृणु
क

गुण

षासलोकेगण्यहृगस्तुताः॥पुण्यस्कंधंप्रवक्ष्यामिसत्वानांहितकारणं॥तद्यथैकमहासत्वाःसर्वे
षांमपिदेहिनां॥सर्वदासर्वसत्कारैरर्च्चितसम्पूजिताः॥तेषांपुण्यानियावन्तिमानिसर्वाणिस
मुद्राः॥लोकेशस्यैकवालाग्रेऽतिसर्वेजिनागगुः॥तद्यथापिचतुर्द्वीप्यमघावर्षन्तिसर्वदा॥त
त्सर्वजलबिन्दूनांसंख्यातुंशक्यतेमया॥नतुलोकेश्वरस्यास्यसत्पुण्यः॥पुण्यस्कन्धप्रमाणानिकर्त्तुं
केनापिशक्यते॥सर्वेषामपिवाद्धिनांसर्वेषामपिवाद्भुतां॥एकैकबिन्दुसंख्यानिकर्त्तुंशक्याम्यहं
ध्रुवं॥नतुलोकेश्वरस्यास्यसम्बोधिव्रतधारिणः॥पुण्यस्कन्धसंख्यानिकर्त्तुंशक्याम्यहंखलु॥
सर्वेषामपिवृक्षानांचतुर्द्वीपनिवासिनां॥एकैकपत्रसंख्याहिःप्रमातुंशक्यतेकिल॥नतुलोके

६९

श्वरस्यास्यसद्धर्मसमुद्भवंवृक्ष॥बोधिसत्वस्यपुण्यानांप्रमातुंशक्यतेमया॥इमनन्तमयाभ्रुयान्
परमाणू॥रजोपमान्॥विधायसर्वदारण्यप्रहृष्टसमूपस्थितः॥सम्यक्प्रतिमाचेवपरमाणू
रजोपमान्॥इमवलमयाकाप्यसर्वलोकामहासत्वेः॥सधातुवलपूर्णेर्हजयःसर्वदामुदाए
तत्पुण्यप्रमाणानिकर्त्तुंशक्याम्यहंध्रुवं॥नेवलोकेश्वरस्यास्यचतुर्ब्रह्मविहारिणः॥पुण्यसंख्याप्र
माणानिकर्त्तुंशक्नोमिसर्वथा॥सर्वेषामपिवृक्षाणांचतुर्द्वीपमहीरुहां॥पत्रसंख्याप्रमाणानिक
र्त्तुंशक्याम्यहंखलु॥नेवलोकेश्वरस्यास्यसत्वहितार्थदायिनः॥पुण्यसंख्याप्रमाणानिकर्त्तुंशक्नो
मिसर्वदा॥सर्वस्त्रीपुरुषाणांचचतुर्द्वीपनिवासिनः॥रोमापङ्क्तिकलकूप्यवानयपूःसस्तंव

गुरु

यं॥ तेषां पूर्व्वप्रमाणमसौ कर्त्तुं शक्नोम्यहं खलु॥ ननु लोकेन पूर्व्वाणां प्रमातुं न शक्याम्यहं॥ एतां
सर्व्वान्तथापि बोधयित्वा प्रयत्नतः॥ सकृदागमिनः कृत्वा वाचयत् पूर्वः गुरुः सदा॥ एतेषामपि
पूर्व्वाणां प्रमातुं शक्यते खलु॥ नैव लोकेन पूर्व्वाणां प्रमातुं शक्यते क्वचित्॥ तथैव समानन्वा सर्व्वा
बोधयित्वा समादयत्॥ सूत्रागमेषु तं संस्थाप्य वाचयत् पूर्वः सुसंवरः॥ एतेषामपि पूर्व्वाणां प्रमातुं
शक्यते क्वचित्॥ नैव लोकेनैवस्यास्य प्रमातुं शक्यते क्वचित्॥ तथैषां सकलान्सर्व्वान्बोधयित्वा प्रय
त्नतः॥ सूत्रं तत्त्वं संप्रतिष्ठाप्य वाचयत् पूर्वः सुनिर्वृतो॥ एतेषामपि पूर्व्वाणां प्रमातुं शक्यते न मयाः॥
ननु लोकेनैवस्यास्य शक्यते सर्व्वतोऽपि॥ तथा प्रत्येकं वा बोधयेत्सर्व्वानन्यकान्तानपि॥ बोधयि

१२

ति पूर्व्वे वाचयत् पूर्वः सुनिर्वृतो॥ एतेषामपि पूर्व्वाणां प्रमातुं शक्यते न मया॥ ननु लोकेनैवस्यास्य
सर्व्वेनापि महीत्वे ः॥ एतेषामपि सर्व्वेषां पूर्व्वाणां प्रवर्त्तनं महत्॥ पूर्व्वे लोकेनैवस्यास्य बहु प्रम
यमन्त्रम्॥ किं मये केन तत्पूर्व्वं प्रमातुमिह शक्यते॥ सर्व्वैरपि मुनीन्द्रैर्हि शक्यते न कदाचन॥
एवमसौ महत्पूर्व्वं सत्तानेकृतिसमृद्धिमान्॥ लोकेनैव यो महासत्त्व बोधिसत्त्वजिनात्मकः॥ ना
स्तिदं कृत्स्नं संतानं स [illegible] समृद्धिमान्॥ तदन्यादि महासत्त्वः कृत्स्नं धातुकेष्वपि॥ [illegible] तत्
महत्पूर्व्वं ज्ञात्वा पूर्व्वं प्रमादिताः॥ नमीश्वरमंगत्वा हि सर्व्वदा एव॥ यत्तस्य त्रिजगद्गुरोर्लोकेन
स्यजगत्प्रहाः॥ ध्यानानां समूहार्थस्तत्वास्तत्वफलं किं सर्व्वदा॥ एतच्छ्रुत्वा निर्मुक्ताः पंनि शुद्ध·

गुण

तिन्मुक्ताः। धर्मश्रीगुणसम्पन्नाः संप्रयायुः सुखावतीं॥ तत्रामिताभनाथस्य गत्वा ते भजन्तीमुदा॥ स
द्धर्मामृतमास्वाद्य तमप्यपूर्वं बोधिसाधिनः॥ तत्पश्च भवगं ज्ञात्वा बोधिचर्यां कयावन॥ गर्भवासमहद्दुःखं
लब्ध्वा पूर्णपूतभव॥ तस्मा भवसुखावस्थां पद्म तत्र मयर्व श॥ संज्ञाताः सततं ध्यात्वा तिष्ठयुः सन्मलि
वरं॥ तावत्तत्र सुखावस्थां तिष्ठयुः सुखान्विताः॥ यावत्तास्य गण्डसूत्र प्रतिष्ठापति पूजिताः॥ कल्प
नबोधिसत्त्वानं पूजयित्वा जगद्धिताः॥ त्रिविधां बोधिसामान्यं संप्राप्य पदमाप्नुयुः॥ एवं तं गुणातेः सर्वे स
मादिसंस्मयात्रयो॥ तदस्य लोकनाथस्य जन्तुबोधिवाञ्छितः॥ इत्यादिष्टं मृतिसुत वज्रपाणिर्नि
गम्यताः॥ शिखी तं भगवन्तं तं समालोक्यैवमब्रवीत्॥ भगवन्नस्य प्रतिष्ठायास्तृष्णा तिमद्रष्टुं ऐक्षि॥ किं
पू३

६३

त१ थं३

यतारवल्लोकालेन संपूर्तिता भविष्यति॥ कथमप्यकालेनात न सर्वे ते धातुकाश्रितः॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठा
प्य संप्रेषिताः सुखावतीं॥ कथमसौ महासत्त्वः सत्त्वान्नानाविमुक्तिकान्॥ एकप्रबोधयत्सर्वान्बो
धिमार्गे नियोजयत्॥ सत्त्वाः खजातिसंज्ञाता नानाकर्मानुवासिताः॥ एतान्सर्वानकं ह्येकः प्रबोधयन्
नियोजयत्॥ इति तेनादितं श्रुत्वा भगवान्स शिखी जिनः॥ वज्रपाणिं महासत्त्वं समालोक्यैवमब्रवी
त्॥ एकोऽप्यसौ महासत्त्वो महाभिज्ञो जिनात्मजः॥ नानारूप्यधरः सत्त्वानां सद्धर्ममुपादिशत्॥ बोधयन्त्रा
सिताः सर्वान्बाहुल्यं यथाप्सितं॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रेषयति जिनालयं॥ केषाञ्चिद्बुद्धरूप्यधरः
बुद्धधर्मं नियोजयत्॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रेषयति सुखावतीं॥ प्रत्येकबुद्धरूप्यश्च प्रत्येकबो

षिवाञ्छितं नः॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रेरयति सुखावतीं॥ अर्हद्धर्म्मेनु संबोधकानर्हद्रूप्येन बोधयन्
अर्हद्धर्म्मं प्रतिष्ठाप्य प्रेरयति सुनिर्वृतिं॥ बोधिचर्य्याथिनो बोधिसत्वरूप्येन बोधयन्॥ बोधिच
र्य्याव्रते स्थाप्य चारयति जगद्धिते॥ तथा श्रावकरूप्येन प्रबोधयन्ननूपासकान्॥ बोधिमार्गे प्रति
ष्ठाप्य चारयति संवरं॥ तथा च शिवरूप्येन शैवान्सर्व्वान्प्रबोधयन्॥ बोधिमार्गे नियुञ्जासौ चारय
ति जगद्धिते॥ एवं सवैष्णवां विष्णुरूप्येन बोधयन्॥ बोधिमार्गे नियुञ्ज्या चारयति जगद्धिते॥ तथ
च ब्राह्मणांसर्व्वां ब्रह्मरूप्येन बोधयन्॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य चारयति जगद्धिते॥ तथेन्द्रानिन्द्ररू
प्येन सर्व्वानपि बोधयन्॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य चारयति जगद्धिते॥ तथा सूर्य्यस्य वेनेयां सूर्य्यरू

प्येन बोधयन्॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य चारयति जगद्धिते॥ तथा च चन्द्रवेनेयां चन्द्ररूप्येन बोधयन्॥
बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य चारयति जगद्धिते॥ तथा च वह्निवेनेयां वह्निरूप्येन बोधयन्॥ बोधिमार्गे प्र
तिष्ठाप्य चारयति जगद्धिते॥ तथा च यमवेनेयान्यमरूप्येन बोधयन्॥ एवं वरुणरूप्येन वेनेयां वरु
णस्य च॥ तथा च वायुवेनेयां वायुरूप्येन बोधयन्॥ वेनेयां राक्षसस्यापि रक्षोरूप्येन बोधयन्॥ यक्षरू
प्येन यक्षस्य वेनेयां संप्रबोधयन्॥ नागरूप्येन नागस्य वेनेयां संप्रबोधयन्॥ तथा भूतसरूप्येन वेने
यां भूतपतेरपि॥ तथा गणेशरूप्येन वेनेयां गणपतेस्तथ॥ तथा कुमारवेनेयां स्कन्धरूप्येन बोधयन्
॥ तथा गन्धर्व्वरूप्येन गन्धर्व्वधर्म्मां बोधयेन्नः॥ तथा किन्नररूप्येन वेनेयां किन्नरस्य च॥ विद्याधररूप्येन

गुण

विधाधमान्नुवाधयन्॥ तथा हेमवतवेन्नयांरूपेण हेमवत्स्यव॥ महाकालस्यरूपेण वेन्नयांस्तस्य वाधयन्
मार्हकालान्नेरूपेण वेन्नयांसंप्रवाधयन्॥ वाधिमार्गे प्रतिरूपाप्य वाचयति जगच्छिन॥ एवं यक्षस्य रूपे वे
न्नयांसत्त्वांपत्नवाधयन्॥ तस्य तस्यैव वेन्नयां न्यमि वेन्नयां यति रूपेण यत्नरूपतिजगच्छिन॥ एवन्नृसृ
षिवेन्नयांमृषिरूपेण वाधयन्॥ योगिरूपेण वेन्नयां योगिनश्चापि वाधयन्॥ तथा व्रतयति वेन्नयां
यतिरूपेणवाधयन्॥ तथा तपस्वि वेन्नयांस्तपस्विरूपेण वाधयन्॥ तथा तीर्थिकरूपेण तीर्थिक
श्चापि वाधयन्॥ तथा वनाज वेन्नयां नाजरूपेण वाधयन्॥ वेश्यरूपेण वेन्नयां वेश्यास्यापि प्रवाधय
न् शूद्ररूपेण शूद्रस्य वेन्नयांश्च प्रवाधयन्॥ गृहपतेश्चापि वेन्नयांस्तु रूपेण प्रवाधयन्॥ तथा

गं ३

वणिजो वेन्नयांस क्रिरूपेन वाधयन्॥ तथा चाण्डालरूपेण ति वेन्नयां प्रवाधयन्॥ तथा व याध वेन्नयां
याधरूपेण काश्वन४॥ एवं कुक्कुरस्य रूपेण दाशरूपेण काश्वेन ४॥ काश्चित्सार्थरूपेण शिल्पिरूपे
ण काश्वेन॥ तथा यवयवरूपेण वनिग्रूपेण काश्वेन॥ काश्चिश्चपिरूपेण माहरूपेण काश्वेन॥ तथा
वराहरूपेण हार्यरूपेण काश्वेन॥ रूपेण पिरगिन्याश्च पूतरूपेण काश्वेन॥ काश्चिद्दुहितृरूपे
ण पोतरूपेण काश्वेन॥ एवंपीतामहादीनांज्ञातिनांस्तु सदामपि॥ वन्धुमित्रासहायानां रूपेणापवि
वाधयन्॥ काश्चिद्ब्राह्मणरूपेण सत्वांगायत्र्यपतन॥ काश्चिद्वालरूपेण वीनरूपेण काश्वेनः॥
सद्धर्मप्रवयेल्लेववाचयति जगच्छिन॥ एवं सिंहादि जन्तूनां रूपेण जागयंतपि॥ पशूनांपक्षिणम्

गुण

वापि किमिकीटादिप्राणिनां ॥ सूप्तनज्ञागयत्वापि वोधयत्वापि वर्त्तयत्यलम् । ॥ वोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य ः
वानयति जगद्धितं ॥ एवमसौ महासत्त्वो लोकनाथो जगत्प्रभुः । ॥ नानारूप्यधरः सर्व्वेषां सत्त्वानां वोधयं॰
मन । ॥ मार्गयन्नपि सद्धर्म्मं प्रवर्त्तयति प्रयत्नतः । ॥ एवं स त्रिजगन्नाथो वोधिसत्त्वो जिनात्मजः । ॥ सर्व्वान्स
त्त्वांस्समुद्धृत्य प्रभयती सखावतीं ॥ एवं करुणासलोक्य न सर्व्व लोकाधिपेश्वरः । ॥ दुर्द्धौ जन्मति सर्व्वदा
निहं दुष्टानामपि मर्दीना ॥ सद्धर्म्मसद्गुणश्रीमत्ताहेश्वर्य्यसमृद्धिमान् ॥ नास्ति कं न समः कश्चित्सून
श्रीगुणवानपि ॥ दयावूर्हेडसंयाति त्रैधातुभुवनेष्वपि ॥ एवं मस्य महत्पुण्यं मत्वा संवोधिवाञ्छि
तः । ॥ शुद्धयासनतो गात्वा सत्त्वा ध्मात्वा हजत्तुतः । ॥ यतस्य भवतं गात्वा सत्त्वा ध्मात्वा हजत्किंत ॥ सर्व्वदि

[illegible]

नि२

विमलात्मानाहज्ञागयाप्तगुणश्रिया । ॥ वोधिसत्त्वो महासत्त्वो । प्रयत्नकः सदाशुभः । ॥ त्रिविधां वोधिमासाद्य
निर्वृतिपदमाप्नुयुः । ॥ कूलादिपूंमूढीन्द्रनवलपाणिं समाप्त । ॥ गूलपुगसत्साक्रान्त हृदयश्चैवमब्रवी
त् ॥ पवमाद्भुतपुण्याहं हगवन्नयदिदंगकश्चित् ॥ धर्म्मश्रीगुणमहात्म्यं दक्षं न शक्यते पितः । ॥ तुल्यदशंपू
धसमाकं जिनानामपि न कश्चित् ॥ दृश्यते शक्यतनापि कथावर्णनमयाखिलं ॥ एवं तेनाधितो भक्त्वा हगवा
न् शिखी जिनः । ॥ वलपाणिं महासत्त्वं तमालोक्यैवमादिशत् ॥ सर्व्वा कालं शुरूवां शृण्वि श्वरूपामतिर्यथा
श्रिकास निर्महावलरूवसर्व्वहितार्थहत् ॥ कामध्यनर्यथकामसाम्यंसम्पत्तिसम्भव । ॥ कल्पवृक्षो यथा
हद्रश्रीसमृद्धिप्रदायकः । ॥ हद्रघटायथा सर्व्वसत्त्वाञ्छितपूरकः । ॥ लोकेश्वरः स सर्व्वेषां वाञ्छिता॰

गुण

र्तिपूरकस्य ॥ बोधिसत्त्वजगत्कर्त्ता विश्वनाथो जगद्गुरुः ॥ सर्व्वधर्म्माधिपः शास्ता सर्व्वलोकाधिपेश्वरः
किं वक्ष्यते तस्य माहात्म्यं बोधिश्रीगुणसंहतेः ॥ शक्रो न समाख्यातुं सर्व्वेऽपि मुनिश्वरेः ॥ तद्यथा ॥ सोऽम
हासत्त्वो दुर्द्धर्षानपि बोधयन् ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य बोधयति जगद्धितं ॥ वज्रकुक्षिगुहायां तावज्जम्बूद्वी
पत्र विद्यते ॥ तत्रानेकसहस्राणि निवसन्ति ससन्नद्धिवां ॥ तत्र गत्वा सुबाणोऽसत्सान्ती पृथ्य शासन्मर
न् ॥ सद्धर्म्मं समुपादिष्टुं पश्यन्ता समुपाचरन् ॥ तं दृष्ट्वा समुपायाति मार्व्यैन ऽसत्तामूचा ॥ सर्व्वां सत्त्व
प्याप्रणत्वैव बहोषिते ॥ स्वागतं समाकस्थित्वे सर्व्वं प्रकोंगलं कपयानः समालोक्य धर्म्ममाख्यक्तु
मर्हसि ॥ एवमायद्यथादिष्टं तत्कथाव यसादनात् ॥ श्रुत्वा ध्वत्वाव मिष्यामः संसारसुखसाधन ॥

इतिसंप्रार्थित सर्व्वे यानवास्कं गुरुं मुदा ॥ सहासन प्रतिष्ठाप्य धर्म्मं श्रोतुं समुपाश्रयन् ॥ तान्सर्व्वां
समुपासीनां दृष्ट्वा सम्मुगतास्तमः ॥ देशानां धर्म्ममानसत्सद्धर्म्मं समुपादिशत् ॥ एवं ऽश्रूयतां ॥
धर्म्मं संसारसुखसाधनं ॥ वक्ष्यते तत्मयायूयं संसारदुःखमुक्तये ॥ सेत्रित्रिरत्नवकात्रभ
कविलोजिम्पन्द्रियाः ॥ दयाविक्षावसत्त्वं पूर्व ध्वंसम वाविशः ॥ ततः सप्तसमावाराः पविशुद्ध
सयामुदा ॥ त्रिरत्नशरणं कृत्वा वर ध्वीपाप धेवतं ॥ धृत्वा तत्र मनागार्त्यं संसारहजकाविशः ॥ स्प
नूध्वीबोधिकारत्थवूहसंतं गुणाषितं ॥ यत्कृत्वदं महायानश्रुत्वा जगुणाषितं ॥ त्रिरत्नशरणंग
त्वा वरति पाप धेवती ॥ तषां सर्व्वाणि पापानि पश्यन्ति तत्यकान्यपि ॥ लिः ग्धसंपतिनष्टानि हवि

गुन

ष्यन्ति सदा हव ॥ एवं श्रुत्वानुमोदन्ति तद्धर्मं श्रोष्यन्ति बादरात् ॥ ग्रहीष्यन्ति लिखिष्यन्तिः स्वाध्यास्य-
न्ति प्रभावितां ॥ एवं लिखापयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति सर्व्वदा ॥ सदानुचिन्तयिष्यन्ति भावयिष्य-
न्ति बादरात् ॥ परेभ्यो विस्तरेनार्थं सम्प्रदास्यन्ति सादरात् ॥ सत्कारैः श्रद्धयानित्यं पूजयिष्यन्ति स-
र्व्वदा ॥ ते एवं सुखिता धन्याः संसारसुखभागिनः ॥ नत दुर्ग्गतिदुःखानि शाक्करूपि कदाचन ॥ सद्-
सद्गतिसंजाताः संसारसुखभागिनः ॥ सद्गुणश्रीमहत्समग्रद्धिमन्तो महर्द्धिकाः ॥ बोधिचर्य्याव्रतं
धृत्वात्मपरार्थमहिताशया ॥ कृत्वा सर्व्वं त्रिरत्नानि वर्द्धयिष्यन्ति सदा हव ॥ प्रान्ते ज्ञानिस्सम्बोधिं च वो-
धिं प्रतिहिताशयाः ॥ त्रिरत्नशरणंगत्वा समाप्स्यन्ति सन्निर्वृतिं ॥ यदा कालसमायातं तथां निर्वृ-

[illegible]

तिं बोधिं लभ ॥ यादृशास्तादृशाः प्रव्रज्य समुपागम्य संमुखं ॥ उपस्थिताः समालोक्य स्तूपापूर्णस्तूपाक-
नेसंपश्यन्ति समाश्वास्य मानयन्त्येवमादरात् ॥ माहेश्वरीः कुलपुत्रात्र निष्ठालब्ध्वा सुधीवरा
यन्नस्मायान्तु कामशुब्रूहस्तं स्वयाश्रुतं ॥ नतेनास्ति भयकिञ्चिद् दुर्ग्गतिं च कदाचन ॥ गमनाय
शुत्वा वशांमार्ग्गास्यपतिशाश्वित ॥ पूर्व्वमर्थसुखावसांयि बालंकालसूपदां ॥ दिव्याम्नश्रु रागण-
वैः सख्यपितंमहनुमः ॥ ॐ स्वासस्वास्यमूणी ब्राह्मणांसुधकाद्दशांसुखावती ॥ निवासिताहनाथस्यस्य
पथयूः सहासन ॥ तत्रामितात्नाथस्य पित्वा धर्म्मामृतं सदा ॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा प्रवस्वस्य ॥ सदा
पितः ॥ क्रमाण बोधिसत्वावं पूजयित्वाऊगज्जिनं ॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य समाप्स्यन्ति सन्निर्वृतिं ॥

इत्येवं सुगतेः सर्व्वैः समाख्यातं मया श्रुतं ॥ तथा मयोदितं श्रुत्वा यूयं सर्व्वे नुमोदय ॥ यद्येवं नि
र्वृतिं गन्तुं सर्व्वे यूयं समिच्छथः ॥ त्रिरत्नशरणं गत्वा चरत पोषधं व्रतं ॥ महायानसूत्रराजं
कारण्डव्यूहमुत्तमं ॥ श्रुत्वा सदा समाधायः चरत बोधिसम्वरं ॥ एतत्पुण्यानुभावेन सदा शु
द्धा सदा सुखं ॥ निःक्लेशा विमलात्मानः परिशुद्धत्रिमण्डलाः ॥ बोधिचर्याव्रतं धृत्वा संचरन्तो
जगद्धिता ॥ बोधिसत्वा महासत्वाः सर्व्वसंसारपारगाः ॥ ततः प्रान्ते सुखावतीं गत्वा भुक्त्वा महत्सु
खं ॥ सद्धर्म्मममिताभस्य श्रुत्वा शुभं चरिष्यथ ॥ ततोपि बोधिसंभारं पूरयित्वा यथाक्रमं ॥ त्रिवि
धां बोधिमासाद्य संप्राप्स्यथ सुनिर्वृतिं ॥ एतन्मया समाख्यातं यदि निर्वृतिमिच्छथः ॥ श्रुत्वा यथा

यथादिष्टं तथा चरत सर्व्वदा ॥ इति तेन समादिष्टं श्रुत्वा सर्व्वेपि तत्सुताः ॥ तथा मतमनुमोदित्वा तथा
चरितुमैच्छत ॥ ततस्ते मानवाः सर्व्वे निर्वृतिसुखवाञ्छिणः ॥ तमाचार्यं पुनर्नत्वा प्रार्थयन्नेव
मादरात् ॥ भास्कर त्वत्समादिष्टं श्रुत्वा वयं प्रबोधिताः ॥ तथा चरितुमिच्छामस्तत्समादेष्टुमर्हसि
इति तैः प्रार्थितं श्रुत्वा [illegible] ॥ सर्व्वांस्तान्समुपागतान् समामन्त्र्यैवमादिशत् ॥
हे भद्रकाः सुताः सर्व्वे शृणुत तन्मयोदितं ॥ श्रुत्वानुमोदनां कृत्वा चरत तद्व्रतं सदा ॥ यूयं सर्व्वे
महायानसूत्रराजवरोत्तमं ॥ कारण्डव्यूहमाकर्ण्य प्राप्नुयात प्रबोधिताः ॥ प्रातस्तीर्थजलस्नात्वा
शुद्धशीला जितेन्द्रियाः ॥ त्रिरत्नशरणं गत्वा ध्यात्वा लोकेश्वरं प्रभुं ॥ यथाविधि समभ्यर्च्य जपस्तो

गुण

गाभिनन्दने ः॥ सत्कारैः प्रार्थनां कुर्य्यात् ः सम्बोधिव्रतसाधनं ॥ एवं व्रतं समाध्यैव वर्षे समागते निवा-
सिते ः॥ भोजने स्थितिपर्य्याप्य कुर्य्यात् स्नात्वा च तं सदा ॥ एवं नित्यं यथाशक्ति मासे मासे सिते सित-
अष्टम्यां पञ्चदश्यां व्रतं कुर्य्याद् यथाविधिं ॥ वर्त्तेत तद्व्रतं नित्यं मासे मासेपि सर्व्वदा ः॥ अथैकवा-
र्षमप्येवं वर्षे वर्षे तु कार्त्तिके ॥ कार्त्तिकस्य व्रतं कर्म्म तत्फलं बहुमङ्गलं ॥ अप्रमेयमसंख्येयं न
क्षयं याति कदाचन ॥ इति मत्वा समाधाय वर्त्तेत तद्व्रतं सदा ः॥ एवं स समुपादिश्य जगद्धितं समु-
पादिशन् ॥ तदाचार्य्यसमादिष्टं श्रुत्वा सर्व्वेपि ते सुराः ः॥ यथाविधिं समाधाय प्रचेरुस्तद्व्रतं
सदा ॥ ततस्ते दानवाः ः सर्व्वे व्रतपुण्यविहायिनः ः॥ बोधिसत्त्वा महासत्त्वा बभूवुस्तेपि दानवाः

६०

एवं स स महासत्त्वो दुर्ग्गतिकानपि दानवान् ॥ बोधयित्वा प्रयत्नेन बोधिमार्गे प्रयोजयन् ॥ एवं तं स जग-
शास्तुः पुण्यस्कन्धमहर्द्धिकं ः॥ अप्रमेयमसंख्येयं इत्याख्यातं मुनीश्वरैः ः॥ एवं स त्रिजगन्नाथस्-
लोकेश्वरो जिनात्मजः ः॥ स्वयं पश्यञ्जगत्सर्व्वं पालयति सदा भवे ॥ पापिष्ठानपि दुर्ग्गतिकानपि यत्ने ः
प्रबोधयन् ॥ बोधिमार्गे नियुज्यैवं प्रापयति स्म निर्वृतिं ॥ तेनासौ जगतां शास्ता सर्व्वलोकाधिपेश्वरः ः॥
भजनीयः ः सदा सद्भिः सम्बोधिज्ञानवाञ्छिभिः ः॥ तस्य नाम समुच्चार्य्य स्मृत्वा ध्यात्वा च सत्क्रियाः ॥ ते नू-
नं बोधिमासाद्य निर्वृतिं समवाप्नुयुः ः॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेन जलपाणिर्निशम्य च ः॥ प्रबोधितः प्र-
बोधितः ः प्रसन्नात्मा प्राभ्यनन्दत् सपार्षदः ः ॥ इत्येवं शिखिनादिष्टं सम्बुद्धेन मया श्रुतं ॥ लोकेश्व

गुण

नस्य महात्म्यं पुण्यस्कन्धमहत्फलं ॥ इति मत्वा भगवत्सर्व्वे पुण्यस्कन्धमहत्फलं ॥ सत्वा नाम समभ्यार्च्य
धर्म्मन्त्वापि गुरूनास्सदा ॥ तस्य नाम समभ्यार्च्य सत्वा धर्म्मन्त्वा गुरूं किय ॥ ते सर्व्वे विमलात्मानः संयान्ति
सुखितस्सुखावतीं ॥ तत्रामिताभनाथस्यापित्वा धर्म्मामृतं सदा ॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा संवरकाभगाः
भिन ॥ बोधिसत्वा महाभिज्ञाः परिशुद्धत्रिमण्डलाः ॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य निर्वृतिपदमाप्नुयुः ॥
इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेन श्रीघनेन सपार्षदः ॥ श्रुत्वा सर्व्वनिवर्णविष्कम्भी प्राभ्यनन्दतः ॥ ० ॥
इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायानसूत्रे सर्व्वाकाल सर्व्वसत्वप्रबोधनसद्धर्म्मश्रावणप्रकरणं ॥
। ❀ ॥ अथ सर्व्वनीवर्णविष्कम्भी सभितानासभ ॥ भगवन्तं मतिन्द्रकं प्रनत्वैवमब्रवीत् ॥ इच्छ

७१

हं भगवन्नस्य लोकेश्वरस्य दर्शनं ॥ सद्धर्म्मश्रवणं वापि सर्व्वत्रैधातुकेष्वपि ॥ कदा सो भगवानार्य
लोकेश्वरो दृष्टवान्भवेत् ॥ इच्छामि द्रष्टुमहं साक्षात्तं लोकेशं सर्व्वाधिपतिप्रभुं ॥ इति तेनादितं श्रुत्वा भगवान्स
मुनिश्वरः ॥ विष्कम्भिनं महासत्वं तमालोक्यैवमादिशत् ॥ भूयस्तस्य भगवतो लोकेशस्य महात्मन
सद्धर्म्मगुणमाहात्म्यं वक्ष्यामि शृणु तावदात् ॥ अस्मिंद्वीप्यस्ति काशेन्यमयोरुमीर्मनोरमा ॥ तत्रानेकस
हस्राणि निवसन्ति समस्तराक्षिषां ॥ तत्रासौ भगवान्गत्वा आर्यलोकेश्वरो विलोकयन् ॥ सर्व्वांस्तान्त्राक्षसीं दृष्ट्वा
भूतसम्बुद्धे सुमपावनन् ॥ ददर्शतां महाहृष्टां दशाकुशलसंवृतान् ॥ मदमानादिदर्पान्धा क्लेशाग्निता
पिताशयाः ॥ संपश्यं करुणात्मा स्मे त्रिकायात्म्यलेप्याधिता: ॥ पश्यन्सस्मिंस्तमस्तस्य प्राभासयन्नुपावनन्

गुण

तदृक्षिप विसस्मयुस्ता॥ सर्वाः सुखान्विताः॥ अथाहं तत्समाधानं विलोक्य एवं विचिन्तयन्॥ अहो कुतो ऽयं
कालिकाप्रायाज्ञः प्रसारितः॥ यया अस्य प्रभावं सर्वं महतो ऽप्यसमन्विताः॥ इति विचिन्तयता कथयामास ता
लक्ष्यकालिकानामगुरुः॥ पूर्वमाचार्यमुख्य लसन्प्रत्यर्थं समुपावदत्॥ तमेवं समुपायान्तं दृष्ट्वा सर्वे ऽपि ते स्तुवा
नाः सुप्रसन्नाः समागम्य प्रणम्यैवं बभाषिरे॥ स्वागतं ते शिवं कच्चिद्विजयस्वागतं कुतः॥ प्रविश्यतामास
नं ऽस्मत्पूर्वकार्यं समादिश॥ इति तैः प्रार्थितं गुरुः स्वासमासन्नमाश्रयत्॥ सर्वान् कांश्च समुपासि
तान् समालोक्यैवमब्रवीत्॥ कस्यायं कालिका ऽयातो यस्य ऽहं नाम लक्षणं॥ मत्प्रश्ने किं हि स्तद्वदत
मिहाययत॥ इति तेनादितं गुरुस्ता सर्वे तदानवाप्यपि॥ ऽस्माकं समालोक्य प्रत्यूचुरेवमादरात्॥

३२

नजानीमो वयं ऽस्माकं कस्यायं कालिकागतः॥ तद्भवान्नः समादिश्य प्रबोधयितुमर्हति॥ इति तैः प्रार्थितं
गुरुः स्वामी आचार्यो विलोकितं॥ सर्वान् तदहं तं प्रभुकामानेवमभाषत॥ शृण्वन्तु तदहं वक्ष्ये यदि यत्का
लिकागतः॥ गुरुस्वामी यत्प्रथयाख्यातं तथा वदितुमर्हथ॥ इति तेन समादिष्टं गुरुः स्वा सर्वे ऽपि ते स्तुवाः॥ सु
प्रसन्ना गयानत्वा तं गुरुं भवमकुर्वन्॥ ऽस्माकं हे वात्सल्य दसाकमाचार्यो धर्मदेशकः॥ तदत्र दत्तुं तं त्वा
तं समुपादेष्टुमर्हति॥ इति तैः प्रार्थ्यमानाः सत्सूर्याचार्यस्तत्प्रसादितान्॥ सर्वान् विस्मयसंपन्नान् समा
लोक्यैवमादिशत्॥ शृण्वध्वमादरात् यूयं सर्वं तत्र मया दितं॥ यद्वं महत् तं ज्ञानं बोधयितुं प्रवक्ष्यामि त
यथा यात्रागत्वाथ सर्वज्ञे धातुकाधिपः॥ जगत्कस्त्रा जगत्करुणा बोधिसत्त्वकिनामतः॥ महासत्त्वाम

त्राहि हृ ॥ आर्यावलोकेश्वरः ॥ स त्रिकालप्रसन्नात्मा लोककरुणामय प्रभवः ॥ सर्वलोकेश्वरः श्रीमान् स-
द्धर्मपुण्यभास्करः ॥ सर्वान् सत्त्वान् समुद्धर्तुं वर्वर्तते त्रिभवेष्वपि ॥ सर्वत्र सततं लोके सर्वान् सत्त्वान् प्रबोधय-
न् ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रेषयति सुखावतीं ॥ स एवं सर्वलोकेषु सर्वभूतालयेष्वपि ॥ निमग्नांस्तान् प्रा-
णिनो दुःखानपि सत्त्वान् विलोकयन् ॥ पूर्वशुक्लाकरेऽस्य त्रासमूहस्य प्रबोधयन् ॥ बोधिमार्गे प्रति-
ष्ठाप्य प्रेषयति सुखावतीं ॥ दिवा दिने समालोक्य गतसमूहस्य प्रबोधयन् ॥ शुभमयानसर्व्ययान् सत्त्वा-
न् प्रेषयति सज्जनो ॥ एवं कृत्वा स लोकेशो महत्पुण्ये समन्वितः ॥ सर्वधर्माधिपः शास्ता धर्मराजो जग-
त्प्रभुः ॥ बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वहितार्थकृत् ॥ सर्वविद्याधिपो धीमान् सम्बोधिज्ञानभास्करः ॥

ष्वपि स समागत्य सर्वान् सत्त्वान् प्रबोधयन् ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य स प्रेषयति सुखावतीं ॥ स एवं स-
मागन्तुं पुण्यवन्ति समुद्धर्तुं ॥ प्रणामय जगल्लोकं सर्वेऽपि नरकत्रिभालयान् ॥ तस्य पुण्यप्रभा काऽपि वि-
द्यते न प्रभासिता ॥ तथा पूर्वं प्रविष्टा महत्पुण्यसमन्विता ॥ तत्सम्भावनं कृत्वा ध्यात्वा स्मृत्वापि सर्वदा:
नामापि च समुच्चार्य नत्वा तं तु समर्हथ ॥ यतस्तद्भावनं कृत्वा ध्यात्वा स्मृत्वा समादधातु ॥ उत्तमयानाम प्रा-
प्तार्यस्तु त्वा न त्वा तत्रापि ॥ सर्वपि तन् ज्ञायकः दुर्गति पूर्कपावन ॥ सदा सम्मति संज्ञाता श्वयन्ति सर्व-
दा शुभे ॥ विनतमानसं वाचः सद्धर्मगुणलालसः ॥ सर्वसत्त्वहिताधानसम्बोधिव्रतकामिनः ॥ त्रिरत्न-
हेऽन्ता लोहाव भुक्त्वा विहारिणः ॥ तड श्रीगुणसम्पत्तिसमृद्धाः सद्गुणाकराः ॥ यावज्जीवं सुखं भुक्त्वा

गुअ

स्वपरात्महितार्थतः ॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा सत्वसंवनेगगच्छत ॥ तदाकर्ण्य समयतथागतो लोकनाथस्ससंमु-
खं ॥ उपागत्य समाश्वास्य संदयायेवं वदत्सुत ॥ माहे भो कुलपुत्रात्र किञ्चिन्तनं त्वयं कृतं ॥ त्रिरत्नभजनं
कृत्वास्ते के नथ सत्सम्भवेत ॥ तथापि यावद्भवे लोके बोधिचर्य्याव्रतं चरन् ॥ कृत्वा सत्वहितं सौख्यं भुक्त्वा प्राप्य
बुद्धिविशः ॥ तत्रापि त्वं महासौख्यं भुक्त्वा ववत्सयाशुरे ॥ एवं मत्वा समाधाय स्तुत्वा वन्दत्रयं सदा ॥ नि-
त्यं समाविधिच्छं मत्तापि सत्सुखं सरेत् ॥ सर्व्वखामपि कृत्वां संसारमभवं ध्रुवं ॥ त्वं सुखनैवमू-
तकार्य्यधिधामवाप्स्यसि ॥ यावज्जीवं यथाकामं भुक्त्वा स्वर्गेमलेषु सद् ॥ तत्राऽपि सुखनैव यायायत्म-
सुखावतीं ॥ तत्रगत्वा मितायस्य जिनस्यानुशासितः ॥ सदाधर्म्मामृतं पित्वास्यै र्बथा सुसंव

ॐ

र ॥ तत्रैवं सुविनं भुक्त्वा सद्धर्म्मश्रीसुखावहं ॥ प्राक्‌बोधिं समासाद्य समाबुध्य मुनिर्वृतिं ॥ ततः सुक-
सुनयतथागतो लोकनाथस्ससंमुखं ॥ समागत्य समाश्वास्य संदत्वाहयं समर्प्पयत् ॥ ततः सत्यं समाख्या-
तं सर्व्वेनापि सुनिश्चने ॥ श्रुत्वं मया तथाख्यातं श्रुत्वानुमोदवर्य्यतां ॥ एवं मत्वा स्वैलोकनाथस्य शास-
नंगताः ॥ स्मृत्वा नाम समुच्चार्य्य भक्त्या हृतत्सर्व्वदा ॥ तथाव सर्व्वदाहर्डनिवृत्तानं तव ध्रुवं ॥ यावज्जीवं
सुखं भुक्त्वा यायात्कामसुखालयं ॥ तत्रापि सुविनं भुक्त्वा दिव्यकामसुखोत्सवं ॥ ततोऽन्ते समये च्युत्वा ते
यास्यन्ति सुखावतीं ॥ तत्रगत्वा मिताहस्य सर्व्वदा समुपस्थिता ॥ पित्वा धर्म्मामृतं पूर्ण्णं महत्साहेत्वमिच्छ-
था ॥ तत्रापि शुविनं भुक्त्वा सद्धर्म्मश्रीमहोत्सवं ॥ प्राक्संबोधिं समासाद्य समवाप्स्यथ निर्वृतिं ॥ ततः जिननस

गुरु

मादिष्टं तयासनमुपस्थितः॥ पीत्वा धर्म्मामृतं पूर्व्वं सहास्माद्देश्वविषयथ॥ तत्रापि स्थविरं गुप्तं सद्धर्म्मे
श्रीमतस्तवं॥ प्राक्संबोधिसमाख्याय समवाप्स्यथ निर्वृतिं॥ इति तेन समादिष्टं श्रुत्वा सर्व्वेपि तःस्तना
ः॥ तथेति प्रतिविज्ञाप्य बोधिमार्गेवमब्रुवन्॥ भस्तास्तथा करिष्याम यथादिष्टं त्वयाधुना॥ सूयामत
सयातस्य नाथस्य शरणं गताः॥ स्तुत्वा ध्यात्वा समुच्चार्य्य नामापि प्रणताम्नत्॥ तदस्माकं हितार्थेन तथा
कल्परुगद्युताः॥ व्रतस्यापि विधानं च समुपादेष्टुमर्हति॥ इति ते प्रार्थितं श्रुत्वा सत्स्वार्य्यो प्रबोधिता
ः सर्व्वान्तान्दानवान्दृष्ट्वा पुनरेवमुपादिशत्॥ शृणुध्वमतस्तं वक्ष्यामि व्रतविधिं समासतः॥ गृपोती र्थे
नले स्नात्वा शुक्लशीला जितेन्द्रियाः॥ वस्त्र विहारे गत्वा च मिलित्वा पापधं व्रतं॥ त्रिरत्नशरणं गत्वा ध्या

ॐ

सांघं शरणं गतास्ततः॥ ततश्चैवं समाराध्य समभ्यर्च्य यथाविधिं॥ उपस्थानादिभिस्तुत्वा कृत्वा चापि प्रदक्षि
णा॥ स्तुत्वाथ प्रणतिं कृत्वा स्मृत्वा चावसमादरात्॥ नामानि च समुच्चार्य्य दत्वा श्रुत्वापि तद्गुणान्॥ प्रसन्ना
मपितोषित्वा प्रकाशित्वाव सर्व्वतः॥ सत्कृत्य श्रद्धया सर्व्वं उपकरणवस्तुभिः॥ यथाशक्ति समभ्यर्च्यैव
न्दित्वा हरतादवं॥ एवं नित्यं समाधाय चतुःसंध्यादिनं दिनं॥ यथाशक्ति तदूर्ध्वं ध्यात्वा स्मृत्वापि तावत
ः॥ प्रत्यहमेकवाराच्चामासमासेपि वा तिथौ॥ अष्टम्यां पूर्णमास्यां वा तदूर्ध्वं सर्व्वदा तथा॥ एवं विधाय
सर्व्वनियूय मनतुनोविताः॥ यथाकं तत्फलं प्राप्य तूनं याथस निर्वृतिं॥ इति तेन समादिष्टं श्रुत्वा स
र्व्वेपि तःस्तनाः॥ प्रबोधिताः प्रमादकस्तथा च विरमीस्थिव॥ ततस्ते दानवाः सर्व्वे हृष्टा कामसदमानिन

गुण

उर

॥ अप्यनल्पसत्त्वोरवं प्रकाममुदिताशयाः॥ शुद्धशीलाः प्रसन्नाश्च सद्धर्मगुणलालसाः॥ विर
तपापसंचाराश्च ब्रह्मविहारिणः॥ ततस्ते शास्ताय यथादिष्टं तथा भयसमादरात्॥ तस्यैव लोकनाथस्य
प्रकृत्वाशयं तं मुदा॥ ध्यात्वा स्मृत्वा समादानां समन्वार्य्य यथाविधि॥ पात्रचीवरं धृत्वा श्रावक-
काः समाहिताः॥ यथाशक्ति समरूपैर्वस्तूपकरणैरपि॥ कृत्वा प्रदक्षिणान्येव कृत्वा च प्रणतिं मुद-
ः॥ मुदा तेऽप्यभिवन्दित्वा प्रहृष्टाः समावसन्॥ एवं तदा तु ते सर्व्वे साधवो जितेन्द्रियाः॥ शुद्धशी-
लाः शुभाचाराश्च ब्रह्मविहारिणः॥ परस्परहितं कृत्वा सद्धर्मगुणसाधिनः॥ बोधिचर्याव्रतारूढ-
रूढा बोधिविहारिणः॥ एवं ते दानवाः सर्वे नामाचार्य्यः प्रबोधयन्॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य समामनु

७४

गताश्चरन्॥ ततः सोऽर्हन्तः स्वस्य प्रकाशयन् सम्मतः॥ धृत्वा लोकेश्वरामूर्त्तिं सर्वान्स्तान्समद-
र्शयन्॥ तस्मात्कालं प्रकाशाक्षं लोकेश्वरं जिनात्मजं॥ दृष्ट्वा ते दानवास्सर्व्वे सर्व्वेव बभूवुर्विस्मयान्विताः॥
ततस्ते प्रणतिं कृत्वा गत्वा तं शरणं मुदा॥ उपस्थानादिभिस्तुत्वा वन्दित्वा प्रार्थयंस्तथा॥ नमस्ते भगवन्ना-
थ शरणयातं शरणे रक्षिताः॥ बोधिचर्याव्रतं धृत्वा चरामस्तत्प्रसिद्धये॥ यदस्मदपराधं तत्क्षन्तव्यं भवता
सदा॥ एवमस्मात् समालोक्य संपालयितुमर्हति॥ इत्येवं ते सुराः सर्वे प्रार्थयित्वा समादरात्॥ अस्य
जिनपितं तत्त्वापस्थाय एवं स्थिता॥ ततः स त्रिरत्न गत्वाथ दत्वा तपोजयाशिषं॥ ततः सोऽर्हन्ताय्यत्र स-
त्वान्तर्द्धातुमावसत्॥ ततस्ते दानवाः सर्वे त्यापि धर्मलालसाः॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा संप्रचरन्तः स

गुणा

पाशुरा॥ एवं स त्रिजगन्नाथो नानारूप्यमवाभासयन्॥ दुर्दान्तानपि सत्कर्मे नियोजयति यत्नतः॥ त
नास्य त्रिजगद्गुरुपुण्यस्कन्धं महद्भुतं॥ अप्रमेयमसंख्येयमित्याख्यातं मुनीश्वरैः॥ इत्यसौ त्रिज
गन्नाथः सर्वलोकाधिपेश्वरः॥ सर्वज्ञः सुगतः सर्वैः प्रशंसितः सदादरात्॥ इतितस्य जगत्
लोके पुण्यमहात्म्यसत्कथां॥ श्रुत्वानुमोदनां कृत्वा प्रसंस्यन्ति समन्ततः॥ इति मत्वा सदा तस्य·
लोकनाथस्य शासनाः॥ श्रद्धया भवद्भिश्चित्वारकम्पं सत्सुखार्थिभिः॥ इत्येवं शिखिनाख्यातं सम्बु
द्धेन मया श्रुतं॥ तथात्र वः समाख्यातं श्रुत्वानुप्रतिबुध्यतां॥ एवं मत्वास्य महात्म्यं सत्कर्मगुणवा
ञ्छिभिः॥ कर्त्तव्याः सदा रत्नध्यानस्मृत्वा हि भावतः॥ यत्नस्य भवतां श्रुत्वा ध्यानस्मृत्वापि भाव

[illegible]

तः॥ नामापि च समुच्चार्य्य भजन्ति सर्वदा मुदा॥ ते सर्वे विमलात्मानः सम्बुद्धश्रीगुणाकराः॥
बोधिसत्वा महासत्वा भविष्यन्ति जिनात्मजाः॥ इति शास्त्रा मुनीन्द्रेन समादिष्टं निशम्य ते वि
ष्कम्भीप्रमुखाः सर्वे प्राप्तनन्दं प्रबोधिता॥ ॥इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायानसू
त्रे दुर्दान्तदानवप्रबोधनशाखिवर्ण्णावदानप्रकरणं॥ ❀ ॥अथासौ भगवाञ्छास्ता
श्रीघनस्त्रिजगद्गुरुः॥ विष्कम्भिनं महासत्वं संपश्यंश्चैवमब्रवीत्॥ भूयोपि कुलपुत्रास्य लो
केशस्य महद्गुणं॥ श्रुतं मया तथा वक्ष्ये तच्छृणुत समादरात्॥ तद्यथाभूत्पुरा शास्ता तथाग·
तो मुनीश्वरः॥ सर्वज्ञार्हं महाभिज्ञो धर्म्मराजो विनायकः॥ सर्वधर्माधिपो नाथः सर्व॰

गुत

विद्याधिपश्चरः॥विश्वभूनामसम्बुद्धोभगवांस्तथागतोजिनः॥तदाहंकुलपुत्रासंक्षाकिपादीति
विश्रुतः॥महर्षिःतापसोभाषीमौसंयतिविजितेन्द्रियः॥गिरिगुहांसमागृह्यःसंबोधिध
र्मसाधकः॥बहुबन्सत्वहितंकृत्वातनुत्रस्कविहारिकः॥तदाप्यस्यजगच्छास्तुर्लोकनाथस्यस
हलुवं॥गुणप्रभावमाख्यातंविश्वभुवंश्रुतंमया॥तथथासौजगच्छास्ताविश्वभुर्भगवांजिनः॥
तद्वनायकोभगम्यवीतरागसमाधिकः॥तदासभगवान्तत्रसर्वलोकसभाश्रिताः॥सद्धर्मसं
मुपादिशत्सत्वानांक्षेमनादयन्॥यदैकसमयेतत्रभगवान्समुलिश्वबः॥आर्यधर्मसमुपाश्रवू
सत्रासनसमाश्रयत्॥तदातत्रमहाश्रसिबवलाशसमन्वितः॥सर्वत्रमणिजलंकृत्वाश्चाय्यकि

ॐ

समासनत्॥तद्रश्मिसंप्रविस्पृष्टाःसर्वसत्वाःसुखान्विताः॥तदद्भुतंसमालोक्यविस्मयंसमुपाययु
ः॥तदागगनगञ्जाख्योबोधिसत्वोमहामतिः॥सर्वास्तांविस्मयापन्नालोकान्दृष्ट्वासमुत्थितः॥उद्ध
त्रूरूवांसंगंसोञ्जलिःपुरतोगतः॥विश्वभुवंमुनीन्द्रंतंनत्वैवंपर्यपृच्छत॥भगवन्नूर्ध्वप्रभाका
किःकस्यहयंसमागता॥ययास्पृष्टाअमीलोकाःमहत्सुखसमन्विताः॥विस्मितास्तत्समालोक्य
भगवन्तंमुनीश्वरं॥तद्भुतंश्रोतुमिच्छन्तःसर्वेतस्थुःसमाहिताः॥तथाहृदयास्कःस्कहृय
द्भुतकौतुकं॥विलोक्यदिक्षुमिनंहस्तुकस्यातिमदृपादिश्र॥ॐमितनादितंश्रुत्वाविश्वभुःमुनिश्व
रः॥विलोक्यतंसमाहासत्वंगगनगञ्जमब्रवीत्॥शृणुत्वंकुलपुत्रात्रयकाकिनागताः॥तद

गुण

दंसंप्रवक्ष्यामिशृणुध्वंसमनुमोदतः॥ याकाशेनसमयितत्सौर्ग्गस्यसौप्यतुविघ्नतः। तस्मात्सुखामुखा
ःसत्वानिनसक्तिप्रभायिकाः॥ तान्सर्व्वापापिताह्नस्त्यम्भंसमस्तानातसङ्गः॥ लोकेश्वराःसमत्कर्तु
मुखावस्थांहृदागतः॥ तथांपापविनाशार्थंपूज्यवासिसमूलकंजन्॥ तासयंसतगलोकानन्तताय
तिकृपानिधिः॥ तस्महापापिसस्पृष्टाः सर्व्वतसत्त्वसुखंविनाः॥ किमनतयिमिसंबोध्यतिष्ठतिविश्वि
तागयाः॥ तदातत्सत्वानभिवृष्यरागयतन्॥ सर्व्वानअमुखांसत्वान्नपेक्षितांविलोकयन्॥
नमर्षिसत्प्रहासकंसमायातंविलोक्यतः॥ सर्व्वेप्यअमुखासत्वाःसमुपायाकिसन्मुखं॥ ततस्तर्व्व
पितसत्वाःप्रहातानमुनिंमुदा॥ गुरूणजनप्रतिष्ठाप्यप्रार्थयंतुवमादरात्॥ महर्षेयदिहायासि

तदस्मत्तागतायागतः॥ तद्भवान्कृपयास्माकंदेवमाख्यातुमर्हसि॥ किन्तकर्म्मपातकंघोरमस्माभिःप्रकृतं
पुरा॥ येनास्माअमुखास्सर्व्वेवयंजाताइहद्रसा॥ इतितैःप्रार्थितंश्रुत्वासमहर्षिर्विलोक्यतान्॥ सर्व्वान्न
अमुखान्सत्वान्समादिशतिबोधयन्॥ शृणुध्वंयत्पुराकर्म्मयुष्माभिःप्रकृतंयथा॥ तत्समुद्दिशाम्य
हंश्रुत्वाफलंनिवृत्यतां॥ यत्त्रिबलंप्रतिक्षिप्यमदर्प्पामानगर्व्विताः॥ यूयंस्मितिहाबन्धावबलाअमु
खाःपुरा॥ तेनैतद्दैवयोगेनयूयंसर्व्वेप्यअमुखाः॥ दुःखानिविविधान्यत्रभुञ्जावसथसांप्रतं॥ तदत्रगुरुणा
पूयंत्रियत्नगावदीनाताः॥ अत्वास्मत्तासमत्र्यार्यनामापिहठनादवान्॥ पापधर्म्मध्रुवंकत्वावत्तुवृक्षवि
हाविदाः॥ स्वपवालहितंकृत्वास्यैश्चवध्वैसदागुरुः॥ ततःसम्यग्विविक्तेनधृत्वाबाधिबुद्धिनसदा॥ त्रिबलर

धा ३

गुह

गता सार्द्धं सत्वैर्बद्धं गगणित॥ तथायुयं विकलाबाधमिशुहृति मञ्जुलाः। निःक्रमणाद्विमासाय नि-
र्दष्टिं शुरवसाम्यथ॥ इतीतनसमादिष्टं श्रुत्वा सर्व्वे पितमूदा॥ तस्यपादौ पूनर्नत्वा पूनह्लिखेवमब्रु-
वन्॥ नाथासि त्वं जगल्लोकसद्धर्मसुरवसम्प्रदः॥ शान्तास्य तदस्माकमध्यानां पापवाविनां॥ तथाहि
सतहृष्टिनां प्रटाम्पथवाविनां॥ अनाथानां सपित्रादीनानां मूल्यवतां॥ त्राणगतवरे शून्यानां सद-
नां दुःखहारिणां॥ धर्म्मदीपं समुक्कात्य दर्शय निर्वृतः पथः॥ दत्वा सत्सुरवसंपत्तिं नाथ कर्त्तुमर्थ-
सि॥ दत्वापूर्णं जनापायं संमित्राहवसंमतिः॥ इत्यर्तितं तवदायायं प्रदत्वा हवसज्जति॥ सज्जनिगाम-
नापायं दत्वा शास्त्राग्रवर्त्तव॥ निर्वार्य पापसंगतान्प्रज्ञा नाक्रम पहारव॥ इवर्हि क्रगसंतापं हत्वा हव १०

गतेतकथ॥ सद्धर्म्मसाधनात्तातं हं दत्वा हव विनायकः॥ सद्गुणसुखसंपत्तिं दत्वा हव सज्जनप्रभुः॥ सद्धर्मं
समुपादिश्य वानयासास्तान्समुत्तर॥ विमुक्तिसाधनापायं दत्वा प्रवयनिर्वृतिं॥ अन्यानासमस्तिवनायतस्तत्तं
गवरेरक्षिता॥ सत्वानामसमुद्धार्य्य ध्यात्वा हरुक्तिं सर्व्वदा॥ इत्युदुःखं न तक्कापि यास्मक्तिहवावगेणया
याद्वयमिदं दुःखमनूहवामहस्तदा॥ तस्तृतग्ध्यमहस्त्वायस्तदा नउपस्थिताः॥ शादिमध्यान्तकल्याणं
धर्म्मं श्रुत्वा वयमिक्षिवेः॥ वयमपि तथा सर्व्वे शातरेरक्षिताः॥ धर्म्मं श्रुत्वा सकल्याणमिक्षामस्य विमुक्तुवर्त्मं॥ तत्
प्रसिदसहर्षं यमसान्नूसमन्वत॥ इति तैः प्रार्थितं श्रुत्वा समहर्षितैः प्रसादितान्॥ तां सर्व्वान्समुपामन्त्र्य स-
मालाक्षेवमादिशत्॥ शृणुध्वं सादरं यूयं सदारुडं यादिकथ॥ हितार्थं वः प्रवक्ष्यामि सद्धर्म्मं बोधिसाध

गुण

नं ॥ ॐ स्वादिश्यः सकालन्गुणव्यूह गुतुं गुणभाषितं ॥ उत्साय्ये अक्षयं बोधिचर्य्यायां याचयं स्वपि ॥ ततस्क पू-
षाः सर्वे संधर्म्मसाधवायता ॥ त्रिरत्न शरणं कृत्वा संवरक्रमसंवर ॥ ततस्क विमललालास ॥
पविशुद्ध त्रिमसुला ॥ बोधिचर्य्यां व्रतं धृत्वा सर्वे रक्षागछिता ॥ सर्व्वेपि ततमहासत्वा बोधिसत्वा मह-
र्द्धिका ॥ परमसुखसक्रान्ता हव्यप्यनिवर्त्तिनः ॥ एवं संत्रिजगन्नाथ सर्षिर्प्यन वाभयस्त ॥ स-
र्व्वास्तां बोधिचर्य्यायां नियुक्त वानयस्तपि ॥ एवकां बोधिमार्ग्गे सोमहर्षिः स्तत्रियुक्तव ॥ ततांकर्द्दि
ता काणया निवर्द्धिलिवाजलन् ॥ तमाकाशगातहृष्टा सर्व्वेत प्यतिविलिता ॥ प्रणतावानुगंसक्र स-
त्वकृ समादवानु ॥ तस्य लोकेश्वरस्यापं पुण्यकान्ति शुराप्रहा ॥ सुवतास्य जगलोक सिद्धापिसं

गौ १

प्रसादिता ॥ एवं संत्रिजगन्नाथ लोकेश्वर नाम जिनात्मजः ॥ सर्व्वसत्वहितं कृत्वा प्रववाक्रिसमन्वित ॥ त-
नस्यमहत्स्पृष्ट्य स्कन्धं वद्धसमूरुमं ॥ सुपुण्यमयमसंख्येयं ॐ स्वादिष्टं मुनीश्वरे ॥ एवं विहायस-
र्व्वस्य लोकेशस्य सदादनात् ॥ सत् लोकेश्वर समूचार्य्य नामापि हक्कुमर्हथ ॥ यतस्य भवनं गत्वा स-
लोकेश्वापि सर्व्वदा ॥ नामापि च समुच्चार्य्य हक्किमुद्र्यामूदा ॥ दुःखान्निर्गतकल्पि संजाता सद्-
गतीं सदा ॥ धर्म्मश्रीगुणसंपत्ति सुखायानि सर्वाणि ते ॥ ॐ स्वादिष्टं मुनीन्द्र तं विश्व गुवानिशम्यत
॥ सर्व्वसत्वानि लोकाः प्रावृत्तन्तं प्रबोधिता ॥ ॐ सर्वलोकनाथस्यापि पुण्यप्रभावम् उत्तमं ॥ विश्वभु
या मुनीन्द्रेन समादिष्टं मयाश्रुतं ॥ एवं गुणमहात्म्यं लोकेश्वरस्य सम्भुमा ॥ विहाय भवसंगत्वा

गुण

भवन्तु बोधिवाञ्छिनः ॥ ततः सर्वे सभासीना लोका हृष्टा कि श्रद्धया सदा ॥ सद्धर्म्मगुणसत्सौख्यं शुश्रूषया
युः श्रुत्वा बभूविरे ॥ तथागतात्मजस्यास्य सद्धर्म्मामृतमूलकं ॥ पिबन्तं बोधिमासाद्य प्राप्नुयात्स सु-
निर्वृतिं ॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण श्रीघनेन निशम्य ते ॥ सर्वे सभाश्रिता लोकाः प्रानन्दन्तु प्रबोधिताः ॥
॥ ॥ इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायानसूत्रे [illegible] प्रकरणं ॥ ३ ॥ १२
अथ भगवाञ्छाक्यसिंहो मुनीश्वरः ॥ विष्कम्भिनं समालोक्य पुनरेवं समादि-
शत् ॥ शृणु कुलपुत्रास्य लोकेश्वरस्य सन्मतेः ॥ सद्धर्म्मगुणमाहात्म्यं श्रुतं मया [illegible] ॥ तदा गगन-
गञ्जोऽसौ भगवन्तं मुनीश्वरं ॥ विश्वभुवं समानम्य पुनरेवमपृच्छत ॥ भगवन्सो महाभिज्ञो लोके-

---

श्वरो जिनात्मजः ॥ पुनः सत्त्वान्समुद्धर्तुं कुत्रान्यत्राभिगच्छति ॥ पुनस्तस्मात् भूमिकान्ति यदन्यत्र सहस्त्र-
न्तु ॥ सत्त्वान्यत्रं समुद्धृत्य धर्म्मयुक्तिं तदादिश ॥ इति तेनादितं श्रुत्वा भगवान्स मुनीश्वरः ॥ गगनगञ्जं
समालोक्य तं पुनरेवमादिशत् ॥ शृणु कुलपुत्रास्य लोकेशस्य जगत्प्रभोः ॥ वक्ष्ये सद्गुणमहात्म्यं
श्रद्धया त्वं यदीच्छसि ॥ अथासौ महासत्त्वो लोकेश्वरो जिनात्मजः ॥ ततोऽनुपमयितुमीगच्छति
प्रभासयन् ॥ ततः सत्त्वान् [illegible] विलोक्य सः ॥ लोकेश्वरः दिव्यरूपः समुपाश्रित्य तिष्ठ-
ति ॥ तद्दिव्यरूपमालोक्य सर्वे ते विस्मयान्विताः ॥ पुनः समुपागत्य एवं प्रार्थयन् सदा ॥ भगव-
न्नाथ [illegible] ॥ तदस्मान्कृपयालोक्य समुद्धर्तुमिहार्हसि ॥ इति तैः प्रार्थ्यमानः सो

गुण

लोकेश्वरः कृपयात्मकः ॥ तान् सर्व्वान् समुपासीनान् समालोक्यैवमादिशत् ॥ एवं कालेन समाधाय शृ
णुध्वं यूयमादरात् ॥ वक्ष्यामि यत्नतः सिद्धं धर्म्मनिर्वृतिसाधनं ॥ तद्यथा यत्कृतं कुशलं त्रिरत्नभजका
त्मकं ॥ तत्सत्वाः शरणं गत्वा भजध्वं सर्व्वदादरात् ॥ ये त्रिरत्नं शरणं गत्वा न ते गच्छन्ति दुर्गतिं ॥ सदा स
द्गतिसंजाता भवन्ति बोधिसम्बरं ॥ एतत्पुण्यानुभावेन सर्व्वेऽपि पूर्णपारमाः ॥ बोधिसत्वा महासत्वा
ः सर्व्वेऽपि सुगता जिनाः ॥ ततश्च बोधिसम्भारं पूरयित्वा यथाक्रमं ॥ सर्व्वसत्वहितं कृत्वा यास्यन्ति सु
खावती ॥ तत्र गत्वामिताभस्य जिनेन्द्रस्य सभाश्रिताः ॥ सद्धर्म्मामृतमाधुर्य्यं सम्प्रयुः सन्महोत्सवैः ॥
एवं तत्र चिरं भुक्त्वा सौख्यं शुभोत्सवे ॥ ततस्त्रिविधां बोधिं प्राप्य यास्यन्ति निर्वृतिं ॥ एवं मत्वात्र

२३

ये सत्वास्तोऽश्रद्धयाशयसंस्थिताः ॥ स्मृत्वा ध्यात्वा समाराध्य नामापि स्मरतादरात् ॥ तदेतत्पुण्यलिप्ताङ्गाः शु
द्धाशया जितेन्द्रियाः ॥ निःक्लेशा विमलात्मानो बोधिसत्वा भविष्यथ ॥ ततः सत्वहितार्थेन बोधिचर्य्याव्र
तायताः ॥ सर्व्वत्र भद्रतां कृत्वा गमिष्यथ सुखावतीं ॥ तत्रामिताभनाथस्य पीत्वा धर्म्मामृतं सदा ॥ स
द्धर्म्मसङ्गतास्ताहेः रमिष्यथ ससम्वराः ॥ एवं तत्र चिरं भुक्त्वा सौख्यं तत्र महोत्सवं ॥ प्रान्ते सम्बोधिमा
साद्य समाप्स्यथ सुनिर्वृतिं ॥ एवं मत्वा सदा बुद्धरत्नस्य शरणं गताः ॥ स्मृत्वा ध्यात्वा समाराध्यः नामा
पि स्मरतादरात् ॥ धर्म्मरत्नस्य माहात्म्यं ज्ञात्वापि शरणे स्थिताः ॥ स्मृत्वा ध्यात्वा समाराध्य नामापि स्मर
तादरात् ॥ एवं संघरत्नानां सत्कारैः समुपस्थिताः ॥ स्मृत्वा ध्यात्वा समाराध्यः नामापि स्मरतादरं

ः॥ एतत्पुण्यं महत्ख्यातमसंख्येयं बहूत्तमं ॥ अप्रमेयं समाख्यातं सर्व्वैरपि मुनीश्वरैः ॥ एवं
गुरु मत्वा त्रिरत्नानां भजनं समुपस्थिताः ॥ सत्वा धम्मत्वा समाचार्य्य नामापि सर्व्वदा हि वै ॥ एतत्पुण्यानु
भावनत्पुण्यं सर्व्वे विकल्मषाः ॥ निःक्लेशा निर्म्मलात्मानः संयान्त्यथ सुखावतीं ॥ तत्र गत्वा जि
नार्हत्सम्मतिं दृश्यापसंस्थिताः ॥ सदा धर्म्मामृतं पित्वा निमग्नाथ शुभात्मवेः ॥ एवं तत्र विकल्मषा [illegible]
महानन्दमयं सुखं ॥ प्राप्य संबोधिमासाद्य संयान्त्यथ सुनिर्वृतिं ॥ इति मत्वादितं श्रुत्वा सर्व्वेश्च प
सुखास्पदा ॥ तथेति प्रतिसंश्रुत्य वदन्त्येवं समाहिताः ॥ मार्षभवत्किनान्धानां सन्मार्गप्रदर्शकः
॥ अज्ञानामपि त्राणं गतस्थं गावतार्थिनां ॥ अनाथानां पिता माता नाथः शुभ्रः सुहृत्सखिः ॥ अगती

नां गतिश्चापि मित्रं वैः व्यसनापहृतः ॥ तमःप्रलष्टमार्ग्गानां महादीपो भवानपि ॥ मूर्खानाश्च प्रसन्ना
णं शास्ता सद्धर्म्मदेशकः ॥ तद्वयं सर्व्वदा सर्व्वे भवतीं शरणं स्थिताः ॥ आराध्य त्वां गुरुं धर्म्मं सर्व्वविद्या
भवद्ध्रुवं ॥ सुखिनास्म महालाभ यत्र त्वं समुपस्थिता ॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वास्सत्वे तं गुरुं गदा ॥ न तथाभी
दृशं दुःखं भविष्यति कदाचन ॥ यादृशीदं भवत्कृपा भवन्त्वा भवतु ॥ तद्भवान्कृपयास्माकं निर्वृति
सुखसाधनं ॥ सद्धर्म्मसमुपादिश्य सदा रक्षितुमर्हति ॥ इति तैः प्रार्थितं श्रुत्वा बोधिसत्वस्सर्व्ववित् ॥
तान्सम्बोधितान्सर्व्वान्वदन्निति विलोकयन् ॥ नाहं सदात्र तिष्ठेयं कार्य्याणि हि बहूनि मे ॥ तत्त्वयात्र समाख्यातं
धर्म्मं भवन्तः सर्व्वदा ॥ श्रुत्वा समाहितास्सम्बोधिसाधनं ॥ समाधिसन्निकाय शुभवृद्धशुभं शुभा

षितं॥ तत्सर्व्वेषां महायानशुभानां प्रवरोत्तमं॥ श्रुत्वा ते पुरुषाः सर्व्वे प्राभिनन्दन्ति बोधिताः॥ ततस्ते
पुरुषाः सर्व्वे श्रुत्वा तं सुगतमादरात्॥ त्रिरत्नशरणं कृत्वा ववन्दुः गुरुं मुदा॥ अत स्वस्थानुरागवन्त सर्व्वे
ते विमलाशयाः॥ बोधिसत्वा महासत्वा भवन्ति ब्रह्मचारिणः॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा प्रवव्रज्याङ्गच्छित
सद्धर्म्मचरणोद्युक्ता भवन्त्यप्यनिवर्त्तिनः॥ एवं ते पुरुषाः सर्व्वे परिशुद्धत्रिमण्डलाः॥ स्वपरात्महि
ताशयाः सर्व्वत्रकु महासुखं॥ एवं तद्भगवानालोक्य जगन्नाथो जिनालयः॥ सर्व्वांस्तान्पुरुषान्धर्म्मे नियो
जयति बोधयन्॥ ततोऽन्यत्र समालोक्य सत्वानुद्धर्त्तुमुत्सुकः॥ सूर्य्यादिताधिकालोकाग्निदिवाकरोऽभव
गच्छति॥ एवं कृत्वा महत्पुण्यं स्कन्धेनस्य जगद्गुरोः॥ सुप्रसन्नमनस्कायं समाख्यातं सुश्रीश्रये॥ ॐ

तिमत्वा सदा तस्य गणे सन्मुपस्थिताः॥ स्मृत्वा नामापि वाऽऽचार्य्यं श्रुत्वापि भवताऽभवं॥ यत्सुभगाः हा
स्थिता श्रद्धया समुपस्थिताः॥ स्मृत्वा ध्यात्वापि नामापि समुच्चार्य्य भवन्ति वै॥ दुर्गतिं ते न गच्छन्ति कदा
चनापि हि भवे॥ सदा सद्गतिसंजाता भवन्ति धर्म्मचारिणः॥ धर्म्मश्रीगुणसौख्यं तु भुक्त्वा यान्ति सुखा
वतीं॥ तत्र गत्वा मितारस्य भावने समुपस्थिताः॥ सदा धर्म्मामृतं पीत्वा स्वपरात्महिताश्रिताः॥ महा
नन्दसुखावासं हर्षसंनमस्कृत्य यथाक्रमं॥ ततैव सुचिरं भुक्त्वा प्रवचनकारणाधिताः॥ प्राप्य बोधिंस
मासाद्य निर्वृतिपदमापुयुः॥ ॐ इति सूपं पविलाय पूयं बोधिय दीक्षथ॥ तल्लोकं मं महाहि
तं हृद्ध्वं सदा भव॥ ॐ स्यादि श्रीसमलिङ्गनविष्णुवानि नमस॥ गागनगाज्ञो त्सर्व्वं प्राप्य

नन्दसपार्षदः॥ इत्येवं समुपादिष्टं विश्वभुवा श्रुतं मया॥ यूयमपि तथा तस्य सर्व्वदा हितमाद-
वाम्॥ यूयमपि तथा सौख्यं भुक्त्वा सदा शुभावनाः॥ बोधिश्रीगुणसम्पत्त्यागमिष्यथ जिनालयं॥
इत्यादिष्टं महेन्द्राद्याः श्रीघनेन निशम्य ते॥ सर्व्वे सर्वाधिकाः प्राप्तानंदे प्रबोधिताः॥ ❀ ॥
इति श्रीकारण्डव्यूहमहायानगुणरूपमपि शुभीवसुष्यादपूनूषाधावसापकवरं॥ १ ॥
अथ सर्व्वे निवर्त्तेषु विश्वकर्मा सहितं नन्दिताः॥ शक्रः श्रीघनं नत्वा प्रार्थयदेवमादरात्॥ भगवञ्छ्रो-
तुमिच्छामि यथाप्यस्य जगच्छास्ता॥ सद्धर्म्मगुणमहात्म्यं तत्समादेष्टुमर्हसि॥ इति संप्रार्थितं तेन श्रु-
त्वा स भगवान् पुनः॥ विश्वकर्माणं महासत्वं समालोक्यैवमादिशत्॥ ततः सो त्रिजगन्नाथः शाक्यपुङ्गवः

जिनात्मजः॥ सत्वापश्यं समुद्धर्त्तुं पातालं समुपाव्रजत्॥ तत्र वार्य्यामयी भूमिर्व्वसातलस्त्वालये॥ म-
त्रापि स महाहिह्लासयं समुपाव्रजत्॥ यत्र बलिर्नाम सर्व्वदैत्याधिपोपि यः॥ बद्धः सब-
न्धनः साकः पुत्रज्ञानाधितिष्ठति॥ इहदं तं महावीर्य्यं त्रिलोकातिभयंकरं॥ समुद्धर्त्तुं समालोक्य
जाविसं सहागयत्॥ तत्र स रश्मिमूर्त्तस्य सर्व्वत्र संप्रकाशयत्॥ ततेश्वरं त्समालोक्य बलिः सदः
उपाव्रजत्॥ तत्र तं समुपायातं शुभरश्मि विम्बामिवाकलं॥ दृष्ट्वा स बलिर्हृष्टानि ध्यायेवं व्यचिन्त-
यत्॥ कोयं मत्र समायातो दिव्यकान्तिः प्रभासयन्॥ महेश्वरोथवा सूर्य्यश्चन्द्रो वापि हुताशनः॥
कामस्य इन्द्रः श्रीमानुत देवो दानवोपि वा॥ गन्धर्व्वः किन्नरो वापि नागो वा गरुडोपि वा॥ ई

गुण

ःक्षहर्द्धिकः श्रीमान्नाम्नाजितोऽनुकम्पया ॥ बोधिसत्त्वस्तथावादन्यामूर्तिर्द्धाबा समागतः ॥ तं प्रव-
विकल्पयं दृष्ट्वा सर्वांस्तत्रासनेषु सः ॥ सर्व्वपवित्रन्नेश्चासौव लिप्तं समपावनम् ॥ पश्चात्कं सबलिमा-
ज्ञासमिश्रेणं जिनालये ॥ लोकेश्वरं महासत्त्वं विज्ञाय संप्रमोदितः ॥ सहसा समुपागत्य कृताञ्-
जलिपुटो मुदा ॥ तस्य पादाम्बुजं नत्वा संपश्यन्नेवमब्रवीत् ॥ अद्य मे सफलं जन्म भवत्सद्दर्शना-
द्भव ॥ अनुप्राप्तो निधानं वै संसिद्धो गतमनाथं ॥ अद्य मे शुद्धगात्राणाम् मुक्तः सर्वपापतः ॥ अका-
स्मिं भवबन्धनादद्य प्राप्तवानहं गतः पथः ॥ यद्भवान्स्वयमालोक्य मामुद्धर्तुमिहागतः ॥ संदृश्य मे
मयाक्षतानां पुण्यविपाकतः ॥ भवत्कं यपि पश्यन्ति पुण्यवन्तो नया हितः ॥ भवन्ति श्रीसुखाप

न्नाः सर्वक्लेशविवर्जिताः ॥ तस्त्वामसि विना लोके परिशुद्धा विकल्मषाः ॥ भवबाधनमुक्ताय द-
श्चक्रे भवताद्भव ॥ भवतां दर्शनेनेवं मुक्तास्मि भवबन्धनात् ॥ क्लेशालयः प्रयायके गमूतस्थे वपत्र-
मः ॥ भवान्नवज्रगन्नाथः शास्ता सद्धर्मदेशकः ॥ त्राता शरणं बन्धुश्च पितामाता सुहृद्गतिः ॥
त इह वान्कृपयालोक्य मामद्य भवादृश्यः ॥ मत्सागर्भं संप्रतिष्ठाप्य संपालयितुमर्हसि ॥ तं निसंप्रार्थ्ये-
देत्स्मश्रेष्ठः सबलिः साञ्जलिपुटः ॥ प्रणत्वा तं जगन्नाथं सादरात्स्वपुरं नयत् ॥ तत्र तं स्वपुरं निलान्न-
हालये प्रमोदतः ॥ सुरूपः पूर्वसमास्वर्णे बलपीठे न्यवेशयत् ॥ तत्र तं संप्रतिष्ठाप्य बालासंमादितः
नावलिः ॥ सोऽपि पूजनैः सार्द्धं यथाविधि समर्चयत् ॥ महद्याज्ञर्द्धिसत्कारैः सत्कृत्य प्रणतोऽन्वदा

गुण

पादाब्जे प्रणतिं कृत्वा प्रार्थयदेवमादरात्॥ भगवंस्त्वं धर्मराज नाथासि यदत्र स्वयमागतः॥ तदस्मा-
न्कृपयालोक्य सर्वान्संत्रातुमर्हसि॥ जातान्नविषयासक्तेदुःखकृतलयाविदां॥ जरामरणहि-
तानां क्लेशाग्निदहितात्मनां॥ भवाब्धौ भ्रमखिन्नानां निःस्पृहचित्तचेतसां नाथासमबन्धूनां भवमा-
तापितास्स्वहन्॥ एषां क्लेशनवष्टानां ज्ञात्वान्धानां दुरात्मनां॥ मस्तकानां बहुविकलानां भवक्लेशप-
रागितः॥ नाथ भव जगन्नाथ शास्तास्त्व मेदशायाः॥ शरणं गत्वा मिति ज्ञानारत्नं हितार्थत्वं
यथा भगवान् जगल्लोकं निवार्य पापमार्गतः॥ धर्ममार्गे प्रतिष्ठाप्य पालयति विलोकयन्॥ तथा-
स्मानपि पापेभ्यो निवार्य पापवृन्दतः॥ नियुक्त समदृष्टपथं पालयितुं सदार्हसि॥ कृपयास्मांश्च

८८

शासकान् समुद्धृत्य भवोदधेः॥ सम्बोधिसाधने नियोज्य तु बोधयन्॥ इति संप्रार्थिते तेन बलि-
ना भद्रवाञ्छिना॥ श्रुत्वा लोकेश्वरः श्रीमान् बलिं ह्येवमादिशत्॥ साधु शृणुष्व समाय देशाभिप्रस-
मादरात्॥ हितार्थं ते प्रवक्ष्यामि यत्कर्म बोधिसाधनं॥ संसारे सर्वदा भद्रं सौख्यं चापि यदीच्छसि
त्रिरत्नस्मरणं कृत्वा भज नित्यं समाहितः॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा यद्भक्तिं सदा भव॥ स्वर्गतिं पनि
मुक्ताश्चगास्त्कि सज्जितिं सदा॥ तत्फला बहवः संजाताः सद्धर्मसाधनायताः॥ पुण्यश्रीगुणसत्सौ-
ख्यं भुक्त्वा यान्ति जिनालयं॥ त्रिरत्नभजनात्तत्र पुण्यफलं महद्धि॥ शुभमयमसंख्येयं सम्बोधि-
ज्ञानसाधनं॥ एवं विज्ञाय देवेन्द्र सम्बोधिं यदि वाञ्छसि॥ धर्मधातुं समाराध्य भज नित्यं स-

माहितं ॥ धर्म्मधातुं समभ्यर्च्य यो रत्नैः सदा ददात् ॥ विमुक्तपापकाः सर्व्वे यास्यन्ति ते जिनाल-
गुण यं ॥ ॥ सद्धर्म्मार्थः सदा शुक्लवासकं सुप्रसन्नया ददात् ॥ भूत्यर्थं भवनं कृत्वा रत्नलिप्तं
समाहितः ॥ सद्धर्म्मार्थं सदा शुक्लवासकं सुश्रद्धया ददात् ॥ तत्तथागतान् समभ्यर्च्य रत्नैः संप्र-
मोदिताः ॥ ते सर्व्वे क्लेशनिर्मुक्ताः परिशुद्धत्रिमण्डलाः ॥ बोधिसत्त्वा महात्मानः संयान्ति सुगतालयं १९
संघरत्नानि योऽभ्यर्च्य श्रद्धया भवदीगताः ॥ सत्कावैः समभ्यर्च्य रत्नैः सर्व्वदा मुदा ॥ तेपि क्लेश-
विनिर्मुक्ताः शुद्धाशयाः शुभायताः ॥ महासत्त्वाः गुणात्ताढ्याः प्रयान्ति सुखावतीं ॥ श्रद्धया
योऽर्हन्तं पि सुपात्रकं प्रयच्छति ॥ तस्य पुण्यमसंख्येयं न प्रमातुं गुणैर्जिनाः ॥ सर्व्वेषामपि पु-

---

ण्यानां प्रमातुं नैव शक्यते ॥ तथा चाहमिहैकाकी कथं शक्नुयामिदं ॥ पुण्यस्कन्धं समाख्यातुं य-
न्न शक्यं जिनैरपि ॥ बहुकल्पमपि सर्व्वां कृत्वा वानुवज्ञामयं ॥ न सर्व्वं गणितुं शक्यं सर्व्वैर्बुद्धैः मया-
पि च ॥ न तु त्रिरत्नसत्त्वानां पुण्यस्कन्धः कदाचन ॥ प्रमातुं शक्यते सर्व्वैर्मुनीश्वरैर्मयापि च ॥ सर्व्वे-
षामप्यब्धीनाञ्च नदीनाञ्च जलान्यपि ॥ बिन्दुसंख्याप्रमाणानि गणितुं शक्यते मया ॥ मेरुप्रमाण-
तुल्येषु संपूर्णेष्वक्षरैर्लिखन् ॥ तदक्षराणि सर्व्वाणि संख्यातुं शक्यते मया ॥ सर्व्वेष्वपि समुद्रेषु स-
र्व्वास्वपि नदीषु च ॥ यावन्तो वालुकास्तेषां संख्यातुं शक्यते मया ॥ सर्व्वेषामपि जन्तूनां चतुर्द्वीपनि-
वासिनां ॥ देहजानि च लोमानि संख्यातुं शक्यते मया ॥ सर्व्वेषामपि वृक्षाणां चतुर्द्वीपमहीरुहां ॥ शाखा

नामपिपत्राणिसंख्यातुंशक्यतेमया॥प्रवर्षत्कुलधाराणांवर्षेकणधनिर्गतं॥तद्विन्दुपीविसंख्या।
रिःप्रमातुंशक्यतेमया॥नतुजिनबलस्यल्लानपिगुणपात्रादियानतः॥पूस्यस्कन्धमसंख्ययैप्रमा
तुंशक्यतेमया॥यदिसर्वेपिसत्वाश्चदर्शनस्मीप्रतिस्थिताः॥बोधिसत्वामहासत्वाहवयर्त्तुंकवाचि
ताः॥यावत्तेषांमहत्पुण्यंसंबोधिज्ञानसाधनं॥तथापिहिमहत्पुण्यंजिनबलंसंप्रदानतः॥किंस्मवै
वत्फलाप्रोक्तासर्वैरपिमुनीश्वरैः॥यत्संख्यातुंप्रमातुंवैशक्यतेनकदाचन॥तत्कथंमद्धकाजसं
तुंशक्नुयामपि॥अप्रमेयमसंख्यायमित्येवंपरिवर्णितं॥एतदेवमहत्पुण्यंनक्षीयेतिकदा
चन॥सर्वसत्वहिताधानसद्धर्मगुणसाधनं॥तच्छ्रीसुखसम्पत्तिसिद्धिसंप्रदायकं॥सर्व

क्लेशाग्निसंतापःफलसंबोधिज्ञानसाधनं॥एवंमहत्फलंमत्वाजिनबलंसर्वदासत्सनत्र॥श्रुत्वा
नुस्मृत्वापिकृतनिश्चयंसमाहिताः॥यज्जिनबलंसदानित्यंश्रद्धयासमुपासिताः॥स्मृत्वाध्यात्वापि
गुणायप्रणत्वाहतास्तेपि॥सर्वेतेविमलात्मानःपरिशुद्धत्रियाशयाः॥निःक्लेशाःसद्गुणाधाराः।
श्वच्छबुद्धविहारिणः॥धर्मश्रीगुणसम्पत्तिःशुभात्साद्धसुखान्विताः॥बोधिसत्वामहासत्वाभवि
ष्यन्तिजिनात्मजाः॥ततःपारमिताःसर्वापूरयित्वायथाक्रमं॥जित्वामारगणान्सर्वान्निःक्लेशा
विमलश्रियाः॥अर्हन्तःजिनाःसर्वज्ञामहाभिज्ञाविनायकाः॥त्रिविधांबोधिमासाद्यसम्बुद्धपद।
माप्नुः॥इतिसत्यंसमाख्यातंसर्वैरपिमुनीश्वरैः॥मत्वातस्माज्जिनबलस्याहजबोधिंयदीच्छसिः।

गुल

इति तेना जगत्ख्यातस्समाधिस्थं निमग्नवत्ः॥ बलिर्दैत्याधिपः पश्चाद्विस्मयं समुपाययौ॥ अथासौ
विक्रयं हृदानादिप्रकृतं स्वकं॥ गलदश्रुमुखः पश्चाल्लज्जयैवं तमब्रवीत्॥ भगवन् किं इदं कर्म्म
मस्टतं प्रकृतं मया॥ यन्महापि मया प्राप्तं बन्धनं स्वजनेः सह॥ तन्मया कुधिया यत्तु तीर्थिकसं
मतंकृतं॥ यत्फलं तेनाद्य मयैवं बन्धितः सजनाश्च सि॥ नूनं बोधय यद्दानं प्रकृतं तत्फलं शुभं
यन्मे हरद्भुसम्पत्तीर्गुणाकयाति निर्वृतिं॥ यन्महेवं महद्दुःखं प्राप्तं मस्वजनेः सह॥ यथा मया
जगन्नाथसमानस्य महत्महे॥ सर्वार्थिभ्यः समस्तानां दानं दत्तं यथेप्सितं॥ तदा वामनरूपाय
कश्चाविमत्यागतः॥ द्विपदमात्रसंस्थानं पृथिव्यां तन्मयार्पितः॥ तत्कृत्वा दानं न कृतं मयामानाभि-

६१

मानिना॥ तृतीयपदसंस्थानं दत्तं न स्मिं महीतल॥ मया प्रदत्तमादाय स्वस्तिवाक्यमुदीरयन्॥ वा
मनः समहस्तर्लिं धृत्वा त्रिष्टपगामनम॥ सप्रियाधाम हत्वा हीः मन्त्रपालमहर्द्धिमान्॥ धृत्वा त्रिवि-
क्रमं मूर्ध्नि पश्चान्मामेवमब्रवीत्॥ देहीमयत्वयादत्तं तृतीयस्यपदस्य मा॥ स्थानं न विद्यते तत्र स्थाप-
यस्मिंदं वद॥ उक्तं न्यस्तं मयाकाशं द्वितीयं च महीतल॥ तृतीयं पदं कुत्र स्थापय यथेदं वद॥ इति
तेनादितं श्रुत्वा लज्जितात्प्रविषर्बुद्धिः॥ किंचिद्वक्तुमशक्तोहमतिष्ठं मूढमानसः॥ तदासौ विष्णुना
त्वाक्रमामेवमवदत्स्मितः॥ अत्राहं स्थापयिष्यामि तत्र संस्थापयध्रुवं॥ इति तद्वाक्यमाकर्ण्य तदाह
मवदत्कथं॥ स्वया मस्तुष्यते यत्र तत्र संस्थापयाम्यहं॥ इति स्तु मया प्रोक्तं श्रुत्वा स संप्रहर्षितः॥ म

सुग

र्द्धिनिमहन्तीयनपाप्तनाक्रमविक्रमी॥ मामिहांधस्तिपातालमाकः पूनकर्नाविनं॥ सवन्भूतानुगंवा
पिवन्धनस्तुपयत्नसो॥ यन्मयावाद्दीपापंनिर्दयनमयाकृतं॥ तनाद्य वं धनं प्राप्यसाकः पूर्णेऽ
नेःसह॥ दत्वार्थिभ्यापिसर्व्वस्वं सर्व्वापकनसान्यपि॥ यथाहिवाछितं द्रव्यं गजाश्च तथ वाहनं॥
करुंयत्कृतंदानं तत्सकलमिहास्यतु॥ मया किं कृतं कर्म्म गुरुलाभीथीक आसनं॥ एवंहद्रूप
लंपूर्व्वं त्रिजलोलन्ताहवं॥ मयानभ्युयत क्वापिहत्यतनेवमभ्रमं॥ दाहाहं तीर्थिकेर्द्द सर्व्व
सिकृत्वाहिवाछितं॥ प्रताजितोप्यसत्कर्म्मप्रापिताज्ञापिवन्धनं॥ ॐ्रीदंतीसत्कृलीपूर्व्वं हदृश्री
बोधिसाधनं॥ सुकृतदानसंस्कृतं तनुक्रतंनसमतं मया॥ यदीहमहत्पूर्व्वंहदृश्री बोधिसंपदं॥

८२

तद्दानंतत्त्रिरत्नानां प्राप्तऽिघ्यन्सदाहव॥ तत्सयाहवन्द्यानं भूत्वदंहवनाद्दितं॥ तत्सदेवत्रिर
त्नानांअजनत्सकृतज्ञान्यहं॥ तद्दवान्तमख्यापाकुं त्रिजलहऽनवेधि॥ अयावत्सुसदाप्यवं बमि
धान्यहस्ताहवं॥ तथाहंसगमन्नूस्त्रवत्सयगतस्तोक्तिताथ॥ यथाविधिसमस्तर्व्व हस्तानिसर्व्वदाह
वं॥ तथाव धर्म्मरत्नानांअवनसमूपस्थितं॥ सत्कृत्य अद्धयायो संभृत्वाहस्तानिसर्व्वदा॥ तथा
वसंघरत्नानांअवलसर्व्वदास्थितं॥ यथाहंतारतेश्वापिसत्कृत्यप्रहत्साम्यहं॥ यथात्तहवता
दिवंसवेशेमिष्यतथाखलु॥ संबोधिसाधनं धर्म्मसमुपादमर्हति॥ ॐ्कतिनइकृमाकर्म्मलाभ
ग्वनस्तसर्व्वाहु॥ प्रवाछितं तमालाक्ष देवजुभवसादिगतु॥ साधवलसूतन्द्रासितकुलसमा

गुम

हितः ॥ हितार्थं तत्प्रवक्ष्यामि यादृक्सद्धर्ममिच्छसि ॥ श्राद्धो विनयपापस्य इष्टमित्राद् आगतः ॥ स
क्तिं समपाओ प्रवरखड्गसमाहितः ॥ ततः शुद्धाशयाध्यो बध्वनुत्तम विहारिकः ॥ त्रिबलहरणं
कृत्वा बोधिचर्याव्रतं चर ॥ सौगतं सूक्ष्ममर्थितः ॥ श्रद्धया मानयं सदा ॥ सम्बोधिप्रणिधानेन कृ
प्रमितिपितं ॥ सम्बोधिप्रणिधानेन यद्दानं श्रद्धया कृतं ॥ तत्फलं हि महत्सिद्धं सर्वपदसाधनं ॥
तथान्यप्रणिधानेन यद्दानं प्रकृतं सदा ॥ तत्फलं श्री महत्सौख्यं दद्यान्नैव तु सौगतं ॥ तस्मिन् त्वं
तस्मात्त्वं सम्बोधिनिहिताशयः ॥ इत्यत्व श्रद्धया दानं बोधिपदप्रदीक्षसि ॥ एवं दत्वा सदा दानं बो
धि विलाजितेन्द्रियः ॥ शुचि शील समाधान श्रमस्त्व पालय व्रतं ॥ व्रतं विना न सद्धर्म त्रिकायं ६३

मसल्लोमपि ॥ तस्माद्बोधिप्रणिधानेन व्रतस्व सौगतं व्रतं ॥ एवं व्रतं सदा दत्वा बहुब्रह्मविहारवर्धक ॥ सं
बोधिप्रणिधानेन तस्मात्त्वं व्रतं समाचर ॥ कल्पकल्पसहस्रेषु यद्दानं त्रिबलसाधनं ॥ कृत्वा हितार्थ
गतः सः ॥ श्रद्धा ददन्निक्रमेन ततः ॥ तत्क्षमा वीतराग इत्युक्तं क्रान्तमूलं विनीर्जयन् ॥ सम्बोधिप्रणिधान
नस्तव क्षमां व्रत चर ॥ केवलं क्षमायानेव सद्धर्मगुणसाधनं ॥ वीना वीर्यसमुत्साहं सिद्धं न बोधिस
त्त्वं ॥ तस्मात्त्वं समुत्थाय सम्बोधिनिहिताशयः ॥ धृत्वा वीर्यसमुत्साहं यत्नेन हितार्थसाधनं ॥ न
हि वीर्यं विना कार्यं सिद्धं तस्माद्धियामपि ॥ तस्माद्वीर्यं समाश्रय सम्बोधिकृतनिश्चयः ॥ त्वमपि तत्
महिमानं सद्धर्मबलमर्जय ॥ इत्युक्तं हि महोत्साहं वीर्यं न साधयस्व तं ॥ त्वमपि तत् हितालाभं

गुरु

बचर्य्यां सदा चिन्वन् ॥ तद्धैर्य्यसमाप्तिं श्रुत्वा सम्बोधिध्याननिष्ठितः २ सर्व्वसत्वहिताधानं सद्धर्म्मबल
मर्ज्जय ॥ प्रज्ञाविरहितानेव ध्यानानि नापि सिध्यति ॥ ततः प्रज्ञामहाबलं मर्ज्जय त्रिजगद्धित ॥ प्रज्ञ
क्षिपय मायायं सम्बोधिज्ञानसाधन ॥ विज्ञाय त्वं सदा सत्वहितार्थं वरं सद्गुणं ॥ तथा त्वं बोधिसत्व
था ४ सर्व्वसत्वहितार्थहेतुः ॥ तद्धर्य्याबि महाप्राज्ञ महासत्वं जिनात्मज ४ ॥ ततो बोधिपदं प्राप्तुं य
दिच्छसि जगद्धित ॥ बोधिचित्त महाबलं प्राप्तुं बलत्रयं हर ४ ॥ त्रिरत्नहरणाय च पुण्यबलान्
वितः ४ ॥ बोधिचित्त महाबलं प्राप्स्यति त्रिजगद्धित ॥ ततो जिनजगच्छास्ता समादिष्टं निशम्य स
व्वति ४ प्रबोधिता बोधिचर्य्याव्रतं समेष्टत ॥ ततः सुवर्ति लोकानां कृते लोकमगं जिनात्मजं ॥ साञ्जलि

२४

पुटः प्रिं कृत्वा प्रार्थयत् एवमादरात् ॥ भगवञ्छ्रीजगच्छास्तः श्रीघनाख्य गावान् वज्रगुरु ४ ॥ समस्तलोकस्
हितार्थं कश्चिन्नैव प्रश्नामम ॥ तदाज्ञां वचनां श्रुत्वा भिक्षुसंघं समाहित ॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा सर्व्वोषि
सत्वसम्भवनं ॥ ॥ तच्चित्तबलसंप्राप्तेः स्वर्गो बुद्धानुसारणे ॥ धर्म्मतत्वेषु संघाश्रयत्व भगवच्छा
स्तीत्तं मे सर्व्वदा ॥ तथापूजां करिष्यामि श्रद्धया समुपस्थितः ॥ धर्म्मं श्रुत्वा च संघानां दास्ये यथार्हतां ज्ञानं
कृत्वा बलेन यानयां मुनीन्द्रानामुपोषक ४ ॥ यथाविधिव्रतं धृत्वा करिष्यामि जगद्धित ॥ सच्चित्तब
लगृहं नायसत्य पूजां करोमि तथागतानां ॥ सद्धर्म्मबलस्य च निर्म्मलस्य बुद्धालयानां च गुणाकरा
णां ॥ यावन्ति पुण्यानि फलानि चैव लोकेषु ज्ञानानि च यानि सन्ति ॥ तानि यावन्ति वसन्ति लोकेषु

गुण

श्वीपद्म २

लानि स्वच्छमनोरमाणि ॥ महीधरा रत्नमयास्तथान्ये वनप्रदेशाश्च विवेकरम्याः ॥ लताः सुपुष्पा
भरणोज्ज्वलाश्च द्रुमाश्च ये सत्फलनम्रशाखाः ॥ देवादिलोकेषु च गन्धधूपाः ॥ कल्पद्रुमा रत्नम
याश्च वृक्षाः ॥ सरांसि चाम्भोरुहभूषणानि हंसस्वनात्यन्तमनोहराणि ॥ अकृष्टजातानि च शस्यजातान्य
न्यानि वा पूज्यविभूषणानि ॥ आकाशधातुप्रसरावधीनि सर्वाण्यपीमान्यपरिग्रहाणि ॥ आदाय बुद्ध्या
मुनिपुङ्गवेभ्यो निर्यातयाम्येष सपुत्रकेभ्यः ॥ गृह्णन्तु तन्मे वरदक्षिणीया महाकृपा मामनुकम्पमाना
ः ॥ अपुण्यवानस्मि महादरिद्रः पूजार्थमन्यन्मम नास्ति किंचित् ॥ अतो ममार्थाय परार्थचिन्ता गृह्णन्तु नाथा इद
मात्मशक्त्या ॥ ददामि चात्मानमहं जिनेभ्यः ॥ सर्वेण सर्वं च तदात्मजेभ्यः ॥ परिग्रहं मे कुरुताग्र

६७

सत्त्वा युष्मासु दासत्वमुपैमि भक्त्या ॥ परिग्रहेणास्मि भवत्कृतेन निर्भयो भवे सत्त्वहितं करोमि ॥ पूर्व
ञ्च पापं समतिक्रमामि ॥ नान्यच्च पापं प्रकरोमि भूयः ॥ सम्बुद्धधर्मसंघबोधिसत्त्वप्रतिमासु च ॥ पु
ष्पवस्त्रादिवर्षाश्च प्रवर्तन्तां निरन्तरं ॥ बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः पूजयन्ति यथा जिनान् ॥ तथा तथाग
तान्नाथान्सपुत्रान्पूजयाम्यहं ॥ स्वराङ्गसागरैः स्तोत्रैः स्तौमि चाहं गुणोदधीन् ॥ स्तुतिसंगीतिमेघाश्च
संभवन्त्वेष्वनन्यथा ॥ सर्वक्षेत्राणुसंख्यैश्च प्रणामैः प्रणमाम्यहं ॥ सर्वत्र्यध्वगतान्बुद्धान्सहधर्म
गणोत्तमान् ॥ सर्वचैत्यानि वन्देहं बोधिसत्त्वाश्रयानपि ॥ नमस्करोम्युपाध्यायानभिवन्द्यान्यतीं
स्तथा ॥ बुद्धं गच्छामि शरणं यावदा बोधिमण्डतः ॥ धर्मं गच्छामि शरणं बोधिसत्त्वगणांस्तथा ॥ वि

गुह्य

ज्ञापयामि सन्वाहृतान्सर्व्वदिक्षु व्यवस्थितान्॥ महाकारुणिकाश्चापि व्याधिसत्वाकृताञ्जलिः॥ अना
दिमति संसारे अन्यजन्मेषु वा पुनः॥ यन्मया पशुना पापं कृतं कारितमेव वा॥ यच्चानुमोदितं किञ्चि
दात्मघाताय मोहितेन॥ तदत्ययं देशयामि पश्चात्तापेन तापितः॥ यत्कृतमपकारं मातापितृषु
वा मया॥ गुरुष्वन्येषु वाज्ञत्वा कायवाग्बुद्धिभिः कृतः॥ अनेकदोषदुष्टेन मया पापेन मोहिना॥ यत्कृ
तं दारुणं पापं तत्सर्व्वं देशयाम्यहं॥ कथञ्चेनिः सराम्यस्मान्नित्योद्विग्नोऽस्मि साम्प्रतं॥ मोहतमसस्य
नचिवादेनो ऽलपापसंचय॥ कृताकृतापरीक्षायं मम स्मृद्विघ्रुम्हघातकः॥ स्वल्पस्वल्पेमपि स्वास्थ्यः
शाकालिक महाभूतीः॥ प्रियाप्रियनिमित्तेन पापं कृतमनेकधा॥ सर्व्वसत्वगणैर्व्यं मयान

८६

ज्ञातमीदृशं॥ अपुण्यानरु विज्ञाकिरविपाकिनमप्रिया॥ अहं च न हविष्यामि सर्व्वं चार विपाकि
॥ तत्समतनतां याति यच्च ठस्वनुरूपं न॥ स्वप्नानुरूप वत्सर्व्वगतं च्युपूर्ण तिष्ठत॥ ऽरुदेवानि ष्ठता
तावत्कृतानेव प्रियाप्रियाः॥ तन्निमित्तं कृतं पापं तदेवम पूर्व्वः स्थितं॥ एवमारात्कालिनि मयानेव
समीक्षितं॥ भोगानन्न यदिलुब्धेः कृतं पापमनेकशः॥ नारी दिवसानि जन्म मायूषा वद्धनत्ययः श्री
यस्य क्रागमा नास्तिन मम निष्कामहं कथ॥ ऽनुद भार्या भ्रितमनापि वयस्य पितिष्ठता॥ नयेवेक्षत
सार्त्वा समर्पं कुदापि पदना॥ यमदूतैर्गृहीतस्य कृता वन्धुसहस्सखा॥ पुण्य मम कृतं दातात्राहि मयान
लेवसंचितं॥ अनीलस्जोवितासंगादस्थिरयमज्ञानता॥ प्रमत्तेन मदान्धेन च कृतं पापं मयार्ज्जितं

गुर

मूऽस्कू दार्थमप्यनानीयमाना विशुष्यति । पिपासितादीनदृष्ट्वैव गेहद्वक्रं न गच्छाम् ॥ किंदृष्ट्वैवं
वाका । वेर्यमदृष्ट्वे ऽत्राधिष्ठितः ॥ मदर्थागतं कुम्भग्रस्तः ऽपूर्वोषा सर्गवस्थितः ॥ कान्तवे नत्र विकल्पे
मत्प्राणं वसियत्तुर्दिशं ॥ कामसदारुद्याद समासाद्य स्कान्ता हवदिह ॥ ताः शुन्यादिशमाहृत्य पून
समाहृसागतं ॥ तदाहं किं करिष्यामि तस्मिंश्च न महालय ॥ अद्यैव गत्वं दीयामि गच्छाम्यथ महा
वलात् ॥ गगद्ध कार्थमप्युक्त्वा सर्वत्र सहवासिनात् ॥ ते श्वाधिगत्वा धर्मं संसारदुःख नाशनं ॥ भा
वनैर्यामि हावनवाधिसत्वगाहंतथा ॥ समनक्रन्द्रयास्तानं ददामिरयविद्धस्तः ॥ विनोमात्र नवर्षी
नाश्यं नाशय नद्धतं ॥ ततः सर्वहृतनाथस्य सर्वपापापहारिणः ॥ वाक्यमुल्लंघयामीति धिग्मांम

[illegible]

सकमाहितं ॥ तिष्ठाम्यत्रप्रकोहं प्रपां कोष्ठिं न वस्त्वपि ॥ किमर्थानससत्रप्रपां दीर्घकालिकः ॥ अये
वनवर्तिनेतित्त्वयूकाभसखवासिका ॥ अत्र वसन्त हविष्यामि कस्मात्वमस्मिन्तं मनः ॥ पूर्वान्नहतन
घृतस्तः किंमसारमवाप्तिं मं ॥ यत्सुमहितिविष्टनगुप्रलंघितं वव ॥ जीवलोकमिमं सुकावे
न्धूपविविनानपि ॥ एकाकि क्वापि यास्यामि किं मसर्वैः प्रियाप्रिये ॥ श्रूयमवतुमश्चिन्तायूकाना
जीदिवंसया ॥ श्रुणुतान्नियत दुःखनिःसवयं तनः कथं ॥ मयाऽहृत्त्न महच्छायसापं प्रकृतं पूर्वा प्रक
सायत्त्वसा वर्यं प्रहृष्टावयमववं ॥ फलं सर्वं दगयाम्प्यषनाथनामगाता धृताः ॥ कताञ्जलिर्दुःखहितः
प्रतिपल्यपतः पुनः ॥ अत्ययमस्म्यत्वनप्रतिगृह्णतुनायका ॥ अहर्दकं पूर्तनाथा नकरिष्यामि

गुरु

सर्व्वदा॥ अपायदुःखविश्रमं सर्व्वसत्वैः कृतं शुभं॥ अनुमोद्य प्रमादेन सुखं तिष्ठन्तु दुःखिताः॥ सं
सारदुःखनेवमोक्षमनुमोदशरीरिणां॥ वोधिसत्वबुद्धत्वमनुमोदवतायिनां॥ चित्तोत्पादसमु
द्रांश्च सर्व्वसत्वसुखावहान्॥ सर्व्वसत्वहिताधानाननुमोदशासितां॥ सर्व्वदिक्षुं हि संबुद्धं प्रार्थ
यामि कृताञ्जलिः॥ धर्म्मप्रदिपं कुर्व्वन्तु मोहाद्दुःखप्रपातिनाः॥ जिनां निर्व्वातुकामांश्च याचयामि स
मादरात्॥ कल्पाननन्तांस्तिष्ठन्तु मा भूदन्धमिदं जगत्॥ ॐ सुकृतवलिनानेन लोकश्चवः निशम्य
सः॥ साधुसाध्विति संलाप्य तं वलिं चैवमब्रवीत्॥ क्षणसंपदियं सुदुर्ल्लभा प्रतिलब्धा पुरुषार्थसा
धनी॥ यदि नात्र विचिन्त्यते हितं पुनरप्ययं समागमः कुतः॥ रात्रौ यथा मेघघनान्धकारे विद्यु

८८

त्क्षणं दर्शयति प्रकाशं॥ बुद्धानुभावेन तथा कदाचिल्लोकस्य पुण्येषु मतिः क्षणं स्यात्॥ तस्माच्छुभं दु
र्व्वलमेव नित्यं वलन्तु पापस्य महत्सुघोरं॥ तज्जीयते न्येन शुभेन केन संवोधिचित्तं यदि नाम न
स्यात्॥ कल्पाननल्पां प्रविचिन्तयद्भिर्द्दृष्टं मुनीन्द्रैर्हितमेतदेव॥ यतः सुखेनैव सुखं प्रवृद्धमु
त्प्लावयत्यप्रमितां जनौघान्॥ भवदुःखशतानि तर्त्तुकामैरपि सत्वव्यसनानि हर्त्तुकामैः वहुसौ
ख्यशतानि भोक्तुकामैः न विमोच्यं हि सदैव वोधिचित्तं॥ भवचारकवन्धनो वराकः सुगतानां
सुत उच्यते क्षणेन॥ सनरामरलोकवन्दनीयो भवति स्मोदित एव वोधिचित्ते॥ अशुचिप्रतिमा
मिमां गृहीत्वा जिनरत्नप्रतिमां करोत्यनर्घां॥ रसजातमतीव वेधनीयं सुदृढं गृह्णत वोधिचित्त

गुरु

ताः ॥ सुपरीक्षितमप्रमेयधीभिर्बहुमूल्यं जगदेकसार्थवाहैः ॥ गतिपत्तनविप्रवासशीलाः ॥ सुदृ
ढं गृह्णत बोधिचित्तरत्नं ॥ कदलीव फलं विहाय याति क्षयमन्यत्कुशलं हि सर्वमेव ॥ सततं फ
लति क्षयं न याति प्रसवत्येव हि बोधिचित्तवृक्षः ॥ कृत्वापि पापानि सुदारुणानि यदाश्रयादुत्त
रति क्षणेन ॥ शूराश्रयेणेव महाभयानि नाश्रीयते तत्कथमज्ञसत्वैः ॥ युगान्तकालानलवन्महान्ति
पापानि यन्निर्दहति क्षणेन ॥ यस्यानुशंसानमितानुवाच मैत्रेयनाथः सुधनाय धीमान् ॥ तद्बो
धिचित्तं द्विविधं विज्ञातव्यं समासतः ॥ बोधिप्रणिधिचित्तं च बोधिप्रस्थानमेव च ॥ गन्तुकामस्य ग
न्तुश्च यथा भेदः प्रतीयते ॥ तथा भेदोनयोर्ज्ञेयो यथासंख्येन पण्डितैः ॥ बोधिप्रणिधिचित्तस्य संसा

८९

रेपि महत्फलं ॥ न त्वविच्छिन्नपुण्यत्वं यथा प्रस्थानचेतसः ॥ यतः प्रभृत्यपर्यन्तसत्वधातुप्रमो
क्षणे ॥ समादधाति तच्चित्तमनिवर्त्येन चेतसा ॥ ततः प्रभृति सुप्तस्य प्रमत्तस्याप्यनेकशः ॥ अवि
च्छिन्नाः पुण्यधाराः प्रवर्त्तन्ते नभःसमाः ॥ जगदानन्दवीजस्य जगद्दुःखौषधस्य च ॥ चित्तरत्नस्य
यत्पुण्यं तत्कथं हि प्रमीयतां ॥ हिताशंसनमात्रेण बुद्धपूजा विशिष्यते ॥ किं पुनः सर्वसत्वानां
सर्वसौख्यार्थमुद्यमात् ॥ दुःखमेवाभिधावन्ति दुःखनिःसरणाशया ॥ सुखेच्छयैव संमोहात्स्वसु
खं घ्नन्ति शत्रुवत् ॥ यस्तेषां सुखरङ्काणां पीडितानामनेकशः ॥ तृप्तिं सर्वसुखैः कुर्यात्सर्वाः पी
डाश्छिनत्त्यपि ॥ नाशयत्यपि संमोहं साधुस्तेन समः कुतः ॥ कुतो वा तादृशं मित्रं पुण्यं वा तादृशं कुतः

कतयः प्रतिकुर्वीत सापितावस्तुप्रशस्यते॥ अव्यापारितः साधूस्तु बोधिसत्वः किमूच्यतां॥ ङ्लिस
गुरु ञुपनोतिनस्य पूतकलेवरस्य हृदयं करोति॥ कलरवादयं संख्यायासत्वान्न बकस्थावसस्तनीति
नाथस्याह॥ अथयस्यमनःप्रसादमेतिप्रसवतस्य ततोधिकफलं॥ तस्मां गृहीत्वा सुदृढं बो
धिचित्तं जिनात्मजः॥ शिक्षानतिक्रमयत्नं कुर्यान्नित्यमतन्द्रितः॥ त्वयापिवयथाशक्तिसूत्र १०
कं पवित्रन्यात॥ नाद्यवक्तियपतयत्नं तलं नापितलंवज्रः॥ यदिचैवप्रतिज्ञायसाधयन्नेवंक
र्मणा॥ एतांसर्वांविसंवाद्यकागतिर्मेभविष्यति॥ मनसाविकल्पयित्वातुयोनदद्यात्पुनर्नरः॥ सप्रे
तोभवतीत्युक्तमल्पमात्रेपिवस्तुनि॥ किमूतानूत्तरंसौख्यमूचैरूद्घुष्यभावतः॥ यस्मादापद्यमा

नासोसर्वसत्वार्थहानिकृत्॥ यायन्यःक्षणमप्यस्यपुण्यविघ्नंकरिष्यति॥ नस्यदुर्गतिपर्यन्तोना
स्तिसत्वार्थघातिनः॥ एकस्यापिहिसत्वस्यहितंहत्वाहतोभवत्॥ अशेषाकाशपर्यन्तवासिनांकि
मूदहिनां॥ अप्रमयागतावूद्धाःसर्वसत्वगवेषकाः॥ तेषांमहंस्वदोषेणचिकित्सागोचरंगतः
नहीदृशैस्स्वचेष्टितैःसुजनीलभ्यतेपुनः॥ सङ्गनावलभ्यमानानायांपापमेवकुतःशुभं॥ यदाकु
शलयोग्यापिकुशलंकरोमिन॥ अपायदुःखसम्मूढःकिंकरिष्यामितदाप्यहं॥ अकुर्वतश्च
कौशल्यंपापसवापविंवतः॥ हतःसुगतिशब्दापिकल्पकोटिशतैरपि॥ एकक्षणकृतात्पापाद
वीचौकल्पमास्यते॥ अनादिकालोपचितापात्कासुगतौकथा॥ यदीदृशंक्षणंप्राप्यपुनःसीदसि

गुण

माहितथ॥ ज्ञायिष्यसि विनंक्ष्यायमहः गेग्रवादितः। विनयस्थजिन कार्यं नायकाग्नि। सुहृः सहः
॥ पश्चात्ताप नलग्विरुं विनं वक्ष्मनभिक्षितं॥ हस्तपादादि वह्नि नास्ति तिरूद्ध्वबादि भज्जवः॥ नस
बानेवनग्राह्या। कथयिष्यामि कृत्तासिने।॥ लब्धिर्लावास्किना एव घ्नकिलाम्यवस्थिह्मिना।॥ ज्ञूतनवन
नासास्मि समर्थे विव विमादितः॥ सर्वदेवामनुष्याश्च यदि स्युः स्तव भज्जवः॥ नपि ना विचिके वड्रिस
मूदानयितुं क्षमाः॥ सर्वहिताय कल्पान्ते स्वान्तू कल्प नस्य बिना॥ सवसमानास्त्वमिङ्क्ष्णाः। सूनर्वि
दुःखकारकाः॥ एवं वानकपालकाः ऽऽ मनतमकादिष्वपि वध्यघातकाः॥ मातिवस्म निलात्पऊंः
सयदि तिष्ठेत्कि कृतः। सुखनवः॥ सूकाय ए नापि मिपूरूना निगम्न उष्व ल क्षाव वङ्ग दहन्ति॥ मह

६१

थसिश्वे तुसमुत्पन्नस्य दुःखानि कस्मात्स्व बाधकानि॥ स्वयंगोवि कासात्रलिवश्चविल्लाः॥ कैवर्लव
ञल कषिवलाघाः॥ जिनान पादिवासनं संसहस्त्रं रूराक्षिनार्थसहस्य कथं न॥ दुर्गति पूजक कर्म
घादाहस्कन्दादि वदनां॥ स्थूलसहस्रम क्वर्थ कस्मात् लमासिकानन।॥ मूक्वर्थनश्वयूकैनलान
स क्षाववन्धनं॥ यभावयन्किवन्धान् त्वां हषस्त पूकथं नव।॥ स्या वृडक्षादकनापिस्तूमावः। प्र
तप्यस॥ कलावनायकैः कर्म किं भवं स्वस्त्रमास्यतः॥ न किञ्चिद्दृश्यते रूक्षु यदस्या सस्यद्दृक्षां॥ कस्मा
न दुःखाधाधासात्सोत्वापि मद्यवचा॥ दुःखं न कस्मि दुःखस्य हेतुमिक्षसि दुर्मतः॥ स्थापनाक्ष
गात्दुःखकस्मादन्यत दुःखात॥ मूक्षा धर्मावतिं तथाप्यामनक्सुखसंततिः॥ याति बोधि सहास्याद

गुरु

दुःखहतोकथंनवः॥बाधिरत्नवियागनपोर्व्वकेननवाद्यता॥विपत्तिर्बीहणीज्ञानातस्माद्बोधिप्र
साधय॥मिथ्याकल्पनयाविकृपापात्कायवाश्रयतः॥तस्मात्कार्य्यंगुरुकृत्यंभावयित्वेवमादना
तु॥नप्राप्नुयाद्वत्युज्ञासमत्तास्याहृसरवल्लया॥नकृतासाससनकावादविडाभ्मनपूसिता॥हीनत्वाः
नाहयंदरूमाल्लीनसरिवनःकृताः॥कवलस्वामसौख्यार्थंयहूदानंकृतंत्वया॥आहिलाभवि
यातास्वज्ञायतपापकानिहि॥दुःखानिदोर्मनस्यानिरुयानिविविधान्यपि॥पापकाबीसरवा
कुश्यपत्रत्रात्रहिगाकृति॥गतस्थेवतलाप्रेदुःखमार्कुर्निरुन्यत॥मनोरथःगुरुकृतायत्रय
तेवगाकृति॥तत्रतत्रापितत्स्वःखेःकूलाग्रेभाहिपूरत॥विपुलस्यराश्चिगीतलभवानुहुगर्द्धमाना

६२

नष्टजिनस्वशासनकथापविनष्टत्यः॥मुनिकत्वबाधितास्वरूज्ञविनिर्ज्जितसद्वपूरुषः॥गुणात
स्तारवक्रिसगतस्यपूतःकृतलेः॥यमपूर्वपापनीतसकलकुविसाकुनवाझनवरुतापाविड्ड
तकतासुनिमिकतनूः॥कुलदसिंगाकिघातगतश्चकितमांसदलःपतनिसूतफलाद्धनहो
षगुरोर्वेद्रः॥ज्ञात्कत्पिसात्पासःपापाद्दुःखंववर्द्धत॥अन्यच्चकार्य्यकालेचदीनतद्वनसाधि
तै॥आपदाबाधतत्पापिसन्तस्थयादिदूर्व्वले॥विषायकुतनिर्व्यषूआपदःसुकवानतूः॥व्यथितस्व
रूपा॥मानेनकूमहतामपिदूर्ज्जयः॥कष्टेपमानबाधव्याजिनसिंहमताश्चहं॥यतागममानविजिता
वनाकासुतसानितः॥मानिशकूवर्गेनेतिमानशकूवगास्तुत॥मानेनदुर्ज्जातीनीतामूर्खाहृद्दर्गं·

गुल

नाः कुथाः हताशाः ॥ पतितानाश्वमानूष्वविहताः स्तवाः ॥ समानिना विज्ञयीतस्त्वत एवसूत्रायमान
गम्भु विज्ञायायवर्द्धितमान ॥ यतः स्नेहेन संपियमानविपुंनि दनूपकामं ज्ञान ज्ञयफलं प्रतिपादय
ति ॥ कामैर्न तृप्तौ संसारे क्षुरधारामधूपमे ॥ पूर्वमतः कथं तृप्तौ विपाकमधुरे विषे ॥ क
स्यानित्येष्वनित्यस्य स्नेहो भवितुमर्हति ॥ येन जन्मसहस्राणि द्रष्टव्यो न पुनः प्रियः ॥ अपश्यं न धृतिं या
ति समाधौ न च तिष्ठति ॥ न च तृप्यति दृष्ट्वापि पूर्ववद्बाध्यते तृषा ॥ न पश्यति यथाभूतं संवेगादव
हीयते ॥ दह्यते तेन शोकेन प्रियः संगमकाङ्क्षया ॥ तच्चिन्तया मुधा याति ह्रस्वमायुर्मुहुर्मुहुः ॥ अशा
श्वतेन मित्रेण धर्मो भ्रश्यति शाश्वतः ॥ बालैः सभागचरितो नियतं याति दुर्गतिं ॥ नेष्यते विसभा

३३

गश्च किं प्राप्तं बालसंगमात् ॥ क्षणाद्भवन्ति सुहृदो भवन्ति रिपवः क्षणात् ॥ तोषस्थाने प्रकुप्यन्ति दुराराध्या
ध्याः पृथग्जनाः ॥ हितमुक्ताः प्रकुप्यन्ति वारयन्ति वत हितात् ॥ अथ न श्रूयते तेषां कुपिता यान्ति
दुर्गतिं ॥ ईर्ष्योत्कर्षात्समाद्द्वन्द्वो हीनान्मानः स्तुतेर्मदः ॥ अवर्णात्प्रतिघश्चेति कदा बालाद्धितं भवत् ॥
आत्मोत्कर्षः परावर्णः संसाररतिसंकथा ॥ इत्याद्यवश्यमशुभं सर्वथा बालसंगमात् ॥ तस्मात्त्वाह्ले
नतामित्रच्छिद्रकाङ्क्षायतनफलं ॥ नानाधिमुक्तिकाः सत्त्वा जिनैरपि न तोषिताः ॥ वक्ष्यबालाश्रितान्त्व
चेहत्व स्वयशस्विन ॥ यदर्थं हन्त हन्त्रीणां कृताञ्जलिरनेकधा ॥ नवपापसकीर्त्तिर्वा यदर्थं गमिता पू
मा ॥ प्रक्षिप्त हव प्यालाद्विनश्वरी कृतं ॥ यान्त्वव वपविमुक्त वस्त्वा रुमनिर्वृतिः ॥ नान्या वाह्ले

गुरु

निनान्यानिस्वाधीनान्यसमानि च ॥ प्रकासं संप निरूक्ष्य किन्त्वगाढं तिनिर्वृतिं ॥ एकस्मादेवं भ्यदासे
लालामध्यं वक्रायन ॥ तत्रामध्यमनिष्टं तलालापानं कथं प्रियं ॥ यद्भिनतशुवोनागाः कस्मादालिंग
सपरं ॥ मांसकर्दमसंलिप्तं स्नायूबद्धास्थिपञ्जरं ॥ स्वमध्यस्त्वमलावान्नवांकुस्यशुविक्लीमि व
कामध्यमयं कायममध्यजमपिक्कसि ॥ श्मशानेपतितां घोरां कायां पश्यपरानपि ॥ कथंहात्वापि
नगेव पूनमूत्स्यतवक्तिः ॥ मानार्थदासतांयांति मरुः कामविडम्बिताः ॥ दह्यं ते छिद्यमानाश्च
हन्यमानाश्च भक्षिताः ॥ मूर्खा न नकुत्तनासविषादे ॥ नर्थमनर्थमनकमवेहि ॥ वाग्रतयाधनस
कमतीनां नावसमाह वङ्ः खविसूक्तो ॥ मायया निर्मितं सर्वं हेतुभिर्यच्च निर्मितं ॥ आयाति कु

२४

तः क्व यातीव तिनिरूप्यतां ॥ स्वप्नोपमास्तु गतयाविचारे कदलीसमाः ॥ निर्वृतानिर्वृतानांश्च विशे
नास्ति वस्तुत ॥ एवंशुन्यषु भावेषु किं लब्धं किं हृतं भवत् ॥ सत्कृतः परिभूतो वा केन कः संभविष्यति
कुतः दुःखं वा दुःखं वा किं प्रियं वा किमप्रियं ॥ का तृष्णा कुत्र सा तृष्णा मृग्यमाणा स्वभावतः ॥ विचारे जीव
लोकः हि को नामात्र मरिष्यति ॥ को भविष्यति को भूतः को बन्धुः कस्य कः सुहृत ॥ सर्वमाकाशसंका
सं परिगृह्णीष्व मद्विधाः ॥ प्रकुप्यन्ति प्रहृष्यन्ति कलहोत्सवहेतुभिः ॥ शोकायासैर्विषादैश्च मिथश्छे
दनभेदनैः ॥ यापयन्ति सुकृच्छ्रेण पापैरात्मसुखेच्छवः ॥ मृताः पतन्त्यपायेषु दीर्घतीव्रव्यथेषु
च ॥ आगत्यागत्य सुगतिं भूत्वा भूत्वा सुखोचिताः ॥ भवे बहुप्रपाताश्च तत्र चातत्त्वमीदृशं ॥ त

गुह

ग्रन्थान्याविर्गाधश्च नहवनत्वमीहगे॥ तत्रवान्तूपमास्त्रीवाग्नूनकाद्दुःखसागना॥ सर्वेव समस्यवता
तत्राप्यस्यत्वमायषत्र॥ तत्रापि त्रिविविताभाग्यचापावेदकूकूसत्रुसे॥ निद्रुयापडवेवलिदसम्
सर्क्षेर्निस्फलेस्कथा॥ वस्तेवायर्वहल्पा शुविवकस्तुसदूर्लेर॥ तत्राप्यस्यस्कविरूपनिवावसागतिः
कूटद॥ तत्रापिपतितमामामहापायप्रपातन॥ तत्रासलागर्जवाकूल्यविविपिसावइकूर्या॥ पूनश्च
कृतदोर्वल्यं वूरात्यादाति इर्लेक्त॥ क्रूरोघाइर्निवावल्यस्य श्वादुखपतंपता॥ सूहावतामि तेऽयं
तामरवादुःखोपवर्लितां॥ यनेकस्वस्वदो॥ स्विल्पः भवमप्यतिदुःखिमाद॥ स्नात्वा ताला लायथकथि
र्द्धिण द्वांद्रि सद्धर्मकूद॥ सासे स्विस्पं नमव्यस्व अवसप्यतिइः स्क्रिता॥ सूजवामबनणीलानामवं

५३

विहृयकांसतां॥ म्रायस्यन्यापदं धाना कृत्वासवतस्मग्रतः॥ उवंदुःखाग्नितफानां तान्स्य वाधिव्रतं व
न॥ वाधिव्रतं महत्पुण्यं सवाधिहानसाधनं॥ पूरुषमघसमस्तोः सुखापफवलोः स्वके॥ सदाप
लस्फदष्टिलो वूस्वादंगयशून्यतां॥ संवृत्यानूपसद्धन पूण्यसंतावमावत॥ तस्माद्यथार्तिशोकादे
कादेवात्मानं गोप्तुमिच्छसि॥ रक्षाचित्तं दयाचित्तं जगत्यभ्यस्यतां तथा॥ इच्छतालानि वर्त्ति ता
तस्मादत्याशासकित्तद॥ यस्मेव उव सान्तुसस्कुनेवत्त विगावति॥ आत्मानंव परां स्वेव यः शीघ्रं
त्रातुमिच्छति॥ सचरेत्परमं गुह्यं परात्मपरिवर्त्तनं॥ यस्मिंनात्मन्यतिस्नेहादल्पादपिभयाद्भयं
॥ नद्विषेत्कस्तमात्मानं शत्रुवद्योभयावहः॥ योमान्द्यक्षुत्पिपासादिप्रतीकारचिकीर्षया॥ पक्षिम

गुरी

स्यमृगान्हन्ति परिपन्थञ्च वतिष्ठति॥ यो लाभसत्क्रियाहेतोः पितरावपि मारयत्॥ रत्नत्रयस्वमादद्या
येनावीचीन्धनो भवत्॥ कः पण्डितस्तमात्मानमिच्छेद्रक्षेत्प्रपूजयत्॥ न पश्येच्छत्रुवच्चैनं कश्चैनं प्रतिमानय
त्॥ यदि दास्यामि किं भोक्ष्ये इत्यात्मार्थे पिशाचता॥ यदि भोक्ष्ये किं ददामीति परार्थे देवराजता॥ आ
त्मार्थं पीडयित्वान्यं नरकादिषु पच्यते॥ आत्मानं पीडयित्वा तु परार्थं सर्वसंपदः॥ दुर्गतिर्नीचता
मौर्ख्यं ययैवात्मोन्नतीच्छया॥ तामेवान्यत्र संक्राम्य सुगतिः सत्कृतिर्मतिः॥ आत्मार्थं परमाज्ञप्य दास
त्वाद्यनुभूयते॥ परार्थं त्वेनमाज्ञप्य स्वामित्वाद्यनुभूयते॥ ये केचिद्दुःखिता लोके सर्वे ते स्वसुखेच्छ
याः॥ ये केचित्सुखिता लोके सर्वे तेन्यसुखेच्छया॥ बहुनात्र किमुक्तेन दृश्यतामिदमन्तरं॥ स्वा

६६

र्थार्थिनश्च बालस्य मुनेरन्यार्थकारिणः॥ न नाम साध्यं बुद्धत्वं संसारेपि कुतः सुखं॥ स्वसुखस्यान्य
दुःखेन परिवर्त्तमकुर्वतः॥ आस्तां तावत्परो लोकः दृष्टोप्यर्थो न सिध्यति॥ भृत्यस्याकुर्वतः कर्म स्वा
मिनाः ददतो भृतिं॥ त्यक्त्वान्योन्यसुखोत्पादं दृष्टादृष्टसुखोत्सवं॥ अन्योन्यदुःखनाद्घोरं दुःखं गृह्ण
न्ति मोहिताः॥ उपद्रवा यावन्तो दुःखानि भयानि वै॥ सर्वाणि तान्यात्मपरिग्रहेण तत्किं मनुस्वात्मप
रिग्रहेन॥ आत्मानमपरित्यज्य दुःखं त्यक्तुं न शक्यते॥ यथाग्निमपरित्यज्य दाहं त्यक्तुं न शक्यते॥ तस्मात्स्व
दुःखशान्त्यर्थं परदुःखं समाय च॥ ददाम्यन्येभ्य आत्मानं परान्गृह्णिश्च वात्मवत्॥ अन्यसंबद्धमस्मी
ति निश्चयं कुरु मानस॥ सर्वसत्त्वार्थमुत्सृज्य नान्यच्चिन्त्यं त्वयाधुना॥ सर्वभक्षत्वं तं स्वगकपूजनं॥ क

गुण

ंकल्पसहस्रेषु प्राप्नोतिघः प्रतिहंतितं तु॥ नवध्यससमंपापंनवक्रात्किंसमंतपः॥ तस्मात्कार्यंप्रयत्न
तन्नावयच्छिविवेःनयेः॥ मन्नःणामनंगस्त्राकिनपुरीतिसुखमलक्त॥ ननिन्दुान्तधृतिया तिहष भाल्यह
दिष्टक॥ पुरुषपूर्वमानेर्यान्यपिवेनंसमागताः॥ तप्यनंदंशुमित्रक्रिस्वामिनहृषइःर्लगा॥ स्वह
दायच्छिउक्रस्माद्दत्तानिवन्नसवत॥ संकृपात्नाक्तिनक्तिर्क्किं कार्ढलोयनस्प्रक्तिःनः॥ नहिपक्षःक्रय
याक्तिहूर्कनागगनापस्नाः॥ मायेनकार्दविकतुनयकृक्रसर्वंगकुवः॥ विकल्पान्वनदिफनकक्रुः
कान्तापिनाकिलः॥ ददस्याद्मानभवादोपनंधक्रुतिवानवा॥ गवाक्रूपवनांकार्यःतमश्चकृक्षमा
मपि॥ वध्यधर्मार्थकामानांतस्मात्कार्यंनिवारय॥ अनिष्टकरमात्मानं मित्रस्यैवविघातनात्॥

२३

कार्यंयाहक्तिनिवन्धमास्तासुखीहपवक्त्रव॥ अस्यनिष्ठागमनापिनक्राणामुदितात्स्वया॥ दोर्सनस्य
पिनाक्तिषुंकुशलंत्वंवहीयत॥ ॥ययस्त्वत्वप्रतिकाराधेर्मनस्यन्नतत्रकिं॥ अथनाक्तिप्रति
कावादोसमनस्यनतत्रकिं॥ गुणोपवश्वइःखश्चयत्नवगमनदध्यतिः॥ स्वात्वधूवकायूत्यंमा
पाहीतिर्जितपितृत॥ यकविदपनाश्रक्रुपापानिविविधानिव॥ तत्सर्वंप्रलयंवलात्वतक्रुमक्रुनवि
यत॥ तस्मात्त्रिजगत्वारदुःखाप्यत्मापकाविता॥ ॐदगमः पुण्ययाअस्यस्यवंमलामुखीहव॥ त्वकर्मवा
दिनाएवगतात्स्वयंपकाविताः॥ पनयाख्यक्तिनवकान्त्वयेवंसहतानन्॥ जमाताछिद्रस्यपापंकोप
तक्रुसनावहः॥ त्वामाछिद्रप्रकुयाक्रतेनवकान्तिर्घवदनान्॥ त्वमवास्यपकार्यंपांतवेतयापका

गुण

विताः॥ मोहादकपताध्यक्ककृष्णस्य स्यपिमाहिताः॥ एवं बुद्धानुसत्त्वप्रक्रान्ति धृत्वा गुरवनः ध
नसर्वं हविष्यकिमेतयिहः पतस्यतो॥ कुमित्रतः अर्थसत्कारानानप्रत्यायनवायुष्य॥ नवलार्थं न
वाधागय नवकाय स्ररवायत॥ कुशादयश्चनक्रमं सम्बग नाशयं स्वपि॥ गुणवस्त्र पिमात्तर्षसम्यक्
कापयः कुर्वीत॥ तस्मात्कुशलादिघातायपतवप्रत्स्वपच्छिताः॥ सूपाययया तवकार्थं प्रविनाशकिष्टक्ल
व॥ दुःखं प्रवक्ष्यकामस्य एकपाटलमनागताः॥ वृद्धाधिष्ठानमाज्ञानां ङ्बद्धप्रस्थमुकर्थं॥ पुण्यविघ्न
ःकर्मानतनस्यतत्कापानयुक्ता॥ क्राख्यासस्य पानास्कितलनरूङ्यच्छितं॥ सुथलमात्तदोवहनन
कवाञ्जिकमाभिर॥ लयेवातत्कृताविघ्नःपुण्यर्द्धता बुपच्छितः॥ नहिकालापपत्रनदानविघ्नःकृता

३८

र्थिना॥ नवप्राज्ञाकप्राप्तप्रवस्थाविघ्नउच्यते॥ स्मृत्यलतायाव कालाकः स्वहास्वयकाविहाः॥ युक्त
ःतपताध्यस्यनकश्चिदपताध्यामि श्रुतमापार्ठितस्य स्वाध्यहतेनिश्चिविवाक्तिनः॥ बोधिचर्यासमाय
सात्स्पृहत्नोयस्तदायिपुः॥ अपकानाभयागधमिणाक्रयदिनपूर्वते॥ अन्यथा न कथं क्रान्तिं हिंषडीव
हिंगायते॥ तद्रूपाभयमवातःप्रतिसात्यपश्यतत्कृता॥ सएवाभःकृमाहेतुः पूर्णस्य बुद्धमीवत्सदा॥ स
त्यकृतं जिनकृतं मिथ्यत्वमृद्धिभादितं॥ एतांनानाध्यवद्दवःसम्पत्यालोयतागता॥ तत्त्वलयश्च जिन
लश्च बुद्धधर्मागमस्तस्॥ जिनपुत्रोनेवं यद्दलसत्त्वश्चितिकःक्रमः॥ मेसुणगयस्तुयसूत्रःसल
महात्मासभवतु॥ बुद्धप्रसादात्यल्पूर्व्यबुद्धमहात्मभवतु॥ बुद्धधर्मागमाद्धान तस्मात्त्वाञ्जिने

गुण

सत्वसमाः॥ नतु वुद्धैः समाः कश्चिदनन्तांशो गुणार्णवैः॥ गुणसारैकराशीनां गुणोणुरपि यत्क्वचित्
दृश्यते तस्य पूजार्थं त्रैलोक्यमपि न क्षमं॥ वुद्धधर्मोदयांशश्च श्रेष्ठः सत्वेषु विद्यते॥ एतदंशानुरू
प्येन वुद्धपूजा कृता भवेत्॥ किंच निश्छद्मवन्धूनामप्रमेयोपकारिणां॥ सत्वाराधनमुत्सृज्य निष्कृ
तिः का परा भवेत्॥ येषां सुखे यान्ति मुदं मुनीन्द्रा येषां व्यथायां प्रविशन्ति मन्युं॥ तत्तोषणात्सर्वमुनीन्द्र
तुष्टिस्तत्रापकारेपकृतं मुनीनां॥ आदीप्तकायस्य यथा समन्तान्न सर्वकामैरपि सौमनस्यं॥ सत्व
व्यथायामपि तद्वदेव न प्रीत्युपायोस्ति दयामयानां॥ आत्मीकृतं सर्वमिदं जगत्तैः कृपात्मभिर्नैव हि
संशयोस्ति॥ दृश्यन्त एते ननु सत्वरूपास्त एव नाथाः किमनादरोत्र॥ तथागताराधनमेतदेव स्वार्थ

६६

यथा ४

स्य संसाधनमेतदेव॥ लोकस्य दुःखापहमेतदेव तस्मान्ममास्तु व्रतमेतदेव॥ आस्तां भविष्यद्वुद्धत्वं स
त्वाराधनसंभवं॥ इहैव सौभाग्ययशः सौस्थित्यं किन्न पश्यसि॥ प्रासादिकत्वमारोग्यं प्रामोद्यं चिर
जीवितं॥ चक्रवर्तिसुखं स्फीतं क्षमी प्राप्नोति संसरन्॥ एवं क्षमो भजेद्वीर्यं वीर्ये वोधिर्यतः स्थिता॥ न हि वी
र्यं विना पुण्यं यथा वायुं विना गतिः॥ वीर्यं हि सर्वगुणरत्ननिधानहेतुं सर्वापदस्तरति वीर्यमहाप्लवेन॥
नैवास्ति तत्क्षणगति वस्तु विचिन्त्यमानेनेवाप्नुयाद्यदिह वीर्यमथाविरूढः॥ यद्वत्प्रयत्नकथितुंगपदा
तिसत्वनाना वनीसमयपतन्स्वधसंकुलपृ॥ हलानिपुन्नरूयमनूकनसमाप्नुवन्ति॥ विस्फूर्जितं तदिह
वीर्यमहत्फलस्य॥ तस्मान्निधिमकवन्द विघटितास्तु तुंगकूलाकूलमन्तरं विरुतं हीमान्॥ वी

गुण

र्थेन जगद्वदसिव प्रलघुशूरा॥ कर्त्तुं त्वनर्घगुणबल धनाजनानि॥ नागादिनु सगानि नागवधू
भाविस्फुरस्फुरद्धैर्य्या विनाः॥ शीलं सकृन्न विकृ निर्मलमत्वं स्मयत्कसादापयत्॥ सर्व्वाः कान्
तवनुमन्नु भीषणापारुषवीर्य्यानि विनाभावकस्तवशुन्नली गुरुलतापार्श्वपयुजस्त्रिनं॥ यद्भवा
वियति विमानवासिनाय निर्द्वन्द्वाः समनुलवकि सोमनस्य॥ त्वत्पुण्यविपुलफलप्रभूति हतावी
र्यस्य हि नविदितस्य साविरति॥ क्रूभासिपूर्वगतवहिलयधीराः सम्बोधिलक्ष्मीपदमाश्रवन्ति
वाक्यं प्रदानं प्रदिशन्ति सख्या ध्याने दिनत्र प्रवदन्ति हेतुं॥ तमप्रवन्ध कवलोकनिमित्तकृतान्॥ ना
गादिदानविवयाख्रविदार्य्य सर्व्वान्॥ स्नाकाशकुलसमनसः समता स्तु हस्ताध्यानाहवन्ति मनुजा।

गुणैर्हि तुल्यता॥ प्रज्ञाधनेन विकलेन तु न वस्य रूपमालस्य तत्सुरूपमिव साधु विहीनमंकः॥ वृक्षं वि
नष्टफलमिव सुमध्यमी वीर्यादिके तु वृद्धिमहितं स्तवधायशक्तः॥ यद्बुद्धासर्व्वलोकमलति मित्र
गतं दानयित्वा महाकं ज्ञाना लोकं कराति प्रहत निवसदा दानवृन्दं नवानां॥ स्यादज्ञान्धिस्त्रियानां
पवनमनुजमना धर्म्मैः सर्व्वैः प्रकाशे॥ प्रज्ञाकृतापि निखिलं गुरुतजननिंद्रितुमसूक्ष्मीर्णयति॥ कार्य्येषु
वचापि दृष्टं निमग्नः संजननमधमनुजाप्रधाना॥ प्रज्ञावशास्त्र विजयलहृष्ट प्रज्ञाख्यः आगु
रुद्र तुल्यता॥ तस्मात्सर्व्वगुणार्थसाधनकरि प्रज्ञेव सव धर्म्मानां प्रज्ञाविकला विहाकि पूर्णमा॥ प्रा
नः प्रदीपाङ्गव॥ स्वर्गापवर्गगुणवलनिधानहेता तनाः स्वतत्त्ववस्तुविपानमिमानमानां॥ ज्ञात्वा

एवस्वाद्धितसाधनन्तत्समस्तं कुर्यात्तः सततमेव गुरुप्रयत्नं ॥ सद्धर्म्मसाधनं कार्य्यमितनार्थेन
प्रीतयेत् ॥ एवं बुद्धादिसत्वानां मासामाशुप्रपूजयेः ॥ सुखावती बोधिसत्वानां सम्प्रमयं ददाप्तनः वि
रुध्य धनमाचार्यं नियतं तावदाचरेत् ॥ याजूवत्सः प्रपद्यतस्वयंपरवज्ञापिवा ॥ तास्त्व वत्स स्
याः भिक्षाः भिक्षुणा एव यलतः ॥ नहि तच्छियते किंचिः घल्ल भिक्षुजिनालये ः ॥ नादकितयप्
त्यमवं विहरेतः सतः ॥ पारंपर्य्य तत्साक्षाद्धासत्वार्थमान्यदाचरेत् ॥ सत्वानामेव वार्थाय सर्द्धिदा
श्रयन्नामय ॥ सदा कल्याणमित्रं वजि विनार्थिपि मात्परु ॥ बोधिसत्वव्रतं चरं मतायानार्थकाविर्यं
॥ ० ॥ एवं लोकनाथेन समादिष्टं निसम्य सः ॥ वलिवज्जवृक्षासुरानृदिखावेवमब्रवीत् ॥ स्वाकमंकि

नयानाथ यद्दहं तीर्थिकसंस्मृतं ॥ यस्माद्दुरुलंगुजानावमान्यगुरुनेसदा ॥ ग्राह्विसांसगावन्नाथप्यापिनं म
द्भ्रमानसे ॥ सज्जनाहं सदा सास्कर्हवतां भजताब्रुत्रु ॥ नमोऽस्तु बोधिसत्वाय गुरुपधनायत ॥ पद्मश्री
रुपितां गायत्रु तामकू पधाविता ॥ जिनवाउधिवस्काय सत्वात्वास प्रदायव ॥ दीनदीनानुकम्पाय दि
नकद्वनयकृव ॥ पृथिवीवर्द्धनत्रायषे पष्टवाजकायव ॥ समस्तसत्वनाथाय पद्मयागधाविरत ॥ मा
कृप्रवर्त्तधर्म्माय माकृमात्मार्गप्रदर्शितं ॥ विकामलिप्रकाशमयधर्म्मवांजाहिपालिने ॥ षण्णूपाविमितानाय:
निर्द्दगत्त कवायव ॥ बोधिमार्गोपदिष्टायस्तुवननकवायव ॥ एवं स्तुत्वा स देवोन्द्रो लोकनाथे नमिच्छ्व
नं साञ्जलिर्मूर्द्धिना नत्वा प्रनवबवमत्राचनः ॥ वकुमांदुर्गतीनाथसम्मुख्वबहवादयः ॥ बोधिमार्गप्र

तिष्ठाप्यनियाजयगुरुदेवरत्न॥सुयानपेसदानाथत्रिमलभवसंगतः॥बोधिचर्य्याव्रतंधृत्वासंयमय
गुरु जगाधिनं॥सर्व्वसिद्धिरूस्थितानाथास्त्वत्कारुण्यस्मृतिश्वनात्॥कृताञ्जलिःसदास्तुत्वानमामिश्रीघनाल
स्थितः॥यत्रधर्म्मेजिनैःसर्व्वैःसमाधिस्थंजगद्धितं॥तत्सद्धर्म्मसदंधृत्वासत्कृत्यविघ्नसदाशुभं॥सर्व्वालो
काधिपानाथांबोधिसत्वाञ्जिनात्मजान्॥तानप्यहंसदास्तुत्वाप्रणमामिश्रीघनालस्थितान्॥एवमहंजनेक १०२
त्वायन्मयासाधितंशुभं॥तेनस्यांसर्व्वसत्वानांसर्व्वदुःखप्रशान्तिकृत॥ग्लानानामस्मिभैषज्यंभवेयंवै
द्यएवच॥तदुपस्थायकश्चापियावद्रोगापुनर्भव॥क्षुत्पिपासाव्यथांहन्यामन्नपानप्रवर्षनैः॥दुर्भिक्षा
न्तरकल्पेषुभवेयंपानभोजनं॥दरिद्राणांचसत्वानांनिधिस्यामहमक्षयः॥नानोपकरणाकारैरु

पतिष्ठेयमग्रतः॥आत्मभावंतथाभोगांसर्व्वत्र्यध्वगतंशुभं॥निरपेक्षस्त्यजाम्येषसर्व्वसत्वार्थसिद्धये॥
सर्व्वत्यागश्चनिर्वानंनिर्वानार्थिचमेमनः॥त्यक्तव्यंचेन्मयासर्व्ववरंसत्वेषुदीयतां॥यथासुखीकृतश्चै
षात्माकर्त्तव्याजगतांमया॥घ्नन्तुनिन्दन्तुवानित्यमाकिरन्तुचपांशुभिः॥क्रीडन्तुममकायेनहसन्तुविल
सन्तुच॥दत्तस्तेभ्योमयाकायश्चिन्तयाकिंममान्यथा॥कारयन्तुचकर्म्माणियानितेषांसुखावहं॥
अनर्थःकस्यचिन्माभून्मामालम्ब्यकदाचन॥येषांक्रुद्धाप्रसन्नावामामालम्ब्यमतिर्भवेत्॥सएवतेषांहे
तुःस्यान्नित्यंसर्व्वार्थसिद्धये॥अत्याख्यास्यन्तिमांयेचयेचान्येप्यपकारिणः॥उत्प्रासकास्तथान्येवास
र्व्वेस्युर्बोधिभागिनः॥अनाथानामहंनाथःसार्थवाहश्चयायिनां॥पारेप्सूनांचनौभूतःसेतुःसंक्रम

गुरु

भवेय ॥ दीपार्थिनामहं दीपः शय्या शय्यार्थिनामहं ॥ दासार्थिनामहं दासो भवेयं सर्व्वदेहिनां ॥ चिंता
मणिर्भद्रघटः सिद्धविद्या महौषधिः ॥ भवेयं कल्पवृक्षश्च कामधेनुश्च देहिनां ॥ पृथिव्यादीनि
भूतानि निःशेषाकाशवासिनां ॥ सत्त्वानामप्रमेयानां यथाभोगान्यनेकधा ॥ एवमाकाशनिष्ठस्य स
त्त्वधातोरनेकधा ॥ भवेयमुपजीव्योहं यावत्सर्व्वे न निर्वृताः ॥ यथा गृहीतं सुगतैर्बोधिचित्तं पु
रातनैः ॥ ते बोधिसत्त्वशिक्षायामानुपूर्व्वा यथा स्थिताः ॥ तद्वदुत्पादयाम्येष बोधिचित्तं जगद्धित
ते तद्वदेव ताः शिक्षाः शिक्षिष्यामि यथाक्रमं ॥ अद्य मे सफलं जन्म सुलब्धो मानुषो भवः ॥ अद्य
बुद्धकुले जातो बुद्धपुत्रोस्मि सांप्रतं ॥ तथाधुना मया कार्यं स्वकुलोचितकारिणा ॥ निर्म्मलस्य कु

लस्यास्य कलंको न भवेद्यथा ॥ अन्धः संकारकूटेभ्यो यथा रत्नमवाप्नुयात् ॥ तथा कथंचिदप्येतद्बोधि
धिचित्तं ममोदितं ॥ जगन्मृत्युविनाशाय जातमेतद्रसायनं ॥ जगद्दारिद्र्यशमनं निधानमिदमक्षयं
॥ जगद्व्याधिप्रशमनं भैषज्यमिदमुत्तमं ॥ भवाध्वभ्रमणश्रान्तजगद्विश्रामपादपः ॥ दुर्ग्गत्युत्तरणे
सेतुः सामान्यः सर्व्वयायिनां ॥ जगत्क्लेशोपशमन उदितश्चित्तचन्द्रमाः ॥ जगदज्ञानतिमिरप्रो
त्सारणमहारविः ॥ सद्धर्म्मक्षीरमथनान्नवनीतं समुत्थितं ॥ सुखभोगबुभुक्षितस्य वा जनसार्थ
स्य भवाध्वचारिणः ॥ सुखसत्रमिदं ह्युपस्थितं सकलाभ्यागतसत्त्वतर्पणं ॥ जगदद्य मया निमन्त्रि
तं सुगतत्वेन सुखेन चान्तरा ॥ पुरतः खलु सर्व्वतायिनामभिनन्दन्तु सुरासुरादयः ॥ तस्मात्समायजा

गुण

नदुःखदनदुःखकर्त्तसर्व्वसत्वकृपालवो॥ तद्द्य पापंप्रतिदेशयामि यत्त्वहिताम्कन्मूनय ४ क्षमन्तां॥ क्षा
ना धनायाद्य तथागतानां सर्व्वात्मनाद्यास्मूपेमि लोक॥ कृर्व्वरुभम्मूर्द्धिपदं कृतोघानि घ्रस्तुवत्गुणानु
लोकनाथ ४॥ त्वामवादमृषिं ब्रवामि गतसंप्राप्ते यपि प्राप्तिनाम कैवाअवमवसल्हदं शामत्वावन्य
कुंगुरू॥ त्रातीवेत्रुवनार्लिंगकनदवियावर्लिनं प्राप्तिनामवार्य्यपरमार्थ तत्वविपयरूपार्थना
थविस्तु॥ मन्यपूनमिवासत्वावमधूनाभस्तु ४ प्रणामाह्वे ४ पुर्ण्यं तोहितरवशुमस्तुलमाधिकाल
वलीनिर्म्मले ४॥ कावालंप्रतिपक्षसात्कुकवलमप्रुक्रादिनाध्मागयंति त्राप्रायवर्त्तिं विरवादनक
वीतिर्ल्लेनदुःखापगमं॥ स्वाहिप्रायमताब्रवीमि सकलं संसारसमुत्तदवस्तु हीमहत्यात्तक्व

१०४

नतमकलोकगवनालंकृत ४॥ नखेलेकमपिकसंसरवपूनगवृक्षमन्यत्रयास्वहस्तलोकगगनबा
लफपुष्प लव॥ तथावन्नपतथेसर्व्वजवलोका दुर्द्दृष्टिवतविवतप्रशमदक्ष॥ सर्व्वहृप्रवदन
लाक्षगगनरस्कंच्छलावबद्धवनवसायनतिषव्यं॥ पापाल्पासकृतंकतान्यपियत ४ कलानमि
तागयातायानीवयनाप्ययविसस्तमांवतांसिगकृन्यत ४॥ सम्पकरी तुसमागामीत्सतशूरवान्या
श्रिस्मतस्वालसदासवा ४॥ सत्यवृषातिवस्मयपगुलशीलंपदंवाकं मा॥ एवंविनिश्चित्यकगामिय
त्वं यार्थंकभिक्षाप्रतिपक्षिहनाथ ४॥ बेधापदगाव्रवत ४ कुमास्मिहेषयसाधुसानिवामियत्वं॥
ॐ नितवार्सं कुनसमाख्यातं निशम्यस ४॥ लोकनयवसमालोकतंवलिवेवमब्रवीत्॥ माधुसा
१७१२ बे १

गुश

यसन्हानाऊपयवंभुक्तमिच्छसि ॥ तावद्विष्णुं समाधाय भिक्षान्नकृत्प्रयत्नतः ॥ भिक्षान्नं किंतु कामस्य
विष्णुं वक्रप्रयत्नतः ॥ न भिक्षान्नं किंतु गच्छा वलं विष्णुमवक्रता ॥ सुदाकासततमात्मज्ञानकूर्द्ध्रि
हथं व्यथा ॥ कत्र्वातियामवि व्यादोमकं श्चिष्णुमतंगाऊः ॥ वक्रस्व श्चिष्णुमाष्णुंगाः स्मृ भिवक्त्रा सम
कृतः ॥ तयमस्ष्णुंगातं सर्व्वं सर्व्वकल्याणमागतौ ॥ व्याघ्रसिंहगजामक्राः सर्पाः सर्व्वव गणव:
सर्व्वनर्नकपाला ध्रुतकिन्ना ग्राक्रुसास्तथा ॥ सर्व्ववश्चारवन्त्यन्ति विष्णुस्येकस्य च भक्ताम् ॥ विष्णुस्ये
कस्यदनन्नात्सर्व्वदाकालवन्त्यपि ॥ यस्माद्भयानि सर्व्वाणि दुःखानि विविधान्यपि ॥ विष्णुद्व
लवन्ति नीप्रार्क सर्व्वमूर्त्तिश्चये ॥ तस्माद्विष्णुं समाधाय स्तुत्वा वक्रप्रयत्नतः ॥ विष्णुादवहिसर्व्व

१०८

तत्स्यं तद्वै ऊायत ॥ गम्भ्राशिन मवाकेन घटिमानिश्चय त्वतः ॥ तपाय कृष्णिनं केन कूटगाना
वतां श्रिय ॥ पापविष्णुसमूहं तत्क्षु सर्व्वं ऊगुणिहाः ॥ तस्मात्कश्चिन्न त्रैलोके विष्णुादस्याहयानकः
॥ सूर्द विष्णुं ऊगत्कृत्वा दानपावमिमायदि ॥ ऊगद्द विष्णुमयापि साकथं पूर्व्वमायिनां ॥ कृलनसहस्र
र्व्वत्वस्यागा विष्णुऊनरिवल ॥ दानपावमित्राका तस्मात्त्वा विष्णुं भवहि ॥ मत्स्यादयः कनीयकांमा
वयथूः यतान तान् ॥ लक्ष्मी विन क्रियन्ति विष्णु गीलपायमिता ॥ किंय तासा व पिश्चासि दृष्ट्वा नांगाग
नापमानः ॥ मानिन क्रान्तं विष्णुमाविता: सर्व्वभव वः ॥ हमीक्षादयिंतुं सर्व्वाकृतः वर्म्म हविघ्न ति ॥
उपानवर्म्मसार्द्र द्रा कन्नाहवतिभ दिनी ॥ वाक्काल वास्तथ सर्व्वान भक्ता वानयितुं क विष्णु ॥ स्वाविष्णुभ

गुण

वतिवार्य्यं किमवार्य्यं स्यान्निवारितो ॥ सदापि वाक्कूमीस्यामन्त्रयन्नमस्कृतं ॥ यत्र नामकं कस्यापि वि
हृस्य वक्तु नादिकं ॥ रूपांक्षपास्ति सर्व्वेष्टी दीर्घकाल कनान्यपि ॥ स्नूत्यो विहृतन मन्दनत्र श्चैव स्याः
दसर्व्व विग ॥ इति हकुंस रवं प्राप्नुं उमकितमूल्याम्बव ॥ यत्रे मन्दुर्मा सर्व्वस्व विहृगुरुकन लावितं न
त्मान्स्वधि स्थितं विहृं सदाकार्य्यं स्मुवक्तितं ॥ विहृवङ्का वृहूंम ख्का किमन्ये र्वद्ध हिर्व्वातो ॥ यथाव
पनम ध्यक्ष जकक्ति वृनमादनातृ ॥ एवं दृर्क्वं नम ध्यक्षो गङ्क विहृ वृनें सदा ॥ लालानगंधकुं तका
मंसत्काय ४ कायजीवितं ॥ नग्धल्लन्य त्वक गलंमातु विहृं कदावन ॥ स्तुसंप्रज्ञन विहृस्यञ्जन
विकितलावितं ॥ सर्व्वि उत्कृष्टजल वल सत्तावनिष्ठत ॥ सन्यकं गुनवकापि गुद्धा यत्नपवाम

१०३

नथा४

पि नसंप्रज्ञतलादाष ना हृवक्या पानिकस्त्वना ४ ॥ सूत्रप्रजन्य वोव लास्मिमारवान्नुभावि सः ॥ उपवि
स्यापि पूस्वानि मूर्खिनायाक्कि दुर्गतो ॥ क्षुधमस्कुन संधाय स्वव मावस व ष न ४ ॥ प्राप्याव नार्थ स्कुवि
दृक्कि सजनिजीवितं ॥ तस्मात्त्वमिमना ह्यनान्नापन कदावन ॥ नानापि प्रस्यप ह्यु सस्त ख्यापापिकां
यां ॥ वृत्त्वा वथाधि सत्वा व सर्व्व आत्माद मरुसः ॥ सर्व्वम वाग्नतस्कृ रवामहं वापि मनस्कीना ४ ॥ ॐ निध्या
त्वानथानिस्तु त्रुपादनहृयां विन ४ ॥ वृक्षानुसत्ति न पश्यव हृव कृवस कृर्मकृ ४ ॥ संप्रज्ञनं तदायापि से
वयाल्पा मतेपून ४ ॥ स तिर्यदास नानाय नकार्थम वानिष्ठत ॥ ॐ स्पवं त्वम हारारु वाधिवर्य्या वृमंव
न ४ ॥ त्रिरत्नगंव दंक त्वाहरा निन्यमनस्त्यवन ॥ एतत्पस्य विपाकन पविशुद्ध त्रैमसुलत ४ ॥ वाधि

गुरु

सत्वासत्वाप लोमहाहितः हवध्रुवं ॥ ततप्रायमिता ॥ सर्व्वापपयित्वा यथाक्रमं । दुःखसागां ·
विनिर्जित्य सद्धर्म्मगुणनाश्रवः ॥ सद्धर्म्मश्रीगुणधर ॥ सर्व्वसत्वहितार्थकृत ॥ एवंकृत्वोम
ताविद्यांप्राप्य हवसमृद्धिमान् ॥ ततामावरा ॥ सर्व्वांजितवाईं विजित्येन्द्रिया ॥ प्राहू संबोधिमा
साद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयात् ॥ तदात्वमसवज्रश्रीनाम तथागतो जिन ॥ धर्म्मराजो जगन्नाथ ॥ स
र्व्वज्ञार्हन्मुनीश्वर ॥ सर्व्वविद्याधिप ॥ शास्ता महाहितो विनायक ॥ सर्व्वं तत्र द्रकद्धिमाज्ञ ना
कवाहविद्यासि ॥ ॐ म सर्व्वसत्वानग्र अवकाश जित्याद्विया ॥ निःक्रम्य विमलात्मानाह विद्य
त्किगुहंकया ॥ तदा तवसंद्रीन्द्रस्य वृद्धकतसमर्कत ॥ ॥ क्रमानां समृदायाना हविद्यान्किकया

१०१

पित ॥ ॐ स्यवं त्वं परिशुह्माय समाधायासनाधिप ॥ बोधिचर्याव्रतं धृत्वा सेवस्व त्रिगणाद्धित
बोधिचर्याव्रतं धृत्वा संवसस्व त्रिगणाद्धितो ॥ बोधिचर्यासमादाय तं पुण्यनेवं किलात्मपि ॥ सदापि
सत्फलं दध्याद्यावत्सं बोधिनिर्वृतिं ॥ बोधिचर्याह एवं पुण्यं सर्व्वेष्वपि नृपेश्वरे ॥ प्रमाणं न स क
तं नैव मर्त्यैः कथं वक्तुं ॥ तस्मात्सर्व्वप्रयत्नेन विदग्ध क्रगसंगत ॥ त्रिरत्न भजनं कृत्वा
बोधिचर्याव्रतं चर ॥ एवं बोधिसत्व न कापि न दुर्गतिं व्रजेः ॥ सदा सद्गति संजाता बोधि
सत्वः समृद्धिमान् ॥ स्वपरात्महितं कृत्वा सुखासौख्यं सदा हवे ॥ सद्धर्म्मश्रीगुणापन्न सम्पत्तो ·
रत्नाहितमित ॥ अन्ते तत्वासुखावत्यां मनिनाहं जिनं ध्रुवं ॥ संपश्यं कृताञ्जलिः त्वाहं जिनं विस

पादगत्॥ तत्स्मर्मामनं पित्वा सम्बुद्धगुणाग्रसमलयः॥ सम्बुद्धपदमासाद्य सत्त्वनिर्वर्तिं मवाप्स्यसि
गुह द्धः स्वादिष्टं जगत्कास्मा लोकनाथेन शासद्धिया॥ श्रुत्वा सोस्त नद्यापि मुसाद बोधिसाधनं॥ स्तथवलिः
सदेशमन्तुः तं लोकाधिपं भवं॥ महानारुर्द्धिसत्त्वायेः समाश्रयं प्रमादितः॥ ततः पादौ वन्दनत्वा
सांजलिः संप्रमादितः सम्बोधिप्रणिधिं धृत्वा पुनरेवमभाषतः॥ शास्तागुरो समयं भूत्वं सर्वदा १०८
य विवर्जितं॥ यत्राश्रन्ना पितं बीजमघसंपद्यनफले॥ यावन्त्प्राणिनः सर्वबोधिसत्त्वां हवन्द्म
पि॥ तावत्सत्त्वहितार्थाय यथाहं बोधिसंवरं॥ उत्पादयामि सम्बोधौ चित्तं नाथस्य सन्निधौ॥ निमन्त्र
यजगत्सर्वं दारिद्र्यान्मोचयामि ततः॥ व्यापादखिलचित्तं वा ईर्ष्यामात्सर्यमेव वाः॥ नाद्याग्रेणः

धविष्यामि यावन्न प्राप्स्यामि निर्वृतिं॥ ब्रह्मचर्यं चरिष्यामि कायान्स्त्यक्ष्यामि पापकान्॥ बुद्धानाम
नुशिक्षिष्ये शीलं संयमसम्वरे॥ नाहं त्वरितरूपेण बोधिं प्राप्तुं समुत्सहे॥ परान्तकोटि मिक्रमि
स्थानुं सत्त्वस्यैकस्य कारणात्॥ क्षेत्रं विशोधयिष्यामि वाप्रमयान्यसंततः॥ नामधेयं करिष्यामि
दशसु दिक्षु विश्रुतं॥ कायवाङ्मनस्कर्म शोधयिष्यामि सर्वथा॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य बाबयिष्य
जगत्कृते॥ जिनत्वर्हद्नंकृ त्वायावन्न निर्वृतिं गतः॥ बोधिचर्या ग्रहं धृत्वा करिष्यामि सर्वगात्रितः॥ ॐ
तिम निश्चयेशाक्यसम्हवां संप्रसिदतु॥ एवं समादमासाद्य बोधिसत्त्वाभिसंप्रतं॥ ॐ तिमइ कसाक
र्मं साक्ष्य गवतः प्रसादितः॥ गौत्रलिं बोधितं पर्थन्पुनरेवसमपादिशत्॥ यथयवनं कमत्ता बोधिचर्या

गुल

व्रतस्यानुशंसितं ॥ हितार्थेन प्रवक्ष्यामि तच्छृणुध्वं समाहिताः ॥ यस्य पूज्ये हि लाभोस्ति तेन पूज्यो जिन-
श्रयः ॥ तेन संलभ्यते पुण्यं सर्व्वाधिगुणसाधनं ॥ यस्य ज्ञानाय विस्कतः ॥ ज्ञानत्वं धागमरूपं । त-
तः सम्प्राप्यते ज्ञानं सर्व्वाधिपदसाधनं ॥ यस्य त्यागस्य विस्कतः कर्त्तव्यं दानमीप्सितं । तेनापि हि वाञ्छि-
तं त्यागं प्राप्यते श्रीगुणान्वितं ॥ यस्य स्वर्गे हि लाभोस्ति सुशीलेन च धार्य्यतां ॥ तेन दिव्यसदा सौख्यं
लभ्यते श्रीगुणास्पदं ॥ प्रतिभानार्थिकेनापि कर्त्तव्यं गुरुपोषणं ॥ तेन संप्राप्यते नूनं प्रतिभानं सदद्भु-
वं ॥ सम्भवनार्थिकेनापि भावनीया निरात्मता ॥ तेनापि लभ्यते मुक्तिः सर्व्वबाधाविवर्ज्जनात् । सर्व्वा-
र्थिकेन तेन कर्त्तव्या पातकाहिव निर्मितिः ॥ तेन संलभ्यते सौख्यं सर्व्वद्वन्द्वनिरुपद्रवं ॥ सत्त्वहितार्थि-

१०९

केनापि धर्त्तव्यं बोधिमानसं ॥ तेन सत्त्वहितं कृत्वा प्राप्यते बोधिरुत्तमा ॥ सद्धर्म्मश्रवणार्थिकेनापि से-
वितव्यः सत्सुहृत् ॥ तेन सद्धर्म्मसम्प्राप्तिः श्रीसम्बुद्धानुवंशपि ॥ शमथ[illegible]भूयते तेन कार्य्या स-
त्संगवासता ॥ विपश्यनार्थिकेनापि प्रज्ञैव कार्या सगुणात्मता ॥ तथा हि सर्व्वदाभाश्रेष्यूपयक्तिर्हैव
हव ॥ ब्रह्मलोकार्थिकेनापि धार्य्यं ब्रह्मविहारिता ॥ तया ब्रह्मसमासाद्य पदमागतिवाप्यते न-
रैः ॥ देवगर्थिकेनापि स्थापितव्यं चैत्यकं ॥ तेन बोधिमतिं प्राप्य निर्वृतिपदमाप्नुयात् ॥ एवं विह-
य देवेन्द्र सद्धर्म्मं सुखसाधनं ॥ मया ते हितमाख्यातं बुद्ध्वा चर्तुं यदीच्छसि ॥ विवर्म्मं तीर्थिकाः स-
गमत्रियतत्त्वमननं गताः ॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा संयमं आरुगच्छितः ॥ एवं कृत्वा सुरेन्द्रस्तं बोधि-

गुण

सत्वज्जिनात्मजः ॥ महासत्वः महाभिज्ञः सर्व्वलोकाधिपाह्वयः ॥ एवं यावद्भगवांस्तत्र कृपया व्याकु-
लिताशयः ॥ मानवर्याधिपं घृत्वा गुह्यकाः सप्तपर्थसंवदिष्यति ॥ ततोपि कृमितालोसमुद्-
भवकुलसंभवः ॥ कृत्यातिपातकं ध्यायन्निर्विकल्पो भविष्यति ॥ ततोपि इषितालोसदायूतइः स्वना-
पितः ॥ इः सह कृतवागग्निदग्धाङ्गः प्रपतिष्यति ॥ तदा तस्य सहस्राणाकृष्टे द्वकापि नेवदि ॥ त-
थापि विवनागमतः कृकुलासमविष्यति ॥ ततः समय इतनवध्यासतथै न्यारुणतं ॥ ततः पश्चात्
ससर्व्वत्रसर्व्वाङ्गि कृयाहयं कनात्तु ॥ पश्चं कृत्वा पुत्री फां निश्चालमालोतिहीखनात्तु ॥ पुयरुधति
नसंपूर्ण्णां ही मा वितवहीं नदी ॥ मान्दृष्ट्वा सपातकोविदलादीतनानसः विमादिता विष

११०

र्मूर्खा निष्ठुरात्मा विवादिनः ॥ ततस्ते यमदूतास्तं कालपाशैर्निबध्य वा ॥ कृत्वा बाधा वितनमार्ज्जका-
मय पूर्वलाहतं ॥ ततो दशी कृमांसानि का करालुधाकूकादयः ॥ पक्षिणः स्वकूलमस्व हक्कयद्धिवान्य-
पि ॥ पुनर्यवं सस कृतोलविष्यति विभोलिङ्गितोः ॥ एवं समहती प्रकूलतकृबत्नत कथ्यं ॥ ततो बतार्थ्यः
तृपस्केवध्यास्ते यमकिंकरा ॥ तीक्ष्णकस्त्रविरूपमार्ज्जकामयपृविनस्ततः ॥ एके काग्निनसन-
स्पपक्षः पञ्चशतान्यपि ॥ कस्तु कत्यतितीक्ष्णा निप्रवस्त्रं तिसम्मततः ॥ ततस्सवंकुमातकस्तती त्रु-
वदन्तार्दितः ॥ किंमयाप्रकृतं पापमिस्मकृत्यहितूपद्रुभतः ॥ ततःकृलायमदूतास्तं अकाङ्क्षातीवसम-
नना ॥ ततः स्वनार्य्यं तं दृष्टं वदपूर्यवमगतः ॥ त्वयपापिन्किमत्रेव मिदानीमनाभवस ॥ श्रुव-

गुल

ग्ध यत्कृतं कर्म्म हाग्यसवहितकृलं ॥ यत्त्वया प्रकृतं पापं तत्कृलं तु कमत्रहि ॥ यदिन प्रकृतं पा
पं तु कानेवा तत्कृलं ॥ धर्म्मस्य विद्यते नैव त्वत्राता नात्र कश्चन ॥ धर्म्मं च वस्तु दन्त्रामासर्द्धसंन
ववाविभं ॥ यत्त्वया कामवर्केन यिव घ्य सद्भावव ॥ सु सम्मितानुज्ञाणान प्रकृतं पातकं वृ
४ ॥ हत्वापि प्राणिनां तकारुका त्वया प्रमादिना ॥ सूदरूसमपि वाह्यपशुकं द्रव्यं त्वयावलात् ॥
सुधर्म्मवर्तिना गान्तु का श्वापि परस्त्रिय ॥ यसाजीवितद्रव्यार्थं प्रहारिवितान्नुषावव ॥ पेशु
न्मवचसा हर्द सहसदो दुःकृतं त्वया ॥ लोक्काहिनप्रलापान प्रकृतं वैव निग्रहे ॥ पारुष्यवचसा
कृष्णसंतापिपवितापितः ॥ पनश्चा विषयसाला त्वक्षा क्लिष्टं मनस्तव ॥ साधूनामर्हतां वापि

१११

व्यापादमपि चिन्तितं ॥ मिथ्यादृष्टि प्रमादेन स्वपमात्सा हितं कृतं ॥ उवनात्ना विधानेन क्रूरणापि
साहिनात्वया ॥ दत्तदानस्यापि पापानि कृतानि पापवाधिना ॥ पुत्रस्नेहवयथा कामं संचः चित्वायथ
कृया ॥ साधितं पापमेवं धर्म्म किंचित्लसाधितं ॥ तुक्रोव कवलं हाग्यं यथाकामं प्रमादिना क्री
डित्वा पशुम्मवर्वं गुम्मवर्वं दुःखवहतु त्वयार्जितं ॥ सद्धर्म्मसाधनविकल्मत्साहितं न तच्छनू ॥ मनाउ
वसहदुःखं प्राप्तं त्वया ह्वनात्मना ॥ नापि किंचित्त्वदर्कमर्थिन्यः द्रव्यमिप्सितं ॥ दृष्टापि परवदना
लिमनस्कया वह दुःखितं ॥ शीलस्य विद्यते नैव किंचिदपि वसंयम ॥ क्षान्तिर्नसावितानेव स्वत्वप्रू
दुःखितस्यापि ॥ न कृतं गा श्यो वो धम सकावकरुणा त्वं ॥ त्रिवलसमवलं कृत्वा ध्यातं नापि कगोष्ठ

गुरु

नी। प्रज्ञापि साधिका नैव सद्धर्मगुणसाधनी॥ जिनतत्त्वस्वरूपविख्यातां दृष्ट्वापि नानुमोदितं॥ सत्
कायहितं नैव किंचिदपि कृतं त्वया॥ प्रदक्षिणानि कृत्वापि वंदित्वापि कदाचन॥ सत्त्वानाम
गृहीत्वापि न हि संसाधितं गुरुं॥ सद्धर्महितार्थेनं क्वापि गुरुं त्वया कदापि न॥ सांघिकानां च सत्क
र्मं कृतं नापि कदाचन॥ धर्मागस्थितिनितादेशः गुरुत्वं त्वया कदापि न॥ किंचिदपि न गर्व मनोहि
तमतक्षवित्॥ गनात्रयावन्तं दुःखं त्वयापि साम्प्रतं ध्रुवं॥ यत्नेन यत्कृतं कर्म तं नैव तु श्रुतं फ
लं॥ ॐ नितेरादितं गुरुत्वा स्वपापी यमिनापितः॥ तेषां पूर्वानुदत्तं वंद्यावलेः ग्यसेव्यतेः॥ स्व
आश्वाहं कदा धर्मीतिबलगुणनिस्पृहः॥ स्वसमित्रापर्द अतन्द्राद्ःमन्दृगिनसदा॥ तहवहिः

११२

कृपादृष्ट्या कृतध्या मयसाधना॥ भक्तितध्याहसत्तापि सर्वथाः॥ ॐ नितस्वार्थितं गुरुत्वा सर्वंत यमपि
कनाः॥ तं च ध्यायसवाउसापूमतः सहमानय॥ तं दृष्ट्वाय मतारूपि समूपानीतमग्रतः॥ तां सर्वा
धिन्नवान्यायस्त्वहे सेवनूपादिशत्॥ किमत्र स उपानीतः पापिष्ठ यहिदुःखीति॥ यदस्य पापिना
दुःखमपि न क्षाम्यहं मूरखं॥ गाकमेवं निवध्यापि दर्शयत्स्व कर्मणां॥ यत्तकर्मफलं भाग्यं नते नं
नयमहं तं॥ ॐ नित्याह्ना समादिष्टं गुरुत्वा तस्य मकिन्नगाः॥ तं च ध्यात्सहसा नित्वा कार्स गुरुत्रा तिदा
मूलं॥ क्षिप्त्वा गविकिंगतेः कायप्रहृतपूर्वलोकधा॥ तथा गविध्यमानापि भक्तिं भानेवलोकधा
दुःसह वदनां कृत्वा जीवन्नेव स पेदगुरून्॥ तथापि ते महाद्युष्टं जीवं कं तं समीक्ष्य मं॥ व ध्यावाग्नि

गुन

खद्यामस्य किं ज्ञानं कार्य्यं विदादितो॥ तथापि दुष्टं विना नैव वस्तु तत्त्वांदांसा किल्विषं॥ सर्व्वोप्यदो ऽस्तिमत्तो ऽपि ते
शुद्धस्वरूपमाहितः॥ तथापि तत्त्वमूढात्मा स्वहितायमकिंकथा॥ किं ज्ञानसमूहेन फलं हृद्ययूनयारु
तं॥ तत्तत्साम्यूख माक्षो जिज्ञाद काव कणुकं॥ हृदयमत्कुणादग्धा सर्व्वोप्यहिंसकश्चतः॥ तता
निर्दग्धकामसोपापी स्थक्त्वा तदाभयं॥ स्तुत्वा नवकेऊन्मलब्धेवेदुःखमाप्यते॥ एवमेव मतान्
तदगाकृ भलवा विदः॥ सर्व्वकपापिनादुःखं तुं कं न नवकं व्यथां॥ कश्चिन्नानातदातथाचाख्यव त
तत्रानकः॥ यावत्तत्क्षीयते कर्म तावद्दुःखं समश्नुते॥ पूर्व्वमप्यवस्थानुपात्तं सर्व्वत्र हवं वा चितः॥ पा
पी॥ मनन्न कासीना इत्वर्त्तसिताहि पूर्ण्यिते॥ तस्मात्याउं विधित्सेवं संसारेष तद्वाञ्छिहि दुःख

११३

हेतुसर्व्वप्राणिकर्त्तव्यं पूर्व्वमवादि। पूर्व्वमनाप्यते क्वापि दुर्ज्जनेन कदाचन॥ सदासम्यग्निसंज्ञा
नवक्तिशीलगुणालयाः॥ पूर्व्ववाञ्छक्षीणोऽकुमांगुणवांवृद्धिसांकृतिः॥ सर्व्वविद्याकलाभिज्ञः स
र्व्वसत्त्वार्थलब्धवत्॥ सुशीलासंयमी धीलाः क्षान्तिमान्वीर्य्यवांवल्ति॥ समाधिगुणवांप्राज्ञ
ः सर्व्वधर्म्माधिपाह्वत्॥ बोधिचित्तमपि प्राप्य सर्व्वसत्त्वहितार्थभृत्॥ बोधिसत्त्वमहासत्त्व
ः सम्बुद्धगुणसाधकः॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा संचरन् जगाधिपः॥ ततोभिसत्कृतासाम्परि
शुद्धाजितसुराः॥ निःक्लेशोऽर्हन्त्रिविधं बोधिं प्राप्य निर्वृतिमाप्नुयात्॥ इति विज्ञाय याउन्दुः
यदि संबोधिमिच्छसि॥ विमुख्य तीर्थिकासंगाद्बोधिचर्य्याव्रतं चरेत्॥ सर्व्वसत्त्वहितं कृत्वाव

गुण

सुखं विहरन् ध्रुवं॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा साधयपुण्यसंपतिं॥ यथेष्टं साध्यमपुण्यं भवेयं वै महर्द्धि-
मान्॥ सद्धर्मगुणमासाद्य त्रिलोकाधिपतिर्भवेत्॥ ॐ एवं समुपादिष्टं लोकनाथेन निशम्य सः
बलिस्तथेति विहृष्टः प्राञ्जलिर्नत्वा प्रबोधितः॥ ततः स दैत्यराजेन्द्रः स्कन्धे लोकाधिपं गुरुं॥ सम-
आरोक्ष्य सत्कारैः समभ्यर्च्य प्रमोदितः॥ दिव्यरत्नमयोत्कालं मौक्तिकगुलभूषदी॥ मूक्ति-
काहारवलादिभूषणैः समलङ्करयत्॥ ततः प्रदक्षिणं कृत्वा साञ्जलिः संप्रमोदितः॥
नत्वा पादाम्बुरुहे तं समालोक्य समब्रवीत्॥ भगवन् लोकनाथेन्द्र भवत्कृपाप्रसादतः॥ ज-
विजीरुसात्मानं भवतिमधुनाध्रुवं॥ सर्वदाहं जगन्नाथ भवतां शरणं गतः॥ त्रिरत्नभज-

११४

नं कृत्वा संवरं बोधिसम्भवः॥ तस्मात्तद्गुणमाधाय सद्धर्मं दातुमर्हसि॥ क्षमित्वा चापराधं त्वं
पुत्रवात्सल्यस्त्वमां॥ भवान्तरेव मात्रिरत्नसद्धर्मसमुपादिशात्॥ स्मत्सदनुग्रहं कृत्वा विजयीत्वं
सदार्हसि॥ ॐ एवं प्रार्थितस्तेन बलिना स जगद्गुरुः॥ लोकेश्वरो महासत्त्वस्तं विलोक्यैव-
मादिशत्॥ नाहं सदात्र तिष्ठेयं बहुकार्यसमाक्लिहि॥ ततोऽहं जनकायान् विहाय स्वगतोऽस्म
सर्वदा सर्वलोकानां सन्निपातो भवत्यपि॥ तथापि त्रिजगन्नाथ विश्वगुरुं मुनीश्वरं॥ सम्बुद्धं
द्रष्टुमिच्छामि तत्र यास्यामि साम्प्रतं॥ तं त्वं यथोपदिष्टं तथा कृत्वा समाहितः॥ बोधिचर्यां
व्रतं धृत्वा शुभं भजस्व सदा शुभं॥ ॐ इत्याज्ञां समादिष्टं ज्ञात्वा स बलिरादरात्॥ तथेति प्रति-

गुण

वन्दित्वा प्राह सानन्दस्तमीश्वरं ॥ एवं सत्रिजगन्नाथ लोकेश्वर जिनात्मज ॥ तम्बलिसमन्
गात्य प्रहृष्टो हासयन्नतः ॥ सर्वेषां तत्र मा लोक्य सज्जनः सास्तवाधिपः ॥ इत्युक्तः श्रमञ्जली
र्नत्वा सन्पश्यंस्तालयं ययौ ॥ तदा लसासत्र ब्रासो बोधिवर्या वृतं दधत् ॥ जिवलत्कतजनक
त्वा सदा वयक्रगाछित ॥ सर्वतस्य कृतास्थापि जिवलत्कतनामता ॥ तथा बोधिसत्वं छत्वा
पावनकस्सया गुरू ॥ इत्यादि सूत्रं मुनिन्द्रेन श्रुत्वा सर्वे सभाश्रिताः ॥ लोकाः सद्धर्मवाञ्छितः
प्राप्य नन्द प्रबोधितः ॥ ◎ ॥ इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायाने गुणावलिसम्बोधनमा
र्गावतारप्रकरणं ॥ ॥ अथ सर्वनीवरणविष्कम्भी सुगतात्मजः ॥ भगवन्तं पुनर्न

११७

त्वा साञ्जलिरेवमब्रवीत् ॥ भगवन्सन्महाभिज्ञ लोकेश्वर जिनात्मजः ॥ कदाहं समुपागम्य सद्द
कृतं मया कथं ॥ नैवास्मि नाथितः श्मास्कपि तातदुःखमतं ॥ यल्लोकाद्रुद्रभूमि कामि कदह सत
मावनत् ॥ यद्र लोकाधिपतीभ्रासो इर्दोक्ता नपिदान्तवात् ॥ बोधयित्वा प्रयत्नेन बोधिमार्गे ः
नायारुयत् ॥ तत्सामर्थ्यं कस्यापि विद्यते नहि ॥ मुनिन्द्रैरपि सर्वैर्यप्रमातुं नैव शक्यते ॥
तथापि श्रोतुमिच्छामि तद्दुःखमनमद्भुतं ॥ तद्भवान् समुपादिश्य तुष्टान्तः कर्तुमर्हति ॥ इति संप्रा
र्थितस्तेन भगवान् सममीश्वरः ॥ विष्कम्भीन्तमालोक्य पुनरेवं समादिशत् ॥ शृणु सार्वमहा
सत्व लोकेशस्याद्भुतं ॥ कथां संप्रवक्ष्यामि सर्वसत्वशुभार्थतः ॥ ततो निष्क्रम्य देहस्तु

वनात्समेतो जिनात्मजः॥ अन्यतोपि समभ्येत्य सत्वास्तत्काः स्वयंप्रभो॥ ततः श्रीसोमयशा स्निग्धा लोच
श्चवास्त्वपूर्व्वजान्॥ नानानरेंद्रसमूहस्य युगलोकं समाययत्॥ तदुक्तिया युगलोकानाव
तास्युप्रतापिताः॥ ऊतायानमनीन्द्रस्य विश्वकुवः पुरः स्थिताः॥ ऊतायानमदानान्तप्राईहं
ताः समावनाः॥ अष्टांगुलसत्यचाङ्गलपूर्ण्णमताहताः॥ दिवासौ वर्ण्णपञ्चादिपविपूर्ण
हितमहिताः॥ अन्ये कल्पवृक्षाश्च सच्चोलकावलंबिताः॥ स गत्वा सनिम्बकादिसावलंबित
स्रमहिताः॥ कांचिकदूष्यपट्टादिवस्त्रालंकावलंबिताः॥ प्रवाललोहितस्कन्धाः स्वर्णवर्णा
पल्लवकाः॥ अन्ये कपुष्पवृक्षाश्च फलवृक्षा इवापि वा॥ सर्व्वेप्यपि महौषध्याः ऽभ्रा इर्ण्णताः

ताः समन्ततः॥ नत्रानामविहारवसगाविकूसमानिव॥ दिव्यसवर्ण्णपुष्पाणि निश्चतुर्वि
यतस्तदा॥ एवं तत्र कलाहृतेनि मिलं महदद्भुतं॥ समहृतं समालोक्य तत्र ऽ सर्व्वे विस्मयाः॥
अथ गगनागाऽऽख्या बाधिसत्वपि विस्मितः॥ ततश्च तत्र नेमिस्यं पविसावूः समस्थितः॥ विश्व
त्वा मूनिद्रुस्य पुरतः समुपस्थितः॥ पादांभोजे प्रणिकत्वासा ऽऽलिलवमबुवीत्॥ कस्य
पुण्यप्रभावभिर्भगवन्नयमागतः॥ कू८॥ ०० हसमाहास्य कथाप्यवैशुतार्द्भुतं॥ तत्र वास
नृपादिभ्यः सर्व्वान्सुराङ्गनान्॥ लोकाः प्रवाधयं धर्म्म विनादयतुमर्हति॥ एवं संप्राथितं तत
विश्वरुहगवाऽऽजिनः॥ गगनागऽऽमालोक्यतमवं पुनरब्रवीत॥ असौ लोक्यश्च वनमाहृव

गुण

त्वानिश्चवन्तु सर्वे॥ तस्माच्च कारणात्सर्वे सत्वोपार्जितुं प्रगच्छन्ति॥ तस्य लोकेश्वरस्यायं पूर्वम
स्मिः समन्ततः॥ अथ तस्य भगवल्लोकमिहापि संप्रसारितः॥ तत्पदे तद्भ्रात्रे मिश्रं कुलपु
त्रप्रजायतः॥ तत्र सत्वान् समुद्धृत्य प्रागच्छत्सत्सुगत्सुखः॥ तदात्र कुलपुत्र स्त्वं तु लोकाधि
पतीश्वरं॥ तमायान्तं समालोक्य नत्वाधिपं सादरं॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण विश्वभुवा
निशम्य सः॥ गगनगञ्ज आलोक्य तं सम्मुखे एवमब्रवीत्॥ कथं स भगवान्याति तत्रान्धत
मसं भुवि॥ सूर्याचन्द्रमसौ यत्र प्रभासन्ते न कर्हिचित्॥ तत्रापि प्राणिनः सन्ति यान् धर्मं
सगच्छति॥ कथं किमर्थं लोकेश विचरेत्तत्र जिनात्मजः॥ इति तेनादिष्टं शास्ता विश्वभुः

११०

मुनिश्वरः॥ गगनगञ्ज आलोक्य तं पुनरेवमादिशत्॥ तत्रापि कुलपुत्रास्ति वज्रदानाम
सद्गुणी॥ चिन्तामणी महाबलः श्रीकान्तिमान्दिन भवत्॥ तत्रानेकसहस्राणि यक्षराक्ष
सामपि॥ यथाकामं सरन्तं तु क्षावसन्ति खेचवाविदः॥ तां कुर्महिमानां दृष्ट्वान्यपश्यन्
सकमूढानि धि॥ वाञ्छयित्वा प्रयत्नेन वाचयितुं सुसन्नवं॥ स्वपूर्ववत्तस्मिन्मूलतस्य समन्तात्स
यं समन्ततः॥ प्रविशन्ति यथा पूर्वं वज्रः पश्चात्प्रदयेऽगात्॥ तद्दृष्टिप्रविश्य सूक्ष्मसर्वेऽपि यक्ष
राक्षसाः॥ महालोचनसमापन्नास्तिष्ठन्ति विस्मयान्विताः॥ तदा तं समुपायातं श्रीकान्ति संप्रत्यागताः
॥ हृष्टास्तमुदिताः सर्वे पूजनः समुपागताः॥ कृताञ्जलिपुटा नत्वा तस्य पादाम्बुजं मुदा॥ पुनरत्रा

गुण

समुपागताः ॥ कृताञ्जलिपुटा नत्वा तस्य पादाम्बुजं मुदा ॥ पुरतः समुपाश्रित्य संप्रेक्ष्यैवमा
दशात् ॥ मा त्वं भगवच्छ्रीकण्ठ क्रोधाकारावतारवान्कृतो ॥ कश्चित्सर्वे न कोऽप्यस्ति दृश्यते गुणविना
हवान् ॥ इति तैर्गदितं श्रुत्वा लोकेशः स जिनात्मजः ॥ तान्सर्वान्समुपासीनानेवं वदन्नेवं विलो
कयन् ॥ समानकालिका यूयं सत्त्वानां हितसाधने ॥ तन्नाहं सविना त्र समागच्छामि सांप्र
तं ॥ नान्यत्र का वा समये कस्य सत्त्वस्य कार्यसाधने ॥ निष्पादिता जगत्सत्त्वाः सद्धर्मसाधनेपि हि
सर्वसत्त्वा मया लोके बोधयित्वा प्रयत्नतः ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रापिताः सुखावतीं ॥ तन्नाहं
स्वविनापि युष्माकं हितसाधने ॥ विलोक्य समुपायामि नान्यथेति हि मन्यत ॥ इत्यादिष्टं श्रु

११६

त्वा ते तल्लोकेश्वरमतं ॥ श्रुत्वा सर्वे मुदा तस्य पुरत एवं वदन्ति च ॥ कथास्तु सदाकार्य्यं सिद्ध्य
तु समीहितं ॥ स देवं कृपया लोके सर्वान्नः पातुमर्हति ॥ इत्युक्त्वा ते संप्रसन्नात्माः सर्वे ते त्रि
गुह्याधिपं ॥ सर्वे च ते समस्ताश्च प्रार्थयन्त्येवमानताः ॥ भगवन्नाथ लोकेश जगत्सौख्यगुण
साधनं ॥ अस्माकं गृहधर्मं समुपादेष्टुमर्हति ॥ इति संप्रार्थितस्तैः स लोकेश्वरो जिनात्मजः
॥ तान्यक्षादिकान्सर्वान्समालोक्यैवमादिशत् ॥ साधु शृणुत समाधाय शृणुध्वं यूयमादरात्
कारण्डव्यूहसौदार्य्यसद्धर्मं वक्ष्यामि वो हितं ॥ ये श्रोष्यन्ति महायानसूत्रवाक्यमिदं मुदा ॥ ये श्रु
त्वा धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति ये सदा ॥ पर्यवाप्स्यन्ति ये वापि लिखिष्यन्ति च ये तथा ॥ ये च

गुण

लिखापयिष्यन्ति हा वाचयिष्यन्ति पसदा॥ यव प्रवर्ल्लयिष्यन्ति श्रावयिष्यन्ति यपगात्॥ अनुम
यसदास्वत्वाप्रदत्वायरूत्यपि॥ यवापि श्रद्धयान्वितं सर्व्वयोष्यन्ति सर्व्वदा॥ सादरीयवस
रूत्यमानन्येन्ति सर्व्वदा॥ तेषां पुण्यमसंख्येयमप्रमेयमहद्भवं॥ सद्गुणश्रीमहत्सौख्यंस
म्बुद्धपदसाधनं॥ सर्व्वबुद्धाश्च सुगताश्च सर्व्वे मुनीन्द्राश्चापि सर्व्वदा॥ एतत्पुण्यप्रमाणानि निर्द्दे
वा हि शक्नुयुः॥ तथापि बहुद्वीनिवासिनोपि मानवाः॥ दसबलमयस्तुपं कुर्युर्यके :
कर्मकुर्व्वि॥ तत्र सुप्रसर्व्वेषु धातुनत्वावनापसं॥ कुर्युःस्म मानवाः सर्व्वे जम्बुद्वीपनिवासि
नः॥ तेषां यावत्महत्पुण्यस्कन्धं मोदायसद्भमे॥ ततोधिकं हि तत्पुण्यं कारण्डव्यूहसूत्रराट्

११९

तथ्यथा च समहानद्यापञ्चपर्यकेजलबिन्दवः॥ सहस्रपविवासुन्मः संक्रमन्ति यथा दधिं॥ एवमेव
महत्पुण्यं कारण्डव्यूहसूत्रराट्॥ श्रवणहरणादीसंख्याहि वणहतसदा॥ एवमेतत्महत्पुण्यं :
मत्वापूर्यं यदीच्छथ॥ एकाग्रापमतिं सर्व्वं श्रृणुध्वं तदं सुखाविनी॥ श्रुत्वानुमोद्यसत्कृत्यमानय
तसदाद्दवात्॥ एतत्पुण्याहि लिपाहि हर्व्विष्यं धर्मिनातज्ञा॥ ॐ गिरिनङगच्छास्तासमादिष्टे
निसम्पत॥ सर्व्वेमनावुसप्यकामुदितास्वदमभुवन्॥ एवापि दंसहायान्सवतत्रजगन्न
ता॥ लिखापयिष्यन्ति तेषां स्यालिय सुखं समादिश॥ ॐ सुकेत ४ सलाकच्छ बोधिसत्व
ज्जिनात्मज ४॥ सर्व्वांसान्मुदितान्मत्वा समालोक्यैवमादिशत्॥ कुलपुत्रा श्रृणु भवत्पुण्यं तेषां

गुण

प्रज्ञायत॥ लिखतीदं सूत्रराजं लिखापयति यो पि वा। वन्दते श्रीतिसद्धर्मस्कन्धसारसूत्रनिकाय
ते॥ लिखापितानि सर्वानि स्कन्धांपूर्ण्य महत्फलं॥ या ज्ञानस्य रविषयस्य किंच यन्त्रा शुक्लवर्लिन॥
धार्म्मिष्ठा लोकरक्षार्थ गावी याधीना विवक्षभ॥ यवाप्यस्यम हायानसूत्रराजस्य सर्व्वदा॥ नामा
नुस्मरणीकृत्वा रक्षकि सम्प्रसादिता॥ ते सर्व्वे एव दुःखेभ्यः विमुक्ता विमलाशया॥ निःक्लेशा
: परिपूर्णा सा॥ सुगन्धि मुखवासिनः॥ वन्दनगाधिता ज्ञायस्य वीर्य्य बलवेगिनः॥ ज्ञातिस्मरा
श्च धर्म्मिष्ठा एवयु॥ श्रीगुणाश्रयाः॥ एवं लाभ महत् पुण्यं यथ्या धर्मिकथा॥ विनय क्लेशसंग्रा
मः॥ परिशुद्धाशयाः सदा॥ एतत्कायानुतृप्तस्य सूत्रराजस्य सर्व्वदा॥ नामानुस्मरणं धृत्वा रज

१२०

ते प्रबुध्य महोदनात्॥ ततो यूयं विनिर्मुक्ता सर्व क्लेशानि दुःखतः॥ निःक्लेशा विमलात्मानः सुखाव
तीं गमिष्यथ॥ तत्रामिताभनाथस्य पीत्वा धर्मामृतं सदा॥ बोधिचर्य्याव्रतं प्राप्य भविष्यथ जिनात्
मजाः॥ ततः सत्वहिताधानश्रीसम्पद्गुणाश्रयाः॥ सर्व्वसत्वहितं कृत्वा सम्बुद्धपदमाप्स्यथ॥ इतिस
न्दिष्टं परिशुद्धाशया जितेन्द्रियाः॥ तेन लोकजनेकृत्वाहजान तत्त ताविन॥ इति तइकमाक
र्ण्य सर्व्वे ते यक्षराक्षसाः॥ प्रबोधिता महासत्वेश्वरलुलवं समादनात्॥ ततः ससिद्धिं कविहवस्तत्तध
र्म्म प्रज्ञानुसाविदाः॥ कविश्च श्रोतआपन्नाः सकृदागामिनापर॥ केचनानागामिनं केविहवकि बोधि
सत्वं॥ ततस्ते पि यक्षराक्षसा संप्रमादिताः॥ तद्रुपदिष्टमासाद्य रवविश्वक्षर्वा विदाः॥ परलुध
धर्म१
न२

गुरु

क्षिणीकृत्वा संवयं तं गुरुं सदा ॥ ततस्तं नन्दितः सर्व्वं हृष्टः स्कंदो गुह्याधिपं ॥ कृताञ्जलिपुटो नत्वा
प्रार्थयं स्त्रवमादरात् ॥ भगवन्न नू बोधयन्तः सद्धर्म्मं समुपादिशत् ॥ विरूढकस्तथा देवः कविरु
न्यगुमाभुजः ॥ स्वर्ण्णे व नमयं कुपं कृत्वा दास्यामहे तत ॥ यथ वज्रं मजा तांयक गिष्यामा जग
त्प्रभोः ॥ सदा नमन हि स्थिताणि त्वा धर्म्मामृतं मुदा ॥ सदा धर्म्म साधनं कृत्वा वयि ष्यामः
ः सारवत्सुतः ॥ इति तैः प्रार्थितः सर्व्वैः शृत्वा लोकस्यनाथस ॥ सर्व्वान्स्तां नाङ्कसान्यक्षान्समालो
क्य समादिशत् ॥ नाहं सदा ज तिष्ठयमन्य ज्ञाप्य व समाव जन्त ॥ वायूयन्न पगान्सत्वा न्याऊ ययंस
म्यव ॥ तस्मात् यूयमिमं सर्व्वं उपदिष्टं यथा मया ॥ तथा दृष्ट्वा सदा धर्म्म वयित्वा तिष्ठतां हवं ॥

१२१

इति तस्मात्समादिष्टं शृत्वा तय्यक्षनाकसा ॥ तथेयागातिद्दः स्वात्कं विदद्यं विसेतस्यर्त्वा ॥ ग मिष्याति
त्वं कायं लोकनाथ जगत्प्रभु ॥ तदिह विश्यामयं हृष्ट सर्व्वसद्धर्म्मं तर्हितावयं ॥ इति सम्भाष्य स
र्व्वे ते नमस्कृत्य अनुक प्रभोः ॥ पादाञ्ज प्रदक्षिणीकृत्वा तिष्ठ किसमूपागताः ॥ ततः सत्त्रिजगन्नाथ
लोकस्वनाथि नात्मजः ॥ तान्सर्व्वास समूपामन्त्रु वनकि प्रस्थितस्ततः ॥ तत्र तनाक्र साय क्रान्त
र्व्वे तस्य जगत्प्रभोः ॥ मूदकः स ह नागा नागक कि पृष्ठ तानुगः ॥ तान् दृष्ट्वागतान् सर्व्वान्सलो
क्य लोकवृत्तान्तकः ॥ पायानाद्दं वनोमार्ज समालोक्य वमब्रवीत् ॥ सू दृष्ट नागामागतायूयं निव
र्त्ता धर्म्म समालयं ॥ नागस्तत्र गमिष्यामि शुद्धावास सुरालय ॥ इत्यादिष्टं जगत्कास्तास्सर्व्वे तय

गुका

कृताञ्जलाः ॥ लोकेश्वरस्य पादाब्जं नत्वा यान्ति स्वमालयं ॥ तत्र नागाः सयक्षाः भूत्वाह्लात्रिजगत्प्रभाः
त्रिरत्नशरणं कृत्वा चरन्तु ब्रह्मविहारिणः ॥ बोधिचर्याव्रतं धृत्वा सम्बोधिनिहिताशयाः ॥ परस्या-
हिते कृत्वा संचरन्त सदा शुभे ॥ एवं स त्रिजगन्नाथ इत्यादिश्य सयक्षराक्षसान् ॥ अपि नियुक्त्वा सद्ध-
र्मे चारयति प्रबोधयन् ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य पालयति सदा शुभे ॥ तेनास्य त्रिजगद्भर्तुः
पुण्यस्कन्धस्य सद्गुणं ॥ सर्वैः प्रमातुं नैव शक्यते ॥ तस्मादस्य जगद्भर्तुः स्मृत्वापि नाम स-
र्वदा ॥ समुपाश्रित्य नत्वापि कर्त्तव्यं हि भजनं सदा ॥ यत्र स्थानेऽस्य नामापि रटन्ति सर्वदा मु-
दा ॥ दुर्गतिं न गच्छन्ति संप्रयान्ति सुखावतीं ॥ तत्रामिताभनाथस्य शरणं समुपाश्रि-
त्य प्रमयं जिने ३

१२२

ताः सद्धर्मामृतं पीत्वा सर्वे चरन्तु सन्ततं ॥ ततो बोधिव्रतं धृत्वा सर्वे त्रित्वा जगद्धिताः ॥ त्रिवि-
ध बोधिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयुः ॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण श्रीघनेन निशम्य ते ॥ सर्वे सभा-
धिका लोका अनुमोदुः सुप्रबोधिताः ॥ ॥ इति श्रीगुणकारण्डव्यूहमहायानसूत्रे धर्मभा-
कोत्पत्तिसमयकुमारकस्य प्रबोधनसद्धर्म्मश्रवणानुमोदनप्रकरणं ॥ ३६ ॥ अथ गगनगञ्जोऽसौ
बोधिसत्त्वः कृताञ्जलिः ॥ विश्वभुवं मुनीन्द्रं तं नत्वैवं पुनरब्रवीत् ॥ भगवन् स महासत्त्वः
लोकेश्वरो जिनात्मजः ॥ कदा हि समुपागच्छेद्बुद्धक्षेत्रं कथं मया ॥ ततः कुत्र प्रयातोऽसौ सत्त्व-
धर्त्तुं वै दुःखितः ॥ तद्यथादिश्य नः सर्वान् प्रबोधयितुमर्हसि ॥ इति सम्प्रार्थितं तेन गगनगञ्जेन

गुद

न साधिया ॥ विश्वस्तुर्मूर्तिमात्रस्कं समालोक्यैवमादिशत् ॥ ततोऽसौ कुलपुत्राः करीमा त्रिव प्रत
सयन्त ॥ गत्वा विहायसा गुरुत्वावास लोके द्विगच्छति ॥ ततस्त ब्राह्मणरूपं स्वापश्चस्मत् कर्मणः ॥
ततो देवनिकायभ्यः समुपावतमदीनवत् ॥ ततः स कुसुमो नाम देवपुत्रो दिविद्धिमाः ॥ दृष्टि
तः क्रमेणाभिनालोडादूर्गमदीनमानसः ॥ ततः सन्यग्रं समहज्जुस्तघनानविमानमय ॥ धन्नेस्क
स्य गृहद्वारं समुपागत्य तिष्ठति ॥ तं द्वारे समुपासीनं विलोक्य स कुसुमः ॥ कस्त्वं किम
र्थमायातः इत्युक्त्वा परिपृच्छति ॥ तेनैव परिपृष्टः सो ब्राह्मणस्तदर्थी स द्विजः खिवत् ॥ निश्वस्यैवं
गतेऽस्यास्य संपश्यैव तत्पूर्वः ॥ ब्राह्मणोऽहं महाभाग ह्यदम्भादिह्यागतः ॥ कुस्विसाति तका

१२३

सितं हृष्टमनः प्रणीयतां ॥ तमेवं याच्यमानोऽसौ देवपुत्रः स कुसुमः ॥ गृहस्थीनस्य तः पश्यन्न्चद
त्येवं नमानतः ॥ ब्राह्मण किं प्रदास्यामि किंचिद्वस्तु न मे गृहे ॥ तत् क्षमस्वापराधं मे प्रार्थयान्य
मितो व्रजन् ॥ इति तेनादितं श्रुत्वा वदत्येवं नमानतः ॥ ब्राह्मण किं प्रदास्यामि किंचिद्वस्तुर्न मे
गृहे ॥ तत् क्षमस्वापराधं मे प्रार्थयान्यमितो व्रजन् ॥ इति तेनादितं श्रुत्वा वदत्येवं द्विजः स तं ॥
किंचिदपि प्रदातव्यं कृत्वा त्वदितस्य मे ॥ यदि न दीयते किंचिद् दास्यामि तं व्रजं ॥ इति तेन क
मा कल्पो देवपुत्रः स कुसुमः ॥ किंचिद्वस्तु गृहे द्रष्टुं प्रविश्य पश्यतेऽस्मात् ॥ तदा तस्य गृहे तु
कृपादृष्ट्या नरावनतः ॥ तदा गृहे समृद्धं नाम महादेवैश्वर्यसम्पदः ॥ तदा तस्य गृहे तत्र कोशश्च

गुण

नष्टसर्वधनः॥ कान्तुनो विविधिवस्त्रैः पूर्णानि सर्वधातुभिः॥ अन्नैश्च प्रकारान्नैर्द्रव्यैः पानैर्दिव्या
मृतैरपि॥ दिव्यवस्त्रपि विवरपट्टादि सर्वालंकारभूषणैः॥ गुग्गुलधूपपुष्पैश्च परिपू
र्णानि सर्वतः॥ विलोक्य समुदाश्चर्यसमाकुलितमानसः॥ अहो किमिदमाश्चर्यं स्वप्नं वा दृ
ष्टं मया॥ इति संचिन्त्य तथापि समीक्ष्यैवं विचिन्तयत्॥ नूनमयं महाभिज्ञः प्रभुर्यो ममा
भ्यागतः॥ यस्य दर्शनभावेन लक्ष्मीर्जाता ममेदृशी॥ इति निश्चित्य विलसदपुत्रः सलज्जितः
सहसाप्युत्थितो विप्रराजं समादरात्॥ नमस्कृत्वा ब्राह्मणं शुद्धं कृताञ्जलिपुटो नतो॥ प्रविश्य
गृहमस्माकमनुग्रहीतुमर्हसि॥ इति तेनार्थितं श्रुत्वा ब्राह्मणः स प्रसादितः॥ सहसोत्थाय

१२४

तद्गृहं प्रविश्यापि विलोकयन्॥ तत्र स सुप्रसन्नात्मा साढ्यपात्रः सत्कुलः॥ ब्राह्मणं प्रतिष्ठाप
स्वासने वार्य्यगन्धदा॥ प्रचार्घ्य इष्टपादि चीवरैः शुभकोमलैः॥ संस्तूय त्वाञ्च सर्वाङ्गं सर्वालंका
रभूषणैः॥ दिव्यरसाग्रसस्वादैराहारैर्भक्ष्यमालमैः॥ वस्त्रैर्गन्धैर्वसादानैर्हर्षयक्तिसमाद
रं॥ तत्सकालं समालोक्य ब्राह्मणः स प्रसादितः॥ तत्कालाग्रं यथाकामं ददात्येसौ शुभाशिषं॥
स्वस्ति स्यान्मङ्गलं भूयात्सर्वदापि समन्ततः॥ तिष्ठतु त्वद्गृहे लक्ष्मीः सदा सद्धर्मसाधनी॥ त
वन्तु तत् सदा शुद्धं विलसद्धर्मलालसं॥ सिध्यतु तव हि लाभश्च संवृत्तिकार्य्यसाधनं॥ सदेत
क्षीरसंपत्तिसर्वंतुक्त्वा हितार्थहतं॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा तिष्ठत्वं सर्वदा शुभे॥ सुहृत्कामिः

गुण

गतर्थव्यानसोगताश्रम ॥ विश्वभुवं मुनीन्द्रं संद्रष्टुं वन्दितुं समुत्सहे ॥ इति तदुक्तमाकर्ण्य दे
वपुत्रः स विस्मितः ॥ भास्करं तं समालोक्य पप्रच्छैवं समादरात् ॥ कीदृशं तन्महत्स्थानं ऊतर्व
ः सोगताश्रमं ॥ किंदृगि रमणीया सा ह्मीतद्वद महितः ॥ इत्यपृष्टे देवपुत्रेण प विपृष्टे निस
म्यसः ॥ ब्राह्मणस्तं समालोक्य वदन्येवं समादरं ॥ रमणीयं तद्दृष्यानं ऊतर्ष सोगताश्रमं ॥ दि
व्यसौवर्णरत्नादि नानालंकारमण्डितं ॥ तत्रैनेकसमुत्तुंगाः कल्पवृक्षा महीरुहाः ॥ सर्व
कुसुमवृक्षाश्च सर्वसस्यफलभाषिनः ॥ सुष्ठगुणासंपन्नाजलपूर्णा मनोहरा ॥ सुनका
ः पुष्करिण्यपि पद्मोत्पलादिभासिताः ॥ तत्राद्भुतः गुणाख्यानाहि कर्तुं शक्यामि तः ॥

१२३

शुद्धशीला महाभिज्ञा दक्षिणीया विचक्षणाः ॥ विश्वभुवा मुनीन्द्रस्य श्रावकाश्राविकाति नः अ
नकबोधिसत्वाश्च महासत्वा महर्द्धिकाः ॥ भिक्षुण्यश्च त्र भाविन्यः शुद्धशीला जिनात्मजाः ॥
चेलका व्रतिनश्चापि तथान्यपि व्रतधारिका ॥ त्रिरत्नरुचिनानकाडपाणकाडपाभिकाः ॥ विश्व
भुवा मुनीन्द्रस्य शासनसमाश्रिता ॥ सदा धर्मामृतं पीत्वा विहरन्ति समाहिता ॥ एवं मन्यपि
लोकाश्च ब्राह्मणा तीर्थिकास्तपि ॥ राजानः क्षत्रिया वैश्यवसमन्त्रिजनपौरिकाः ॥ श्रेष्ठिनः सा
र्थवाहश्च महाजना भूतार्थिनः ॥ तत्रागत्य समाश्रित्य श्रुत्वा सद्धर्मामादरात् ॥ त्रिरत्नभजनं
कृत्वा विहरन्ति सदा शुभे ॥ तथा देवा दैत्याश्च गन्धर्वाश्चापि किन्नराः ॥ यक्षाश्च नागगरुडाश्च ग

गुण

कृतार्थमहाजनाः ॥ शिक्षाविद्याधना अपि सर्व्वलोका धनाढ्यपि ॥ सदानन्दसमागम्य विश्वभु
वं जगद्गुरुः ॥ सत्कृत्याभ्यर्च्य सद्धर्म्मं श्रुत्वातिष्ठन्ति सादरं ॥ एवं तत्र मुनीन्द्रोसौ विश्वभुक्सुगतः प्र
दर्शयन् ॥ प्रातिहार्य्याणि सद्धर्म्मं समुपादिश्य तिष्ठति ॥ एवं तत्क्रतकाजामं पूर्व्वक्रकुत्संसनायमं
सर्व्वलोकाधिपे श्चापि सस्य वितं प्रगमितं ॥ तदनुसान्त्रसर्व्वलोकादेवाधिपान्यपि ॥ सद्धर्म्मः
श्रुत्वा मार्गान्निष्क्रितसत्तात्रिमा ॥ तथापि यदि वा कश्चित्तत्रागत्य समादरात् ॥ विश्वभुवान्
मुनीन्द्रस्य सतां पश्यं तूष्णीं शृणु ॥ तत्सद्धर्म्मामृतं पीत्वा सम्बोधिं निहिताशयः ॥ त्रिवलत्रतनं कृत्वा
बोधिचर्य्याव्रतं चर ॥ एतत् पुण्यविशुद्धात्मा पविशुद्धत्रिमण्डलः ॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य सं

१२७

सम्बुद्धपदमाप्स्यसि ॥ ॐ इति मत्वा समाधाय श्रुत्वा सद्धर्म्ममादरात् ॥ पूर्व्वस्य सत्यमारत्वा तु मर्द्दसिम
पूर्व्वः छिद्रः ॥ दत्वा सिमान वा बालं देयस्त्राम हर्द्धिमान् ॥ कस्यापि विघ्नं न दत्कृपा धर्म्मानुभावता
यथार्थमिदं सापश्यं तथाकान्यातनुपालयन् ॥ ॐ इति तनादितं श्रुत्वा ब्राह्मणः संप्रसादतः ॥ देव
पुत्रं तमालोक्य वदस्तवं प्रबोधयन्ना ॥ तद्वा मानवानेवदे श्चन्द्राबापि नास्यहं ॥ बोधिसत्वास
मुदं सर्व्वसत्वहितार्थसंभवा ॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वापश्यं सत्वान् दुःखिनः ॥ बोधयित्वा प्रय
त्नेन त्राजयितास्स सम्बरं ॥ एवं सर्व्वत्र लोकपूदुःखिनयापि नाप्यहं ॥ बोधयित्वा स्वयं पश्यं न्या
ह्ययं सदा शुभः ॥ तथाहं स्वयमालोक्य सर्व्वासत्वांप्र बोधयन् ॥ बोधिमार्गप्रतिष्ठाप्य गरुत्मन

गुरु

ताञ्जिनाश्रमे॥ इति तेन समादिष्टं निशम्य स ग्रामाधिपः॥ सत्वरं दक्षिणां दत्वा तं स्वैव प्रणाम्य तं
॥ज्ञानगुणमयं कृत्स्नं सर्व्वदोषविवर्ज्जितं॥ यत्राश्रमेपि तं वीक्ष्य सम्यक्संपद्यते फलं॥ धन्यास्ते पुरुषा
स्सर्व्वे ये जिनाश्रमसेविकाः॥ सदा धर्म्मामृतं पीत्वा संवरं ते गच्छन्ति सुहृन्मपि गमिष्यामि कृता
नाम जिनाश्रमं॥ विश्वगुरुं मुनीन्द्रं तं द्रष्टुमिच्छे समाधिकं॥ तदहं भवता सार्द्धं तत्रागन्तुं समु
त्सहे॥ तन्मां नीत्वा मुनीन्द्रं तं संदर्शयितुमर्हसि॥ इति संप्रार्थितं तेन ब्राह्मणः स सद्गुणो॥ दृ
ष्टं तं समालोक्य प्रत्यब्रवीत् प्रबोधयन्॥ सुहृन्मन्यत्र लोकेपि सत्वान्पश्यं प्रबोधयन्॥ बोधिमार्गे
नियोक्ष्यं गमिष्यामि तदाश्रमं॥ त्वमेव प्रथमं गत्वा तत्र जिनाश्रमे वस॥ विलोक्य तं मुनीन्द्रं तं सन्तु

१२७

र्य्य समाधिकं॥ तत्सद्धर्म्मामृतं पीत्वा सम्बोधिनिहिताशयः॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा संवरस्थः सदा
गुरुः॥ इति श्रुत्वा स महासत्वो ब्राह्मणः प्रहर्षितः कृताञ्जलिर्विवाकाग्य हि गच्छति॥ तदहं त्वादव
पुत्रासो मुदाश्चर्याकुलाशयः॥ तथाकाशे मुहुः पश्यन्नभिमागच्छन्मगृहं॥ तत्र सत्वालयासीना
ब्राह्मणं प्रहर्षितः कृतः॥ कृताञ्जलिः क्षिनिवाकाग्य हि गच्छति॥ तदहं त्वादन पुत्रासो मु
दाश्चर्याकुलाशयः॥ तथाकाशे मुहुः पश्यन्नभिगच्छन्मगृहं॥ तत्र सत्वालयासिना ब्राह्मणं
तमनुस्मरं तत्॥ तद्रूपादिक्षु माधायति ष्टुकृ संवरस्थः हे॥ तदहं त्वान्यपि द्रवाच्य तद्धर्म्मसुरत्नवां
क्षिणः॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा संवरस्थः सदा गुरुः॥ एवं स त्रिदशगन्नाथा लोक्यमाने जिनालयः॥ द्रवा

गुण

नपि प्रयत्नेन बोधयित्वा प्रबोधयन्तु ॥ बोधिमार्गे नियुञ्ज्यैवं बोधयन्ति जगद्धितं ॥ एवं तस्य
जगद्भर्तुः पुण्यस्कन्धमहत्फलं ॥ सुप्रमेयमसंख्येयं भिक्षाख्यातं नैशक्नी प्रवेद ॥ तत्पुण्यत्रिज
गद्भर्तुः स्मृत्वापि नाम सर्वदा ॥ आत्वापि प्रणतिं कृत्वा तत्त्वज्ञ बोधिवाञ्छितः ॥ यत्सङ्गि
मूदाकुस्य न गच्छति दुर्गती ॥ सदा सम्भवति संज्ञाता प्राप्स्यन्ति सुखावती ॥ तत्राभिरता सना
थस्यपीता धर्मामृतं सदा ॥ बोधिचर्याव्रतं धृत्वा संयास्यन्ति जिनालयं ॥ इत्यादि सर्वं सम्बोधि
नञ्जत्वा सर्वे सहागताः ॥ लोकास्तथानि विदुष्य प्राप्य नन्दं प्रबोधिता ॥ ॥ इति श्रीगुण
कारण्डव्यूह महायानसूत्र गुणभावासिक सत्कुलदेवपुत्र श्रावणप्रकरणं ॥

१२८

अथ गगनगञ्जः स बोधिसत्त्वो जिनात्मजः ॥ विश्वभुवं मुनीन्द्रं तं प्रणत्वैवमब्रवीत् ॥ कृपया
पि समस्तसत्त्वानामहितं भगवन्निह ॥ कदह समुपागत्य लोके जगच्छति सांप्रतं ॥ इति तेनाभिसं
पृष्टो विश्वभुः समुपादिशत् ॥ गगनगञ्ज मालोक्य तमेवं पुनरादिशत् ॥ गगनगञ्ज मालोक्य
तमेवं पुनरादिशत् ॥ ततस्सं प्रस्थितः सोऽव लोकेश्वरः प्रकाशयन् ॥ सिंहलद्वीपमालोक्य
राक्षसीवसतिं गच्छति ॥ दिव्यातिसुन्दरं कामं रूपं धृत्वा सहासयन् ॥ तत्राहि सन्तविकुं राक्षसी
नां प्रमादयन् ॥ तमायान्तं समालोक्य प्राप्तं कामातिशुन्दरं ॥ सर्वास्ता राक्षसीनां कामरागसम
न्वितं ॥ तदाताः प्रमदाः सर्वा राक्षस्या मदनाकुलाः ॥ नवयौवनकान्ताङ्गा नतिरूपातिशुन्दरा

गुरु

॥ इत्वामं समुपालोक्य पुनः समुपाश्रिता॥ नत्वा पादाम्बुजे हनत्वा कृताञ्जलिरेवं समादधे॥ स्वागतं
ते सदा नहि कश्चित्सर्व्वत्र कौशलं॥ संपश्यन्कृपयास्माकमनुग्रहीतुमर्हसि॥ अस्माकं यौवनी-
नां च स्वामी हि सर्व्वापतिः प्रभुः॥ कस्मात्त्वमपि हि नेकापि विद्यते हि कदाचन॥ तदास्माकं सदा स्वामी
सर्व्वपतिः प्रभुः सुहृत्तः॥ तवानुनाथास्त्वपि त्राता द्वीपः परायणः॥ भवत्यं च सदालोकसन्मार्ग-
दर्शकापि च॥ सदा मम ... स्वासमाधिं यथा त्वया॥ तथा सर्व्वा वयं धृत्वा संवसिष्यामि म-
हमुदा॥ संरत्न विविधा रागाद्याद्यामतन्वसाकृता॥ वस्त्राणि विविधान्यावं विविधरूपवस्त्र-
ण्यपि॥ जमनीयाकदागमशक्त्रयानवनानिव॥ प्रासादा रमणीयाः सदीर्घिकाश्च समना यस्मा

१२९

॥ सर्किद्र्व्याणि सर्व्वद्रव्याणि वस्त्राणि विविधान्यपि॥ सर्व्वोपकरणवस्तूनि सुपथ्यान्यौषधान्य-
पि॥ एतानि मानि सर्व्वाणि त्वदधीनानि सर्व्वदा॥ तद्भवं समुपालोक्य स्वकृपया दातुमर्हसि॥ यथा-
कामं गुरवं तुष्टा सहास्माभिः सदानमन्तु॥ स्वकृपया संवसंस्थित्वा त्वमस्मिन्देव सर्व्वदा॥ इव
द्वषाः समाश्रयः सर्व्वा वयं समादरात्॥ पूजयित्वाप्यहि प्रायं वरिष्यामो यथा शुभं॥ तदस्माकं स-
वान्स्वामिन्त्वं भेवसदानमन्तु॥ कृपनुमर्हसि याऽत्र पालयन्त्रः सदुःखिताः॥ इत्येवं तैरुक्तं कु-
लाकयिष्यामः समीहितं॥ ततो दुष्टसदहेवं मान्यत्र त्रातु कश्चित्॥ एवं तानिह समाख्याति नि-
समस्तजगत्प्रभुः॥ सर्व्वालोकाः प्रमुदयाः पश्यन्तु वीक्ष्य वन्पूर्व्वपूजन॥ यथा मयापदिष्टं हि यूकाहि

ह्यमयदि ॥ तथाप्यूयमवसन्हि त्वा वसीष्यामी सन्तर्व्वदा ॥ यथाकामसुखं हृत्का पूष्माहि ॥ सस

गुत सर्व्वदा ॥ नमस्तेस्महि प्रायं पूजायेष्यामि वाञ्छवे ॥ इति तास्समादिष्टं श्रुत्वा ताः प्रमदाऽ

पि ॥ सर्व्वास्तं पूपंकाके सवीक्ष्यैवं ब्रुवन्किल ॥ त्वदादिष्टं वयं श्रुत्वा नवविष्यामहे कथं ॥ अ

वश्यं वयमस्मिं स्थित्वा करिष्यामो यथोदितं ॥ तदस्माकं वर्त्ते ॥ श्रुत्वा हृष्टा समाहितमुखं सदा ॥ य १२०

थाकामं वसन्त्र संवनानां यथाक्रमा ॥ इति ताभिः समाख्यातं निशम्य सौगतव्रतः ॥ सर्व्वास्ता

न्वशासी ॥ पश्यं ब्रुवीन्नपुवं प्रबोधयं ॥ यदि यूयं मयाख्यातं धृत्वा चरिष्यथ ॥ तत्कृत्यद्धेसमादा

य टसितं वा हितं मया ॥ विवमादधापापलाधृत्वा ब्रह्मविहारिकी ॥ त्रिरत्नशरणं कृत्वा वसधी

पोषधीव्रतं ॥ यत्नवद्भ्रमाधाय वसथ सर्व्वदादरात् ॥ तथायूयमवतस्थित्वा निश्चयामि सुसं

वसन्तु ॥ इति तं समादिष्टं श्रुत्वा ताः प्रमदाऽपि ॥ सर्व्वास्तथेति विह्वल्प्याब्रुवं प्रवदं तत्प्र

भु ॥ स्वामीन्यथा त्वयादिष्टं तथा वयं वसाहि ॥ तदनछिधिमस्माकं समुपादष्टूमर्हसि ॥

इति संप्रार्थितं ताभिर्निशम्यासौ जिनात्मजः ॥ ताः सर्व्वा बोधिताम त्वा समीक्ष्यैवं ब्रवीति तत् ॥

शृणुध्वं यदि वाञ्छास्ति युष्माकं सत्सुखं सदा ॥ व्रतराजविधानेन उपदेक्ष्यामि विस्तरं ॥ आदौपु

ष्यसुखोत्साहचित्ता गुरुमानयामुदा ॥ तीर्थे स्नात्वा विशुद्धाङ्गा प्रावृत्य शुद्धचीवरं ॥ सूर्यर्द्धे

समुद्यून्न त्वा त्रिरत्न ह भगवदीगाना ॥ श्रीमल्लोकेश्वरं ध्यात्वा समभ्यर्च्य यथाविधि ॥ ततः स्वाधी

तथा धर्म्मानुसारिभ्यो ऽर्हत्वंकि प्राप्तसन्चयाः ॥ बहुसत्त्वागमप्राप्ताः प्राप्तमार्गेण यतुक्रयाः ॥
काश्चिच्च स्रोतआपत्तिफलप्राप्ताः प्रबोधिताः ॥ तथान्याः सकृदागामिफलप्राप्ताः प्रमो-
दिताः ॥ अनागामिफलप्राप्ताः काश्चित्सद्धर्म्मसाधनाः ॥ काश्चिदर्हत्त्वसंप्राप्ताः ध्यनिगुह्यग्रिम
शुलाः ॥ प्रत्येकबोधिमन्याश्च काश्चित्सम्बोधिलालसाः ॥ एवं तद्धः पदधर्म्मासाद्यसर्व्वास्ताः
प्रमन्दाःऽपि ॥ सद्धर्म्माधिवतास्त्राहवन्कि वाभिमानताः ॥ एवं तत्सुगतर्हर्त्तुः प्रसादास्ता
स्मादिताः ॥ भिक्षासन्चवमासाद्य प्रव्रवन्कि उगज्जिनं ॥ ततस्तानन्दिताः सर्व्वाः शास्तावं तमू
पस्थिताः ॥ कृताञ्जलिपुटा नत्वा प्रार्थयंस्तवमादवात् ॥ यद्भवांस्त्वयमालोक्य सर्व्वानस्मान्सुव-

वतां ॥ कृपयावाधयं धर्म्मं नियोजयति सद्गुणाः ॥ तदस्माकेवलाङ्कुलास्तु सत्त्वलीग्रं सद्गुणाः ॥ स-
द्धर्म्मसमृपादिश्य तदह्ल्लद्गुमर्हसि ॥ वयं सर्व्वास्त्वबक्षिकास्त्व हव स्कवणहिताः ॥ एवमाय-
याथादिष्टं ततक्षिणामहतथा ॥ न पुनर्वाकसी वृद्धिन्न भिषासकदावनः ॥ भिक्षासन्चरमा-
साद्यर्त्तिकमावनं सदा ॥ इत्युक्तो ऽध्यपथासलाविवमाद भगवान् ॥ सम्बुद्धिसरवं शुजेश्वनाऊ
वक्षिसद्गुणानता ॥ सदेहकुनमावाष्यतिवलवऊनाकवः ॥ सर्व्वसत्वहितं कत्वा संयद्गिरवा-
भिमहत्गुरु ॥ तदस्माकपयापश्यन्नेववानूजहंसदा ॥ कृत्वासद्धर्म्ममादिश्य विहव्लविह-
मास्पतश्च ॥ प्रोतितं स्वयं मालैः वःतिसंप्रार्थितं ना हि ॥ सर्व्वाभिस्सजिनालरः ॥ लोकश्चना

गुण

तथा कष्टेतान्विज्ञाय वदन्त पूर्णः ॥ नाहं सदा हि निश्चयं सर्वत्रापि सदुःखीनः ॥ प्राणिनः स्वयमा
लोक्य समुद्धर्तुं वचमाहि ॥ तदमतत्स्वरं धृत्वाप्ययमपवें समाहितः ॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा सौ
ख्यं गुरुका हितिष्ठनः ॥ काल २ ह्मागाश्चयूष्मांकं हितसाधन्य ॥ दर्शयिष्यामि सद्धर्म्मं सर्व
ज्ञपदसाधनं ॥ एवं स्वाधियं सर्व्वे वाङ्कसीस्काः सवाङ्कसाः ॥ लोकश्चवामहात्मत्वाः सं
प्रहृष्टनस्तताद्भुतं ॥ तथा कृहिताकाशगत्वेन्दु विवर्णागयत ॥ प्रह्लादयं जगत्लोकं वयम
सत्वहितास्तकः ॥ तं वागत प्रशास्वनं दृष्ट्वास्ताः सकलाश्चपि ॥ नाकस्था विस्मयास्य ञ्चा तिष्ठ
ति प्रतिनन्दिताः ॥ ततः प्रहसिताः सर्व्वाः नाकस्थापि समाहिताः ॥ तभिक्षासम्वरं धृत्वासं

१३३

वदन्तु सदा गुरुः ॥ एवं सत्रिजगन्नाथ नाकसीतिपि वाधयत् ॥ वोधिमार्गे नियुक्तापि वातयति स
दा गुरुः ॥ एवं तस्य जगद्धर्तुः पूत्यक्षन्धं महरूवं ॥ अप्रमेयं मसंख्ययं मिन्नारव्या नंमूली भवमः ॥
तद्वस्य त्रिजगद्धर्तुः धातन्यासम्पाग्निमाः ॥ ध्म त्वापूत्सार्य नामापि सत्वापि हतनाहं वं ॥ यतस्य
त्रिजगद्धर्तुः शुद्धया गतगहिताः ॥ ध्म त्वाप्यूत्सार्य्य नामापि सत्वा हज्कि सर्व्वदा ॥ न सदा सजनि
यान्कि दुर्गतिं नक दावन ॥ तद्वश्री गुरुः संपालि समापन्ना हवन्त्यपि ॥ सदासत्वहिता धानेस धर्म
साधनावताः ॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा संप्रयायः सुखावती ॥ तत्रामिता भनाथस्यापि त्वाधर्मामृतं
सदा ॥ पूर्इका वोधिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयुः ॥ ओं स्वादि सम्मलीन्द्र नवि श्रवतु वान्ति भगन्त ॥ स

गुण

र्वं तमोभिनाशकाः प्राप्यन्तत्त्वं प्रबोधिनः ॥ ॥ इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायानसूत्रे सिं-
हलद्वीपयात्रासीपतिविमोचनभवनप्रकरणं ॥ ॥ अथ गगनगंजो बोधिसत्त्वः कृता-
ञ्जलिः ॥ विष्कम्भुवं मुनीन्द्रं तं प्रणम्यैवमब्रवीत् ॥ भगवन्स महासत्त्वः लोकेश्वरो जिनात्म-
जः ॥ नाद्यापि हि समायाति कदागच्छेत्तदा दिशः ॥ इति संवादितं श्रुत्वा विष्कम्भुः सुधी-
रः ॥ गगनगंजं समालोक्य तं पुनश्चैवमब्रवीत् ॥ ततः स प्रस्थितश्चासौ लोकेश्वरः विलो-
कयन् ॥ वाराणस्यां समुद्धर्तुं सत्त्वान् समलिनान् कृमीन् ॥ तत्रासत्र प्राणिनानेकान् असंख्यान्स दृष्टवा-
तान् ॥ स विण्मूत्रमृदालग्नान् नतिष्ठन्कृमीन् विविक्तयन् ॥ तापार्थं कथमत्रासि सविश्रुताश्रि-

१३५

तान्यहं ॥ कृम्यसंख्यसहस्राणि प्राधमयं प्रबोधयन् ॥ ततः स विक्रयन्मत्वा कृपयासं विलोकयन्
भ्रमररूपमास्थाय भ्रमन्नेतदुपावदन् ॥ नमो बुद्धाय धर्माय संघायेति प्रणामितं ॥ मधुर-
शब्दमुच्चार्य भ्रमन्तः सविचरन् ॥ तं रवं श्रुत्वा कृमालोक्य सर्वे ते प्राणिकाश्चापि ॥ ततः कलावावसात-
स्मृत्विक्यस्मृवमूर्च्छिताः ॥ स्वहायं सरवं वा पक्षिभ्रमन्त स्वयमेव कृपया ॥ किमत्र वनकं तं पुण्यं यनेवं
वनं तस्मरवं ॥ किं मत्सारिः कृतं पापं यनास्य ध्यायिमावयं ॥ इति विचिन्त्य ते सर्वे कृमयस्तं स्मरव-
ताः ॥ तछ्रिवादमनुश्रुत्वा साक्षिष्ठकतद्भूत्वाः ॥ तत्पश्चात्कृमयः सर्वे तत्रामस्मृतिताविनाः ॥ त-
त्रिरत्ननमस्कारं धृत्वा तिष्ठन्ति वनतसा ॥ तथा वेवं समुच्चार्य जिनरत्ननामवनसा ॥ स्मृत्वा कृत्वान्

गुरु

नस्कारं त्रिस्तुक्ति त्रिमूर्त्तिर्म्मूर्दा॥ एतत्सूक्ष्मविलिफात्कसर्व्वज्ञानपरूकाः॥ ततउड्डीयगंगायं
निपतन्कस्यरूकूसत्तू॥ ततस्कविमलामानः संप्रयाताः सुखावतीं॥ सर्व्वसत्वान्धमूखाना
मवाधिसत्वारवंसपि॥ तत्रामिताभस्यपीलाधर्म्माम्रुतंसदा॥ त्रिविधाम्वाधिमासाद्यनि
र्वृतिपदमाप्नुयु॥ एवमसोमहासत्वलोकेश्वराः कृमिनपि॥ प्रयत्नेनसमूद्धृत्यप्रपद्यति
सुखावतीं॥ तथातस्यउगकाफ्कुः पृथ्यस्कन्धमहरूतं॥ सुप्रभयमसंख्ययं निक्षाख्यानंसू
तीस्ववे॥ यवास्यलोकनाथस्य श्रद्धयागवलोस्थिताः॥ धालोसलोसमूद्धार्यनामहरूक्तिसर्व्व
दा॥ सदानसस्मृतोज्ञानाइर्गतोनकदावनः॥ सद्धर्म्मश्री गूखापन्नाः संप्रयायुः सुखावतीं॥

१३॥

तत्रामिताभनाथस्यपीलाधर्म्माम्रुतंसदाः॥ त्रिविधावाधिमासाद्यनिर्वृतिपदमाप्नुयु॥ एवम
सोमहासत्वलोकेश्वराः कृमीनपि॥ प्रयत्नेनसमूद्धृत्यप्रपद्यतिसुखावतीं॥ तथातस्यउग
काफ्कुः पृथ्यस्कन्धमहरूतं॥ सुप्रभयमसंख्ययं निक्षाख्यानंसूतीस्ववे॥ यवास्यलोकना
थस्यश्रद्धयागवलोस्थिताः॥ धालोसलोसमूद्धार्यनामाहरूक्तिसर्व्वदा॥ सदानसस्मृतोज्ञाना
इर्गतोनकदावनः॥ सद्धर्म्मश्रीसुखापन्नासंप्रयायुंसुखावतीं॥ तत्रामिताभनाथस्यपीला
धर्म्मम्रुतंसदा॥ त्रिविधाम्वाधिमासाद्यसवाप्यक्तिजिनालयं॥ ॐश्रीमत्वासदाहडसोख्यमिछ
क्तियहव॥ तस्मत्रेलोकनाथस्यरुकुरुतगवलोस्थिताः॥ ॐत्वादिसूंसलीन्द्रुतविग्वकुवानिस

गुण

ष्येत॥ सर्वसत्त्वहिताधीना लोकाः प्रासन्नन्तु बाधिताः॥ ॥इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महा
यानसुत्रे वाराणसी क्रिमिकीटा श्राव पकरणी॥ ॥अथ गगनगञ्जो बोधिसत्त्व
ः प्रमोदितः॥ विश्वभुवं मुनीन्द्रं तं प्रणत्वैवमब्रवत्॥ भगवन्स महात्मा हि ह्यः कदेह समुपा
गतः॥ इदानीं क्व प्रयातश्चेत्तदादेष्टुमर्हसि॥ इति संप्रार्थिते तेन विश्वभुः स मुनीश्वर
ः॥ बोधिसत्त्वं तमालोक्य सहंसा वाप्येवमब्रवीत्॥ गतासौ गिरिजगन्नाथ आवासनस्थां विनिश्चरन्॥
सत्त्वां पश्यन् समुद्धर्तुं मगध्ये हि गतोऽधुना॥ तत्र सत्त्वान्समुपाश्रित्य दुःखितान्पापिपीडितान्॥ तस्मात्सं
परिशुद्धानान्यवतो बोधिबान्यपि॥ प्रवर्तयन्नू क्षमाताना महापापानकवादिनः॥ निःक्लेशाग्निना

१३
१३

पितान्दृष्ट्वा संपश्येन्नन्नप्रहृष्यति॥ कस्माद्यूयमिहायात्या पूर्वकृत्वा विनाधिताः॥ तस्मात्तानपि तु
क्लेशपीडितान्बोधिनात्यपि॥ क्लेशाग्निदग्धितात्मानां महापापानकवादिनः॥ तन्यकाः स्व कुना
श्ववत्थेवमरुद्रक॥ इति तत्क्षणमालोक्य सर्वान्दुःखितानपि॥ तत्सूक्ष्मगुप्तविस्था एवकिद
मिताशया॥ तत्रस्थान्प्रेतसत्त्वान् समुपाश्रिताः॥ तत्रामिश्रमहासत्त्वं निर्वेदयत्किन
हनिं स ध्यायत्पुनरीक्ष्य महात्मानं प्रवदन्ति॥ तत्रात्र विश्य किञ्चिदन्नपानयुक्तं॥ विं
शतिवर्षसंज्ञाताः सदहतिः प्रबर्लिताः॥ तत्क्षुत्क्षामाग्निसंदग्धाः सर्वे ते कृमिनादवः॥ यद्वं
क्लेशसंतप्ताः दुःसहवेदनातुराः॥ निःस्वरा निर्दयाः क्रूराः श्वगुलवल्लिवानिनः॥ तद

ज्ञ

त्वान्नं निहत्यापि यूकं कृत्वा दिवानिशं ॥ न मांसान्यपि तुंजाना नाशपीत्वानं बुधिनान्यपि ॥ कृत्वा
निदानं ते कर्मसमूहापातकवाविनः ॥ स्वात्मानं भवसंकूपे पातयन्ति स्वनामह ॥ विंशति
वर्षपर्यायं केकांकायमीदृ वर्त्तते ॥ अत्र हस्तान्यपि तु हस्तापायायासः ॥ स्वजितिनौ ॥ तद्दृवा
न्य दिशः प्राटि द्वीहिकं गमयंतिह ॥ कुत्राधूलि ऊ मस्माकं त्राता स विभुर्महाति ॥ ॐ ज्ञात्वे ते
॥ कथितं श्रुत्वा धाधिसत्त्व ॥ तत्र क्षिमानु गत्वा खविविधं द्रव्यं प्रवर्षयति सर्वतः ॥ प्र
थममाद्दकं कर्षप्रवर्हितसमंततः ॥ तदृष्ट्वा ते जना ॥ सर्वे साश्चर्यहर्षिताशयाः ॥ त
दप्रभृति सुखपोतायथक्रया प्रभादिनाः ॥ सर्वेकुफपाविसंतुष्टा एवकिप्रणिमाशयाः ॥ तत

१३७

अशोकदाडिमद्राक्षाणि विविधानि च ॥ सुपिष्टादीनि खाद्यानि वर्षयंति समंततः ॥ नानि
द्रष्ट्वा ते सर्वसमागच्छ यथक्रया ॥ प्रभुस्तास्तु खेमासाद्य निस्तुकि विस्मयांविताः ॥ य
दाहाभरसंत्कपा ॥ सर्वेऽतसंभ्रमाद्दिनाः ॥ तदाभ्रमादि सर्वाणि वृक्षोत्स्याणि वर्षयत ॥ विवि
धानि वस्त्राणि द्रव्याणि विविधान्यपि ॥ सर्वाणि धातुवस्तानि सर्वाणि रत्नभानि च ॥ वर्षयं
त्सु सर्वं तत्कवीतिना स्त्रमादिनात् ॥ तदृष्ट्वा सकला लोका एव कि विस्मयान्विताः ॥ नानि
सर्वाणि न सर्वं दृष्ट्वा दायय यथक्रया ॥ पुत्राधिलागृहकाष्ठ एवं कि प्रतिनन्दिताः ॥ यदा ते
षाम हि प्रायं सर्वं षामनु सिद्धान ॥ तदा ते नन्दिताः ॥ सर्वे सम त्वकार्कस्माणिताः ॥ पुत्रस्यनंस

गुरु

मालोक्य साश्चर्यहर्षिता मया ॥ अहो कस्यानुभावायमिस्मृक्ता समूपास्थिता ४ ॥ तदासौ त्रिजग
द्गुरुर्वृषभकेमहल्लकं ॥ तत्र स्थाप्य समाधिस्थाय प्रेषयन्निगदकिक ॥ तत्र सस्यं वचन्तृद्धाशी
र्कुर्वृका महल्लक ४ ॥ दृशुपनाय मागलागले पथ्यं निषीदति ॥ तत्र मध्यनिविलास पृच्छ
कान्समूत्थितान्सर्वा लोकांस्मालोक्य कथयन्नवमानत ४ ॥ किमन्यधीऽदृष्टदग्गा
गं कस्यानुभावतः ४ ॥ कस्यापि दृश्यते वल्ली नास्ति वै धातुकस्यापि ॥ ह्रायमां स्मकनुभावायं
लोकस्य समग्रस्तुता ४ ॥ श्रुयतां व ह्मनेन स्वप्रभावतत्मया धृता ॥ याद्रां वक्ष्वमानामवाधि
सुखः जिनालय ४ ॥ महासत्व ४ महाविहिकहु धातुकधिष्य श्व ४ ॥ सर्वेषामपिनाऽपिना

१२६

यः ४ भक्ता हितार्थकृत् ॥ धर्मश्रीगुणसंपत्तिस्त्वषकृत्लोग्रस्वं प्रभुः ४ ॥ अयं धानामपिसंमार्गन्द
र्शयति प्रदीपवत् ॥ सूर्यादिमापदग्धानां कात्रिभूत ४ सुधाचत् ॥ दुःखितानां सुरद्रुमः ४ मा
गीनां मत्स्यवृद्धेयः ४ मतापिमातव इः खिनां ॥ नवकामूपपन्नानां मूर्द्धस्थानिर्वृतिप्रद ४ ॥
दवीभ्रानां प्रदानाव गतश्वं भाव सार्थिनां ॥ अनाशीनां वन्धुर्मित्रं दीप ४ पनायन ४ ॥ किमत्र ब
हुनाख्या यः सर्वधर्माधिपाथसो ॥ अभिनाम महाभागमहडा ४ स सर्वमलाहिन ४ ॥ यस्य
द्धानुना धर्मस्य त्वालहजकिसर्वदा ४ ॥ तेपिवन्यामहालान ४ सद्धर्मगुणलाहिन ४ ॥ यस्या
नाम समुच्चार्य लद्धकिसर्वदा ॥ तेरवइःखविनिर्मुक्तानि ४ क्रमविमलाशयाः ४ ॥ पूजां

गुण

गोः शुभक्षयाश्चर्य्य सं शंकि यस्समादवान् ॥ यथास्य मनुलोकस्थास्समभ्यर्च्य यथाविधि ॥ जप
सुत्र प्रणामाये र्द्धन्दगता श्रिता ॥ तत्र किम हाना ज्ञानयन्त्रा श्च कुवर्ज्जितः ॥ धर्म्मश्री
गुणसल्कर्षि सफलत्स समन्विताः ॥ सौम्याः शुभाङ्गिकायाश्च पूर्ण्हेगात्राः शनूरुच्छ्रयाः
ज्ञानिस्सनाः सरुद्राशाः सद्धर्म्मगुणसाधिनः ॥ एवंतस्यकङ्गाज्ञातुः सद्गुणैवर्ष्णिनिक
थ ॥ मृगपमयसमसंख्याय मित्यारव्यानमेमूनी ज्यवेः ॥ एवंतस्य महत्पूण्यं स्कन्धं महद्भृतं च
नै ॥ यूयं विज्ञाय तनामापि स्मृत्वा सङ्गंक सर्व्वदा ॥ यथास्य शुभध्यानि स्मृत्वा ध्यात्वा समा
श्रिताः ॥ नामापि च स्मूत्वार्य्य सङ्गंकि भजनाश्रिताः ॥ दुर्गतिं नैन गच्छन्ति कदाचिदपि

१२५

कुत्रचित् ॥ सदा सद्गतिसंजाता स्वर्गकि श्रीगुणान्विताः ॥ कृत्वा भद्रा निसत्त्वानां गुत्वा सोख्यानि स
र्व्वदा ॥ बोधिचर्य्यां व्रतंधृत्वा भ्रान्त्याख्या किसत्वावनी ॥ तत्रामित चूलवशास्तुः पीलाधर्म्मामृतं स
दा ॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य नर्वि त्रिपदमाप्नुयुः ॥ इतिमेनन तमादिष्ट गुरुत्वासर्व्वेपिभजना ॥ भ
क्तिप्रमिनन्दिलाभजङ्किस्वगदंताः ॥ तापि महल्लकात्रस्तः सद्धर्म्मगुणविस्तरं ॥ समाख्या
य समूल्लय संप्रयाति स्वमालयं ॥ तथा सर्व्वेपि ते लोका मार्गाधिपाः प्रबोधिताः ॥ सा भद्रवन
मनस्म त्वा सङ्गंकि सर्व्वदाभूदा ॥ तदालसमदानंत भूलिकंमप्रवर्जिताः ॥ सर्व्वसत्वायथा का
मं तुल्यावनकि सहं ॥ सर्व्वेते विमलात्मानश्चतुर्ब्रह्मविहारिणः ॥ बोधिचर्य्यां व्रतं धृत्वा सद

नकसतस्तदा॥ एवं स त्रिजगन्नाथो लोकेश्वरो जिनात्मजः॥ सर्वधर्माधिपः शाक्यो बोधिसत्वः कृ-
उग पानिधिः॥ स्वयं सत्वान् समालोक्य पापिनो दुःखिनोपि॥ बोधयित्वा प्रयत्नेन बोधयति शुभव्रता-
न्॥ एवं तस्य जगद्धेतुः पुण्यस्कन्धं महत्तरं॥ अप्रमेयमसंख्येयं निःशेषाख्यातुं जिनेनापि॥ तथाहो
जगन्नाथः सर्वदेवकुलाधिपः॥ सर्वकर्माहितं कर्त्ता बोधिश्रीगुणवल्लभः॥ सर्वेमुनीश्वरे- १२७
ष्वपि प्रशंसितो हि गीयते॥ सर्वलोकाधिपैश्चापि नित्यं सत्कृतो हि वन्दितः॥ तस्यैवं तस्य सद्ध-
र्मगुणमाहात्म्यमुत्तमं॥ विज्ञाय सम्यग् धृत्वा तद्भक्तो बोधिवाञ्छितः॥ यस्तस्य शरणं स्थित्वा
स्मृत्वा ध्यात्वापि वन्दते॥ नामस्मार्य्यापि वन्दित्वा स्तुत्वा भजति सर्वदा॥ दुर्गतिं स न गच्छति

कश्चिदपि कदाचन॥ सदा सद्गतिसंजाता भवन्ति बोधिभाविनः॥ बोधिचर्या व्रतं धृत्वा सर्वसत्व-
हितोद्यमाः॥ बोधिश्रीगुणसंपन्नाः संप्रयान्ति सुखावतीं॥ तत्रामिताभबुद्धस्य पीत्वा धर्मामृतं
सदा॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयुः॥ इति यत्नेपि ह्लादनात्मत्वा नं त्रिगुणाः शु-
धियं॥ ध्यात्वा स्तुत्वा हि वन्दित्वा भजध्वं सर्वदादरात्॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेन विश्वभुवा निशम्य-
न॥ सर्वे लोकास्तथेत्युक्त्वा प्राभ्यनन्दन् प्रबोधिताः॥ ॥इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायान-
सूत्रसागराधिकसत्वप्रबोधनध्यानप्रकरणं॥ ॥अथ सर्वनिवरणविष्कम्भी स जिना-
त्मजः॥ साञ्जलिः श्रीघनं नत्वा समालोक्यैवमब्रवीत्॥ भगवन् स महासत्वो लोकेश्वरस्तत

गुरु

ष्वन्तु॥ कृत्वा सत्वान् समुद्धर्तुं तत्प्रयातस्स्वदिशं॥ इति तदुक्तमाकर्ण्य भगवान्स मुनीश्वरः॥ स
हाविष्कृतं नत्वैः समालोक्यैवमादिशत्॥ ततोप्यकृहिंत्वासौ लोकेश्वरवियंगतः॥ तस्मात्
यं ऊगात् लोकं स्थित्वैवं व्यचिन्तयत्॥ कृतानाम विहानयं सर्व्वदवासुरादयः॥ लोकाः स्सम
प्रसद्धर्म्मं श्रोतुं समागमसमाभिता॥ अद्धमपि मुनीन्द्रु केनिश्वतुवं जगद्गुरुं॥ वन्दितुं तस्य धर्म
श्रोतुं गच्छ यसां प्रतं॥ इति ध्यात्वा स लोकेशः प्रहाशयं समकृतः॥ ब्रह्मादयः जगल्लो
कं ऊतानास मूपावचन्॥ ततस्स समूपाविश्य सत्यगर्भं तं मुनीश्वरं॥ सर्व्वाचनी सहानावः स
यंतूपाशवतन्॥ तं दृष्ट्वा समूपायातं गगदागं ऊ उद्दितः॥ उपेत्य तं मूनीर्न्नत्वा साञ्जलिनव

१४१

सब्रवीत्॥ भगवन्नयमायातः कत मसूगतात्सऊकः॥ बोधिसत्व जगल्लोकं प्रहाशयं समा
गतः॥ इति तद्वृष्टमालोक्य विश्वभुः समुनीश्वरः॥ लोकेश्वरमायमायात इति पश्य
नसब्रवीत्॥ ततोपश्य स लोकेश बोधिसत्वोवि लोकयं॥ त्रिःप्रदक्षिणीकृत्य विश्वभु
वा जगद्गुरुं॥ साञ्जलिः प्रणतिं कृत्वा वाम पार्श्वे समाश्रयत्॥ कश्चित्कुशलं कायं श्र
न क्लाकश्व मास्यपि॥ इत्येवं कुशलं पृष्ट्वा पृष्टः स भगवान्पुनः॥ कुतोपातु सत्वाः समुद्ध
ताः॥ कियन्तो बोधयित्वावत्तियूयस्स पितागुरुः॥ इति पृष्टमुनीन्द्रेन लोकेश्वर तज्जादि
तः॥ विस्तरेन मूनीन्द्रस्यापूरतवेन्यावदयत्॥ प्रतलोकेष्वयसत्वाः प्रताः शुविमूखादयः

गुन

नपि सर्व्वे मया धर्म्मसंप्रवारिताः सुखावती॥ यथा वीर्ये निमग्नास्ते सर्व्वे मया समुद्धृताः॥ का
लङ्कृतवयसत्वा यथापि नैव वाधिताः॥ हास्येन तपनं यत्र शीतोदकवयस्थिताः॥ सू
स्तोष्णवयसत्वाः संपृक्त वापि यस्थिता॥ एवं मन्यत्र सार्व्वत्र नरक ष्वसमास्थिताः॥ नपि
सर्व्वे मया धृत्वाः संप्रक्षिप्ताः सुखावती॥ यथा तमपि पापिनां दृष्टास्ते पि मया प्रयत्नतः॥
वोधयित्वा प्रतिष्ठाप्य वोधिमार्गे नियोजिताः॥ तथा काये न रूम्याश्च सत्वाय प्रभ सुखा
स्तूपि॥ न सर्व्वे पि मया यत्नात् वोधिमार्गे नियोजिताः॥ तथा काये न रूम्याश्च सत्वाय प्रभ
स्वाद्भूपि॥ न सर्व्वे पि मया यत्नात् वोधिमार्गे नियोजिताः॥ तथा रूपमयी रूम्यांसत्वापू

१६२

यपूजेत्वाः॥ नपि मया प्रयत्नेन वोधिमार्गे नियोजिताः॥ ततश्च यामयी रूम्यां पातालनि
वसक्रियः॥ वलिप्रमुख दैत्याश्च दुर्द्दान्तास्ते समानिताः॥ नपि सर्व्वे मया यत्नात् वोधयित्वा प्र
सादिताः॥ वोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य वानयामि उगाद्धि ते॥ तमात्यकाय रूम्याश्च यसत्वायक्ष
नक्षत्राः॥ न सर्व्वे वोधिमार्गेषु वोधयित्वा नियोजिताः॥ गुह्यका गान्धर्व लोकगुरुकुल
ण्यासनाः॥ ततः सिंहलद्वीपवक्षसापि प्रयत्नतः॥ वोधयित्वा वोधिमार्गे सर्व्वसत्वा
पि नाममयाः॥ वानालस्यांवथप्राधनिमग्नाः कृमयापि नः॥ सर्व्वे मया समुद्धृत्य संप्रवि
तासुखावती॥ ततो नागाधिकाः इत्यूप्यपि प्रयत्नतः॥ वोधयित्वा वोधिमार्गे नियुक्षस्पा

गु.का

लितामया॥ एवं सत्यपि सत्त्वाश्च दुःखार्ता न किं नापि ताः॥ सर्वैर्मया समं दुःखं संभोगिताः सुखा
वती॥ एवं सत्ताः पिशाचाश्च प्रेताः पिपासितादयः॥ तिर्यंचापि तथा सर्वे सज्ञातोद्धृपयास्मयाः॥
एवं नागाश्च दैत्याश्च यक्षगन्धर्वकिंनराः॥ कुम्भाण्डा गुह्यकाश्चापि दुष्टा दर्पाभिमानिनः॥
तेपि सर्वे प्रयत्नेन बोधिमार्गे समयोजिताः॥ एवं च मानवा इष्टा सद्धर्मे स्थापिता मया॥ एवं
सर्वेपि सत्त्वाश्च ये भानुकनिवासिनः॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रेषणीय सुखावतीं॥ एवं
सर्वान्समालोकसमुद्धृल्लसमन्ततः॥ एवं तादर्शनं कर्तुमिहाहं समागतोधुना॥ एवं तादर्श
नं प्राप्य सान्त्वं संपविश्रमं॥ इदाहं एवं केशस्यागमिष्यामि सुखावतीं॥ एवाभिहृष्टसमाग्रि

१६२

सर्वस्वाहेतोः स्वयंभुगान्॥ सद्धर्मं सर्वदा दिश्य किंचन कुशलार्जिते॥ इति तेनासमाख्याते गगंजउल्
हासं प्रहर्षितः॥ गगनगञ्जः स लोकेशं लोकेशं समवमब्रवीत्॥ अहोऽह्री दृक्कसाप्राहिं हृष्टेश्वरं
नकस्य विभुः॥ सत्त्वानां विघ्नकृतकेसान्यगयविधाते॥ इत्युक्ता समहासत्त्वगगनगञ्ज
उत्थितः॥ तस्य लोकेश्वरस्याग्रे साञ्जलिः समुपावनत्॥ माल्यं स्वाकासि लोकेशगकस्मिन्को
गत्तेन ते॥ इति पृष्टा पदांभोजं नत्वापथ्यं समाश्रितः॥ इत्येवं स्वनसंपृष्टो लोकेश्वरगभस्ति
मान्त॥ गगनगञ्जं मा लोकेशः सासितं एवमब्रवीत्॥ नात्राहं एवनाम श्रुङ्क्लिष्टा पिवावर्न
एवमं दर्शं हात्रापि कोशलस्य समस्वर्वृतः॥ इति तेनासमादिष्टं निशम्य संप्रमादितः॥ गगनगं

कृ२ ष३

गुण

ज्ञालोकनं लोकगुरुणा तथागतेन ॥ सदासंस्थित भास्कर विहृत्य स्वकृपात्मना ॥ एवं धर्म्मामृतं
पीत्वा कर्णाभ्यां जगतः ॥ श्रुत्वेति कमलाक्षेण लोकेश्वरमञ्जलिं कृत्वा ॥ गगनगञ्जो महाशय
स्तं पुनरेवमब्रवीत् ॥ नाहं सदा हितं सर्व्वत्रापि वनयाहि ॥ यथा मया प्रतिज्ञातं कर्त्तव्यं त
त्तथा गच्छितो ॥ सर्व्वसत्त्वा मया लोके बोधयित्वा प्रयत्नतः ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य प्रवर्त्तीयः
सुखावतीं ॥ तस्मात् सत्त्वान् समुद्धृत्य बोधयित्वा हि बोधयन् ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य गमि
ष्यामि सुखावतीं ॥ तदेवं कल्पदाप्येवं सम्बुद्धभवनाश्रिताः ॥ बोधिचर्यात्रतं धृत्वा विह
रन्तु जगद्धिते ॥ सदा चामलं कृत्या कार्य्यसत्त्वार्थसाधनं ॥ संसिद्धा तु जगद्धितसार्व्वनश्री

१४५

ल२

ःसन्तु ॥ श्रुत्वेत्यादिष्टं जगद्गुरुणा सर्व्वे संप्रहर्षिताः ॥ गगनगञ्जस्तथैवं समालोक्येवमब्र
वीत् ॥ एवं तामपि सिद्ध्यन्तु कार्य्याणि त्रिजगद्धिते ॥ तथैवं सदा कृत्या सम्बोधिश्रीः समन्तु
श्रुत्वैवं को महासत्त्वोपदृष्ट्वान्ते संकोशलं ॥ मिथो हृष्टाभिरेवं दत्वा कृष्णि कृत्वा विनिन्तु ॥
तदा सो तगावाश्रुत्वा विश्वतस्कान्सता श्रितान् ॥ सर्व्वा लोकान् समालोक्य सद्धर्म्मं समुपादिश
त् ॥ श्रुत्वन्तु कुलपुत्राय सम्बोधिज्ञानसाधनं ॥ सद्धर्म्मेकमयाख्यातं सत्त्वानां च प्रकाशद ॥
प्रथमं बोधिसत्त्वेन सम्बोधिज्ञानसिद्धये ॥ सम्बोधिप्रणिधिं धृत्वा कर्त्तव्यं दानमीप्सितं ॥ त
थाविश्वमायापत्ना पिंतृमादगात् ॥ ततः शीलं समाधाय चरितव्यं समस्तनं ॥ ततः क्षान्ति

स्रा१

गुण

गु१

निर्जित्य चतुर्ब्रह्मविहारिणः। क्षान्तिं सदा धृत्वा च जिनत्वं जगद्धितं॥ ततो धर्म्मसहस्ता दृ-
धृत्वा स्वार्थसाधनं॥ पापमित्रानितिंस्य क्षान्ता साधनीयं महद्गुणं॥ ततो इद्वा न्यंस्व
कामामभागविनाशिना॥ सुधीर विक्रमाधाय ध्यानं त्रिजगद्धितं॥ ततो इमिंत्तुं संभोगं प्र्का-
सम्बोधिनारिना॥ प्रज्ञाम्बोधिसद्रत्नं साधनीयं जगद्गुरुः॥ एताः पारमिताः षट् पूरयित्वा
यथाक्रमं॥ सद्धर्मानगमं जित्वा सम्बोधिज्ञानमाप्स्यते॥ ततु एवं महाविहारे श्रीसम्यग्वीर्यं स-
श्रुत्वैः॥ सर्व्वसत्वहितं कृत्वा संबुद्धपदमाप्स्यते॥ एवं यूयं परिपयि ह्यायसन्य कृत्वयद्वीक्षथ
॥ एवं पारमिताः सर्व्वाः पूरयध्वं यथाक्रमं॥ सम्बोधिप्रणिधिं धृत्वा चतुर्ब्रह्मविहारिणः॥

१४॥

त्रिरत्नभजनं कृत्वा संवरं धृत्वा जगद्धितं॥ ततः सुखानुभावेन सर्वद्धिपूरयं जिनश्रिया॥ अर्हन्तं प्राप्य संबो-
धिसम्बुद्धपदमाप्स्यथ॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेन विश्वभुवा निशम्य ते॥ सर्वे लोकाः सभासीनास्तथा
प्रसन्नासादिताः॥ विश्वभुवं मुनीन्द्रं त्रिलोकाधिपतिं ध्रुवं॥ कृताञ्जलिपुटा नत्वा साक्षत्वालयंय-
पूर्वदा॥ ततो लोकश्च भगवत्स्वर्गि पि तु इदं वाक्यत्॥ संजातसप्रेमगल्गफैक्रमं सुखावतीय-
यो॥ इत्थं त्रिजगतां लोकैः भगवन्महासत्वैः॥ विश्वभुवा समादिष्टं महाविहारं मयागतं॥ इह त-
पि तथागतस्य लोकानां सर्वजगद्गुरोः॥ महाविहारानुभावत्वमयात्मतो निगच्छते॥ एवं तस्य महाविहारं-
स्यापूर्यं समादवान्॥ आस्रवास्त्रवासमस्रीयं नामापि तत्र नाहवं॥ यतस्य भगवन्ते सिद्धिलाभा लापि

सर्व्वदा॥ नामापि च समुच्चार्य्य रत्नके बोधिमानसाः॥ स्वर्ग्गे किंनरगन्धर्व्व कदाचन च वि-
द्भव॥ सदा सत्कृतिसंज्ञाताः सद्धर्म्मगुणसाधिनः॥ तद्वच्छ्रीगुणसम्पत्तिसमृद्धिसिद्धिशा-
लिनः॥ सदा लोकगुरुं स्मृत्वा प्रान्ते यायुः सुखावतीं॥ तथामिताभनाथस्य पीत्वा धर्म्मामृ-
तं सदा॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयुः॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण श्रुत्वा नन्दिता सम-
न्ताः॥ सर्व्वलोकाः सभासीनाः प्रापनन्दप्रबोधिताः॥ ॥इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महा-
यानसूत्रे ऽमृताभासविश्वगुरुवदर्शनसुखावतीप्र॥ ॥क्रमप्रकरणं॥ ॥
अथ सर्व्वे ते लोका विस्मयाभिसञ्जिता सह॥ श्रीघनं तं प्रणत्वा तेऽलोकाञ्जलिरब्रवीत् भगव

न्यदसौ श्रीमदार्य्यावलोकितेश्वरः॥ बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व्वधातुकाधिपश्च सः॥ सर्व्वान्स-
त्त्वान्स्वयं पश्यन् त्रिधातुकभुवनेष्वपि॥ समुद्धृत्यादि संस्कृत्य प्रेषयति सुखावतीं॥ यापि तं बोधि-
समालोक्य स्वयमुद्धृत्य बोधयन्॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य संचारयति सम्भवं॥ तत्कथं स समा-
सत्त्वः समुद्धृत्यादि शोधयन्॥ कलानुबन्धिया सर्व्वान्प्रेषयति सुखावतीं॥ केनोपायेन तानपि
सत्त्वान्दृष्ट्वा नियोधयन्॥ बोधिमार्गे नियुक्तापि प्रचारयति सम्भवं॥ कथं सुदुःखिनः सर्व्वा-
न्कामानि सत्सुखान्वितान्॥ दरिद्रान्दुर्गतान्दीनानाथविनिःसृतान्॥ इन्द्रादीनां दानवान्यक्ष-
राक्षसान्राक्षसीरपि॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य चारयति कथं वद॥ तदुपायं समाख्याहि सत्त्वानां

गुण

हितसाधनं ॥ येनोपायेन सत्त्वान्सर्वान्कर्त्तास्मि बोधिभागिनः ॥ इति संप्रार्थितं तेन विष्कम्भीना सु-
भाविना ॥ भगवांस्तं समालोक्य सर्वांश्चाप्येवमादिशत् ॥ कुलपुत्र स लोकेशो महोपायविधा-
नवित् ॥ येन सत्त्वान्समुद्धृत्य करोति बोधिभागिनः ॥ समाधिः कस्य प्राहस्य महोपायकरा-
श्रितः ॥ येन सत्त्वसहस्राणि याजयति शुभे जगत् ॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण श्रुत्वा समलिया-
सया ॥ विष्कम्भी भगवन्तं तं प्रार्थयेदेवमादरात् ॥ भगवानस्य समाधीन्मे समुपादेष्टुमर्ह-
ति ॥ येन सत्त्वसहस्राणि बोधयति शुभे जगत् ॥ इति संप्रार्थिते तेन भगवान्सन्मुनीश्वरः ॥
विष्कम्भिनं तं समालोक्य पुनरेवं समादिशत् ॥ बहवस्तस्य विद्यन्ते कुलपुत्र समाधयः ॥

१४७

येः स सत्त्वान्समुद्धृत्य प्रेरयति सुखावतीं ॥ अप्रमेयेष्वसंख्येयेः सर्वाकानकन्वादिशिः स-
मादिशिः समापन्नो भवति स जगत्प्रभुः ॥ भगवतीनां च विद्यानां परमानां सहस्रकेः ॥ अप्रमे-
येष्वसंख्येयेः समापन्नो विराजितः ॥ एताभिः सन्नतान् सत्त्वान्समुद्धृत्य प्रबोधयन् ॥ बोधिमार्गे प्र-
तिष्ठाप्य पालयति जगत्त्रयं ॥ एवं सत्त्वार्थान्कृत्वा वै स लोकेश्वरः महर्द्धिमान् ॥ तथापि लोकज-
गत्सर्वं बोधयति स सर्ववित् ॥ एवमस्य जगच्छास्तुः पुण्यस्कन्धमनुत्तमं ॥ अप्रमेयमसंख्येयं
[illegible]मुनीश्वरैः ॥ येनासौ त्रिजगच्छास्ता सर्वज्ञो धातुकेश्वरः ॥ सर्वधर्माधिपो नाथो जग-
त्त्राता निकथमः ॥ येन कस्य भयदुःखं वा न क्रियते क्वचित् ॥ सर्वत्रापि सदानेका क्रियन्ते·

गुण

सर्व्वप्राणीनां॥नानापापविधानेन समुछ्रयं वा धयन्॥ वाधिवर्ज्याव्रतांध लाग्रापयाति स-
रवावनी॥ एवं स सोमहासत्वो महर्द्धिमान्॥ सर्व्वसत्वहितं कृत्वा सर्व्वत्र संक्रमत॥ सूक्ष्ममपि
पूनातन संवक्षिणा महानयान्॥ यस्मे तस्पूर्ववक्रं कृत्वा ध्वैव क्रमेधना॥ तथ्य असिंहलक-
ल्यायां ताङ्घान्यां वनिघ्रुता॥ सिंहस्य सार्थवाहस्य पूजारूतन् सिंहलादिभवः॥ वालस्यपि सम-
हासत्वः सर्व्वसत्वः हिताभयः॥ दिव्यानिस्तन्धवः कारुः सार्व्व सत्वमनाह्वव॥ कौमार्य्य स-
स सर्व्वसां विद्यानां पारमागत॥ सर्व्वसत्वहितं कृत्वा नमसद स्तहायके॥ दत्वार्थिसाय था-
कामं भुक्त्वा निग्रं शुहाश्रितं॥ गुरूणां सत्कृतिं कृत्वा कलधर्म्माभिसंनत॥ स्वकुलदेवता-

१३८

दीर्घिसर्व्वीदेवांस मर्च्चयन्॥ मानयन्सकलांल्लोकां रत्नादानाश्च भाषयन्॥ ह्लादि वन्धुस-
ह्लादित्यंसर्व्वि वाद्यैश्चाहिनन्दयन्॥ यथाकामं सुखं भुक्त्वा भमपिता वनूरूपया॥ ततान्तूतन-
यौवन्य पोढः शुक्षांगिकः कृतिः॥ स्त्याधीमाः सम्तुलादीव्यवहारवविचक्षणः॥ मध्यावी-
सद्गुणात्मकः सर्व्वविद्याविशारदः॥ पद्मपवावगा लसद्धः सत्वधर्माय मर्थन्त॥ यथा-
मूल्यं समादाय यद्बोटलावनिग्रनान्॥ सर्व्वान्विनियसस्वाप्यस्वपस्वत्वमादयन्॥ स-
र्व्वषामपि वत्तानां पविक्रासूवि चक्षणः॥ सार्थवाहं वनिग्राथं न पि सर्व्वांन्वा नादयत॥
एवं स सकला लोका धर्म्मश्रीगुणविक्रमे॥ जित्वा बाऊ वसन्तीसाविह वन्नस्य वाजते॥

गुण

तस्यैतद्वुतं सम्यक्लिदृष्ट्वा प्रीतिर्वणिक्सुधी ॥ वदासिते समागम्य सत्वरं सादवमब्रवीत् ॥ सा
धो वयास्ति सत्पूतः सर्वलोकहितन्धित । तत्कुलाङ्गिगसम्भूतो वयं धर्मार्थसर्ज्ञय ॥ इ
ति तन्नादितं श्रुत्वा सिंहलः सविचक्षण । काकुलाङ्गितसम्भूलिस्फुदकुं मत्वसर्द्दति ॥ इति
नादितं श्रुत्वा सङ्घौ कुलेमागय । सिंहलं तं समालोक्य बोधयितुमवमब्रवीत् ॥ जन
कस्य महातागसार्थवाह वणिक्कृति । सदानत्ताकवग त्वासाभयति सत्सम्पद ॥ धन्या
स्त्वएव सत्कृताय कुलधर्मवानिद । कृन्य किं पून्नवास्फहितुस्वैवगह्वबाविद । पितु
द्ध्यं समादाय दत्त्वार्थिलोनक्कूलो ॥ स्वाङ्गितभवतह्याय ज्ञा धर्मार्थसिद्धय ॥ ततस्तं

१६८

कुलाङ्गिनाचलिंदमान । श्रीगुरत्नस्त्रहृ ॥ कृष्णो बलाकवर्गांश्रैगालाग त्वद्भुत्वा दिसाधय ॥ त
तागृहं समागम्य दत्त्वार्थिसाय थेप्सितं ॥ यथ्य कामं सत्त्वं तुष्टा संववस्त्वय ज्ञान्वित ॥ एवं
श्रीगुण संपल्लिय ज्ञा धर्मस्महरवा विदितं ॥ स्वकुलवलि संसाव सहात्ताहे । सदावमत् ॥ एवं तद्
कमाकर्ण्य सिंहलः संप्रबोधित ॥ तस्मूड्वंगक्तुमत्ताहे प्रबोधयं सदादनात् ॥ ततर्थे सिंहला
स्ताधिंयाङ्गगन्तुं समुत्सुक ॥ सार्थवाहा लग्नांसर्वान्समामन्त्र्यैवमब्रवीत् ॥ एजन्तो हंस भिद्धा
भिगन्तु बलाकवधूना ॥ एवं मां सर्वदिवाञ्छति प्रागन्तुं मयासह ॥ इति तद्दकमाकर्ण्य स
र्वे ते वणिजास्तदा ॥ तथ्यानि वनितानन्दक । सहर्षमेवमब्रुवन् ॥ सार्थवाहसमिक्षा सागंतु

गुण

वणिग्भिश्च वयं । यदस्माकं हि वाञ्छितं तदत्वा हर्तुमर्हति ॥ इति तेः सहसम्भाव्य स सिंहलः
सम्मतः ॥ पितुः पादौ प्रणत्वा स कृताञ्जलिरेवमब्रवीत् ॥ ततो हं गन्तुमिच्छामि वणिग्भिश्च
महाम्बुधौ ॥ तद्भवांस्तद्गमं मह्यमनुज्ञां दातुमर्हति ॥ इति पुत्रोदितं श्रुत्वा सिंहलः सः
सार्थनायकः ॥ स्वात्मजं तं समालोक्य सविषादैवमब्रवीत् पुत्र शृणु हितं वाक्यं मयादि
तं त्वयात्मजः ॥ यावत्त्वं सुकुमारोऽसि तत्कथं संवृद्धो व्रज ॥ तावत्त्वं किं महासमुद्रं त्वयाकर्तुं
पार्यते ॥ सर्वोऽत्र गृहस्वाधीनास्तु भुक्त्वा वस यथेच्छया ॥ यावज्जीवाम्यहं पुत्र तावद्धि सुखं वस
मः यथाकामं प्रभुङ्क्ष्वैवं संवसस्व यथेप्सितं ॥ अत्रैव वस महोत्साहो नावत्ता व्रजथा क्षयितुं ॥ म

[illegible]

ःपि मयि प्रसुप्तो गन्तुमर्हसि कदाचन ॥ यावद्द्रव्यं गृहे पूर्णं तावत्सागरं कुहापि व ॥ यदा क्षीणं
गृहे द्रव्यं तदापि स्वगृहेऽर्जय ॥ सर्वदापि त्वया पुत्र महाम्बुधौ सहस्तन ॥ गन्तुं नैवाहि वाञ्छात
द्रव्याकाङ्क्षितं यदि ॥ किमेव बहुभिर्द्रव्यैः क्षणमेव यद्भवेत् ॥ कुलैर्हि सदा दुःखं संसारे
सुखता कुतः ॥ बहुद्रव्यवतां नित्यं क्षणं दुःखं महद्भयं ॥ तन्निरर्थं बहुद्रव्यसाधनायासमुद्यम
ः ॥ यदर्जितं बहुद्रव्यं गृहे स्थितं मयात्मजः ॥ तदस्ति सर्वं तवाधीनं तत्किमर्थं त्वमार्जितं ॥ तदस्त
र्वं त्वं समादाय दत्वार्थिभ्यो यथेच्छया ॥ यथाकामं स्वयं भुक्त्वा यावज्जीवं सुखं वसन् ॥ इति पितास
मादिष्टं श्रुत्वा तत्र स सिंहलः ॥ जनकं तं समालोक्य पुनरेवं न्यवेदयत् ॥ सत्यमेव त्वयादि

गुरु

सं तथापि ज्ञस्य नो मम ॥ अहिंसायं प्रवक्ष्यामि गुरुत्वानुवृत्त्यतां पितः ॥ विधिना प्रविना यत्र का
नत्क्षेत्र क्रिया चितं ॥ धर्म्मविद्यागुरुश्चास्य सप्रश्नं हि वक्ष्यते ॥ तदन्यथा क्रियते यत्ते धर्म्मविद्यागु
रोदितः ॥ सर्व्वद्रव्यैः समापन्नैः पूनयपितःश्रुते ॥ यदहं कर्म्म तत्रानां सार्थवाहकुले न
था ॥ तत्कुलस्य कृते तत्रान् सवमितुंसमस्तेह ॥ तदहं स्वकुलाचारविधौ साक्षाहिमानतेः
नलाचलाकवप्यैः श्लोकवलान्मार्कंतुमूर्त्तेह ॥ स्वयमसवार्जितद्रव्यैः स्वार्थिसाय ॥ प्रसिनं ॥
तु लोके वस्त्र ऊनावस्थानपि संरक्षितुं मूर्त्तेह ॥ ०॥ एवं स कुलाचारवृत्तिः धर्म्मार्थसाधनं ॥ स्वा
स्त ऊनान्न समालोच्य प्राहिनन्दितुमर्हसि ॥ निवार्त्तानकार्याय समधर्म्मार्थसाधनं ॥ त्व

१३१

थानस्तु प्रदानेन तन्न नीयाहमालयं ॥ यदि देवाद्विपक्षैः स्यात्सर्व्वतीर्थाधिपस्तवे ॥ पति
त्वा सर्व्वमस्त्यस्य संप्रयायो स्वालयं ॥ तथापि मां संह स्थूलं कृत्वैः संश्रयधयनकूलं ॥ ०॥ मि
विस्त्रायमभाग स्कन्नूत्तांदातुमर्हसि ॥ यद्यपि नारव दव विपक्षै देवयोगतः ॥ अवस्य हाविना
हावारवस्थावसर्व्वतः ॥ ०॥ तिसंकाविषहित्वासद्धर्म्मस्मि ता मानसः ॥ धर्म्मार्थसाधनं नित्यं
महात्मादि समाचरन् ॥ अथाहं क्रमको भल्यं संपन्नानि वपदवः ॥ वत्त श्रीसरवसंयुक्तं संप्रय
सागृहं मूढाः ॥ तदा किं मूत्र तसो स्वांयवश्रायसमात्स्वान्वितं ॥ दत्वार्थिभ्यो यथाकामं गुरुश्रगुरु
वचमहि ॥ तत्तास्त्यकुलजाश्चापि धर्म्मयावसमन्विताः ॥ दत्वार्थिभ्यो यथाकामं गुरुस्त्रायायूः स

णालयं॥ तन्मम स्वामि सिंहला लाय दि क्षमसि हितं मम॥ तत्सहसान्न गृहे कृत्वा नदन्नूनं प्रदहि म य
गुण यत्नं सांददामि न विया गेमगोरुच क्रुवि॥ सत्यं हि सर्वे वेकरुक्रु नां सर्वत्रापि पुत्र सदा॥ इति पु
त्रादितं श्रुत्वा सिंहलः पितास्तवाधिताः॥ आलज्जं तं समालोक्य सिंहलभवमब्रवीत्॥ यद्यद्वितेः
श्च यं पुत्र समुद्र गन्तुमिच्छसि॥ तव निर्विघ्नितं सिद्धं वावयितुं न शक्नुत॥ तच्छक्तुं समहायस्व सं १०२
मार्गनेयोवनः खलु॥ महारत्नानि निश्चयं कृतन्मिच्छसमकृनः॥ श्री तवाम नपादीनीहः रत्ना
नि इः स्वाहारोपि॥ सहि लाभे यथा मारंयगने भंजा हि लोकयन्तु॥ सिद्धान्तुनै द्विसं याता रत्या
यास्त्सर्वेषम कुंले॥ यथा शिवा सिद्धा द्रव्यं गृहीत्वायांक विघ्नकः॥ इति पितास्मनूह्या सिंहलः सं

प्रमादितः॥ पितुः पायाप्रणम्यैव सहसा गन्तुमावरत्॥ तदा माता समालिङ्ग्य सिंहलं तं प्रिया स
तं॥ रुदन्त्यहि लिफांस्याविलपन्त्येवमब्रवीत्॥ हा पुत्र मां परित्यज्य कथं गन्तुं त्वमिच्छसि॥ ना
था भविष्यत कश्चिदक एव समाल्मनः॥ हा जीवनन्द नामसि वल्लहासिन वापनः॥ हा प्राण
मान सिंहलः कथं वियतनहि॥ यदा गर्भं प्रविष्टामि तदा नलसमादवात्॥ मया सदा हि न
न्दन्यासं पाल्य सप्रयत्नतः॥ जायमानोपि गदृष्टा मया संपालितो भूदा॥ बाल्यपिव सदा स
क संपाल्य परिपूष्य स॥ कौमार्यपि समावाध्य सहानन्देन वर्द्धितः॥ मया संपालितः प्राप्ता
रूपासि नवयौवनः॥ इदानिं त्वं युवा भूत्वा कथं मात्यक्तुमिच्छसि॥ पुत्र त्वां मा नवेदृष्टि वक्र

गुन

देवस्य जगद्गुरोः ॥ इदानीं कथमेवं त्वं निःस्पृह इव समयि ॥ हा पुत्र कथमकामां जीर्णां मां
त्यक्तुमर्हसि ॥ यावज्जीवाम्यहं पुत्र तावत्पि मा व्रजान्यतः ॥ यथाकामं सुखं भुक्त्वा संवसन्स्व
गृहे नमन् ॥ मृतायां मयि निःपुत्र यत्र कामवर्त्मन तदा ॥ ततो गत्वा यथाकामं कुरु धर्मार्थसाध
नं ॥ इति मात्रोदितं श्रुत्वा सिंहलः सविनादितः ॥ मातरं तां विलापन्तीं समालोक्यैवमब्र
वीत् ॥ मातासि किं विषादं त्वं धैर्यमालम्ब्य मा शुच ॥ विधिना प्रेरितायत्र गन्तव्यं गतिर्ध्रु
वं ॥ यदा हि विनवस्तुस्सर्वदापि न वसदा ॥ ताविवत्सह वर्द्धन्ते वान्यथा वक्तविरुद्धवन् ॥ सु
वसंतापि नासता वा सर्वं सुहितानन्यथा ॥ सर्वेषामपि जन्तूनां धर्महितं भवानि दां ॥ सर्वेषाम

१३६

पितॄणां सर्वत्र मम सुप्रसन्नः ॥ संपरिष्वज्य निपतिष्व स्वस्वदेवान् याचन ॥ इति विलप्य किं
मातर्वियोगदुःखशंकया ॥ अवश्यमेव सर्वेषां वियोगो भविता ननु ॥ इति मत्वा महत्कार्य्यं कु
रु धर्मार्थसाधनं ॥ यदि स्नेहं निवारं किं विघ्नं कर्त्तुं न चार्हसि ॥ यदि स्नेहोस्ति मयि सत्यं हा पथ्यं कि
मृदुलेवमां ॥ दत्वा रक्षाभिवमस्मै मनुज्ञां दातुमर्हसि ॥ ममार्थं देवतास्सर्वाः प्रार्थयन्ती सुमं
गलं ॥ पित्रा सह सुखं भुक्त्वा पालयन्ती गृहे वस ॥ अवियोगाभिरक्षार्थं निःस्नेहत्वापि मा शु
च ॥ विसृज्य मां विषादेन प्रसिदाहं व्रजामि हि ॥ इत्युक्त्वा समाश्वास्य मातरं संविनादयन् ॥
अस्ता हितिलिगणासकः प्रणत्वैव नतावयत् ॥ ततः स नगरात्तस्मात् धामसमवासयत् ॥ सिं

हलः सार्थवाहो रत्नाकरं व्रजतीति ॥ तत्प्रघोषं श्रुत्वा पञ्च वणिक्शतान्यपि ॥ तथान्ये
गुण लोकजनास्तत्र सह गन्तुं समीहिरे ॥ ततस्ते वणिजः सर्व्वे संमील्य सहसा मुदा ॥ सिंहलस्य पुरो
गत्वा प्रार्थयन्नेवमानताः ॥ सार्थवाह वयं सर्व्वे सार्थवाहास्तवाज्ञयापि ॥ रत्नाकरं त्वया सार्द्धं
गन्तुमिच्छाम सत्वरम् ॥ यत्सर्व्वे वणिजस्तान्नाः सार्थवाहाश्च कारवान् ॥ तस्यानुग्रहमाधाय स 126
मन्त्राहन्तुमर्हति ॥ इति ते प्रार्थिनः सर्व्वे सिंहलो महामतिः ॥ स सर्व्वांस्तान् समुपामन्त्र्य संप्र
हृष्टन्नेवमब्रवीत् ॥ यद्येवं सत्यमिच्छत यद्यागन्तुं मया सह ॥ तत्सर्व्वे पुण्यमादाय समायान्तु
व्रजामहे ॥ इति तेनोदितं श्रुत्वा सर्व्वे ते संप्रहर्षिताः ॥ सहसा स्वस्वगृहं गत्वा हृष्टानि सर्व्वे

विनोदयन् ॥ स्वज्ञातीन्ह्यः पितुर्मातुर्धृत्वा स्वस्त्ययनं मुदा ॥ सर्व्वे ते पुण्यमादाय संप्रस्थिताः समाव्र
जन् ॥ तथासावपि महासत्वः धृत्वा स्वस्त्ययनं मुदा ॥ पित्रोः पादान्प्रणत्वा च पुण्यमादाय प्रस्थित
ः ॥ तत्र तान्वणिजः सर्व्वान् दृष्ट्वा तान्समुपाव्रजत् ॥ संमील्य संमन्त्रं कृत्वा संप्रस्थितो मुदा व्रजन् ॥ तत्रा
सानुगतान्सर्व्वान् बन्धूमित्रसुहृज्जनान् ॥ सत्वाधनूसमालोक्य संनिवर्त्य न्यवर्त्तयन् ॥ ततः
ससखवस्संवणिग्भिः समन्वितः ॥ अनेकैर्गर्द्दभैर्गोभिर्बृहद्भिश्चाश्ववाहकैः ॥ तामुद्रपथं
गावाहैः गत्वा संप्रस्थितः क्रमात् ॥ ग्रामान्थव क्षेत्राण्यान्निगमपत्तनानि च ॥ विलंघ्य वाक्ष सो
राष्ट्रराजधानीपुराणि च ॥ वसूर्य्यमाणज्ज्वालोक्य समुद्रतीरे समाव्रजत् ॥ ततो दृष्ट्वा च रत्नाक

गुण

कावलोक्य पर्व्वतान्॥ अनेकवनविविधधातुविसृष्टवृष्टिपिन्मयपयो॥ ततः प्राक्कामविमर्शतः सर्व्वत्रासादि
प्रादितः॥ तद्याम लोकाः अनेकविधदृश्य दृष्टमाम्बुधिं॥ दृष्ट्वा सर्व्वेपि ते महाधिन्दुवापि संप्रहर्षि
ता॥ प्रासाद विर्य्यसंक्रान्तकाक्षीनं प्राप्य महोदधिः॥ ततस्ते समुपायन्सर्व्वसंहर्षिताशयाः॥ प्र
णत्वा तं महाभिक्षुं पञ्चकः समुपाश्रयत्॥ अथ तं वनीजः सर्व्वेस मिश्चक्रं महाबुद्धिं॥ प्राणम्य ह
नि तत्राहस्कृतः संत्रासितास्तया॥ तदा सिंहलाद्भवा सर्व्वा संत्रासितात्मया॥ कर्णधारं स
मामन्त्र्य पूर्ववं नवदयन्॥ कर्णधार महाराय यद्यमागता॥ सर्व्वसत्त्वहितसिद्ध आगत्य
नलोकं वन्द्य॥ तद्भवान् त्रसन्दिग्धं नमामाकेहितार्थदिक्॥ समित्यानुग्रहं कृत्वा संतारयितुमर्हसि

१३८

एवं प्रार्थितं सर्व्वैः कर्णधारो निशम्य सः॥ सर्व्वांस्तां वणिजः पश्येत् समामन्त्र्य वमब्रवीत्॥ एवं का यद्य
वः सिंहलगां वलाग यांवः॥ तद्भयंध्वनास्मता निष्कृतो समाश्रिताः॥ इति तेनादितं श्रुत्वा सर्व्वेपि ते
वणिग्जनाः॥ नत्वा तं समवासकसंक्लिष्टसमाहिताः॥ ततः सकर्णधारापि सर्व्वलोकतादवर्ता॥ सा
ञ्जलिः प्रणतिं कृत्वा प्रार्थयं देवमन्त्रबुद्धिं॥ महादयाउग तद्भवान् लोमगाकर॥ तदिमं वणिज
ः सर्व्वैवं कृत्य गताश्रिताः॥ तद्भवान्कृपया दृष्ट्वा सर्व्वानिमान्धनार्थिनः॥ वलाकर समुद्धारं संप्रा
पयितुमर्हसि॥ इति संप्रार्थ्यमानस्तां महाधिं वणिग्वरं॥ नाविकः स समाद्भावावयत्कनेः
कृमान्॥ ततः संवाहितास्ते सोसदागा निःसमीयिताः॥ क्रमेण संवहं तेषु मध्यमेषु पायथो॥ तत्र

नोकाभ्रमन्त्य वक्रस्थे वाताभिताडिता ॥ तदृष्ट्वा कर्णधारकः सिंहलमेवमब्रवीत् ॥ सार्थवाह विजानी
गुढ याह्वानत्र महद्भयं ॥ यदियं नौर्महावातैर्वाहिता भ्रमतमकूः ॥ कुत्रगन्तुं समीहा वाः वाता वाहितमहाङ्ग
वाः स्वकुलदेवताः स्मृत्वा संप्रार्थ्य त्राणमम्बुधौ ॥ धैर्य्यमालम्ब्य सर्व्वत्र । संतिष्ठध्वं समाहिताः ॥ इति त
नादितं श्रुत्वा सर्व्वे तत्रसिता भयाः ॥ स्व स्वेष्टदेवताः स्मृत्वा प्रार्थयदेवमम्बुधौ ॥ महादधे धराङ्गहर्त्रे १२६
व यस्मभवताश्रिताः ॥ तदस्मात् कृपया धृत्वा संतारयितुमर्हसि ॥ इत्येवं प्रार्थयन्तस्ते सर्व्वे स्मृत्वा स्व
कुलदेवतां ॥ धैर्य्यमालम्ब्य संत्रस्तास्तस्थुर्जीवनिराशिताः ॥ ततः स कर्णधारोऽपि संप्रार्थितं महादधिं
॥ स्वकुलदेवतां स्मृत्वा तस्थौ जीवनिराशिताः ॥ सिंहलः सार्थवाहोऽपि संप्रार्थ्य त्राणमम्बुधौ ॥ जिनं स्म

मधीकृत्वा तस्थौ धैर्य्यसमाहितः ॥ ततः स्ववायुवशाक्रान्ता नौका गत्वा विगाक्रमात् ॥ तदृष्ट्वा वणिजः सर्व्वे
तस्थुः संहर्षिता भयाः ॥ ततस्तां समुपायातां नावं वणिक्समाश्रितां ॥ ताम्रद्वीपनिवासिन्या राक्षस्या द्रा
कूपं वृक्षोः ॥ ततस्ता स्त्रियः समभूत्वा सुनारुसितिः प्रहृष्टान् ॥ उत्तस्थुः कालिकावातास्तां नौकाभिम
खा ववुः ॥ तैर्वातैः प्रहता सा नौस्त्रासमाना प्रचालिता ॥ तीव्रातिवेगकल्लोलाभिहता त्रुटी भिन्निकाः तदा
ते वणिजः सर्व्वसंत्रासाभिहता गयाः ॥ हा देवेति विलापन्तस्तस्थुः प्राणनिराशिताः ॥ तदा सिंहलो द
ष्ट्वा तद्वणिकां विनितां ॥ सर्व्वांस्तां सुहृदाहितान् समालोक्यैवमब्रवीत् ॥ हे वणिजः किं विषादेन देवे ए
वगतिर्भवेत् ॥ तत्त्रिरत्नस्मृतिं धृत्वा धैर्य्यमालम्ब्य तिष्ठत ॥ यदि देवाधिपतिः स्यादत्र तीर्थाधिपं

भूषे ॥ दुर्व्वर्षेस्माद्वयं सर्व्वे पतिता निधनं गताः ॥ सर्व्वपातकनिर्म्मुक्ताः पविशुद्धत्रिमण्डलाः ॥ सज्जनो
गुण सत्कुलजाता हवमश्रीगुणाश्रयाः ॥ ततः सुक्षातनन सर्व्वतीर्थिकानाम्पाणकाः ॥ त्रिवत्समरा-
मनुग्रहधूनाकथंवन ॥ तत्रैव सिंहलस्ता त्रिवत्सरङ्गतः ॥ भ्यालानामसमृद्धार्थ्यन्तस्थे
सं बाधिमानसा ॥ तदापि देवतस्तेषां कालिकावातघातिता ॥ कल्लोलत्तमनत्कान्तानौका रूढा त- १३८
स्व भिन्ना ॥ सर्व्वे तत्र वणिजश्चापि विरुग्ना गाविमाहिता ॥ पतितास्तत्र महाम्भोधौ सहद्रव्यैर्निजैस्ता
थानतस्तेव निजस्सर्व्वे हिमग्नाप्यपि देवगातः ॥ स्वस्वबाहुबलेनैव समरुत्रस्तटानकिकं ॥ हस्तूलं
वणिजः सर्व्वान्स्तीरान्तिकसमागतान् ॥ ताम्रद्वीपनिवासीन्या राक्षस्यः संप्रमोदिताः ॥ दिव्यकोमा

ङ्गीकायरूपं धृत्वा सर्व्वास्समागताः ॥ तीरे स्थित्वा समुत्थार्य्य सर्व्वान्तान्यवमब्रुवन् ॥ मा भैष्टु धैर्य्यमालम्ब्य समा-
गम्य नयावधनः ॥ छायामागम्य सर्व्वत्र विश्रान्तं तिष्ठतक्षणं ॥ ततः सर्व्वं कथितं ताभिः श्रुत्वा त वणिजः
स्ततः ॥ गत्वा चम्पकवृक्षस्य छायायां समुपाश्रयं ॥ तत्र विश्रम्य ते सर्व्वे संनिमीक्ष्य परस्परं ॥ हत्तिंस्त-
त्वा निरुप्यत्वकालिग्रस्यैवं वदाभिन ॥ यदेव कथमस्माकं विपत्तिर्भवतीह भो ॥ कं ततः सा प्रधाना तु
ना हिताथी सज्जितेव ॥ ततः निजकथितं श्रुत्वा सार्थवाहः स सिंहलः ॥ सर्व्वान्स्तत्रासहितास्तान्समा-
श्वास्यैवमब्रवीत् ॥ नास्त्यस्माकमित्राता का हितार्थि सलगतिः ॥ धर्म्म एव हवन्त्राता सर्व्वत्रापि सुहृ-
त्सितः ॥ अवश्यं भावी नाहाबा हवत्किं महतामपि ॥ सर्व्वमपि कृतं सर्व्वत्रापि न वान्यथा ॥ तद्वचः श्रुत्व

गु.का

यासर्व्वत्रिबलस्य समाहिताः। सत्वानामसमुत्सार्य्य ध्यात्वापि रक्षताननाः। तेनादवहिसंसालवर्म्म
मूलं निगद्यते ॥ यस्मात वहिः सर्व्वक्षत्रानारद्दासूरुङ्गिः ॥ एवं विहाय सर्व्वेपि त्रिबलस्य समाहिता
ः। सत्वानामसमुत्सार्य्य ध्यात्वापि रक्षताननाः ॥ ॐ तितनाहिनं शुक्लासर्व्वत्र पविवाधिताः ॥ तीर्थिका
अवकानेव त्रिबलं सर्तुमीक्षितं ॥ एवं सिंहलस्सत्वात्रिबलस्य समाहितः ॥ ध्यात्वानामसमुत्सा
र्य्यतन्सु संवाधिमानसः ॥ ततस्ताः प्रमदाः कान्ताः कुमारिकामनोरमाः ॥ सर्व्वास्तांव हिजान्दृ
ष्ट्वा पुरस्कृत्य एवमब्रुवन् ॥ वेपाथ्यं वः किमत्रापि नेवविभ्राहि दुःखमाः ॥ यत्रास्मिन्नं सुखं सुखास
वतिष्ठेय यथेच्छया ॥ अस्माकं स्वामिनो नैव गातिर्वापि न कश्चन ॥ पलायनापि नैवास्ति रक्षोपि न समु

१३८

द्भ्रियः ॥ तद्यूयं रवतास्माकं स्वामिनो भवतापि वः ॥ पलाय सम्भरहर्त्तारः पतयः सुहृदः प्रियाः ॥ विद्य
न्ते गृहा रम्या रोग्यानि विविधान्यपि ॥ पानानि सूक्षसान्यवं वस्त्राणी विविधानि च ॥ सर्व्वद्रव्याणि र
त्नानि सर्व्वाणि रूपधान्यपि ॥ सर्व्वं तु फलपुष्पादिं मन्यायानवनान्यपि ॥ पुष्करिण्योपि संशुभ्रा दिव्य
गन्धाम्बुपूरिताः ॥ तदत्र किंविषादं वः संवसध्वं यथेच्छया ॥ यथाकामं सुखं भुक्त्वा सर्व्ववध्वं प्रमादिता
ः ॥ ॐ एवं कथितं ताहि निशम्य ते वणिग्गणाः ॥ सर्व्वेपि ताः समालोक्य विस्मयं तमुपाययुः ॥ ततस्ताः
प्रमदाः सर्व्वान् सत्वान् कामसमाहितान् ॥ एकैकपूरुषं दृष्ट्वा स्वस्व गृहं न्यवेशयन् ॥ तासां दृष्टाः प्रियाका
नासाहृष्टासमूपाश्रिताः ॥ सिंहलकं समादाय स्वालयं संन्यवेशयन् ॥ अथ ताः प्रमदाः सर्व्वास्तां

गुण

गं३ वद्दै

स्वांस्तांस्वामिनामुदास्त्वस्वालयप्रतिष्ठाप्य दिवाकरा गोजनर्थ्ययन्॥ ततस्तां रागसंतृप्ता सर्वास्ताः
प्रमदास्तयाः॥ वणिक्पदावसहागेः संतर्पयितुमारभन्॥ एवं ते वणिजः सर्वे तुष्टा रागध्यथ्
स्थिताः॥ संकृतिस्वा यथाकामं संवसितुं प्रमादिताः॥ तुष्टा यथाकामं वमित्वाते दिवानिसं॥ मद
नदृसुखावसक्तास्ते पाहानि व्यलंघयन्॥ अथापरक्षपायांसौ सिंहलः शयनोत्थितः॥ त्रिरत्नस्मृ
तिमाश्रयतस्थौ ध्यानसमाहितः॥ तदा तत्रालये दीपः संप्रदीप्तमहाकुलः॥ राक्षसीं निद्रिता
यां स प्राह संप्रहासयन्॥ तं प्रदीपं हसन्तं स दृष्ट्वाति विस्मिताशयः॥ स्वयं प्रसन्नो विज्ञेवं ध्यात्वा स्वे
वं विक्रयन्॥ सूहाविनकिमर्थ्यं प्रदीपायं त्वं हससि॥ एवं हि हसितादीपादृष्ट्वासे वणिजापितः॥

१०८

तेतिध्यात्वा विचिंतयं सिंहलः स समुत्थितः॥ समपार्श्वस्थितं तत्वा पप्रच्छैवं कृताञ्जलिः॥ किमर्थं
हससे दीपत्वदत्र मे समाहितः॥ कातदीपप्रविस्ताहिमयान्हसायतेऽहवान्॥ इति श्रुत्वा हि संप
प्रदीपः स समुत्थितः॥ सिंहलं तं समामंत्र्य प्रहसन्नेवमब्रवीत्॥ सिंहल किं न जानासि राक्ष
सीयं त्वमानूरवी॥ रमित्वापि यथाकामं रक्तः कृत्वा नैव शंसय॥ सर्वास्ताः प्रमदाः कान्ताः राक्षस्यः
नैव मानवाः॥ सर्वांस्तांश्च त्वदायांश्च राक्षसीयष्यति नभास्यथ॥ ॥इति दीपसमाख्यातं श्रु
त्वाहीनः स सिंहलः॥ किमिदं सत्यमेवं स्यादिति तं पर्यपृच्छत॥ सत्यमेव प्रदीपोयं राक्षसीय
त्वमानूषी॥ कथं त्वं वान्विजानासि सत्यमत्र समाहितः॥ इति संप्रार्थितस्तेन स प्रदीपः पुनर्ह

गुण

सन्न ॥ सिंहलं सार्थवाहं तं समासन्तुत्रेवमादिगन् ॥ तस्य भगवन्तस्मास्थानं यदि नं त्वं प्रतिक्रमिसि ॥ दक्षि
णस्यां महावीथ्यां मा गत्वा पश्यं त्वमात्मना तत्रावस्थे महद्दुर्गं आयसकोट्टकं ॥ बहिःस्थितेन सह
शब्दं प्रक्षिप्य रुदितानि हि ॥ केचिज्जीवन्ति केचिन्मृताः ॥ केचिद्भक्षिताः ॥ शुष्काः निर्वापकोष्ठ
ष्ठिप्रतिहि समन्ततः ॥ तत्र गत्वा समालोक्य सर्व्वमेतत्त्वया दिनं ॥ तस्यं वा यदि सत्यं श्रुद्धस्मामव
वक्तव्यः ॥ ॐ एवं तद्दुःपाख्यातं श्रुत्वा स उपविबाधितः ॥ तदा ताः तथा ज्ञातं सर्व्वमेतत्सम्यक्कृतः
प्रसूप्ता वा कुसीमा हत्वा लनिद्रावत्यस्त्रियां ॥ कृत्वा वन्दु प्रहरं वञ्चयित्वा स प्रतिकमाद्दनं ॥ तत्राग
कृत्स्नं एककाकिनि भीत्य स विलोकयन् ॥ दक्षिणस्यां महावीथ्यां दुर्गं भवतु स्थापवन् ॥ तत्रायसं म

हाकोट्टमस्य प्राकारं संवृतं ॥ गवाक्षद्वारहीनं यूर्द्ध विद्धीने लोहसंहतं ॥ तद्दृष्ट्वा स मया भित्यपाश्रि
मन्तसमन्ततः ॥ लोकविवादवेलाप्यं श्रुत्वा स विस्मयाकुलः ॥ तत्र च पक्व वृक्षारम्भा वृक्षेन समारु
तः ॥ महाकाकीन चैवमाह हा वत् दारितान् हवकः ॥ कः कियत्कालं प्रक्षिप्ताः कनन्निक्षिप्ताः ॥ कि
मुक्त्वा व स्थ अत्रापि तस्त्वत्र वक्तुमर्हथ ॥ ॐ इति तद्दुःकर्माकर्ण्य तत्र स्थित्वा बहिर्गताः ॥ ह सारवा
गसा वृन्दं तमालोक्यैवमकुर्वन् ॥ कस्त्वं लोकथयामासि कस्मादिह आगतः ॥ कुतः ॥ सर्व्वमेतत्प्रवक्तुं
कं सम्यग्पाख्यातुमर्हसि ॥ ॐ इति तद्दुःकर्माकर्ण्य सार्थवाहः स सिंहलः ॥ तत्र स्थित्वा कोट्टं नाम्ना दीन
नामन्त्र्यैवमब्रवीत् ॥ सार्थवाहोऽहं जम्बूद्वीपादिहागतः ॥ गन्तुं न लोकान्यहा क्षेवनिकायः गा

गुम

स्नेह॥ अटविमध्यमत्वाने देतान्नैनोकाविषगुिता ४॥ उदकपानिता ४ सर्व्ववयम् क्रियर्व्वा ह्रि
४॥ तिलमासाद्य वृक्षस्य छायायां समुपाविता ४॥ खेदगमनं कृत्वा तास्तस्थौ यामविषादिता ४॥
तत्रातिसत्स्त्रीकान्ता ४ कुमारिकामम्नाहवा ४॥ तास सर्व्वा ४ पूर्वतास्माकं समाश्रित्य एवमब्रुवन्॥
माहेस्तु किं विषादं वा धेर्य्यमालम्ब्य तिष्ठत ४॥ सर्व्वासामपि चास्माकं कश्चिन्स्वामिन विद्यते॥ त
यूयं स्वामिनास्माकं तुत्वा तुष्टाय थप्रितं॥ यथाकामं नमित्वहू संचवध्वं सदा सुखं॥ ॐ ह्रूं क्रां
सर्व्वाल्लोकान्सर्व्वानस्मान्विमोहितान्॥ एकैकं स्वामिनं श्रुत्वा स्वस्वालयं न्यवर्तयत्॥ तत्रास्तां स्त्री
यथाकामं हाऊयित्वा समादयत्॥ यथस्कुयाव मित्वा पिवावयश्चैय यथा गुरवं॥ ह्रीं स्वर्वे मदृया

१३१

गुरवे॥ ॐ सर्व्वे मदृया वर्य्य गुरवं तुष्टा तिविप्तिन ४॥ किंमत्र विस्मय विनमित्रि द्भूमिहावतु॥ ॐ
किं तन समाख्यातं श्रुत्वा तपिवहिरगना ४॥ सर्व्वस्वकं प्रविकृतं कथित्वा तं न्यनादयत्॥ यस्वत्वस्त्वा
र्थवाहा स्तिज्ञानो हिता तिवाक्क सी॥ तद्गजवति संवकामा तिस्त्रं त्रऊ स्वपूर्वं॥ वयमप्यस्मज्जोपतिता
यसति नास्तथा॥ राक्षसी तिस्तमूक्तार्य्य स्वस्वगृह निवाशिता ४॥ गाउयित्वा यथाकामं नमित्वा पिय
थक्कुया॥ विनाय स्वव अस्मण्य स्तवा विता ४ गुरवस्तथा॥ यदा यूयमिह व्याफास्कृदानाहि वयं द्भूतं ४
काद्द्त्र सर्व्वजानीय प्रक्रिफावन्धना लया॥ गृहीत्वा मी तिवस्माकं राक्षसी हिर्दिवा निवासं॥ खादित्वा
पूर्वं पांनिस्वं सं वर्य्य कृयस्थक्कुया॥ यूयमपि तथा मी तिवाक्षसी किर्य्य थक्कुया॥ गृहीत्वा जपति कि

गुण

पारे क्षिप्य धनसंचयं ॥ इत्युपायं समुद्दिश्य वदत्वं विहाय सहसा रवान् ॥ सर्वान् सार्थान् समाहूय स्वस्थं
गन्तुमुद्यतं ॥ यदि नः सहसाप्यूयं सर्वे गन्तुमसांप्रतं ॥ कूर्मकल्पा रुवन्नेव यदि सर्व्वे विनश्य
थः ॥ इति तद्वाक्यमाकर्ण्य सिंहलः संप्रबोधितः ॥ अवतीर्य्य उद्धं तद्वक्षा सहसांच्चारुयंपू
यो ॥ तत्र बणिक् तं द्वीपमुद्दीपं समीक्ष्य सः ॥ साञ्जलिः प्रणतिं कृत्वा पूर्बन् समूपाश्रय
न् ॥ तं पूर्वस्कं समालोक्य प्रदीपस्य समुत्कलन् ॥ साश्रमस्य त्वयाहस्व मित्यवं समप्यत्कन ॥
इति दीपापितं श्रुत्वा पूनमारुसविस्मितः ॥ सर्वे सत्यं मयाहस्मा रुपूरवनायथा ॥ किमुपाय
मिहाप्य क्रियते नः सहसाप्यूनः ॥ जम्बूद्वीपं गमिष्यामन् ममाश्च सूमर्द्दितः ॥ इति संप्रा

१५२

र्थितं तेन सद्वीपः समुत्कलन् ॥ प्रहसन् कं समावलम्ब्य पुनर्नवमुपादिसन् ॥ तदुपायमिहाप्य-
क्रियते नः सहसाबुतः ॥ जम्बूद्वीपं पुनर्गन्तुं यदीच्छसि शृणुष्व तत् ॥ अत्रास्ति महाश्वः गु
वर्ण्णो बालाहकाश्वराट् ॥ बालाहाश्वमहाराजो विचरन् करुणात्मकः ॥ सत्वनाजोषधीमुक्ताप्राववर्गुप
विवर्जव ॥ समुत्कृम्य स्वमात्मानं प्रकाशिते वमाल्यन् ॥ कश्चिन्नाब्धिं समुत्तीर्य्य गन्तुमिच्छति यः पुन
ः ॥ स्वदर्शं प्रसमारुह्य प्रविष्टुं नस्मावाश्चपावस्थः प्रापयिष्यति ॥ एवं समुपादीक्षा सदीपान्कर्दि
तारवन् ॥ सोपि सयत्नमारुह्य वाहस्याङ्गं प्रियारवन् ॥ तदङ्गीकं तं पृष्टुं विबुद्धासान्निसावबी ॥ कथं
क्रीतलं दृश्यमित्यवं पर्यपुच्छत् ॥ तच्छ्रुत्वा सार्थवाहोसौ सिंहलो हितमानसः ॥ तान्कान्कान्प्रमदा

गुण

भवप्रबोधयितुमब्रवीत्॥ कान्ताहं निर्गता गेहात्मूलमूलं विसृज्य च॥ आगम्य शयितस्तत्र शीत
लितास्तनूर्मम॥ ॐ ततो मिथ्याकान्तां धर्षयित्वापि शंकितः॥ सिंहलः स विषण्णमानस्को
निद्रापयाम्बभूव॥ ततः स प्रातरुत्थाय सर्वान्स्तान्वणिजः सविवत्॥ समाहूयवदिदं रोगातायान
मुपाश्रयत्॥ तथा ते वणिजश्चापि सर्वे तत्र समागताः॥ एवमस्य समालोक्य संततं हि च विनिश्चित
ः॥ तत्तान्वणिजः सर्वान्निर्विशंका हि निश्चितान्॥ सिंहलः स समालोक्य समामन्त्र्यैवमब्रवीत्॥
एवं कं ब्रवीमि क्वामि सत्यं शाश्वतं नान्यथा॥ कौतूहलेन सार्थवाले वः कान्ता वं मानयन्ति हि॥ ॐ ति
तः कस्मात्प्रेक्षसे नवकोटि प्रगाहितः॥ सिंहलं तं समालोक्य सहर्षमेवमब्रवीत्॥ धन्या भ्रिंसा

१६३

र्थवाहात्र राक्षसीन्प्रमितांः खलु॥ ॐ रत्नाकरमहत्ते रत्नं मन्यस्व एतेपि इत्र हं॥ एवका कास्तु ज्ञा
भिसुत्तहा प्रवाणिशी॥ यथक्का अनु सेर्हग्ये मानयन्ति दिवानिशं॥ तथान्यः प्राविद उत्तमहत्ते
रवामिहाकत॥ तराक्षन प्रविता त्राह मोह क्लोर्वांकू हापितः॥ यमकाकाबले राज्ये काम्प्रयि दिवा
निशं॥ यमस्य कियथाकामं मानयन्ति समाहताः॥ तथाप एवं कुतूहल धनाहसतिराक्षवान्॥ ॐ
रत्ने म्य सहतो रत्नं तप्य कुत कथ कदा॥ ॐ दृष्ट दृष्टुन सा रत्नं मन्यस्व एतेपि इस्त्र हं॥ एतस्मस्तरत्न
मिहार्या दिवावस्त्रादि लुप्त हो॥ मनुयिताय थक्कामं वम पिता दिवानिशं॥ यथा हि राक्षि ते राक्षे
स्सकपर्प्र निपा निमां॥ तथाप्यापि वणि क्कह राक्ष हा हास्समाफ वान्॥ यदी इत्तम हदेरवर्य संपद्धिल

गुण

प्स्य न कुत्र॥ स्वर्गेपि दुर्लभं मन्ये कुत्रात्र पृथिवीतले॥ यन्मयार्या सनानम्या कान्ता दिवानिशं स्वे
विविधं दिव्यशीलाङ्गा भुक्ता देवी दिवानिशं। अन्तर्लिप्य यथाकामं कृतं यतिस्मादवान्॥ शाकुने वि
विधास्वादैर्दिव्यामनानसेः॥ वस्त्रैश्च विविधैः काम्यैरूपलेपैर्विविधैरपि॥ मनुष्यित्वा यथाकामं
शाकुनि खादिवा निशं॥ यथाहि लक्षमेकः सौख्यं मयन्न हि पातिमा॥ एवं भवति ऊः सर्वे स्वस्वकार्या
कृतान्तरं॥ स्नेहपवावसं सौख्यं निवध्येवं वहा पिव॥ मूहा लग्नं नद स्नाकं यदि हयप्रविमा वयं॥ ज्यो
हस्तं यन्नहं सौख्यं स्वर्गेपि दुर्लभं खलु॥ नदिसे वसदा सुखा यथाकामं वसं सदिः॥ जम्बूद्वीपस्य
पूर्णः गाकुं नास्तहं सकदावन॥ किमिदं कृत्यवसम्यक् ह्रिया यास्याम वयं॥ स्वदक्षापि पुनर्गत्वा ः

१७४

किं लाक्षामहं सुखं॥ कृतपुण्यसंपन्ना दिव्यकान्तामनानसाः॥ सर्वविद्याकलालिहलम्पकहल्ल
शासु वीः॥ एताः कान्ताः सुरुभाङ्गाः स्वामिस्नेहानुवाविकाः॥ हित्वा गतास्तदा ऽपि किं हित्वा स्वकर्ने
सह॥ धन्यास्ते पूर्वपामर्ज्याः कान्ता हि यस्य सदा वताः॥ यथाकामं सुखं भुक्त्वासं ववक यश्छया॥ ए
वं श्रीगुनसंपन्ना दिव्यकान्ता महावताः॥ यावज्जीवं सुखं भुक्त्वासं तिष्ठ सहि सर्वदाः॥ जम्बूद्वीपस्य पून
र्गन्तुं नाहि कामः कदापि हि॥ किलप्यासह एताः कमह सौख्यं कदा कथी॥ ज्योस्यवन्नेः समास्या तस
र्वं पितृनिसम्यमः॥ सिंहलसमासमालाप्य तिः ग्वसन्नेयमब्रवीत्॥ कयवन्नश्चयतां वाक्यं मन्ययाल
प्समूवान॥ यदि हड स्त्रिवाञ्छवः न कृतूर्ध्वं यथायिनं॥ ज्यो मितवादितं श्रुत्वा सर्वे ते विस्मिता भया

गुद

सिंहलं सार्थवाहं समालोक्यैवमब्रुवन्॥ किंवाक्यं समुपाख्यासि यदिहद्दसमीहासि॥ एवं नायक
समादिशत्कविश्वासमस्तथावयं॥ इति तैः कथितं सर्व्वैः श्रुत्वासं सिंहलस्सुधीः॥ सर्व्वांस्तान्वणिजः
सार्थान्तं पश्यन्नेवमब्रवीत्॥ सर्व्वैः सत्यं समाधाय समयं धार्य्यते यदि॥ तदाहमुपदेक्ष्यामि तत्स
सत्यं यथा श्रुतं॥ इति तेनादितं श्रुत्वा सर्व्वेपि ते निविस्मिताः॥ किं समयं च विश्वासं कथादिशति
बभ्रुवन्॥ ततस्तैः कथितं सर्व्वैः सार्थवाहः स सिंहलः॥ सर्व्वांस्तान्वणिजः संघान्समालोक्यैवम
ब्रवीत्॥ एवं चेत् श्रूयतां सर्व्वैः समयमादितं मया॥ नैव केनापि वक्तव्यं भार्य्यायाः पूर्व्वकापि च
॥ कश्चित्ताभ्यो नरार्य्यायाः पूर्व्वाय दी प्रमादतः॥ तदा सर्व्वैः वयमस्य गुरुत्वेनाहि धनं तस्य॥ ०

१६३

बा२

तिसत्यं समाधाय समयं धनुमर्हथ॥ यदि संधार्य्यते सत्यं सर्व्वेषामपि हद्रताः॥ इति तद्कस्मा
कर्म्म सर्व्वेपि न वणिजस्ताः॥ सत्यमस्मद्विश्वासः समादिशन्निति ब्रुवन्॥ इति सर्व्वैः समाख्यातं श्रु
त्वा सत्सिंहः सुधीः॥ सर्व्वांस्तान्वणिजः संघान्सम्पश्यन्नेवमब्रवीत्॥ शृणुध्वं धैर्य्यमालम्ब्य निवृत
माविषीदत॥ इमा हि प्रमदाः सर्व्वा राक्षस्या नैव मानुषाः॥ इति सत्यं मयाख्यातं श्रुत्वा सर्व्वेपि
वाधिकाः॥ कश्चिदपि स्वभार्य्यायाः पूर्व्वकावकुन्नार्हति॥ इति तेन समाख्यातं श्रुत्वा सर्व्वे वणिजस्ता
ः॥ हीति सत्रासिता मानाः क्रन्दन्तस्तु विमोहिताः॥ ततस्ते वणिजः सर्व्वे सत्रासाहिरहमायायाः सिं
हलं सार्थवाहं समालोक्यैवमब्रुवन्॥ सार्थवाह कथं ह्यत्र न कृतं दृष्टं श्रुतं त्वया॥ एताः कान्तानना

गुण

न्था राक्षस्य इति निगद॥ यद्यतां नेव मान्तथा राक्षस्य उवन कथं। अस्माके इह तत्र नाग निर्वाण्या मु
पवायसः॥ यद्यत स्तत्सम वदति सम्हि कथं तयं॥ पलायमहि कुत्र स्व इह उपायं यादि ते॥ इति ते:
कथितं श्रुत्वा सार्थवाहः स सिंहलः॥ सर्वान्स्तान् वणिजः संघां समामन्त्र्यैवमब्रवीत्॥ सत्यं भवत
स्थानेव तथापि मा विषीदत॥ उपायं विद्यते तत्रापि तस्याः क्षेमं यादि ते॥ पाण्वनाउ उववाहितानास:
तीव महादुःखः॥ क्लिन्नः सत्वानुकंपार्थं मन्तत्रा नाग निरवत्॥ स निस्पृह इदा धर्म्मी नशुवर्न्नवालुका
स्तुव॥ सावर्ण्यपविवर्ण्णं उत्का लवतां महोषधिः॥ तत्रागत्वा वयं सर्व्वे उपसत्य मवन्दितुं॥ स पश्य
नृकत्वा तासो सर्व्वान् स्मानुपागतान्॥ दृष्ट्वा सास्मान् ततस्समनुत्कृपय प्रकादयस्व मा गुयं। कातरपावमि

१३६

ता मत्रु इत्युक्ते निवदत्रिधा॥ तदा सर्व्वे वयं नत्वा नमवं प्रार्थयामहे॥ इत्युक्ता महद् इह नागकृपावकं
सहसानय॥ इत्युपसत्य प्रार्थितं श्रुत्वा सर्व्वानस्मान्स्वपृष्ठकः॥ आरोप्य सहसा तीर्थ्यं नत्वा स महादुःखा:
स्तव वास्माकमिह त्रा नाग निनान्याहि विद्यते॥ तद्यमश्वनाउं तंन त्वं प्रार्थयमहि॥ एतदुपायम
त्रापि विद्यते सत्पलायनेः॥ कश्चिद्दनं स्वहार्य्याय वक्तुं नेवाहं निह्नवं॥ प्रमदा अपि हार्य्यायाः स्वहानु
कश्चिद्धदल्पवः॥ राक्षस्यास्तां कदा सर्व्वां कश्चियते नशंसयः॥ इति निश्चिहात्कि जीववाधुत्वे तत्समयं
हत्वं॥ कस्मापि स्पृवत किंचिद्वक्तव्यं नेव कनचित्॥ इति भनादितं श्रुत्वा सर्व्वेपि ते वणिग्जनाः॥ सस्प्र:
त्रासाहतालानः॥ सिंहलमेवमवदन्॥ सार्थवाह त्वान्नाथ तानामित्वं शुभंकरोति॥ अस्माकं नापकः क

गुन

ग्रिहृत्वा हर्तुमर्हति ॥ कस्मिंदिन गमिष्यामि ॥ ॰॰ तस्यैव महादधेः ॥ यत्र नित्यं वनाद ॰॰ नित्यसत्त्वं स
मादिशः ॥ ॰॰ स्फुटं तेनि गम्या सौसार्थवाहा निविश्कृतां ॥ ॰॰ का क्रिन्हीय वर्ष्यं गत्क मर्हीति वाङ्कृ व
तृ ॥ न कस्याश्चीत्पुनः कश्चित्समकं दर्शनहि ॥ गोपनीयं प्रयत्नेन तिष्ठामि सा ब्रवीत्पुनः ॥ ॰॰ ति
समकमाधाय सर्वापितवनिग्जनाः ॥ तस्यैव पुनर्नागस्य स्वस्वालयं समाविशत् ॥ ततस्ताः प्रमदाः
कान्ताद्रष्टुं स्वगृहागताः ॥ तस्यास्ता मीनमालाकु पप्रच्छुर्वमादवात् ॥ कुत्र हवान्नयात् तत्समा
याता सिताप्रसं ॥ सत्यमेतत्समाख्याहि यदि स्नेहास्ति मयि ॥ ॰॰ तितायां दिनगत्वा सर्वेतवनिग्जना
ः ॥ दग्ध मद्धिर्वियंगालग जाताः सम ॰॰ निवाक्कृवन् ॥ तच्छ्रुत्वा वनिताकाः सर्वाः स्वस्वप्रियं मुदाः ॥ स

१ऽ कृ

मीक्ष्य समुपालीनाः पप्रच्छुर्यवमादवात् ॥ दृष्टुं किं महद्द्यानं दृष्टुं वापि सवावनं ॥ फलपुष्पादि न
प्राग्रहस्व्वाः किंपादपाश्रपि ॥ ॰॰ ततायां दिनंगत्वा सर्वेपितवनिग्जनाः ॥ किंचित्तन्दृश्यतस्माहिम
निप्रस्फुरन्वदन्ः ॥ तच्छ्रुत्वा प्रमदाः सर्वाः समीक्ष्य स्वकं प्रियं ॥ संप्रहासं पकुर्वन्त्यः पुनरेवं वदा
वित ॥ कथं न दृश्यते तस्मिन्महोद्यानस्सवावनं ॥ विविधास्तत्र वः सन्ति फलपुष्पा हतानि नाः ॥ अन्तप्
यंगताः कुतः दृश्यन्ते न कथं खलु ॥ एतत्सत्यं समाख्याहि यदि प्रियास्य दृन्त्व ॥ एतच्छ्रुत्वापितस
र्वेः वनिग्जनाः स्वस्वप्रियाप्रति ॥ प्रहसन्तं निवीक्ष्यापि पुनरेवं वदाषिरे ॥ ॰॰ नाहः रूलीयवर्ण्यतदृ
यानसवावनं ॥ सर्वेनापितत्रदवं गामिष्यामावयं प्रिय ॥ तानि सर्वानि सविश्य गृहीत्वापि फलानि च ॥

गुण

पुष्पाण्यपि समारूढ्य समायास्याम सङ्गतं ॥ तत्कुलात्सुखसंयुक्ताः सर्वाः स्वस्वप्रियंवदाः ॥ यथाभि
रमिते ह्रस्ये सादरं समन्ताच्च यत्न ॥ उत्कामन्त्यपि यथाकामं सर्वसंतोषितान्यपि ॥ दीर्घकालं सं
मुक्ता तत्कुलः श्रीविषादिनाः ॥ तद्दृष्ट्वा प्रमदास्ताश्च सर्वाः स्वस्वप्रतिप्रभुं ॥ किन्नरास्ते संसमुत्सु
कं वदन्ति पावदं पुनः ॥ स्वदंशी विस्मयं प्राप्ता समुत्सुकसंसमुत्सुकं ॥ ॐ इति स्वस्वप्रियायास्तु सर्वापि
पुनराबदन् ॥ तत्कुलात्प्रमदास्ताश्च सर्वाः स्वस्वपतः पुनः ॥ उदासीना विहंगमस्यः स्तान्निवीक्ष्ये
वमकुर्वन् ॥ किंस्वद्वनाल्लक्ष्मीतिकल्पागुल्मस्थितिस्तनः ॥ सर्वा मित्वा यथाकामं संचरन्त्येव
रूपा ॥ उद्यानेष्वपि वसन्तीति ह्यत्र निविविधानिव ॥ सर्वोपकरणवस्तूनि वस्त्राणि रूपमाल्य

१६८

पि ॥ उद्यानानि सुरम्याणि पुष्पितान्यमनोरमाः ॥ फलपुष्पान्वितान्यत्र पादपानि विविधान्यपि ॥ प्रा
सादाश्च मनोरम्याः गृहाश्चाट्टालिकाश्चनाः ॥ मणिपाण्यमथाश्चापि वर्णानाश्च विहृत्तितः ॥ तावत्स्वमहि
ताश्चापि सर्वेऽपि पगुरातिकाः ॥ विषयं सकलान्यत्र किं नास्ति दृश्यनिष्कर्मा ॥ तत्र नान्यसर्वा निव
दधीनानि सर्वदा ॥ यथा कृपया समादायन्तु क्षावसमस्तं स्ववर ॥ नात्र किंचिद्विषादत्वं हृदयं वापि न
किंचन ॥ यथाकामं प्रभुक्त्वैवं वनमद्भवनमुत्स्वेवसः ॥ ॐ इति ताः समाख्याताः सर्वापि नवनिगृ्ताः
मथाति प्रतिसाविता तत्कुविनादिना ॐ एवः तं तस्याः प्रमदाः सर्वाः नाथे स्वस्वप्रियेः सह ॥ यथाका
मं निर्मिलापिसुखयुः अपयनः श्रिताः ॥ तथैवं वाहिनः सर्वे निलाशयं नाश्रिताः ॥ मत्स्य संक

हृत्वा तान् स्वस्व निद्रापन्नाः सुखाः॥ ततः प्रातः समुत्थाय सर्व्वेपि ते वणिग्जनाः॥ स्वां स्वां भार्य्यामा
मन्त्र्य समालोक्यैवमब्रुवन्॥ वयं यास्यामहे द्रष्टुं तत्रागम्य यानपात्रान्॥ सम्भृत्य तदाहारं सं
स्थापयत सत्वरं॥ तच्छ्रुत्वा प्रमदाः सर्व्वास्तत्पत्यभिप्रबोधिताः॥ सत्क्रीडयापरस्परं स्वस्व
प्रियं व्यभोजयन्॥ तस्मिंश्च दिवसेप्येवं सर्व्वेपि ते वणिग्जनाः॥ तुष्टास्ताभिः सं रमित्वापि ते स्कुर्ज्जग
र्भिका निशि॥ ततः प्रातः समुत्थाय सर्व्वे ते सिंहलादयः॥ स्वां स्वां भार्य्यां समामन्त्र्य गृहीत्वा स्वस्व
सम्बलं॥ सम्मिल्य सहसा सर्व्वे गृहाद्बहिर्विनिर्गताः॥ गत्वा द्रुमवनं यानसमीपं समुपाश्रयन्॥
तत्र सम्मिलिताः सर्व्वान्स्वान् निजान् विलोकयन्॥ समामन्त्र्य क्रियाकारं कर्त्तुमेवमभाषत॥ इदं

श्रूयतां वाक्यमस्माभिर्यदत्र निगद्यते॥ तत्सर्व्वं सम्यगाश्रित्य कर्त्तुमर्हथ नान्यथा॥ यदि स्थ हे स्वगो
वाञ्छितानि बन्धुसुहृत्स्वपि॥ युष्माभिर्भद्रवः श्रुत्वा सत्यं यल्लप्यमत्र हि॥ गत्वा ध्रुवं क्रियाबन्धं
कुरुत यन्मयोदितं॥ त्रिवेलं समवद्धृत्वा विनत्वं समाहिताः॥ कृतापि सम्बन्धीयान भार्य्याकां
ताः प्रियास्वपि॥ पश्चान्नैवाभिलोकेय्या यावद्यानं न गम्यते॥ इति कृत्वा क्रियाबन्धं सर्व्वे ते सिंहलाद
यः॥ ततः संप्रस्थितास्तीर्थं प्राप्य महोदधेः॥ तत्र तमसमग्राः शुचं कृत्वानुकाले
॥ श्रावर्णं पवित्रं कृत्वा तु कौमुदीः समाश्रितं॥ तत्र तां समुपागम्य दृष्ट्वा सास्ते समुत्थिताः॥ प्रस्थाि
त्वाभिधाकाः पारगामीति प्राब्रुवन्॥ तदा ते वणिजः सर्व्वे साञ्जलयस्समादरात्॥ त्रिधा प्रदक्षि

धर्मसाबूपसतिष्ठ २

णीकुलप्रणतैवं वदासि च ॥ देव सर्व्वे वयं पानं गन्तुमिच्छामहे खलु ॥ तद्भवानाज्ञां पापं संप्रा-
गुरु पयितुमर्हति ॥ इति तैः प्रार्थितं श्रुत्वा सार्थवाहो दयानिधिः ॥ सर्व्वान्कान्च निरूः पश्चे पु-
नरेवं महाशयः ॥ यदि यावदितो गन्तुं यूयं सर्व्वे समिच्छथ ॥ मत्पूर्व्वं श्व समागताः ॥ यावल्-
ह्मडितं कार्यं मया नाववल्कनविनः ॥ कर्त्तव्यं स्थितिविकल्पाय यदि जीवितुमिच्छथ ॥ इति तेन समा- १३०
दिष्टं श्रुत्वा सिंहलागताः ॥ नत्वा तत्पश्चात् सामवृक्षसंस्थिताः ॥ सम्मोदिताः ॥ ततस्ते वणिजः सर्व्वे तत्र-
लानन्तर्हसाक्रमात् ॥ वृक्षेन पृष्ठमारुह्य महिलाभितानेपि दिव ॥ ततः सा सास्म हा वगीसव हंस्तांव-
मिदृशनात् ॥ सकम्पं हसां हा धर्म्म द्वीप मूपाययो ॥ तदा दृष्ट्वा तां सर्व्वा राक्षस्यास्तांव लि-

---

ज्ञनात् ॥ दृष्ट्वा ताः सकलास्तत्र सहसागत्य यावत् ॥ हा कान्त प्रिय हृद्रोसि मां विहायाधुना कथं नि-
र्द्दया मयि कुत एकैव गन्तुं त्वमिच्छसि ॥ अहमपि त्वया सार्द्धं गन्तुमिच्छामि हे प्रभो ॥ तत्तां पश्यन्त-
वोकान्तसमन्वामर्हसि ॥ हा कान्त कथमकस्मात् मां कि वा विशी ॥ निरदयास्त्वं सन्ताप्य प्रयातुं
त्वमिच्छसि ॥ कथं मन्मनसं रागवर्ण सौख्यं महोत्सवं ॥ विस्मृत्य तं नवं कान्त सर्व्वं त्वाय प्रस्थ मा प्रियां ॥
हा प्राणसम कान्तासि नेवार्कि यन्मूरुसित्रियः ॥ तवाप्यास्मि प्रियाहार्य्या तत्कथं नो वियोगतः ॥ स्वदृश्य का-
मलेक्षणः ॥ प्राद गौ सिन्मय पिसते ॥ तत्त्वदम सिमूलस्य कन्त गन्तुं त्वमिच्छसि ॥ यथा हि लपितेनैवं
रूपाले श्व पतिनापि तः ॥ विस्मृत्य कथमकान्त तास्य भक्ता गन्तुमिच्छसि ॥ विविधसूनहेद्रव्ये हल्वे लि-

कामादिकामया ॥ भोगान्विहाय मां त्यक्त्वा कुत्र गन्तुं त्वमिच्छसि ॥ हा कान्त नाथ यस्य कामे देहे पिता सियाय्य
प्पिते ॥ तत्सर्वं मम सौख्यं त्यक्त्वा गन्तुं कुत्र इच्छसि ॥ मुक्त्वा हा गन्धं यथाकामं वसित्वापि दिवानिसं ॥ तद्
गृह वानि सत्सौख्यं हित्वा गन्तुं कुह इच्छसि हा कान्त कामसन्नाथ असि कृत्वानाथां किं मां सतीं ॥ निर्दयामां प
रित्यज्य कथं गन्तुं कुह इच्छसि ॥ हा कान्त पश्य मां नार्य्या एवं धर्मानुवादिनीं ॥ दहिम दर्शनं स्वामी त्वां
स्पृहं मां प्रियंवदां ॥ यदि मे दर्शनं नो कान्त न ददासि हि किंचन ॥ एवन्नाम समाख्यायेम गिष्यस्तोनि ना
शिता ॥ कदा एवा न पि मा त्यक्त्वा नागन्धं कृत्वा शुस्वानपि ॥ किं यत्कान्त धनवत्राणं यास्यति मद्धिं भुवं ॥
ल॰ निन्ह दासी न हर्लिः स्वजिव ममयवायदि ॥ न त्वाय्य विलापकं कृत्वा सर्व्वैव चोक्ता ना ॥ सह वसि

भूरवासादेस्त्वा नाडम्बूमी किंतना ॥ तत्र यय तिस्मसार्थाकाद्यं धैर्यमादिना ॥ तान्दृष्ट्वा पृष्ठमनद्राक्रू
रू गस्वान्य यतऊत्ला ॥ ययस्वा निपतत्काञ्चो नात्कान्ता लाव नाद्धतं ॥ नाकूस्य सहस्वभू स्नप्रायद्स्वस्त्व
यतिर्मूदा ॥ एवं तत्र वणिजः सर्वं निपतत्कामसागरे ॥ सहसाब्रूस्य सर्वा हि नाकुसी हिंउ पहक्तिनाः
सिंहलं एक यवाश्व पृष्ठस क्षिप्रासंशितः ॥ त्रिवत्समवचंडूत्वासं तस्थ निश्चयैस्त्रिदिय ॥ तमव
कं महासत्त्वं मूर्च्छितासाल्वनाह्य पृः ॥ सहसा संक्रमन्मात्र नमस्व स्कि वंसमायये ॥ गत्र सतीवसासाय
प्रस्थाजित्वास्वसाश्रयं ॥ भूयनार्य्यस्वयथूस्कं सिंहलमवमब्रवीत् ॥ सा आवज समाधयस्य गैं
पथि सर्वतः ॥ सर्वज्ञ गुहंल्यात् नमस्व वन्ध्य हिस्रवं ॥ रूमितानसमादिशो प्र त्वास सिंहलः क

तिः॥ नमस्तं साञ्जलिर्नत्वा सपर्थं नवमब्रवीत्॥ धन्यासि त्वं महासत्व यस्मान्मत्पूरमभ्यागतं॥ आय
यसहसास्कार्यवक्रसि त्वयमागतः॥ तस्मिन्नाश्रमिसाम्या पितुर्नुत्रानासहृद्व्रतिः॥ यावज्जीवंर
वत्यायंस्मत्वा रज्यसर्वदा॥ मनरावकमीभाग निर्मितं त्रिजगत्युरं॥ वाधितत्वं महासत्वं सर्व
सत्वानुपालकं॥ इत्थं मां सर्वदा लोकरक्षां सर्वसंसकंट॥ बाधयित्वा प्रयत्नेन कृपाया त्रातुमर्ह १४८
सि॥ इति संप्रार्थितेनाथ तेना ऊर्स सिंहः॥ त्रिधा प्रदक्षिणीकृत्य नत्वा मनतस्पदा न्यूनः॥ त
नः साक्षात्स्म मालोक्य किंचिद्दूरं वनस्थयं॥ अन्तर्हिताकालद्धि निवाकाळ यथोद्धतं॥ नभवं
स्वगतं दृष्ट्वा सिंहलः सातिविस्मितः॥ यावद्दृष्टिपथं पश्यं तस्थौन वाष्पकाञ्जलिः॥ तत्कसासिंहलः

धीमद्रूपगर्व्वं मार्गे समाहितः॥ एकाकि संक्रमं जम्बूद्वीपावश्यमुपाययो॥ तदायाताक्षसी भार्या सिंह
लस्य वणिक्कुतः॥ राक्षस्य सकला स्कान्तां पनिवृत्यैवमब्रुवन्॥ अस्माभिर्दक्षिताः सर्व्वस्वामिनापि
स्वकस्वकाः॥ इक्किमात्र त्वयैकः स्वामी निर्वाहितः कथं॥ यदि ता वर्द्धमानीय रक्षस्य न स्वमालाना
तां विहस्य वयंसर्व्वा तक्रिया माइति ध्रुवं॥ इत्येवं कथितं तापि स्कानिसम्भस्य॥ संगस्का पूर्वनक्क
सां विमर्ष्य सैवमब्रवीत्॥ हमिन्या यदि युष्माकं निबन्धः तद्विनिश्चयः॥ सर्व्वथाहं समानीय रक्षयिष्य
ति निश्चितं॥ इति तया कमाकर्ण्य राक्षस्यः सकलाअपि॥ एवं भवत्वेवमिहेदं नाववन्नाति हिवाक्रवन्
तः स्वा राक्षसी धृत्वा पनम हीममा कृतिं॥ आकाशमार्गेणसागता सिंहलस्य पुरावासवनं॥ दृष्ट्वा तां

व२

राक्षसी तीमां पूरतः समुपागता ॥ सिंहलासिमुत्क्षिप्य संत्रासयीतुमुद्यतो ॥ सिंहल ममसिं धृत्वा
निहंतु समुपागतां ॥ दृष्ट्वा सा राक्षसी तस्मात्प्रदुद्रोक वनांतके ॥ तदा तत्र वनिक्सार्थमध्ये द्रागत्य समा
ययौ ॥ तं दृष्ट्वा सान्त्स्त्रीरूपं दृष्ट्वा पुनरुपागता ॥ तान्कान्तां सुन्दरीं रम्यां पुरतः समुपागतां ॥
सार्थवाहः समालोक्य पप्रच्छैवं समादरात् ॥ रागिनी कारत्व किं दृक्कान्तारे भ्रमिता गया ॥ एकाकी
कुत आयासि तत्सर्वं वक्तुमर्हसि ॥ इति सार्थल्ताप्रश्नं दक्षिसा कृताञ्जलि ॥ तस्य सार्थपतेः
पादे प्रणत्वैवं न्यवेदयत् ॥ अहं सार्थपते ताम्रद्वीपपतेः सुता ॥ सिंहलस्यास्य कार्यार्थं दत्ता
तम्पती सुता ॥ अनेन सार्थवाहेन पतिनीयाहमागता ॥ दत्वा विश्रुतमानी तास्वदेशगमनं प्र

निरस्थिमोगाप संस्पृश्य कारणो कायादो विरूपिता ॥ अनेन मे ललोकल्वाहं कालितानेन उज्झि ल ॥ त
द्भवान्त्वा वयिल्वानं सार्थवाह मम प्रियं ॥ मयिस्नेहालि संवसन्संप्राप्तयितुमर्हसि ॥ इति प्रार्थितं
श्रुत्वा सार्थवाहस्य समुपासवत् ॥ तं दृष्ट्वा समुपायातं सिंहलः संप्रसादितः ॥ आसने संप्रतिष्ठा
प्य समालोक्यैवमब्रवीत् ॥ वयस्य कोशलं कश्चि दहहसर्वत्र वापितः ॥ इति मवसंकथालापं कृत्वा
तस्थो विनोदयन् ॥ तथा स सार्थवाहस्तां सिंहले कोशलं मुदा ॥ पृष्ट्वा गंभादयन्त्री क्रूपुनर्नवमन्ना
यतः ॥ वयस्यासो नरूपूज्जीपवितीमा त्वयास्वयं ॥ आह्वानमापविसार्धाकृमस्वाश्या विश धत्तां ॥
इति मनाधितं श्रुत्वा सिंहलः समहामतिः ॥ सार्थवाहं तमालोक्य पुनरेवं न्यवेदयत् ॥ सखे न का

गुण

रपुत्रीयं पतिविहीना पितामया ॥ राक्षसीयमिहायाता ताम्रद्वीपनिवासिनी ॥ श्रुत्वेति नादितं तेन सा
र्थवाहः सुविस्मितः ॥ सिंहलेन स्फुटं तस्याः समालोक्यैवमब्रवीत् ॥ वयस्य राक्षसीयं हि कथमप
व मिहायाता ॥ तत्त्वमपि वत्सया कृतं तत्सर्व्वं वक्तुमर्हसि ॥ श्रुत्वेति नादितं सर्व्वं वृत्तान्तं विस्तरात्त
तः ॥ सिंहलस्य समित्रस्य पुरतः संन्यवेदयत् ॥ तदेकं सर्व्ववृत्तान्तं श्रुत्वा स सार्थभृत्सुधीः ॥ सम्
मितिपरिस्त्राय वक्त्रं यस्मितागयः ॥ ततः स सिंहलस्तस्याः संपृच्छितः समादितः ॥ तन्यस्थं पथि
सर्व्वसंवदत्स्वपूर्व्वयथौ ॥ ततः स स्वगृहं गत्वा मातापित्रोः पुरागतः ॥ तत्पादां सहसा नत्वा कोश
लं समपृच्छतः ॥ त्वं पूर्व्वदर्शमादव कोशलं नोस्तदाहव ॥ तवापि कोशलं कच्चिदिति तो प्रश्नपृच्छ

११६

तौ ॥ तच्छ्रुत्वा सिंहलश्चासौ स्वपुत्रहृदि मनुस्मरन् ॥ मातरञ्च विलिप्यास्यापि तत्रा न वेन्यवेदयत् ॥ किं तात
विहयक्ष्यामि देवत्वं प्रति तासि हि ॥ एकदा वाहमायातः सर्व्वे नष्टाः सहायकाः ॥ कथमिति पुनः पृष्ट
पितृभ्यां सिंहलः सुतः ॥ सर्व्वमेतत् समृत्तान्तं विस्तरात्सम्यवेदयत् ॥ तदेकं सर्व्वमाकर्ण्य पितरौ प्रहत
गयो ॥ विवर्त्तिः स्वस्य तं पुत्रं पश्यन्तावेवमब्रुताम् ॥ साधु पुत्र हाद्य नौ नौ त्वं जीवन्नीह समागतः ॥ सा
धु वत्स कृतं नत्र संचेयार्थस्त्वं यस्मरं वदतः ॥ किमेवं वत्स हि दुःखे विना पुत्रदर्शनं गतः ॥ पुत्रं एवमहार्न
स्तं धर्म्मार्थसंसाधनं ॥ बहूबलानीन सन्ति यदि त्वमिह नागतः ॥ एतां चापि हि सर्व्वाणि व्यर्थानि
नूपनावयोः ॥ द्रव्यं नष्टं पुनर्द्दसाध्यं यं प्रयत्नतः ॥ त्वयि पुत्र विनष्टे हि साध्यं कथं पुनः ॥ किं क

सा१ धं१

निर्धनैः किं न शक्यानि विना पुण्येन साधुना ॥ निर्धनापि धनं साध्य पुण्यधर्मार्थसाधनं धनहीनानि
किं कृत्यानि विना पुण्यं साधुना ॥ सत्पुण्यैः पि शुदानादि कृत्वा स्वर्गेपि प्रवरं यं ॥ सत्पुण्य संधवस
दनं मिह धर्मार्थं स्त्रुदानं ॥ साधय स्वयं तत्रापि सत्कृत प्रवरं याद्दिवि ॥ तत्वमेवाव्ययानल्प मिह
धर्मार्थ सौख्यदं ॥ तस्मात्वपि शुदानञ्च परत्र प्रवरं याद्दिवि ॥ श्रुत्वावं यांद्दिसंसारत्वं मत्काल्यन
दर्शनात् ॥ जन्मजीवितमस्याति साधनं सफलं भवत् ॥ इति विज्ञाय सत्पुण्य लमात्मा ख्यासहां वि
नेः ॥ तत्कर्मसाधने कृत्वा तुष्टा कामं समाचरः ॥ धृत्वास्य कुलसंवृद्धि धिवलम्य रोगतः दत्वा
र्थिनां यथाकामं सर्वमत्व गृहाश्रितः ॥ तसिन्नेव समं तत्र नाकु सिसानि सन्ददौ ॥ तत्वाति सिंहसंका

मत्तसालकाः समालोक्य बालकं मनोहरं ३

शं पुत्रं धृत्वा समाययौ ॥ तत्र तं बालकं पुत्रं मकं मातापुन्य सर्ववतः ॥ एकांसि सिंहल गृहं त्वसम
सा प्रगल्भिका ॥ तत्रस्था पनिका लोकैः सिंहस्य गृहं गताः ॥ गत्वा स्व मिश्रुमालानां त्रावमलमूषा
ऽयनम् ॥ सिंहलं सहसा कार्यं पश्य कृत्य वमक्वत् ॥ एवं का ह्मायनामभववालकः सिंहलात्मजः
॥ यदैव्य सिंहलस्य वनिर्विंश बर्षमूलंद्विदं ॥ श्रुत्वेकं जनकायनन्निश्राम्य पावनः ॥ एवं तत्
तिह्लाथ तस्यायं पुत्रः स्मैवमब्रवीत् ॥ हे गिरिलं सुता कस्य कुतः कथामिहागतः ॥ इति
पृष्टेने सपुष्टास्यापुत्र नवमब्रवीत् ॥ एवमहं सुता ताह्लान्कान्तुद्वीपाधिपस्य हि ॥ पिता स्या सार्थ
वाहस्य दत्वा कार्यार्थमालना ॥ पुत्रेन सार्थवाहेन पजिनीत सहागताः ॥ श्रुद्धि सौत्र पत्रापकाने

रम्यायांह्यनिलाहताः॥अमक्कूलनिकृत्वाहस्ताञ्जलिमाननतुंगला॥कृतपुतमिमंथस्वाकस्फनसा
हमागता॥अस्माल्लग्नाध्ययंवालाहार्य्यादधर्म्मवाविदी॥ॐ॰स्पनस्वामिनंसर्व्वंसंवाधायेतुमर्ह
थ॥तयत्तिप्रार्थितंगृत्वासर्व्वलाकातथातिन॥प्रतिस्नुत्यद्गंतस्यसिंहलस्यपुवागताः॥सर्व्वमत
त्वविस्तातंयथादितंतयातथा॥विस्मतनसमाख्यायसिंहलमवकुवन्॥सार्थवाहत्वयाहार्य्या
कृडपुत्रान्पाल्विनी॥वालकश्चसूतस्कसोत्सुकाधनावृतेकथं॥तदस्माकेववश्गृत्वाहार्य्यातांस्वा
सकंवतं॥स्त्र्यन्धंकुपयासास्वामसंमवाहतुमर्हसि॥ॐ॰इतितःप्रार्थ्यमानासौसिंहलस्तांसंकृकृ
नान्॥सर्व्वानपिसमालाक्यपुनरेवमताधनः॥हवकान्तस्मानाह्लाहार्य्याप्रियंतमरवलन्॥

राक्षसीनवाहातानाम्रद्वीपनिवासिनि॥वालाप्यवंनमपुत्रान्निर्म्मितामायपयानया॥ॐ॰तिसस्पनया
स्मात्वाकथ्यतनमस्वारवला॥तस्कत्वातऊनःसर्व्वतस्यपीत्राःपूमाःगताः॥सर्व्वमतमप्रविस्तानवि·
स्कवनालवेदयत्॥ततिवदीतमाकर्ण्यपितनोगोत्रवाधितो॥स्वालऊकंसम्नसमुप्रपूनरेवम
हाधनो॥कुमस्त्वस्वाममऊंस्नेहाइहितुनपतनव॥हार्य्यायाःपमिनीतायाःस्वपनार्थेसहस्रस॥ॐ॰
ततःकुमाकर्ण्यसिंहलःसातिकापितः॥पितातनलस्वकृत्काकंनिवार्य्यैवमब्रवीत्॥तानत्याघं
सनानाहेशःहार्य्यापिवतमरवल॥दावृकायंनमपुत्रान्निर्म्मितामायपयानया॥राक्षसीयंनवाहाना
नाम्रद्वीपनिवासिनी॥अस्मानपिसमाहर्तुनाम्रद्वीपादिहागता॥ॐ॰तिपुत्रादितंगृत्वातेसमानापि

गुम

तथापि॥ तमालज्जं समालोक्य पुनरेवमभाषताम्॥ सर्व्वोऽपि स्त्रियः पुत्र नाङ्गस्यापत्रपमापि-
ता॥ तेनास्मानुपगम्यालंकर्तुमर्हसि सर्व्वथा॥ इति तत्कथितं ताभ्यां श्रुत्वा स सिंहलः सुतः॥ तौ
मातापितरौ पश्य पुनरेवमभाषत॥ यद्यपि तात युष्माकमिहाभिमतमानसा॥ अनयापि गृहा-
श्रमे तावत्संस्थितं॥ इति पुत्रोदितं श्रुत्वा तौ मातापितरौ पुनः॥ आलिङ्ग्यं तं समालोक्य स्नेहादे-
वमभाषतां॥ धर्म्मात्म सत्यवानं तु देवार्थं गच्छ सदा॥ यदि तद्विनाशाय स्वालोकमयालतज॥ इ-
ति ताभ्यां कथितं श्रुत्वा सोऽनिच्छापि तात तत्कृतः॥ सिंहकन्यनिभानारूः सकामाः सहसावयौ॥ ततः सा राक्ष-
सीकान्ता सपुत्रा स्वानसंनिधौ॥ तमुपागत्य पश्यन्तिमाहूयकोशमाश्रयन्॥ तान्दृष्ट्वा मन्त्रिणोऽमात्या

१०८

सर्व्वतो दुहलं विना॥ नृपतिः पुनस्तां गत्वा समीक्ष्यैवं न्यवेदयत्॥ देवात्र राक्षसीकान्ता सकामा
मन्यूकाऽकबालिकासजा॥ राजधानमुपाश्रित्य संतिष्ठते भगालिका॥ इति तैर्निवेदितं श्रुत्वा स
राजा सिंहलकन्यानी॥ एवं गत्वा तत्पश्यामीति तान्मन्त्रिणोऽब्रवीत्॥ मन्त्रिणस्ते तथेत्युक्त्वा सागताः क्रम
सहसागताः॥ बलिनस्तां समाहूय प्रावेशयन्नृपालये॥ दृष्ट्वा तां राक्षसीकान्तां राजा सोऽनुरागाभिह-
तः॥ शुचिलकान्तसमालोक्य कन्दर्पश्चिन्तेन्द्रिया॥ ततः स नृपतिः पश्यन् स्त्रीणां कौशलं म-
या॥ कान्तलक्षणतालेकस्य पुत्रीति पर्य्यपृच्छत॥ तच्छ्रुत्वा प्रमदा सा कं पश्यन्ती नृपतिं तदा॥ ग-
द्गद्गद्विलिम्फस्यापि ह्येवमभाषत॥ देव जानीहि सा सिंहलात्रद्वीपमहोपतेः॥ साथ्व-

गुण

वाहस्य तार्थ्यायौर्थं ददौ स नृपतिः स्वयं ॥ तथापि सार्थवाहेन पत्निणीनां हमाद्वनात् ॥ ततः संप्रच्छि-
तानेन तद् हागच्छ मत्तका ॥ सुस्थितीवापप्राफा नोहग्नायाया निलाहता ॥ कुक्कृतान् ततः समुती-
र्य्ये नीवमा सायप्रावनत्रा ॥ सुमङ्गलं निकृत्वा रकुवितानतङ्गल ॥ तदा लङ्क सिमां धत्वा गते-
निह समागता ॥ पश्चाद्धं सार्थवाहस्य गृहं गत्वा समागता ॥ पितृश्चाम पिसंस्थका निर्वाहिताग-
त्सह्वलात् ॥ तह वकुन ए नाङत्रकु उपूजा हसमागताः ॥ तद्द्वा सिंहलं पौवं कुमा पयितुमर्ह-
ति ॥ श्रुत्वेति तह कुमाकर्णी नृपतिः समसी स्वतां ॥ समास्वास्य सभा द्वयम त्रि एवमब्रवीत् ॥
मन्त्रिणः सार्थवाहकं सिंहलं सिंहनन्दनं ॥ गत्वेह तत्सहसाहूय समानयत संप्रति ॥ श्रुत्वेति सै-

१०८

वाहं समादिष्टं गत्वा ते मन्त्रिणोऽद्रुतं ॥ सिंहलं तं समाहूय नृपस्य समुपानयन् ॥ दृष्ट्वा तं सम-
पायातं सिंहलं स जनाधिपः ॥ सादरं समुपाम सुसमीक्ष्यैवं समादिशत् ॥ सिंहल केन हाय्येणाः
सुलक्षान्नपालजा ॥ कुमस्त्वे नांगच्छनि हासालङ्कासहि पालय ॥ श्रुत्वादिष्टं नृपेनत्तु ग गत्वा स सिंह-
लो वणिक् ॥ साञ्जलिस्तं नृपं नत्वा समालोक्यैवमब्रवीत् ॥ देव नेषास्तनानाह्ला हाय्यीपिमहन्नी-
पायं ॥ नाङ्कसीयं न नाहा ना ना सुद्वीपादिहागता ॥ तेन तत्कथितं श्रुत्वा स वाजा मागमाहितः ॥
सिंहलं तं समीक्ष्याथ पुनरेवं समादिशत् ॥ सर्वाः स्त्रियापि वाकुस्य एवमलक्तुमर्हसि ॥ पथ्य पा-
ना हि प्रतातस्य कृत्वामदीयतां त्वयाः ॥ एतदाज्ञादितं गत्वा सिंहलः स त्रिकुन्धिः ॥ नृपति तं स-

समालोक्य पुनरेवं न्यवेदयत्॥ राक्षसीयं महत्साध्वाज्ञ नद्ध्या वापि वारय॥ इवान्तमपकुर्वीध्वं व
गुण कर्त्तुं न हितं तथा॥ इति तद्वाक्यमाकर्ण्य राक्षसा नागमादिताः॥ इत्युक्त्वा सिंहलो धीरः ततः
संप्रहितनगृहे॥ त्रिरत्नस्मृतिमाधाय तत्स्थे धैर्य्यसमाहितः॥ तान्कान्कांस्सहस्रां स्वादकः पुरं प्रावेश
यंमुदा॥ ततः सा सर्वलोकानां राजानं च प्रमादित॥ रमयन्ती यथाकामैः सुखैर्हत्वा वगतन १०६
यत्॥ तथैव सहसं तत्काया ज्ञासकामन्नि स्थित॥ यथाकामं सुरतं भुक्त्वा च बालस्वच्छया नमनु
एवं सा राक्षसी नित्यं रमित्वा यथेच्छया॥ नृपतिं तं वशीकृत्य स्वच्छन्दसमवासयत्॥ ततः स
राक्षसी राज्ञो राजकुलान्निर्गत्य नात्॥ नृपतिप्रमुखान्सर्व्वान्संप्राश्यापि ताव्यधात्॥ कृत्वा

सर्व्वा प्रसूपास्ताः प्राप्तापयन्ति माहिता॥ ततः सा सहसाकाशात् ताम्रद्वीपमुपाव्रजत्॥ तत्र सा
सहसाप्युपेताः सर्व्वा अपि राक्षसीः पुरतः समुपाहूय समालोक्यैवमब्रवीत्॥ हन्तिन्यस्कन्न
युष्माकमेकेन सिंहलेन किं॥ सिंहलगतो लोभनाहृताः सिंहकल्पा हि धपूत॥ नृपतिप्रमुखाः
सर्व्वैः ऊना अकस्पू नाश्रिताः॥ मयाकृताः प्रसूपास्ताः प्रालापयन्ति माहिताः॥ आगच्छत मया
सार्द्धं सहसा तत्र व्रजसहि॥ नृपतिप्रमुखान्सर्व्वान्कृत्स्नां साधुनावयं॥ इति तद्वाक्यमाकर्ण्य
राक्षस्यः सकलाश्रपि॥ आकाशात्सहसागत्वा सिंहकल्प्यां मुदाव्रजन्॥ तत्र ताः सहसाप्युपसर्व्वा
राक्षकूलस्थिता नु॥ नृपतिप्रमुखान्सर्व्वान् लोकान्मुदा वखादित॥ सर्व्वापि हक्किनांस्ताः राक्षसी

गुण

हिर्नृपादयः॥ हता राजकुलास्तावन्तो घातितमूर्खसमपि॥ राजकुलाग्निभ्रान्तः पक्षिणः कृत
पासितनः॥ गवाक्षादयाश्चिनावकः प्रहमकः प्रवनिश॥ तत्र प्रातः समायाता जना ग्रामसक्तिमोक्ष
ता॥ पक्षिभिन्नत्रमतां दृष्ट्वा तदा सर्व्वपि विस्मिता॥ कथं राजकुलं सालं तो घाटितं वसांप्रभं
त्रमकः पक्षिभिनकर्म्नर्दृष्ट्वा तदा तं मूर्खाः॥ तत्र च लोकमार्णमो सिंहसहसा स्थितः॥
निशितखड्गमादाय प्रावनकजसस्वनः॥ तत्र राजनतां पश्यं सिंहलः सड्पास्थितः॥ गल
दश्रु विलिफास्य पूवतजवसञ्चवीत्॥ शृण्वकः कृतपाहाना जस नृपत्र खगाः यतः॥ तत्राऽपि
जनाः सर्व्वराक्षसा हिक्किताः खलु॥ तद् इक मिलितस्तदा सर्व्वपि मक्तिमोक्षना॥ कथमावं

१८०

त्वयाहृतमिस्मप्राक्स्कमादनात्॥ तत्कृत्वा सिंहलश्च ओ सर्व्वास्ता मक्तिमोक्षना॥ सर्व्विक्कतसू
तः हित्वा सहसैव समहाप्रतः॥ सर्व्वता दीर्घ निःश्वसितिः सहसा नियता मिह॥ शृणु श्रा पवि
ताह्वाहं पश्यन्त्र समकतः॥ तदेक मक्तिराः गृत्वा निःश्रमिं सहसा जने॥ ज्ञानपित्वा गुप्रास
द प्राक्ससमश्चनापयत्॥ तान्दृष्ट्वा सिंहलः स्वेन धृत्वा हि नृपस्य संक्रमन॥ प्रासादाय निसहि
त्वा तागयतां निशावरी॥ सिंहलं खड्गपाणिनं प्रागमाद पनिसहितं॥ राक्षस्यस्ताः समालो
क्य सर्व्वां हिता विवत्र मूक्षः॥ तासां काश्चिद् छित्वा घृत्वा काश्चित्वाद्य दुङ्गपनाः॥ तास सर्व्वा अपि राक्षस्य
पनायितास्ततो द्रुतं॥ ततः सिंहलः आलोक्य सर्व्वास्ता निष्पलायिता॥ प्रासादादवतीर्याशु

ध्वजसमुद्घाटयन्॥ ततस्ते मन्त्रिणामात्याः पौरजनाः सर्व्वेपि सैनिकाः॥ गत्वा समीक्ष्य ताडादीन् सर्व्वा
न्कांश्चिद्विचिक्युः॥ सम्यग्विचिन्वन्तोपि ताञ्च सर्व्वेपि मन्त्रिणो जनाः॥ अमात्याः सैनिकाः पौराः विमूढाः
सन्त्रासिता गताः॥ ततः स सिंहलः दृष्ट्वा सर्व्वांस्तान्मन्त्रिणो जनान्॥ अमात्यान्सैनिकान्पौरान्समाम
न्त्र्यैवमब्रवीत्॥ हे बान्धवा यूयं स्वजनान्किञ्चिल्लिङ्गभावना॥ तत्सर्व्वं समुपालिङ्ग्य पश्यन्तां सर्व्वतः
पुनः॥ ततस्ते मन्त्रिणामात्याः पौरजनाः संविश्य सर्व्वतः॥ सर्व्वं राजकुलं गत्वा संदृष्टं समन्वेषयन्॥ त
तस्ते मन्त्रिणोमात्याः ब्राह्मणादिमहाजनाः॥ सन्निपात्य प्रजाश्चापि समामन्त्र्यैवमब्रुवन्॥ हे बा
न्धवास्मन्नानाजना वयं गत्वा स्थानं विचरत॥ तदत्र कं नयं कृत्वा तिष्ठेम हि वदस्वेदं॥ इति ते मन्त्रि

ति॥ प्राक्च श्रुत्वा ते ब्राह्मणादयः॥ महाजनाः प्रजाश्चापि सर्व्वेप्येवं न्यवेदयन्॥ यः प्राहुः सात्विका
वीरा नीतिमन्त्रविचक्षणः॥ दयाकारुण्यहृद्यालुः सर्व्वधर्म्महितार्थभृत्॥ तं विधिनाभिषेच्यात्र ज
पतिं स्थाप्यानुपासत॥ सर्व्वे नाथाधिपं कृत्वा प्रमानयन्तु सर्व्वदा॥ इति ते कथितं श्रुत्वा कोविदैर्हा
महाजनाः॥ सर्व्वेषां मन्त्रिणां तेषां पुरत एवमब्रुवन्॥ सिंहलाख्यं सार्थवाहः सात्विका नीतिविच्छ
ति॥ दयाकारुण्यहृद्यालुः सर्व्वसत्त्वहितार्थभृत्॥ इत्येवायं महाप्राज्ञो दयाकारुण्यसन्मतिः॥ मैत्रि
णीसहानुधासाना क्षिकाश्चिन्महाजनाः॥ तदेनं सिंहलं वीरमभिषिच्यानुपासत॥ प्रतिष्ठाप्यं कृ
त्वा सिंहमतो सकलेसह॥ इति ते बुद्धितं श्रुत्वा तमात्यामन्त्रिणोजनाः॥ सर्व्वेप्यनुमतं कृत्वा तथाक

गुण

र्दुं समालोकयन्॥ ततस्ताः सकलास्तास्ता राक्षस्यो गण्यमहाजनाः। सिंहलं तं समामन्त्र्य प्रणत्यैवम-
ब्रुवन्॥ सिंहलात्र यदस्माकं प्राणानामपि संमतं॥ तद्भवान्माश्रयत्वाज्ञा हि विबुमर्हसि-
तुं॥ इति तैर्मन्त्रिभिः सर्वैः समाख्याते स राजनैष्ठिके॥ प्रार्थितं सिंहलः श्रुत्वा तस्य सूनुरेवमब्रवी-
त्॥ एवं कार्ये विनिग्रहे व्यवहारा वशी विना। तत्कथं राक्षसीसंहारं सम्बाधसहितक्रिया॥ तदत-
स्समयायोग्यं तत्कर्म कर्तुं तदशक्तता॥ यथायोग्यं कर्मतत्सेवयाज्ञनीया हि मन्त्रिभिः। इति तेनोदितं
श्रुत्वा तेऽमात्या मन्त्रिणो जनाः॥ सर्वे ते सिंहलं वीक्ष्य समामन्त्र्यैवमब्रवीत्॥ देव स त्वद्दृष्ट्वा सद्धु-
द्धिवीर्यं वा त्वदया कृति॥ भाति कालोक विख्यात। काश्चिद्दया न विद्यते॥ यद्यास्मिन्नपार्थिवं ज्ञा-

१८५

नू
स्यते पि न कश्चन॥ तदत्र देव भवान् राज्यमत्रैवास्थितुमर्हसि॥ इति तैर्मन्त्रिभिः सर्वैः संप्रार्थितं निश-
म्य सः। सिंहलः समन्त्रिणोऽमात्यान् सर्वान्समालोक्यैवमब्रवीत्॥ एवं कार्य यदि मां सर्वे राजानं कर्तुमिच्छथ।
समयं तर्हि मिच्छामि तं समनुग्रहीतुं॥ इति तेनोदितं श्रुत्वा सर्वे ते मन्त्रिणो जनाः॥ अमात्याः सं-
महासिंहं समालोक्यैवमब्रुवन्॥ अमात्याः सम्महासिंहं समालोक्यैवमब्रुवन्॥ यथा यद्देव ते ख्या-
तं समयं तत्कथ्यतां खलु। सर्वे वयं समाधाय पालयिष्यामः समाहिताः। इति तदुक्तमाकर्ण्य सिंह-
लः संप्रबोधितः॥ सर्वांस्तान्मन्त्रिणोऽमात्यान् समालोक्यैवमब्रवीत्॥ यद्यत्र मां समाश्रित्य सर्वे वो विभुमिच्छ-
थ। तथात्र राक्षसीसंहारं सम्बाधमस्त्वयाच्यहं॥ तद्भवन्तो मम वाक्यं धृत्वा धर्मान् साधिनः॥ शिव

गुण

त्वच्छरणं कृत्वा वसेयुः सर्व्वदा शुभे ॥ इत्यनुशासनं दत्वा समन्तधर्म्मसहायिनः ॥ सर्व्वसत्त्वहिता-
र्थाय धर्म्मं वक्तुमर्हथ ॥ इति तेनादिष्टं श्रुत्वा सर्व्वे ते मन्त्रिणो जनाः ॥ ममासाक्षोद्भिज पौनाश्च तथ्य-
लिप्रतिशुश्रुवुः ॥ तत्सर्व्वं मन्त्रिणोऽमात्या मानाद्या महाजनाः ॥ सर्व्वेपि संनतं कृत्वा तं नृपं करु-
णालस्तत् ॥ ततस्तत्र प्रवसम्य [illegible] स्वाधयीत्वा समस्तकं ॥ धर्म्मकृत्ये यलंकावमशुले समस्ता-
धयन् ॥ ततस्स प्रतिशुद्धाङ्गि सिंहलं तं यथाविधि ॥ अभिषिच्येश्वरं महासाद्धे स्वकुलाकाधिपं
नृपं ॥ नृपासनप्रतिष्ठाप्य सर्व्वे लोकाः समन्त्रिणः ॥ सिंहलं तं महाबाहुं सर्व्वे समाद्रवान् ॥
ततः सिंहलः राजा सर्व्वलोकानिवादयन् ॥ स्वस्व धर्म्मप्रतिष्ठाप्य गाभासत्वासत्रानिव ॥ तद-

१६३

नुशासनं दत्वा सर्व्वलोकानिवादयन् ॥ त्रिरत्नशरणं कृत्वा संवरेयुः शुभे सदा ॥ तदा स सत्प्रजा बा-
ध सर्व्वत्र विषयस्वपि ॥ निवृत्ता तं शुभोत्साहे प्रावर्त्तत निरन्तरं ॥ तथा समन्त्रिणः ते भाहीनी तत धर्म्म-
विवर्त्ततो ॥ एवं स महासिंहलो राजा धर्म्मवादिवः ॥ तत्र सत्यपि निर्गत्वा तस्मिन् द्वीपे महोत्सुकः ॥
सर्व्वान्स्तान्मन्त्रिणोऽमात्यान् समाश्रीवमादितः ॥ सत्कीकृत्य ततो माला तत्र संजुन्यकवलेस्तह ॥ तांस्त-
द्वीपगा स्त्रियो मिलेत्वा निरूपितानादृत्यापि ॥ तदादिष्ट समाकर्ण्य सर्व्वे ते मन्त्रिणो जनाः ॥ चतुरङ्गब-
लान्वितं सहसा समलंकृत्य ॥ ततः स नाथ संप्रमीत्य चतुरङ्गबलेस्तः ॥ संप्रस्थितास्त सोत्साहे स्त्री-
द्वीपमहोदधेः ॥ ततस्तानि सर्व्वाणि चतुरङ्गबलान्यपि ॥ आरोप्य वहनेष्वेवं संप्रस्थितावती-

गुण

न्ता॥ ततस्ते समन्ततस्सर्व्वैश्चतुरङ्गबलैस्सह॥ स्वस्तिना सहसाम्भोधेः पारतीरमुपाययौ॥ ता
म्रद्वीपं तदा गत्वा राक्षसान्नामहं ध्वजः॥ नापितं स्थापनस्तेन कम्पितास्स्वयहृद्यं॥ तत्प्रकम्पि
तमालोक्य राक्षस्यालयसंस्थिताः॥ सर्व्वा एकत्र संमिल्य मिथ एवं समूचिरे॥ एवन्नूनमापन
स्थायं ध्वजः प्रकम्पितोऽधुना॥ जाम्बूद्वीपन्नृपा नूनं मनुष्या हिर्यद्भूमागताः॥ सज्जीकृत्वा तद
स्माहि॥ स्थानव्य मिहसांप्रतं॥ इति संमन्त्र्य ताः सर्व्वा दिव्यरूपधरा नृपा॥ ततस्ताः सकला राक्षी
सिंहलादिवनाधिपा॥ तीव्रान्ति सुर्व्वा समा सा रे देहशुर्य्या भूमागताम्॥ दृष्ट्वा तान्समुपायातां राक्ष
स्यः स्वालयान्वितान्॥ कश्चित्वया यितां हिताः काश्चिया कृं समाश्रिताः॥ याङ्कु प्रसूनं गताः काश्चित्

१६४

रूरुनिविष्टाश्च॥ काश्चित्तस्मिंस्ततान्नांखादितुं महिवैनक्लिष्टं॥ तांश्च प्रसन्नचित्तां दृष्ट्वा सिं
हलस्याह्ययाऽगतं॥ विद्याधरी हि मा विदूषी वीरे॥ भक्त्या प्रयातिता॥ ऊर्व्वशीसाम्परितत्रस्ताः॥ सिं
हलस्यान्तमुपागताः॥ कृताञ्जलीपुटा नत्वा पादयोरेवमब्रुवन्॥ कमस्त्व नाम महाबाहो ध्वजाम॥ भ
र्त्तानव॥ तदस्माभिर्विना बाला हृष्टु नार्हति कृत्रियः॥ इति संप्रार्थितस्ताभिः शुद्धात्मा सिंहलः
प्रहः॥ समयनक्रमायं व इति ता वीक्ष्य याब्रवीत्॥ तच्छ्रुत्वा सकलास्ताश्च सिंहलं विप्रियाप्रियं॥
सञ्जलयः पुनस्ताः समालोक्यैवमब्रवीत्॥ किं समयं समाख्यातु एव ताहि हितं यथा॥ तथा स
र्व्वयं धत्ता व विध्यामः सदापि हि॥ इति ताभिः समाख्यातं निगम्य स तत्पः सुधि॥ तासन्नीराक्ष

सीःपश्यंपुनर्नवमहोत्सवम्॥यदिदंनगरंरक्षाःसर्वान्यत्रापितिष्ठथ॥माहिजिनवययत्रनायका
गुण ध्यथकस्यचित्॥तदायुष्माकमेवाहंसपत्नीकंभजामहे तदन्यथाकृतंयुष्मान्सर्वान्हन्यांनसं
शयः॥इतितेनसमाख्यातंश्रुत्वातासकलाअपि सिंहलंतंप्रणत्वाथसमालोक्यैवमद्रवन्
॥स्वामिन्कथाकविश्वामाहवानहिहितंयथा॥तदस्माभ्यापितेवबालासंपालयितुमर्हति॥इतिसं १८३
प्रार्थ्यसर्वास्ताराक्षस्यःपतिबाधिताः॥ताःक्रूरास्तद्विषयंगत्वावनेऽन्यत्रसमाश्रयन्॥ततश्चसिंहल
ःराजासौसामात्यःसैनिकाः॥सिंहलोलोकानधिष्ठाप्यस्वस्वधर्मेप्रशासयत्॥ततःससकलाः
लोकाधत्वानतत्प्रशासनं॥त्रिरत्नभजनंकृत्वास्वस्वधर्मेसमाचरन्॥तदेतद्धर्मसाधनस

त्सिकंत्रिकूपजवं॥सद्धर्ममङ्गलोत्साहंप्रावर्त्ततसमन्ततः॥सिंहलेनतेनवस्तुनाजित्वासंवासि
तंस्वयं॥तेनासौसिंहलद्वीपइतिप्रख्यापितोभवत्॥योऽसौसिंहलोराजातदाहमभवत्खलु॥यः
सिंहकगामीराजासएवमहल्लकः॥तदाशूरङ्गाकसौयासावणेवानूपयाय्वलः॥यावलाहाप
ञ्चनाशाहदेवावलोकितेश्वराः॥मयाप्येवंशलोकज्ञबोधिसत्वविलोकनं॥गुञ्चहृत्वासमुत्ता
र्यप्यञ्चनवंमहद्भयात्॥एवसत्रिरुगत्वाबोधिसत्वःगादोश्वयं॥विलोक्यसकलान्सत्वान्स
न्मूलर्क्षयादभवत्॥तेनास्यसदृशोधर्मोनास्तिकस्यापिकुत्रचित्॥बुद्धानामपिनास्त्येवकुतोऽन्य
षांत्रिधातुषु॥इत्ययंमहासत्वःसर्वलोकाधिपेश्वरः॥सर्वधर्माधिपःशास्तामहाहितविना

ऊँ॥ ततोलोकाधिपाःसर्व्वेत्रैधातुकाधिपाअपि॥ सूर्य्याचन्द्रमसौश्रीमत्प्रहृताञ्जलिसदादरात्
गुण यमश्चवरुणश्चकृताञ्जलिसर्व्वदादरात्॥ दृष्टेतिंतनगाह्निसंप्रयान्तिसुखावतीं॥ तत्रागत्वा
मिताभस्यमुनीन्द्रस्यपदांश्रिताः॥ सदाधर्म्मामृतंपीत्वाप्रचरंतिजगद्धिते॥ ततस्तेबोधिसम्भा
रंपूरयित्वायथाक्रमं॥ निःक्लेशाबोधिमासाद्यसम्बुद्धपदमाप्नुयुः॥ इतिविज्ञाययेसत्त्वाःस १८८
मीच्छन्तिजिनास्पदं॥ तस्यलोकाधिनाथस्यभजन्तुशरणाश्रिताः॥ इतिशास्तासमादिश्यसंबुद्धोलो
सर्व्वसत्त्वाश्रिताः॥ लोकास्तथेतिविज्ञप्यप्राभ्यनन्दन्प्रबोधिताः॥ ॥ इतिश्रीगुणकार
ण्डव्यूहेमहायानसूत्रेसिंहलसार्थवाहाख्यानपरिवर्त्ती॥ ॥ अथसर्व्वनीवर्ण्ण

विष्कम्भीसजिनात्मजः॥ साञ्जलीभगवन्तंतंप्रणत्वैवमब्रवीत्॥ भगवन्त्रिजगद्भर्त्तुःसर्व्वलोकाधिप
संग्रहाः॥ कायधर्म्माकियन्तोपिविघ्नकंतांसमादिश॥ इतिसंप्रार्थितंतेनविष्कम्भिणानिशम्य
स॥ भगवांस्तंमहासत्त्वंसमालोक्यैवमादिशत्॥ कुलपुत्रास्यनाथस्यत्रैधातुकनिवासिनां॥ का
यसर्व्वेपिसत्कर्म्माःसविघ्नकृत्यवस्थिताः॥ तद्यथास्यतनोर्लोम्नांविवरेषुसंस्थितायथा॥ तांस
पङ्क्तिचक्रामीशृणुध्वंयूयमादरात्॥ तद्यथैकविलेलोम्निसुवर्ण्णभूमिखवकुल्यपि॥ गन्धर्व्वाणांस
ह्रातिनिवसन्तिमहागुरवे॥ वाश्चकेनवनंकृष्टइद्वःखेसंसारविरक्तापि॥ विरक्ताइन्निताबावप
निशुद्धचित्तव्रताः॥ सद्धर्म्मोपासनरताअनुत्तबोधिविहारिणः॥ शुद्धशीलाःसदाभद्राःपापनध्व

गुह

तथाविशः॥ तत्र श्रीमत्महानल विकासनीसमूहल ४॥ सर्व्वसत्वहितार्थय स्वयमूत्वयसहि
त ४॥ यदा तत्मनिसमस्यां गन्धर्व्वाकृसामिष्यितं॥ प्रार्थयन्ति तदा तत्पी सर्व्वेणीसिद्धान तथागत
ञ्चवंत दुस्सरवंतु स्कागान्धर्व्वास्कृप्रमादिता॥ त्रिगत्त तजनं कसाप्रवजक ४ शुरु ह्लिता २॥ वनदपि
मह धर्म्ममस्य लाम पिलह्लितं॥ तनासोत्रि जगत्राः अध धर्म्मकार्य विनाजतं॥ तदान्यास्मिव कष्ट्र
स्य लाभविलजंता स्प्रहा ४॥ भतकादिस्सहस्राणि सहर्षीभवसंत्सपि॥ एकाहिह्ला गच्छस्रा हिह्ला
श्चयिकवन॥ कविवतुवंगाहिह्ला वपथेस्स हिह्ला श्चकवन॥ सर्व्वेतत्सप्रयाधीना: स्वस्वकृलंत्रुतं
मना:॥ शुवर्ण्णमयिसेलानां पार्श्वेषु कृद्दिमाश्रिता॥ कविद्रूपमयानां च पार्श्वेषु रुरुतां स्थिता

१८

पद्मरागमयानां च कविल्पार्श्वेषु रुरुतां॥ कविन्नीलमयानां च पार्श्वे कुद्दिमाश्रिता:॥ कविद्वज्रमया
पार्श्वे कविस्सनीमयस्थिता ४॥ वैदुर्य्य कृत्रिक विद्रुमगर्भमयपूर्व॥ कविद्धीरकमयपार्श्वेसप
तलमयवद्मपि॥ सर्व्वभूसपिवत्नानां पार्श्वेषु सतसित्वपि॥ उद्यानषु तथा कविद्धावाम षु वनषु
सर्व्व तुरुहरषु व्यायेवकृ ४ संसारतत्वापि॥ कविन्नन्दनवकाशा कविद्गुवरुवहा॥ कविल्लमालव
काशा कविद्रम्यकरहनुहां॥ भूवस्थनावटानाञ्च तथान्यषांवरुवहां॥ तथान्यकवकाशांवाश्रिता
र्थप्रदायिनां॥ तलेषु तजमाग्लुसंनिधकसमाहिताः ४॥ कथिदसा अंसरुशाम्बुसपूर्ण्णेषु सतः
स्वपि॥ दिव्यपमात्पलाग्रपुसमाम्भसमाहिता ४॥ शुद्धशिलानिगृढाजाश्शुद्धासयाश्रि स्थित्रिया

॥नानातपोवने धृत्वासं तिष्ठन्ति समाहिताः॥ अनेककल्पवृक्षाश्च सुवर्णानुपरकाः॥ संति तत्राहिता द-
श्च सर्व्वलोकालालम्बिता॥ तत्रैव कल्पवृक्षाधोऽनेके कल्पनलस्थिता॥ गन्धर्व्वाश्च गतस्वात्रैव
लरगतसदा॥ यत्रापि हि वसंत्यत्र दुःखानि विविधान्यपि॥ विविधस्वर्गमासान अवमूढी वयं
नापि॥ अग्नीकृतानाथामि वृक्षन व्याकुलदुःखिताः॥ सर्व्वेषामपि तत्र नांसन्सारत्तममासदा॥ तान्यं हीण
मनुष्याणां कृताभिन्नमापिताज्ञयाः॥ दुःखान्विविधानावरक्षावेनकिंकर्त्तंतो॥ कथमस्मानवापु
ष्णाजीवितं ह्युग्नापमं॥ त्रिवल्लरत्नं कृत्वानवल्लितगच्छति॥ त्रिवलरत्नं कृत्वा यत्रैव किंतगच्छति
॥ तेषां सर्व्वासनहि प्राप्यमिहापि सिद्धान्तखलु॥ पवतुनसुखावत्यां तत्र धातोसनीचिताः॥ किन्तु

स्वामिनाहस्तगतास्सम्प्रस्थिता॥ सर्व्वदा रत्नं कृत्वा पोष्यधर्म्माननुस्मृता॥ बोधिचर्य्याव्रतं धृ-
त्वा संबोधौ गच्छन्ति॥ ततस्तु विमलासनाधिवासिताः सदा॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य सम्बुद्ध-
पदमाप्नुयुः॥ केचित् तत्र समाख्यातं श्रुत्वापि किमप्युदयः॥ तासां सर्व्वाणि रूपाणि भवन्ति व॥ प्राप्यार्हता
न्ति सिद्धार्थाः यथा हि वासितान्यपि॥ तत्र कोऽपि सुखसंपन्नाश्च तु बुद्धक्षेत्रे विहारिणः॥ बोधिचर्य्याव्रतं ध-
त्वा प्रवरस्य तत्र गच्छन्ति॥ त्रिरत्नं कृत्वा सम्बोधिनिहिताशया॥ सद्धर्म्मानुसंरक्षा किंचित्किंस
म्बोधिताः॥ एवं तस्य तत्र नाथ शची बन्धुकुलालयं॥ तेनासौ तत्र ... धर्म्मराजाविराजितः॥ तत्रान्य
स्मिं विमलास्तत्रस्थ व त्रिगतास्तथा॥ केचित् तत्र सहस्राणि निवसन्त्यत्र साधवः॥ ते सर्व्वपापमनाधीना

गुण

सम्बोधिनिहिताशयाः॥ बोधिसत्वामहासत्वाश्चतुर्ब्रह्मविहारिणः॥ एकभूमीस्थिताः केचित्केचिद्द्वि
तियभूमीकाः॥ तृतीयभूमीकाः केचित्केचिच्चतुर्थभूमीकाः॥ पञ्चभूमीकाः केचित्केचित्षष्ठभू
मीकाः॥ सप्तमभूमीकाः केचित्केचिदष्टमभूमीकाः॥ नवमभूमीकाः केचित्केचिद्दशभूमीकाः
सर्वसत्वहिताधानं सम्बोधिव्रतचारिणः॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा संवरं व्रतसाधिनः॥ तस्मिंश्च विवस
कि हमनुष्यमयानगाः॥ अष्टियोजनसाहस्रसमुच्छ्रितमहद्रुमाः॥ सर्वेपि गगनभृञ्जास्तसफलल
मयजलाः॥ तथा पार्श्वेषु सर्वेषु ते एकभूमीकादयः॥ बोधिसत्वामहासत्वास्तिष्ठन्ति योगिनः॥ गन्ध
र्वानांश्च साहस्रकोटिलक्षगणान्यपि॥ रत्नमयविमानेषु सतमत्त महोत्सवेः॥ संगीतिभूर्य्यमेवा

१८६

ये महायानव्रताः सर्वे॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा संवरं व्रतसाधिनः॥ ततो विश्रम्य सर्वे ते विमानेषु समाग
ताः॥ कृत्वा सद्धर्मसांकथ्यं सर्वसंघप्रमोदिताः॥ ततस्ते च क्रमस्थान पूज्य विश्वाः शुभाम्बुधिः॥
॥ सूत्रारत्नसंपन्नैः पूर्णयाश्च समावृते पश्चात्पत्रादिपुष्पेश्च कलापास्तनमन्दिरं॥ मात्रिनस
मनुष्यादिभत्वास्तंकानरूपलो॥ हविषकल्पवृक्षैश्च स्वर्णवृष्यपत्रके॥ प्रवाललोहितं तम्बेः
सर्वालंकारलक्षिते॥ वक्रमार्गं तत्र तेषु सर्वधात्वासमाहिताः॥ एवं समितिरवसंवाद निस्पृहानि
वनोक्तिकाः॥ निष्क्रम्य विमलामानश्चतुर्ब्रह्मविहारिणः॥ महायानव्रतालाभः शुभवेनुक्त्वा समा
गताः॥ एवं सकलानि सुंवस्तुसाध्यां समाहिताः॥ त्रिरत्नानाभजनं कृत्वा रत्नकोलि निवसन्त्यपि॥ एवं म

स्य रोगं हर्त्तुं॥ कायधर्म्मगुणाशयः॥ पश्चादपि समुद्दिश्य मनसैवं विचिन्तयन्॥ अहो दुःखं मनुष्या-
गुण णां अपि सत्त्वानां वानिशं॥ तिरश्चां पशूनां तेषामस्माकं किमु कथ्यते॥ कदा वयमिमं पापं कायं त्यक्त्वा
पुनर्भवं॥ मानुष्यत्वं संप्राप्य भजामहि सदा वयं धन्यास्ते मनुजा लोके त्रिरत्नभजने रताः॥ स्व-
र्गाध्यात्वात्र तत्कायं संत्यज्य न करुणाग्धितः॥ एवं स्ववकनुसंचिन्त्य सर्व्वपक्षिमृगादयः॥ त्रिरत्नमनुस्मृ- १८
त्वा तत्रस्थाद्दनात्॥ तदा तेषामभिप्रायं सर्व्वेषामपि सिध्यते॥ दिव्यभोग्यादिवस्तूनि सर्व्वाण्यपि ह-
वन्ति च॥ तद्दृष्ट्वा ते प्रसन्नास्ते सर्व्वपक्षिमृगादयः॥ त्रिरत्नं तत्र संस्कृत्वा तदुक्तं प्रवदन्त्यपि॥ एवं ते
समभ्यागम्य सर्व्वे पक्षिमृगादिकाः॥ अपि सर्व्वे शुभात्साहेस्तमिष्टकं प्रसादिताः॥ एवं कृत्वाहि ध्य-

---

नाम विमलकायरोगात्प्रहाः॥ अभ्यादयाम हासत्त्वाः महर्द्धिधर्म्मवाचिराः॥ एवं तत्कस्य रोगं हर्त्तुः
काय सर्व्वेषां स्थिताः॥ तत्राय त्रिरत्नाथ सर्व्वधर्म्माधिपप्रभुः॥ एवं निमत्वा स सर्व्वेपि शुश्रूषयास-
र्व्वसंगताः॥ नामाप्युच्चार्य तस्यापि तत्कृतावधिवाञ्छिताः॥ यस्य स्मरणतो हि स्थितानामाप्युच्चार्य स-
र्व्वदा॥ अत्रास्ते तापि सहकृत्य तत्कृतिसंप्रसादिताः॥ दुःखं किं न न गच्छन्ति सत्त्वास्ते किं सुखावहाः॥
तत्रापि लोकनाथस्य भक्तास्ते समुपस्थिताः॥ सदा धर्म्मामृतं पीत्वा पवित्रशुद्धात्मसंवृताः॥ त्रिविधं बो-
धिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयुः॥ एवं तथादिष्टं मुनीन्द्रेण निशम्य ते सभाजिताः॥ विश्वभूप्रमुखाः स-
र्व्वे प्राप्य तं प्रवाञ्छिताः॥ ततः स भगवांस्तत्र विश्वभूर्नाम जिनात्मजः॥ सादरं तस्य पापमनुसंपश्यन्

वमाढ्यानाम्॥ कुलपुत्र तत्रान्यत्र नरस्यैव धनदुःखगतप्रभाः॥ तावन्तश्च जनास्तत्र विवरन्ति कुले॥ तत्र
नकोटिगन्धर्वकन्यानां नियुतानि च॥ शतकोटिसहस्राणि निवसन्ति सदा मुदा॥ तासां सर्वा देवकन्याह
दिव्यरूपा मनोहराः॥ सौख्याधिगुणरत्नाकाराः रुद्रपूर्णाद्रियाशयाः॥ बाध्यन्ते नैव ताः क्लेशैः दुःखैर्मानुष्यके
रपि॥ सद्धर्मश्रीगुणसम्पत्तिशुभसंपत्समन्विताः॥ तासां सर्वाः शाक्यनाथस्य वचःसंघसमाहिताः॥ ध्या
नानामसमस्वार्थस्य लाभरूक्षिसादरं॥ तत्रासौ त्रिरत्नस्य धर्मकाया विवाहने॥ तत्रान्यत्र विल
लाम्नावज्रमुखाहि धूपन॥ भूम्यकपर्वताः संक्लिष्टाः कोटिसहस्रकाः॥ केचिद्धेममयाः केचिद्रौ
प्यवज्रमयाऽपि॥ केचिदिन्द्रनीलमयाः केचित्पद्मरागमया अपि॥ केचिल्लोहितमयाः केचिदस्मग

र्भमयास्तथा॥ वैडूर्याः स्फाटिकाश्चापि स्फटिकरत्नमया अपि॥ तत्र सर्वेषु शैलेषु कल्पवृक्षा महाद्रु
याः॥ वैडूर्यपादपाश्चापि वनस्पनतवापि च॥ सर्वसौगन्धिकाश्च सर्वपुष्पमलिकृताः॥ सर्वतुष्ट
लफलाश्च विविधरूपविराजिताः॥ पुष्करिणीसहस्राणि दिव्याम्भः शतानपि॥ पद्मोत्पलादिसौगन्धि
पुष्पपूर्णानि संति च॥ विमानान्यपि चान्यकसाहस्राणि हि संत्यपि॥ सुवर्णरूप्यदिव्यादिरत्नमया
नि सन्ति च॥ तत्र दिव्यविमानेषु किन्नरा हंसगृधर्मिणां॥ लक्षानि सहस्राणि वसन्ति सुखसात्म
वे॥ ते सर्वे किन्नरादिव्यनलावकानरूपिणा॥ एवं यानरथादिगम्यश्रुतुरुष्कविहारिणः॥ प्रदान
व॥ शुहावनाः दयालोनामहाशया॥ योगध्यानसमाधाना शुद्धप्रज्ञाविवक्षणाः॥ सर्वेत्तपू

गुण

विमानेषु विमानका विचित्रेन्द्रियाः॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा संचरन्ते जगद्धिते॥ ततः सर्व्वेपि ते नभो-
विमानेषु समाश्रिताः। सर्व्वोपात्तमिता धर्म्मसांकथ्यं संप्रकुर्व्वते॥ ततस्ते च क्रमस्तेन कृताञ्ज-
व समागमा॥ मूर्धस्थात्कल्पवृक्षाणां हेमवृक्षप्रमालाभिनां॥ प्रवालवज्रमुक्तानां सर्व्वालंकारलं-
ल्किनां॥ वकुम्भकत्र तत्र सर्व्व विशुद्धस समुपाश्रिताः॥ यत्र दिव्यसंवादनानादुःखान्तभाविताः॥ स-
वचननिमूर्त्ताहासरुम्र्माहितवाण्या॥ त्रिरत्नस्मृतिमाश्रयसंतिष्ठन्त समाहिताः॥ तदा तथाऽ-
सर्व्वसंप्राप्यहर्षितानि सर्व्वतः॥ सजलजमरूयादि सर्व्वोपकरणान्यपि॥ एवं किन्नराः सर्व्वसद्ध-
र्म्मश्रीशुभान्विताः॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा तिष्ठन्ते बोधिमानसाः॥ एवं तस्य जगद्धेतुः कायासद

१[illegible]

दृष्टाश्रयः॥ ततस्ते त्रिजगन्नाथधर्म्मकाव्याहिताजनाः॥ तथान्यस्मिन्विलसत्सु सूर्यप्रभाधिपूनः॥
कनकपर्व्वताः॥ शक्तिद्वादशततलक्ष्माः॥ तदेकैकस्य शृङ्गाणि दशशततानिव॥ तत्रैकैकस्य पा-
र्श्वानि दशलक्षशतानिव॥ तत्रैकैकत्रपार्श्वनिहफलतमयाकुला॥ उद्यानानि विविधानि समाश्रितानि
रूपवद्रूमेः॥ पुष्पफलाभ्यनकाश्चरत्नसुरत्नसंयुते॥ जलेः पद्मादिपुष्पेश्वपि निपूर्णः॥ शुद्धगन्धि-
हिः॥ कृतांगस्नानि वराव्यादिः हेमवलयानिव॥ विचित्रदिव्यवस्त्रादिसुवर्णालंकृतान्यपि सर्वं
सर्व्वसमहाबलसारदक्षि धर्महान्॥ विन्द्रामरूर्ध्वोर्जगद्धेवाक्ति नाथाहिपूनकः॥ तत्र सर्व्वे-
संख्याताः बोधिसत्त्वा समाश्रिताः॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा निवसन्ति समाहिताः॥ यदा तत्र बोधिसत्त्वाः सं-

गुण

चिन्तामणिम्रिव स्थिताः॥ समेत्य सर्व्वे यथाकामं प्रार्थयन्ति जगद्धितं॥ तदा तेषां स्सर्व्वार्थं पूरयन्ति य-
थेप्सितं॥ एवं श्रीकृतलसपन्चासंतिष्ठन्ते जिनात्मजाः॥ यदा तत्र विमानेषु बोधिसत्वास् तागच्छाः॥
धर्म्मलक्षमहा विद्यासत्वास्सत्वाप्रचक्रवी॥ तदा पश्यन्ति सर्व्वेस्तत्र वावक्षासमाश्रिताः॥ सुस्थिताहं जिनं तं
वसर्व्व लोकाधिपं प्रभुं॥ सर्व्वे बुद्धाः पश्यन्ति सर्व्वकृत समाश्रिताः॥ बोधिसत्वं महासत्वं सर्व्वसत्त्वानु-
कम्पकवान्॥ एवं सर्व्वे जिनान् दृष्ट्वा बोधिसत्वांश्च तान् मुदा॥ सर्व्वे तेषापि निष्क्रम्य ब्रह्मलोक यथेप्सितं॥
केचिदुत्तमयाख्यानपुष्कलिनीतनत्वपि॥ केचित्सर्व्वे तपार्श्वसूक्ष्मवक्ता तलन्वपि॥ तत्र पर्व्वोत्कम-
तुर्य्य पतिशुद्ध त्रिलनुतोः॥ अक्षकायाः स्थितिमात्ता ध्यात्वा तिष्ठन्ति योगिनः॥ एवं कस्य जगद्धर्तु॥

१६३

कायाः सर्व्वविभासयः॥ तेनायं त्रिजगन्नाथ धर्म्मकाय विराजते॥ तथान्यस्मिंविललोम्नि कुण्डुनाजाहि-
भपूरः॥ नगमीति सहस्राणि हमनलमयानिव॥ तत्र वे वर्हिकाधीता बोधिसत्वास्समाश्रिताः॥ महा-
सत्वा महार्द्धिका अटिलकृणहस्तकाः॥ तत्र मध्ये समद्भूतं चिन्तामणिमरत्नकं॥ तत्र सर्व्वे समसत्वा
प्रार्थयन्ति यदत्सितं॥ तदा तेषां महिप्रायं सर्व्वेषामपि वाञ्छितं॥ जूसो चिन्तामणिः सर्व्वं संपूरय-
ति सर्व्वदाः॥ तथापि न विद्यन्ते किंचिद्दुःखं कदापि हा विकं॥ बाधकेनापि तत् सर्व्वे क्लेशरागादिरिहस-
दाः॥ सदापि ते महासत्वा श्रुतबुद्धि विहारिणः॥ त्रिरत्नानाधनं कृत्वा सर्व्वथ जगद्धितं॥ एवं ते तम-
हार्द्धिकाः बोधिचर्य्या विचारिकाः॥ सम्बोधि निहितात्मानः सन्तिष्ठन्ते समाहिताः॥ तथान्यस्मि-

गुरु

विमलालोकमनोज्ञप्रतिष्ठिताः पुनः॥ नवनवतिसहस्रपर्वतास्तत्र सन्त्यपि॥ केचित्सुवर्णमयारूप्यम
यावज्रमयास्त्वपि॥ इन्द्रनीलमयाश्चापि पद्मरागमयास्त्वपि॥ मसारगल्वमयाश्चापि केचित्स्फटि
कास्त्वपि॥ सर्वरत्नमयाश्चापि विचित्रकं मनोहराः॥ तत्रालोकसमुद्भूता प्रथमवाभिवाविनःसृ
मलहरनं कृत्वासंचरंतत्रगच्छत्॥ तत्सर्वविमलालोकान्नाम्नो लोके दुःखेनं निष्पत॥ समाधिप्राप्ति
धिं कृत्वा संवेदनं कस्य सर्वनः॥ तत्र पर्वते गृहे ऽभिपार्श्वे प्रवसन्तः॥ गन्धर्वाणां सहस्राणि नि
वसन्ति बहूनि च॥ सर्वेपि ते महायानवर्यावरूढसमाहिताः॥ परिशुद्धाशयाधीमन्तस्संबोधिनि
हिताशयाः॥ सततं धर्मसंगीतिसंयुक्ता हि महात्मवे॥ लोकगन्धनिमाधयपर्वते तत्र सदा

१९६

गुरु॥ ततस्तत्र सर्वसंवासं सरक्षःस्वाध्यायविनः॥ समाधिप्राप्तिं कृत्वासं तिष्ठन्ति समाधिषु॥
तत्रापि स्मिन्विमलालोकचित्रनागाहिअपुनः॥ प्रलम्बवृक्षकोटिशं नियुतानि गताः॥ सफल्वलम
यागमनां पार्श्वेषु गन्धर्वश्चापि॥ श्रीमान्तिमपस्थाप्यस कित्वकं समाधिभूः॥ सर्वेपि ते महाहि
ह्लामहर्द्धिका विपक्व मनः॥ विविधिप्रातिहार्याणि दर्शयन्ति वियगताः॥ ततसफवताकसान्
प्रसमुपाश्रिताः॥ विविधधर्मसाकथां कृत्वा तिष्ठन्ति समाधिताः॥ ततस्तकल्पवृक्षाणां स्थाया
सत्समुपाश्रिताः॥ समाधिनिहिता मानः सन्तिष्ठन्ति समाहिताः॥ ततस्तकल्पवृक्षस्य प्राप्य
य तासमादनाकृ॥ सवतद्रव्यहाण्यानि तु कार्ये स्याद्ददन्ति वा॥ एवं तमहाहिह्ला प्रलम्बकस

गुण

गतास्थिताः ॥ ध्यानलाभसुखहितं कृत्वा सर्वन्तकसमन्तत ॥ एवमन्येषु सर्व्वभूतान्यादिविविनष्ठ
पि ॥ वृक्षादयो मूलिन्यश्च सकादयोपि वानराः ॥ गन्धर्व्वाः किन्नराः सिद्धाः साध्याश्च भागणाधि
पाः ॥ देववाहनकास्तेषां नेता कालगमन्यपि ॥ तदाश्रयाः पिशाचाश्च कुम्भाण्डा वा रक्षसादय
ः ॥ तामसाश्च गरुडादेश्याः स्वस्वधर्म्मानुवासिनः ॥ वृक्षमूलेषु कृत्वा सेवायाणिनो वृक्षयासि
नः ॥ निर्ग्रन्थकास्तीर्थिका अपि येन्यश्च तपस्विनः ॥ वाडानेकाश्च जीयावेश्याः ॥ शूद्राः सर्व्ववसा
नवाः ॥ एवं च प्राणिनः सर्व्वे यावन्तो भववासिनः ॥ स्वस्वकुलव्रतावासरता धर्म्मवासिनः ॥
सर्व्वे सत्त्वजगद्धेतुः सर्व्वलोकविलासिताः ॥ यदा तं जगन्नाथं ध्यानलाभसुखासमाहिता ॥ त्रि

१६

वलेषु सर्वसत्त्वानामपि संहृष्टाः समाहिताः ॥ तदा तेषां महीप्राप्य धर्म्मगीतिगुणसाधनं ॥ सर्व्वेषामपि त
त्सर्व्वंगतसिद्धक्षयप्राप्तिनः ॥ एवं तस्य जगच्छास्तुः कायस्सर्व्ववृषालयः ॥ ततस्सो रोमगात्राश्च
र्म्मता जाविर्भाजत ॥ तदस्य विवरे लोम्ना ध्वजाग्रसर्व्वपश्चिम ॥ श्रूलिलूनसहस्राणि सकिन्नरल
यान्यपि ॥ विशस्क कल्पवृक्षाणां कोटीलक्षशतानि च ॥ चन्दनागुरुसौगन्धिपुष्पफलद्रुमाण्यपि ॥
सर्व्वा वज्रमयी रम्या भूमिश्चन्द्रकान्तिपरस्समा ॥ कूटागारसहस्राणां कोटिनियुतशतानि च ॥ तथा
सर्व्वेषु सौवर्ण्णरूप्यकमलमयानि च ॥ सोपानानि च सौवर्ण्णरूप्यकमलमयान्यपि ॥ कूटागारेषु सर्व्वे
षु तथागताः स्थिताः ॥ सत्त्वाधिसाधनं धर्म्मं निर्दिशन्ति जगद्धितं ॥ एवं कल्पगणास्सर्व्वे जम्बू

गुण

दीप्यन्ते नामापि ॥ सर्व्वापायमिता अपि ते निर्द्दिशन्ति सदापि वः ॥ एवं स सर्व्वदा कालं विविधं धर्म्मदे
शनां ॥ कृत्वा सत्वहितार्थेन संतिष्ठते समाहिताः ॥ एवं तस्य जगच्छास्तुः कायः सर्व्वगुणात्मकः ॥ त
थासौ त्रिजगच्छास्ता धर्म्मकाया विराजते ॥ अथ सर्व्वनीवरणविष्कम्भी स जिनात्मजः ॥ भगवन्तं मु
नीन्द्रं तं समालोक्यैवमब्रवीत् ॥ भगवन्यून नन्यानि लोमविवराणि सन्त्यपि ॥ तानि सर्व्वाणि मे आ
ख्यं समुपादेष्टुमर्हसि ॥ इति तद्भाषितं श्रुत्वा भगवान्स मुनीश्वरः ॥ विष्कम्भिनं तमालोक्य पुनरे
वं समादिशत् ॥ कुलपुत्र न विषयस्तानि कस्यचिद्दृशे ॥ पादाङ्गुष्ठे जगद्भर्त्तुर्यमकिवद्वा स्व
य ॥ तदङ्गुष्ठाग्रनिष्क्रम्य यद्यदापतितास्तव ॥ तथा तद्वदकेसर्व्वक्ष्मलकामंधियास्यति ॥ एवं त

१६६

ता जगद्भर्त्तुः सर्व्वधर्म्मालयात्मनः ॥ तथायं त्रिजगद्भर्त्ता धर्म्मेणातिविराजते ॥ अथ सर्व्वनीवर्णि
विष्कम्भी स जिनात्मजः ॥ भगवन्तं मुनीन्द्रं तं समालोक्यैवमब्रवीत् ॥ भगवं भवतादिष्टं सहास्यं
त्रिजगत्प्रभो ॥ श्रुत्वाहं परमाश्चर्य्यप्राप्तोस्मिं खलु साम्प्रतं ॥ तच्छ्रुत्वा भगवांश्चाघ्रमास्क स्मिं स
जगद्गुरुः ॥ विष्कम्भिनं तमालोक्य पप्रच्छैवं समाह्वात् ॥ कुलपुत्र किमर्थं त्वं परमाश्चर्य्यप्राप्तवा
न् ॥ एतत्सर्वं समागत्य वक्तुमर्हसि सर्वथा ॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेन निशम्य स जिनात्मजः ॥ विष्क
म्भी भगवन्तं तं समालोक्यैवमब्रवीत् ॥ यदसौ भगवान्नाथः सर्व्वधर्म्मसमाश्रयः ॥ ये धातुकाधि
पारज्ञा धर्म्मेणातिविराजते ॥ यदस्य गर्व्वगात्रोत्क्षयासमुपस्थिताः ॥ श्रुत्वा तान्सत्वापीनामपि स

गुरु

सुश्रावकृतक्रिया॥तदातत्रामतिप्रायंसद्धर्म्मगुणसाधन॥तद्गुरुगौरवसंपत्तिवपिसर्व्वत्रसि
ध्यत॥धन्यास्तस्तषिनासर्व्वयस्यतेधातुकप्रभाः॥सद्धर्म्मगुणसांकथ्यंशृण्वन्तिश्रद्धयामुदाः॥य
थायस्तगुणसंसाकारतुबुद्धपुस्तकं लिखन्तिलिखापयन्तापिपठन्त्यपाठयन्तिते॥धन्यावसन्त
स्तानिर्म्मलंभावयन्तसर्व्वदादरात्॥विस्तरतत्तदर्थञ्चप्रयत्नेनसमुत्पादितवत्॥तापिधन्यामहासत्त्व
बोधिसत्वःगुणाकराः॥निष्पापःपरिशुद्धात्मापवित्रशुद्धियाहवत्॥नापिसर्व्वाधकंभूते
दुःखिवेश्वरववारकेषु॥नवापिजायतेहीनकुलधूर्त्तेष्वपि॥नस्याकायतत्ताश्चशोभाःकु
ष्ठाद्यापिव॥विविधाव्याधयःसर्व्वजायतेनकदाचन॥नवहीनेन्द्रियश्चासौनापिदुःख

१२८

दुःखभागयः॥बलवान्धविपुष्टाङ्गःशुभेन्द्रियःसुरूपोऽभिकः॥सद्धर्म्मसाधनात्तद्धीमान्सद्गुण
शालिनः॥जितेन्द्रियःकुलसंपन्नस्तगाधिन॥उत्तमस्थविशुद्धात्मापरिशुद्धस्विवंकृतिः॥त्रि
विधाम्बोधिमासाद्यसंबुद्धपदमाप्नुयुः॥इतितेनसमाख्यातंश्रुत्वासभगवान्मुदा॥विश्वभौ
तंमहाबोधिसत्वंसमादिशत्॥साधुःमहासत्वत्वमिदंभूतिलानभवान्॥यल्लोकस्यगुणमाहा
वमहात्म्यमनन्तापरं॥इत्यादिष्टंमुनीन्द्रेणश्रुत्वासमुगताभिमतः॥प्रमोदितात्मामुनीन्द्रंकंस
मालोक्यैवमब्रवीत्॥भगवन्यदहंतावल्लोकस्यगुणसत्कथां॥उत्तमोक्तसहामभ्रमतहेवतानुताव
न॥यदाहंभगवन्सर्व्वलोकस्यगुणसत्कथां॥तावामीमतदासर्व्वलोकाश्रद्धापिमाःप्राः॥तद

गुण

गं सनं कृत्वा सर्व्वेपि समहाञ्जिताः॥ ब्रह्मेन्द्राश्च नागेन्द्र प्रमुखाश्च समाहिताः॥ सुस्पृष्टे लोकनाथ
स्य सदा शरणङ्गताः॥ धर्म्माख्यानाधितु निःसंसमर्हं कर्त्तुमिसाश्रुतं॥ इति निवेदनं समाख्यातं भग
वान् समुद्दीश्वरः॥ विश्वकर्म्मानन्तमाला कपूर्णवं समादिशत्॥ साधु२ सुधीमान् यियस्य मतुपूर्न
पूर्न॥ श्रूयतां यत्विमालाकान्सर्व्वान्कथा बिबाधिमान्॥ तदहं प्रसन्नास्मिन् यख्यायमसहाञ्जिताः
सर्व्वस्या बिरुगहत्तु धर्म्म प्रालाय नन्दिताः॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेन विश्वकर्म्मासाहिनन्दितः॥ भग
वन्तं समानम्य प्रार्थयेदेवमादरात्॥ भगवन्निज्जगद्गुरुस्वामी लोकविलोक्यहं॥ इष्टुमिच्छामि त
कस्य संदर्श्ययितुमर्हति॥ इति संप्रार्थितेनान विश्वकर्म्मानास सर्व्ववीत्॥ भगवान्त्स महासत्वं

१२८

समालोक्यैवमादिशत्॥ शृणुष्वाकुलपुत्र त्वं लोकविलोकनास्पृहाः॥ अहं संप्रत्यसौ संदर्श्य यथा
कांशं तथा किल॥ तत्सुत्तमरूकर्ण्डव्यूहं बोधिसत्वाजिनालयाः॥ सर्व्वे ह्यादगवर्ष्याभिसत्वं तमन्क स
मन्तः॥ सर्व्वेऽपि नैव दृष्टानि तानि लोकविलोकनानि हि॥ बुद्धैरपि न दृश्यन्ते सत्वैर्वसालोकनैरपि
किमन्यैर्बोधिसत्वैश्चान्यैर्हि श्रावकादिभिः॥ योगिभिरपि हि अपि दृश्यन्ते नैव केनचित्॥ इत्या
दिष्टं मुनीन्द्रेन श्रुत्वा सस्मिताननः॥ विश्वकर्म्मा भगवन्तं समालोक्यैवमब्रवीत्॥ यत्र समन्त
भद्राद्या दृश्यन्ते सत्वा महात्मापि न॥ यानि बुद्धैर्न दृश्यन्ते सत्वैर्वसर्वैरपि॥ भगवन्तानि संदर्श्य कृप
या कथमर्हति॥ तां सत्ताने गणयन्त दृष्टा सत्वस्तुः॥ इति निगदितं श्रुत्वा भगवान् समन्ती

गुण

वनः ॥ विष्कम्भिनं समालोक्य पुनरेवं समादिशत् ॥ मयापि कुलपुत्रास्य लामविलानियत्व
मः ॥ चिन्तामणिस्वमानसेन दृश्यकानि सर्वदाः ॥ कुलपुत्र सलोक्यशुभमाया शुक्लस्वरूपकः ॥ स्व
यम्भूरूपकः दृश्यमानान्यपि निराकाराणि वऽतनः ॥ स्वयम्भूरपि महारूपा विश्वरूपा महाकृतिः ॥ ए
कादशशिरस्कन्धः शतसहस्रभुजस्तकः ॥ कोटिशतसहस्राक्षा दिव्यरूपः स्वरूपकः ॥ महायो
गी महाप्राज्ञः परमार्थयोगपारगः ॥ शुद्धनामा महाप्राज्ञो बोधिसत्त्वो जगत्प्रभुः ॥ कुलिनस्त्रोग
गाह्वलो सर्वधर्माधिपश्शुभः ॥ सर्वसत्त्वसमृद्धर्लो सन्मार्गादंधितानकः ॥ महासत्त्वमहाया
नधर्मशास्त्राऽङ्गगद्गुरुः ॥ त्रेधातुकजगन्नाथो धर्मधातुस्वरूपधृक् ॥ सर्वहृन्मित्रगुणाश्र

१२६

मः निर्गुणो विमलस्त्रियः ॥ भूतस्वाधिमार्गस्थः सर्वसत्त्वहितार्थकृत् ॥ सर्वभूतधर्मेषु
कायास्तानि वाक्त्रः ॥ स्वाधिधर्मसम्भावपूनकः श्रीगुणाकरः ॥ ब्रह्मवावीजिणुरुत्लोस
र्वलोकगुरुंकरः ॥ सर्वपारमिताधर्ज्ञो सर्वसंघाधिपेश्वरः ॥ एवंगोसान्महासत्त्वगुणार्या
वलोकितेश्वरः ॥ बोधिसत्त्वामहाहितः सर्वसमाहरणः ॥ कतापि दृश्यमानासौ सर्वधर्ममया
त्मय ॥ स्वविक्राक्रसमीक्ष्यापि सर्वनिर्माणरूपधृक् ॥ सर्वसत्त्वांसमालोक्य दुःगतेभ्यः प्रय
तनः ॥ समुद्धृत्य सुगते धर्मश्याऽऽयति प्रबोधयन् ॥ इदं धर्मेनपि संपरां प्राप्तिर्हार्या हिदर्श
यन् ॥ बोधायित्वा प्रयत्नेन याऽऽयति स समन्वर ॥ एवं स बोधिकृत्यान्यत्ना न षट्कृति संहवान

पि॥ यावन्निमार्ग्गे प्रतिष्ठाप्य पालयन्त्या तज्ञानि व॥ एवन्ते जगन्नाथ भगवान्सर्व्वं प्रबोधय
तु॥ यावन्निमार्ग्गे प्रतिष्ठाप्य सम्बुद्धाय्या त्सुखावती॥ श्रुत्वा तस्यां मुनीन्द्रस्य वचनं स सम्परिष्ठिताः
॥ सदानुशासनं धृत्वा संवसन्तु जगाधिप॥ तस्या मिता हि नाथस्य पीत्वा धर्म्मामृतं सदा॥ सर्व्वस
त्वहिता ध्यानं व्रतं धृत्वाधितिष्ठति॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण तन्निशम्य भक्तिनम्रकः॥ विश्वकर्म्मा
भगवन्तं समालोक्यैवमब्रवीत्॥ भगवन् जगन्नाथ सार्थावलोकिन् सर्व्वज्ञ॥ केनोपायेन पद
य महं कुत्र कदा कथं॥ भगवन्स जगन्नाथ यत्नोपायेन दीक्षतं॥ तदुपायं समादेष्टुमर्हसि मम
भवान्गुरु॥ इति संप्रार्थितस्तेन भगवान्सर्व्वविज्जिनः॥ विश्वकर्म्माणं समालोक्य पुनरेवं समा

देशत्॥ कुलपुत्र स लोकेश सत्वानुद्धृत्य सर्व्वतः॥ प्रथममत्र समागत्य तान्बोधायं मम दर्शन्य॥
इति शास्त्रा समादिष्टं श्रुत्वा स सुगतात्मजः॥ विश्वकर्म्मा भगवन्तं समालोक्यैवमब्रवीत्॥ भ
न् कालाम्यहं शास्त्यन्तनाथ इहागतः॥ कदा हा सो जगन्नाथ श्चागत्य तु समादिशात्॥ इति
रफसा कर्त्री भगवन्तं जिनात्मजः॥ विश्वकर्म्माणं समालोक्य पुनरेवं समादिशत्॥ कुलपुत्र य
दा सर्व्वसत्वा बोधिपथाश्रिताः॥ भवति समहासत्वः प्रथममत्र दिहः॥ इति शास्त्रादिष्टं
श्रुत्वा विश्वकर्म्मा स विषादितः॥ कपा· लं स्वकलं धृत्वा स्तनसे वंद्य विनेकयन्॥ हा मया
किं कृतं पापं यदस्य जिह्वप्रहाः॥ सर्व्वधर्म्माधिनाथस्य दर्शनं प्राप्यते न हि॥ किं

गुरु

नमानकायेन सुखी नं जीवितेन च ॥ विना संदर्शनात्तस्य लोकस्य जगद्गुरोः ॥ कदाहं तस्य
पश्यद्दृष्ट्वा मुखसुधाकरं ॥ श्रीगणापदकमलं प्राप्य ह्लादनं महत्सुखं ॥ कदास्य वचनामृतं श्र
वणे समुपस्थितः ॥ प्रणत्वा श्रीगुरुं लब्ध्वा सर्वसत्त्वहितार्थदं ॥ कदास्य भजनं कृत्वा पीत्वा धर्मा
मृतं सदा ॥ महानन्दसुखास्वादैः संवर्त्तयं जगद्धिते ॥ कदास्य शासनं धृत्वा कृत्वा सर्वहितं सदा
संबोधिश्रीसुखं प्राप्तुं सङ्गच्छेयं सुखावतीं ॥ तदा गत्वा सुखावत्याममिताभं मुनीश्वरं ॥ समी
क्ष्य समुपाश्रित्य भजेयं सर्वदा मुदा ॥ तत्सद्धर्मामृतं पीत्वा कृत्वा धर्मसमयं जगत् ॥ सम्बुद्धपद
मासाद्य यास्यामि निर्वृतिं कदा ॥ एवं मनसा ध्यात्वा विश्वकर्मा स पुनरागतः ॥ भगवन्तं पुन

२०१

र्नत्वा प्रार्थयेदेवमादरात् ॥ भगवन् जगद्भर्त्तः किं कदाहं समुपावतः ॥ द्रष्टुमिच्छामि जिनं नाथं सर्व
थाहं कुत्रापि हि ॥ यत्नोपायं न जानामि यथा संदृश्यते मया ॥ तदुपायं कथं मत्कं समुपादिश मे
ति ॥ इति तं प्रार्थितं श्रुत्वा भगवान् विविहसन्नपि ॥ विश्वकर्माणं समालोक्य पुनरेवं समादिश
त् ॥ कुलपुत्रागते काले लोकनाथस्य सांप्रतं ॥ समयसोमहानिह्लाघवस्यसावधिह ॥ इह
हि कुलपुत्रास्य दर्शनं जिनवपुराः ॥ कदाचित्कतनं चित्रकाले कथं विलंबतः स्वयं ॥ यदसौ
सर्वलोकगुरुः सर्वधर्माधिपप्रभुः ॥ स्वयंभूर्जिनभवसत्त्वानां त्राता भर्त्ता सद्गुरुः ॥ तावदेव यत्ना
यनं द्वीपश्च सज्जनबन्धुहितार्थदः ॥ तावद्दृष्टिसमुत्क्लेशः भ्रमाग्निशमनामृतं ॥ सर्वशान्तिनिद

गुण

तापि सर्व्वदुष्कृतपापहा ॥ सम्बोधिमार्ग्गसंदर्शी निर्वृतिपददायकः ॥ एवं स भगवान् ख्यातः सर्व्व-
लोकाधिपेश्वरः ॥ बोधिसत्वाधिपः शास्ता सर्व्वसंघविनायकः ॥ संसारमध्यसद्धर्म्मश्रवणं
वापि दुर्ल्लभं ॥ नामापि यत्नं बोधिसत्व तथापि दुर्ल्लभं यत्तस्य भजनं लोके हि लोकाः लोकास्य लोकि-
सर्व्वदा सुखिनः संसारवार्य्यसंसृतं समाहृताः ॥ एतत्पुण्यानुभावेन सर्व्वे ते विमलेन्द्रियाः ॥
निःक्लेशा विमलात्मानो भवन्ति बोधिभागिनः ॥ तस्य पुण्यानुभावेन परिशुद्धत्रिमण्डलाः ॥ जिन-
लोकनाथास्ते संभवन्ति जगद्धिताः ॥ तत्र सद्धर्म्मशासने बोधिसत्वा जिनात्मजाः ॥ षडक्षरी
महाविद्या विद्याराज्ञी समाप्नुयुः ॥ यदा षडक्षरी विद्यां संप्राप्य य जिनात्मजाः ॥ भावात्मस्था

२०१

समुद्धार्य्यं च भक्तिश्रद्धया सदा ॥ तदा तस्य जगद्भर्तुः सर्व्वधर्म्मसमाश्रय ॥ साधने बलञ्च भाषयन्
सर्व्वसत्वानां तस्य ॥ तत्र ते वसन्नाथ सन्तत्य कदाचन ॥ तथैव लोकनाथस्य शुश्रूषार्थं प्रसमन्यु-
नाहवं ॥ तत्रैव सद्धर्म्मस्यापि विना दुःखतरयया ॥ स एवं प्राप्य सम्बोधिं निर्वृतिपदमाप्नुयुः ॥
इति मत्वा समादिश्य जगच्छास्ता सुगतात्मजः ॥ विष्कम्भीं सं नीवार्णं सभालोके समब्रवीत् ॥ ०
इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायानसूत्रे ॥ धर्म्मकायानुसंवादेन सत्कारद्गमप्रकरणं ॥
॥ १७ ॥ भगवान् मिश्रुमी महाविद्या षडक्षरी ॥ ॥ कथं चाम ॐ मां विद्यां समर्थयितुम-
र्हति ॥ इति सार्थिनं श्रुत्वा भगवान्सम्बोधिवनः ॥ ॥ विष्कम्भीन तथा लोकाः पुनर्नवं स

मादिशत्॥ दुर्लभां कुलपुत्रेमां विद्यां नाह्नीप तत्कर्त्ती॥ बुद्धा अपि न जानन्ति प्राप्तुं वा न पि नाल
गुण न्ते॥ इत्यादिष्टं श्रुत्वा तेन विष्कम्भी स विषादितः॥ भगवन्तं समालोक्य पुनरेवं न्यवेदयत्
भगवन्न जानन्ति सर्वे बुद्धा जिनास्तथा॥ तत्कुतो हमिमां विद्यां प्राप्स्यामि तद्वदादिश॥ इ
ति तेनेदं कृतमाकर्ण्य भगवान् स विकसितः॥ विष्कम्भिनं समालोक्य पुनरेव समादिशत्॥ विद्येयं १०३
कुलपुत्रास्य लोकनाथस्य सुदुर्लभा॥ परमहृदयं हीति सर्वबुद्धैर्निगद्यते॥ तदियं दुर्लभा वि
द्या सर्वविद्याविनायका॥ ज्ञात्वा नियमे इमां विद्यां परमार्थसर्वसिद्धि॥ इत्यादिष्टं श्रुत्वा स वि
ष्कम्भी स जिनात्मजः॥ भगवन्तं समालोक्य पप्रच्छैवं समादरात्॥ भगवन् स महासत्त्व विद्याम्

विश्वालय ज्ञानीतय इमां विद्यां तदर्थं पि शुमर्दति॥ इति संप्रार्थितस्तेन भगवान् स महामति
॥ विष्कम्भिनं समालोक्य पुनरेवं समादिशत्॥ जानीत कुलपुत्रात्र कश्चिन्नैवास्य तत्कर्त्ती॥ महाः
विद्यां महाभाग्यां सर्वत्रे अनुकम्पापि॥ अथ महत्क्वचित् विद्या सर्वथा अकमावलाः॥ यत्रापि हृदयं
बुद्धैः सर्वैरपि जिनात्मजैः॥ अनां विद्यां समि [illegible] कृतः सर्वबुद्धा जिना अपि॥ ज्ञमकि बोधिसत्त्वा
श्च भगादिकृतसमकृतः॥ कूटाश्च लक्षणानेव बहुषोस्मृगोनैवपि॥ बोधिसत्त्वे च गत्ते सर्वेष्वमवा
स्तु दुर्लभाः॥ कनविलहत्त्यथा जमतास्त्रि वादिहः बहुपुण्यान् लावन लोके पत्रा प्रसादत
बहूपां बमिनो सर्वी तस्य यंवसमा ज्ञीनो॥ धनास्ते बहुपुण्याद्या बोधिश्रीगुरु लाभिनः॥ स

गुत

ततैय गपस्तंनं लाक्ष्य गहृदयंमुदाः॥ जयतियाय सायतुविद्याम्यनाथतक्रमी॥ तदा तसांति
कवृक्षाः सर्व्वपूवृक्षपाश्रिताः॥ बोधिसत्वाश्च सर्व्वेपि महासत्वमहर्द्धिका॥ वक्रयुक्तं महासत्वंस्त
मा तसमुपाश्रिता॥ य घ्रानमिताः सर्व्वाः तस्य ज्ञानसमाश्रिताः॥ संबोधिसाधनोपायसिद्धि
इच्छूर्त्तगच्छति॥ दात्रिं गन्धवपूजाश्च सर्व्वस पनिवारकाः॥ तस्यक कंसमालाक्ष वक्रयुक्ति
यदाश्रिताः॥ वलापश्च महाबलाः गतेन्यसद्धिवानताः॥ तस्य वक्रापकुर्यस्तदत्तदिक्षु वाव
स्थिताः॥ सर्व्वेनागाधिपाश्चापि धनदास समुपाश्रिताः॥ तस्यवक्राविधानार्थं दृष्ट्वाट्ययुस्सहाम
ताः॥ होमिहा यक्षाश्च सर्व्वेपि ज्ञाश्रिताः संप्रसादिताः॥ तस्यवक्रा सकुर्व्वकिसंयवनंसमक्रतः

२०४

॥वृक्षाश्चवह वक्रस्य काम्य लोमविलाश्रिताः॥ साधकासंप्रदक्षेव व त्रैययुः प्रसादिताः॥
धन्यस्त्वं कुलपूजासियदीहक्षीगुणकवं॥ विकामतिमहात्तंप्राप्त वानुसाधसन्मत॥
सफवंसाश्चासर्व्व पतिशुद्धत्रिमण्डलाः॥ निष्क्रम्य विमलातानातत्रयुन्निवृतपदं॥ तवकु
क्षिस्थिताश्चापि गर्व्वप्रागतागतवस्तुः॥ बोधिसत्वामहासत्वात्तवयूतनिवार्त्तिकाः॥ एवंत
स्याः तत्कर्या विद्यायाः पुष्पमक्रमं॥ सुप्रमायमसंख्याय मितिशा ह्रम्मदीश्चमाः॥ यश्चाद
नादिसां विद्यांमहायाहीतत्वं॥ सच्छ्रिकण्ठतत्त्वपिव ध्यादध्याल्लमाहितः॥ ससर्व्वपाप
निर्मुक्तः पतिशुद्धत्रिमण्डलाः॥ निःक्रम्य पविशुद्धात्मा वक्रकाया तवधुवं॥ वृद्धधातुम

गुण

णीस्तूपङ्क्तिव धर्म्ममयाश्रयः ॥ तथापि ज्ञानसद्रत्नागारी श्रीसद्गुणाश्रयः ॥ यश्चापि मां महा-
विद्यां गृहीत्वा विधिना मुदा ॥ श्रीमल्लोकेश्वरं ध्यात्वा जपेन्निशं समाहितः ॥ स सर्व्वपातकैर्मु-
क्तः परिशुद्धत्रिमण्डलः ॥ एवं सत्कर्म्मदिग्धिमान् कृत्यप्रतिष्ठानवान् ॥ सर्व्वविद्याधिपाजन्तु-
श्चकुवर्ज्जिगुणाकरः ॥ बद्धपाणिमिता निसूसंपूजयद्दिने दिने ॥ यतस्य सम्मुक्तास्ये स्पृस्पृशन्ति तेपि
पि निर्म्मलाः ॥ बोधिसत्वो ॥ बोधिसत्वा महासत्वा भवयुर्न विवर्ज्जिताः ॥ यथापि तस्य नस्तु-
तिस्पृशन्ति तेपि निर्म्मलाः ॥ बोधिसत्वाः शुद्धीराः स्सुवर्म्मभविकारवत् ॥ यथापि जपमानं
तं पश्यन्ति तेपि निर्म्मलाः ॥ बवस भविकाः सर्व्वे भवयुः सुगतात्मजाः ॥ पक्षिणः पशवो वा

२०१

पि सर्व्वेपि प्राणिनश्च ये ॥ पश्यन्ति जपमानं तं स्युस्ते जिनात्मजाः ॥ एवमतत्वभा विद्यां जपमा-
नस्य सन्मतः ॥ पुण्यश्रीगुणसम्पत्तिसंवादेनापि नार्जिते ॥ ऽतुमि गास्कास्समादिषूं निस्-
मासज्ञिनात्मज ॥ विष्कम्भी भगवन्तं च समालोक्यैवमब्रवीत् ॥ भगवन् प्राप्तुमिच्छामि महा-
विद्यां षडक्षरीं ॥ तत्कुत्र कथमाप्स्यामि भवान्नादेष्टुमर्हसि ॥ यामवद्यादिमां विद्यां सर्व्ववि-
द्याधिपेश्वरीं ॥ सर्व्वयोगगुणाग्रणीं सर्व्वध्यानगुणार्थदां ॥ यज्ञातिरेव संचारकृष्णाङ्गस्त्वा
शिवगामिनीं ॥ बोधिसम्भारसम्पत्तिसर्व्वज्ञज्ञानदायिनीं ॥ तस्माद्देव कुर्व्वीपांस फलं ला-
दिपूरितान् ॥ संप्रदातुं समिच्छामि सत्वानां समाधितं ॥ सहिमाताधिमाताममातासन्त्वा-

नदर्शक॥ मित्राण्यमपि संमित्रगुरूण्यमपि सद्गुरून्॥ तस्माहं शासनं धृत्वा भवतां सर्वदा
श्रिता॥ निर्विकल्पः समाधानः संचरयं सुदासवत्॥ इति भगवद्वाक्यं सत्यमवा
न्यथा न हि॥ तत्र मां प्रेषयित्वाशु यत्रासौ सद्गुरुः स्थितः॥ तद्गदिक्ष्वपि सर्वत्रेध्यानुसु
मन्याप्स्यपि॥ यत्रासौ संस्थितः शास्ता तत्रापि गन्तुमुत्सहे॥ इति मत्वद्गमा विष्णुकायपि वि
ष्यमत न हि॥ सर्वत्रेवं विजानीमन्न दर्शमप्रुहि द्रुतु॥ भवानक्षगच्छका सर्वधर्माधिकार्थरत्॥ तद्
भजन् गुरुं कृत्वा पूजयन्नुमनावथी॥ उक्तानादितं श्रुत्वा भगवान्सर्वसार्थविद्॥ विष्कम्भीनं स
मालोक्य पुनरेवं समादिशत्॥ कुलपुत्र इमं पश्य विद्यायाः काञ्चनपूना॥ लोकधातुष

सर्वोपर्युत्तमन्त्रम्लकः॥ बुद्धकोटिभिः सर्वैर्भूसवितं उत्तमनामया॥ नलब्धायं महाविद्यासका
मत्कस्याविन्मूनः॥ ततः पद्मोत्तमाख्यात्तल्लोकधातोसुपावतन्॥ तत्र पद्मोत्तमाख्यस्य संबुद्धस्य
पूजार्थं॥ तस्य पद्मोत्तमस्याग्रे साञ्जलिः समुपायतन्॥ पादौ नत्वा कृताञ्जलिकाः सञ्चैवं न्यवद
यन्॥ भगवन्नहमायामि भवतो याचनाधुना॥ तन्मर्हति भवान्दातुं महाविद्यां षडक्षरी॥ इति मया
दितं श्रुत्वा पद्मोत्तमः स सर्ववित्॥ संदृष्टा कृताञ्जलिकास्तां पश्यन्नेवमादिशत्॥ कुलपुत्रा इक्षमां मू
क्षे यदर्थं त्वमिहागताः॥ नैतस्मा विद्यन्ते नैतदन्यप्रार्थयितुं हि नं॥ यदि त्वां समाकाङ्क्षसि प्राप्तुं विद्यां
षडक्षरीं॥ गच्छ पद्मोत्तमाख्यायां लोकधातौ महात्मन्॥ तत्र पद्मोत्तमो नाम तथागतमुनीश्वरः

गुण

सद्धर्म्मं समुपादिश्य विहरन्ति जगद्धिते ॥ स च वं मां विज्ञानीत महाविद्यां षडक्षरीं ॥ तदेनां स-
माराध्य प्रार्थयस्व समुनीश्वरं ॥ स च शाक्यमहासिंहः सर्व्वधर्म्माधिपो जिनः ॥ दद्यादेनां महावि-
द्यां षडक्षरीं जगद्धिते ॥ इति तेन समादिष्टं निशम्याहं प्रमोदितः ॥ ततः पद्मोत्तमा स्थायां स-
कथा नो मुदावने ॥ तत्र पद्मोत्तमं नाम संबुद्धं तं समाश्रितं ॥ दृष्ट्वाहं समालोक्य सहसा समुपा-
व्रजं ॥ तत्र गत्वा पुनस्तस्य पादाक्रमस्य सद्गुणाः ॥ पादाब्जे साञ्जलीनत्वा प्रार्थयमेवमादरात् ॥
भगवन्स लोकप्रबुद्धक्षेत्र इन्द्र मम ॥ षडक्षरीं महाविद्यां प्राप्तुं कामोऽहमाकुलः ॥ यस्याः सि-
द्धिमाप्नुप विशुद्धत्रिमण्डलाः ॥ लभेयमीप्सितां बोधिं तथा सर्वार्थसम्भवां ॥ यदर्थं हं समसंख्या-

२००

घालोका भ्रातृसन्निह ॥ एवमुक्ता तमायामि तत्तफलं कनानुम ॥ इति तेनादिते श्रुत्वा पद्मोत्तम-
नः सम्बुद्धवित् ॥ सम्बुद्धानां परीक्षितुं समालोक्यैवमादिशत् ॥ धन्योसि कुलपुत्र त्वं यदर्थं त्वमिति-
त्नमानसः ॥ बुद्धक्षेत्रपरिक्षेत्रसन्निह समागतः ॥ तदर्थं कमहासत्वपूजयामि जगद्धिते ॥ तस्य-
स्य गुणमहात्म्यं वक्ष्ये तत्समाहितं ॥ तद्यथा ॥ कुलपुत्रास्या विद्यायाः पुण्यमूलकं ॥ सुप्रमेयम-
संख्येय मित्याख्यातं मुनीश्वरैः ॥ सर्वक्षेत्ररजःकणान् संख्यातुं प्रशक्यते ॥ षडक्षरीमहामन्त्र-
जपपुण्यं न शक्यते ॥ सर्वक्षितिवालुकानां च संख्यां कर्तुं प्रशक्यते ॥ सर्वद्रुमलसञ्जात ब्रीहिसंख्याव-
विद्यते ॥ सर्वसमुद्रतोयानां विन्दुसंख्यापि विद्यते ॥ सर्वद्रुमलतानां च पत्रसंख्यापि विद्यते ॥ सर्व-

तामपि कल्पकाणां लवसंख्याव विद्यते ॥ सदा वृष्टिजलानां विंदुसंख्याव विद्यते ॥ सर्व्वसत्वा नव
पुष्प दशभूमीप्रतिष्ठिताः ॥ यावत्तेषां यत्पुण्यं ततोप्यनन्तमहत्तरं ॥ सर्व्वसु पुण्यतीर्थेषु सर्व्वेष्वपि
च पर्व्वसु ॥ स्नानदानपुण्यानामेतत्क्रावद्यन्महत् ॥ सर्व्वसत्वा रत्नप्रस्थ यत्न यात्रिकाविनः ॥ मास्त्व
र्द्धान्समस्तसर्व्वाङ्गाकपूर्य थाविधिं ॥ यावत्तेषां महत्पुण्यं तद्धर्म्मश्रीगुणसंपदं ॥ ततोप्यधिकं पुण्यं
षडक्षरीजपाद्भवं ॥ सर्व्वसत्वान्नवयूथ प्रत्येकसुगतानपि ॥ यश्चैवान्सुगतान्सर्व्वान्सत्कारैर्विधि
नार्च्चयेत् ॥ तस्य यावन्महत्पुण्यं सद्धर्म्मश्रीगुणार्थदं ॥ ततोप्यधिकं पुण्यं षडक्षरीजपाद्भवं ॥ य
श्चापि सुगतान्सर्व्वान्सत्कारैर्विधिनार्च्चयेत् ॥ ततोप्यधिकं पुण्यं षडक्षरीजपाद्भवं ॥ एवं महत्

यं पुण्यं षडक्षरीजपास्थितं ॥ सर्व्वैरपि जिनैः सर्व्वैः प्रमातुं नैव शक्यते ॥ कथमत्र मयैकेन प्रमातुं शक्य
तेऽखिलं ॥ एवं महत्तरं पुण्यं षडक्षरीजपाद्भवं ॥ इति सर्व्वे जिनैः ख्यातं निगम्याहं प्रमादितः ॥ ए
तां षडक्षरीविद्यां प्रार्थ्येमे स्म जगद्धिते ॥ एषापि परमा धर्म्मः सम्बोधिधर्म्मसाधिनः ॥ शुक्लानागत
चक्का लाभ्यगाद्दयं वनं ॥ यदाक्षन महाविद्यां मन्त्रसिद्धिमवाप्यते ॥ तदा सर्व्वमहाविद्या सिद्धिश्री
गुणमाप्नुयात् ॥ लाभ्यगण्य जगद्धर्तुं दद्स्यं मन्त्रमुत्तमं ॥ तत्संख्यायं महत्पुण्यं मिस्याख्यातं मुनीश्व
रैः ॥ एतां षडक्षरीं महाविद्यां संप्राप्तिकामये ॥ अहमपि पूर्वात्सर्व्वबुद्धक्षेत्रेष्वपि भ्रमन् ॥ सर्व्वथाम
पि बुद्धानां शरणे समुपाश्रितः ॥ सत्कारै विधिनार्च्य संप्रार्थय्य मिमां वरां ॥ कृतान्यनां महाविद्यां

सत्त्वाधिष्ठानसाधनी॥ कस्यचित्सुगतस्यापि नाधिगतं सकाशतः॥ ततोऽप्यहमिमां विद्यां स-
माधिगन्तुमुत्सुकः॥ लोकधातौ सुखावत्यां प्रागच्छं संप्रसादितः॥ तत्रामिताभमालोक्य दुःन-
ताहं सहसाश्रितं॥ साञ्जलीः प्रणतिं कृत्वा पूजितः समुपाश्रितं॥ तस्य श्रीमन्मुनीन्द्रस्य नत्वा पादा-
म्बुजं पुनः॥ गन्धपुष्पविलेपाद्यैः संपूज्य समुपाश्रयं॥ तद्दृष्ट्वा स भगवान् कारुण्यात्सर्वहामामु-
पाश्रितं॥ ज्ञात्वा मनसा हितार्थं समालोक्यैवमादिशत्॥ कुलपुत्र षडक्षरीं विद्यामिच्छन्निहाग-
तः॥ त्वं किमत्र समागत्य प्रवर्त्तसे यदीच्छसि॥ तन्मयादिष्टं श्रुत्वा तन्निशम्याहं प्रसादितः॥
तस्य पादाम्बुजं तस्य प्रणत्यैवं न्यवेदयं॥ भगवन्नेवमिच्छामि महाविद्यां षडक्षरीं॥ तद्दयाम-

मनोवाञ्छां संपूरयितुमर्हसि॥ भगवन्नप्यहं सर्वलोकधातुषु सर्वतः॥ भ्रमन्निह समागतः प्राप्तुं
विद्यां षडक्षरीं॥ सर्वेषामपि बुद्धानां बुद्धक्षेत्रेषु सर्वतः॥ भ्रमितोऽहमिमां विद्यां समन्वेषसमु-
त्सुकः॥ सर्वेषामपि बुद्धानां शरणे समुपाश्रिताः॥ सत्कारैर्विधिनाभ्यर्च्य प्रार्थयं श्रद्धया मुदा॥
न कस्यापि मुनीन्द्रस्य सकाशात्कस्यचिन्मया॥ लब्धेयं महाविद्या षडक्षरी श्रुतापि न॥ भगव-
न्मम हृद्वाञ्छा साम्प्रतं भवतः समागतं॥ तस्मात्त्वं पूर्ववद्धर्मं निर्यातयितुमर्हसि॥ भगवन्नेवम-
तातो नर्ग्गतिः पद्मायतः कथं मित्रसुसकाशात्सुगतोऽपि हितार्थतः॥ तदिमं भगवान्सर्व-
दृष्टिसर्वार्थदर्शनो॥ समयस्समहस्रैर्गं वन्दिताघं सत्त्वगुणवान्॥ दर्शयस्वाभिमां मे त्वं संबुद्धप-

गुण

रवाकरो॥ इहिवर्म्मनिधानं मम सद्धर्म्मश्रीगुणार्थदं॥ तत्प्रयत्नमाश्रुत्य धर्म्मं तं प्रवदस्व निर्वृतिं
॥ॐ॥ एवं वज्रधारेणासंप्रार्थ्यमानो मया मुदा४॥ जितमाराजिनपुत्रोपि लोकेश्वरं व्यलोकयत्॥ त
द्दृष्ट्वासौ महासत्वो लोकेश्वरः समुत्थितः॥ शाक्यसो४ धर्म्मराजं प्रणम्यैव महाशयः॥ भगवन्
किमभिप्रायं भवतां यत्समादिशत्॥ भवदाज्ञां वहं मूर्ध्निकृत्वा तवैव समादिश४॥ ॐ सुश्रुत्वा
कत्वाथ न भगवान्स्वामिन तप्रवद४॥ लोकेश्वरं महाहिंहं समालोक्यैवमादिशत्॥ पश्य त्वं कुलपु
त्र संपश्यात्मसंमूलीश्वरं॥ एतत्कर्त्री महाविद्यां प्राप्तुमिह समागतं॥ यायं शाक्यमूलीन्द्रापि म
न्त्रापिनमागतः४॥ जगत्संबोधिसाधनी विद्यामिक्षं निहागतः४॥ तदिहैव कुलपुत्रस्मै सर्वस

२१०

त्वगुणार्थिने४॥ शुद्धाय कि प्रसन्नाय महासाहो जगद्धित॥ ॐ तथादिष्टं मुनीन्द्रेन लोकेश्वरं नः
जगत्प्रभुः४॥ अमिताहं जिनन्द्रक समालोक्यैवमब्रवीत्॥ भगवन्कथमत्रासौ बिनाम गुणदर्श
नं॥ अन हि बिद्यादास्यामि विद्यामिमां महत्तरां॥ ध्यानयं महाविद्या अन हि भिक्षाय हिंकवा॥
विनतागमय द्रष्टाय तीर्थिकाय द्रुवासन॥ ध्याह्यय महाविद्याहद श्रीगुणसाधनी॥ शुद्धसत्वाय॰
प्रसन्नाय महायानगुणार्थिने॥ बोधिसत्वाय विज्ञाय सर्वसत्वहितात्मने॥ शुद्धाय कि प्रसन्नाय
सद्धर्म्मगुणसाधने॥ सर्वसत्वहिताधान बोधिवर्ण्णब्रताय ते॥ अस्ठ न भगवन्नस्मै सूगतोभ्याह
तापिहि॥ दयाविदाहि हिषि वैरनं दर्शयित्वापि मगुलं॥ तत्रास्मै प्रसन्नाय दास्यामि भवदाज्ञया॥

गुह

इति निवेदितं तेन सार्थवाहेन निशम्य सः॥ सुप्रियो महामतिस्तं सार्थवाहमेवमब्रवीत्॥ कुलपु-
त्र मयाख्यातं विद्यादानं विधानकं॥ नानाविधिं समाख्यातं सद्धेव पि मूलीग्वनेः॥ नीलवैडूर्यप-
द्मरागवैडूर्यमालकमेनापि॥ सौवर्णे रूप्यके स्वर्णे वर्णपसमुज्वलं युतं॥ तथाग कौ पुष्पवैडूर्यगा-
न्धवैडूर्यसमंगाकेः॥ विधाय सम्पुलं तीर्थवाहिषकं प्रदापयत्॥ पयतानि नविदंक्त दगश्रमन-
वानिशः॥ तेन पदमूनस्यापि दनिजस्यापि मन्यात॥ सूत्रार्य्यामनसाध्या तां कृत्वा लक्ष्मीसमु-
लं॥ तीर्थगं स्वाहिषकं चा दत्वा विद्यां समर्पयत्॥ इत्येतेन विधानेन कुलपुत्र महाविन॥ सु-
सेतु ग्रहाल वदयामहाविद्यां बदरद्वी॥ इति प्रसुप्रियाहेन तस्मादिष्टं निशम्य सः॥ सुप्रियाहं

३११

सुप्रियः सार्थवाहस्य पुरागतः॥ पादाब्जे प्रणतिं कृत्वा कृताञ्जलिपुटस्तथा॥ साकेवनं तमाल-
क्ष्य प्रार्थयमेवमादरात्॥ भगवन् भवतामत्र भवनेहं समागतः॥ ददस्व मम महाविद्यां बदरद्वी-
पगामिनीं॥ यथाहं सकलान् सत्त्वान् समुद्धृत्य भवार्णवात्॥ बोधिमार्गे समानुक्रम्य प्रापयस्व निर्वृतिं॥
तत्र हवावांगगालासस्नरुपदवाञ्छितं॥ सत्त्वाधिसाधिनोस्तद्विद्यां दातुमर्हसि॥ मयैव प्रा-
र्थ्यमानाः सो सार्थवाहश्च विनादितः॥ तदा सम महाविद्यां बदरद्वीपं ददाहमत्॥ सुप्रियस्य वमस्य
कस्मात् हितमस्य समागतः॥ इत्थं निर्मितिसिद्धबदरद्वीति विश्रुता॥ संप्रदत्वा समादाय महाविद्य-
महं सुदाः॥ प्रादात् तस्मै जगच्छुभम् कामानां सदक्षिणां॥ गृहीत्वा सत्त्वाग हत्वा सुकृतमालादक्षि-

भं॥ सम्बुद्धायां मिनाहायसम्पानामयकृस्तुन॥ स्मितानाम्लीरुडाहि नामालाप्रतिगस्य
वा॥ समपूर्वं उपसङ्घप्राप्ताद्दहक्तिप्रसादित॥ ग त्वदत्नासमाधायमांचमाला प्रवाधित॥
गतआवकसंघस्थ उपहत्स्वहम पर्यं॥ ततः नत्त लद्दत्नतुं गान्त्रादीर्घं यथानथा॥ सुग्रीला
व्यम्बरंश्चलाप्राज्यक्तिसमाहित॥ तदा विघ्नगता॥ सर्व्वदूषामायगाभसूचि॥ संत्राणविक्र
लाताशत॥ पचायपर्क छिगकनं॥ ववानवशुद्धासाधिनविश्वगासिलतया॥ पपानपूण्यशुचि
सर्व्वत्रारत्नसुगीस्तवं॥ ततः हं श्रीमत॥ गान्धुलाकगणंधजगन्नुहा॥ लब्धानुलहा॥ प्रगल्वाश्री
मूदितत्वाग्रसंपयो॥ ॐ हं मयानिकपूनजनतासर्व्वहमिषु॥ स्मितानानुहावतप्राप्ता

लाकर्णमादितं॥ इत्यहाकुलपुत्रायंमहाविद्याभेत्री॥ नलब्धासगतेस्तर्वे॥ केचित्तु ब्धाजिते
नपि॥ ॐ ह्रादिषं सुगीतुं नपधाकृमनतसयन॥ गुरुतमनसयाप्यतनमहापायंजगाछिन॥ ॐ
ह्रादिषूं सुगीतुं ननिसमसाजिलासृ॥ विष्कम्भी हगवकणं सम्पन्नवसव्रयोगः॥ हगवन्तुत
लपसहं कथमान्किकादिमां॥ जगहद्दुकर्मी विद्यां तन्मआदधूमर्हसि॥ यस्मात्कृ विमलालान॥ पु
ष्यवकशुहागिन॥ उपक्तियत्सुमां विद्यांश्च त्वक्तिहावयंत्सपि॥ दधमयवगछक्तिसनसाबि
क्रयंत्सपि॥ न पिसर्व्वमहत्सलाहदश्रीसमुद्गजया॥ सुखमेतो हगवां पश्यन्विष्कम्भीनं महामति
नवमनमहासत्वा हवयुर्ह्यतिज्ञादिगतः॥ यस्मापिकुलपुत्रतां विद्यां सम्धायि साधनी॥ लिखा य

यन्निलेखापि लिखिता भवयदपि॥ चतुरशीतिसाहस्र धर्मस्कन्धानि तेन हि॥ लिखापितानी एव
गुण स्युर्वलिखितानी भवन्तीव॥ सर्वखायस्थवृत्तानां अनुत्तरपदिगार्हिता॥ इमन्तु मया कृपां कृत्वा
निसृंरुजं सदा॥ यावक्लुषां महत्पुण्यं वहुकृतमस्माधिकं॥ विद्यावाहूः षडक्षर्याः तकांक्ष वसुयस्य लं १९२
याम्नातश्रद्धयानिसृंरूपधिमां षडक्षरी॥ समाधिसाधनी विद्यां हृदयीसद्गुणाकरी॥ सावीन्द्रश्रीम
नाहिहृः सर्वापापविनाशकृत्॥ सर्वाश्रवाभवनीः सर्वासमाधिश्वनलदपि॥ सर्वविद्याधिपः शाक्य
सर्वधर्माधिपप्रभुः॥ सुर्हन्मानविश्वनाथ एव सर्वहितार्थकृत्॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेन निशम्यस
प्रमोदितः॥ विष्कम्भीबोधिसत्वस्तंमुनीन्द्रमेवमब्रवीत्॥ भगवन्कुत्र गच्छेयंयस्याप्ति यंषडक्षरी

तत्राहं भवता शास्त्रा प्रवणीयाहि सर्वथा॥ एवं तेनोक्तः स शाक्यसिंहो भगवान्स मुनीश्वरः॥ विष्कम्भिनं तमालो
क्य पुनरेवं समादिशत्॥ कुलपुत्रैकस्त्वास्ते ज्ञानाधिपः षडक्षरी॥ वाराणस्यां नगर्यां स संतिष्ठते
रूपं सदा॥ स्वयंधृत्वापत्रलापि समुपादिष्यसादनं॥ ध्यानसमाधिसम्पन्नासावहूनि तगाढिता॥ तत
शास्त्रासमादिष्टं निशम्य सप्रमोदितः॥ विष्कम्भीबोधिसत्वस्तं शास्तारमेवमब्रवीत्॥ भगवन्कुत्र
यास्यामि यत्र शास्तासन्तिष्ठते॥ वाराणस्यां महापूर्यामपि तत्र व्रजाम्यहं॥ तंमन्तकमालोक्य भगवा
न्शाक्यमुनीश्वरः॥ विष्कम्भिनं महासत्वं पुनरेवं समादिशत्॥ गच्छ त्वं कुलपुत्रेमां महाविद्यां यदीक्षसि
वाराणस्यां महापूर्यां स्थितं तं तत्रभिक्षुकं॥ तं शास्तारं विशुद्धात्मा धर्मभाणकमात्मवीत्॥ सम्बुद्ध

गुण

वत्तस्मादिह पूर्व्वस्यामासीत्प्रवर्त्तनिवः॥ धर्म्मधातुमयं क्रुपश्चन्निवगुहाश्रयः॥ तत्रवादि शुहा
वायेसर्व्वसत्वहितार्थतः॥ विक्रामसिखीवशीमान्सर्व्वतीर्थसिद्धसंप्रदः॥ धर्म्मनाशं कृताहंतोऽ
गतः खधावनप्रत्तुः॥ तास्त्वसर्व्वतीर्थानां कृतानां वाधिमत्सुवत्॥ जन्म्मासत्तया नैव कुलप्र
गतद्न्यथा॥ विचिकित्सा न कर्त्तव्या दृष्टा तन्धर्म्मलाभकं॥ याम्यवायमसत्तानं पविशुद्धत्रिमणुलं
यदि द्रष्टा तमालहं निन्दसामविज्ञानतः॥ यूत्वा दिवञ्च त्वमत्त्वमपायभूपत्वदपि॥ सदियाम
विशुद्धात्मा निविकल्पा जिनास्त्रियः॥ जुताबायामसालिपाक्कगुविवीववावतः॥ जूनीर्थापथ
संवक्षागत्वाममसमाश्रयः॥ शाकिहार्य्यास्तमापन्नाहूरिहिनूपूजवानपि॥ तथापि समहा हिहः॥

२१४

मउद्भवा विशुद्धचेतन्॥ सम्यक्सम्बुद्धवदागी वन्दनीयस्त्वयादरात्॥ इत्युक्ते भगवन् दिक्षुं निशम्य स प्र
मोदितः॥ विश्वभूर्भगवान्धर्मसभासांघैसमब्रवीत्॥ भगवच्छ्रवता आम्नाय यथाहं फलं तत्र खल॥
कुलपुत्र नये सिद्धिलाभजयनं सम्पादयात्॥ भगवंस्तत्र गत्वा भिप्राप्तुं विद्यां पत्रकामी॥ तथेत्युक्त्वा प
वामस्कंसाम्यु तदाऽनुमर्हति॥ ततः स भगवान् लोकाधिसत्वायसंस्थितः॥ गत्वासिद्धस्त्वहितायमित्
न्नूष्णीभिभवद्भो॥ पापानुबन्ध मुनीन्द्रस्य वीक्ष्यसौ सुप्रमोदितः॥ पाञ्जलिः साञ्जलीन्त्वा ततः सप्र
स्थितवान्॥ अनेकबोधिसत्वैः सत्यान्तेत्यक्षविहारिभिः॥ भिक्षुभिः श्रावकैः सन्नाहिः खेनकैः साधु
पासकैः॥ गृहस्थैर्ब्राह्मणैर्विप्रैः क्षत्रियैः पौरैः जनैः॥ वणिक्सार्थवाहैश्च श्रेष्ठिभिश्च महाजनैः॥

तार्हपूजोपहारादिपुष्पाणी विविधान्यपि॥ सर्वर्तुजातसर्वाणीफलजातान्यपि च॥ सगन्ध
द्रव्याणि सर्वाणि धूपानी कलशानि च॥ सर्वानं काननवस्तूनि वस्त्राणि विविधानि च॥ ध्वजछत्रावितानानि
निपताकाचामराणि च॥ वामनानी समृद्धीफलदीपाम्बूनि च॥ धातुद्रव्याणी सर्वाणि रत्नानि स
लानि च॥ औषधादीनी सर्वाणि भोग्यानि सरसानि च॥ उपमानानि वस्तूनि सर्वोपकरणान्यपि
॥ समादाय महात्मा दैवीवाग्भिः समुदाययौ॥ ततः प्राप्तः स विश्वकर्मा द्रष्टुं धर्मनायकं॥ इन्द्राद्य
त्राञ्जलीर्नत्वा मूर्दित्त समुपासनत्॥ कृत्स्नसमृद्धिना धर्मनायकस्य पूजांगानि च॥ पादाब्जे कृताञ्जली
नत्वा स्तमात्मा लाक्षैवमब्रवीत्॥ हे देवकोत्र लंकश्चिन्हवता मिन्द्रियस्त्वपि॥ सर्वपापकृतहानाञ्च स

वस्तूस्त्रस्रदामपि॥ यदर्थस्त्वनांगमस्तुगवसोहं निहत्त्रुतः॥ तद्वानपि शानीयात् तदर्थं मया
सिद्धतु॥ इति विहस्य तस्याग्रे भक्तुः सत्तुगतास्तः॥ विश्वकर्मा स प्रभवन्नातापूजाद्रव्यं यथाक्र
मं॥ यथाविधि समलंचकार सर्वपूजोपलावकैः॥ सर्वानं कावस्तुपादिशुस्फलविक्वीवनैः॥ ध्वजछ
त्रवितानैश्च पताकाचामरादिभिः॥ घूलंकस्मनहस्ताद्धं वक्रभागीनवादनैः॥ ततस्तस्य पूर्वस
र्वद्रव्यापकरणान्यपि॥ सर्वधर्वल जातानि भोग्यान्यानि योगधीनपि॥ सर्वाण्येतान् परिक्षिप्य पूजन
समकल्पयत्॥ ततः स्तुत्वा जिनमाराध्य निब्रद्धद्विमानी वाकरात्॥ ततः स प्रोञ्जलीकृत्वा भक्त्या नत्वा ध
र्मनायकं॥ समीक्ष्य संप्रगन्त्वास्य प्रार्थयदेवमादरात्॥ हे देवकसकृपा भक्त्या धर्मतीर्थ गुणसागरात्॥

न्ह्वानमस्मनोवाञ्छाः संपूरयितुमर्हसि ॥ त्वं किल यस्माद्धर्मराज एव नः समुपागताः ॥ देवासुप्र·
स्ताश्चापि यक्षगन्धर्वकिंनराः ॥ गरुडाश्चापि नागाश्च विद्याधराश्चापि च ॥ कुम्भाण्डा राक्षसाश्चापि
भूतप्रेताः पिशाचकाः ॥ सिद्धाः साध्या ग्रहास्तारकाः सर्वाश्चाप्यप्सरोगणाः ॥ सर्वलोकाधिपाश्चापि ब्रह्म
र्षयमहर्षयः ॥ यतिनो योगिनश्चापि हिरुवा ब्रह्मचारिणः ॥ भिक्षवः श्रमणकाश्चापि व्रतिनश्चाप्यु
पासकाः ॥ तीर्थिकाश्चापि जैनाश्च नेक्षुवाश्च तपश्विन ॥ राजानः क्षत्रिया वैश्या शूद्राश्चापि महा
जनाः ॥ पौरिकाः सार्थवाहश्च वणिजः शिल्पिनोऽपि च ॥ एवमन्येऽपि लोकाश्च सर्वत्र विमलाशयाः ॥
पूष्पवर्का महासत्वा रत्नश्रीसमुपाश्रया ॥ बोधिसत्वा महासत्वा एव पूर्वबोधिलाभिनः ॥ अर्हन्तो

एवकायवशनत्रासमुपस्थिताः ॥ ते सर्वे विमला लोका एवं बोधिलाभिनः ॥ एवं दर्शनमात्र
न त्वां हि शासनकान्यपि ॥ नित्यं व्रतं विनष्टानि क्लिष्टपूर्वावशान्यपि ॥ ज्ञानेन तव संबुद्धा सर्वेऽपि
दशदिक्स्थिताः ॥ बोधिसत्वाश्च सर्वेऽपि सर्वे अर्हन्तोऽपि यातिगाः ॥ ब्रह्मशक्रादयो देवाः सर्वलोकाधि
पाश्चापि ॥ महत्सुखं हि वाङ्गता एकान्ते सर्वदाः सदा ॥ धन्यास्ते पुरुषाः सर्वे सद्धर्मश्रीगुणलाभि
नः ॥ तव धर्मामृतं पीत्वा एकान्ते समुपस्थिताः ॥ पूर्वकृतमहापापिभिर्यवाना दलित विग सर्वत
नायादवज्ञालिकाः एवं प्रत्येकविजिताः ॥ तद्दर्शनेनवा सुखं शोकरूपयामां विलोकयन्ना ॥ पूर्णमनो
रथ सिद्धाः संविलोक्य पूर्ववत् ॥ ॐ जिनाद्दितं श्रीलाभसमृद्धी धर्मराजकः ॥ विश्वसहोनं महा

सत्वं तं प्रश्नेनमब्रवीत् ॥ कोऽसि त्वं कुलपुत्रा गुस्मात्वादयममागतः ॥ किं मिक्कसि त्वव क्तुमः
सद्धर्मगुणसाधन ॥ कतिमार्गाः किल क्लेशाः संसारद्वोपक्लाक्तिकाः ॥ नेमि लिङ्किकाः प्रज्ञा लक्ष्
सद्धर्मगुणसाधनाः ॥ यवाप्येयं महाविद्या सज्ञामन्द्र प्रत्वी ॥ संलिप्यं तनतक्लेशेः संसारव
र्म्वाविताः ॥ यथाज्ञान्नूनदंदहममलं निर्णाक्कनक्कविन् ॥ यस्यकाय ततावयं महाविद्या प्रत
क्रवी ॥ संसारवस्तनात्प्यस्य काय क्लेशो विलियत ॥ ॐ मितनसमा दिप्तं निगम्यस्त विनादितः ॥ वि
स्मक्षीनं प्रार्थयं दवं न खैनं धर्म्मशानकी ॥ ददस्व धर्म्मवक्तुम तनक्लमार्ग्गस्यस फुगा ॥ सं त
र्पीयज्ञगद्दर्गु धर्म्मामृतनन्दनमां ॥ सम्वाधि कल्पवृक्षस्य वीजं मापयमतनो ॥ सद्धर्मगु

णवत्सानां कुसुमकायसालयां ॥ रज्ञश्री सक्रवसस्य लिवसतिं कुन्सुमतनो ॥ फूलयवक् गलाप्तावंस
प्रतिष्ठ वक्षाक्षयं ॥ कुनूमांनिर्म्मलासानं परिशुद्धतिमगुलं ॥ ददस्व मम महाविद्यां सम्बोधि लक्ष्म
साधनी ॥ सद्धर्म्मश्रीगुणाधानी अत्कनी ज्ञानिकित ॥ यथाहं कुप्रमासाय सम्बोधिकान संसमी ॥ ड
नयं ज्ञगल्लोकं सन्तारमहं दन्नुस्तुः ॥ पूर्वकृष्यमालांकं धर्म्मव क्रहवालयं ॥ भावयेयं जग
स्तवं यथा नि क्लेशकअनात् ॥ श्रावयेयं जगत्सर्वे सम्बुद्धानां सुभाषितां ॥ यावमयं जगल्लोकं स
त्प्रानवज्ञानिकृत ॥ क्लापयेयं जगत्सर्वं बोधिमार्गे निवासयन् ॥ एवं हत्वां मकृपासिं सामहाविद्या
प्रतक्रवी ॥ संवाधिसन्संहर्त्प्रपक्कन्तुजगद्धित ॥ दत्वामश्रीमतिमनां महाविद्यां कृतक्रवीं ॥

गु॰

तानानामुपगत्य शास्ता सन्नियतं सद्धर्ममार्थयत् ॥ गतिं कृत्वा सद्धर्मं त्वामीन्द्रः पिबापवाय श्भा ॥
दीपपनायना हत्यागतवानेवं ताममः ॥ इति संप्रार्थितं तेन श्रुत्वा स धर्मराजकः ॥ विष्कम्भीनं
दासत्वं समालोक्यैवमब्रवीत् ॥ शृणु त्वं कुलपुत्रेदं सर्वविद्यामहत्पदं ॥ गुह्यं सर्वशास्त्राणां
वकुंसाममसनूत्तमं ॥ सर्वक्लेशाग्निसंतापप्रशमनिकं महत् ॥ हृद्रौगुणसद्धर्मसमाधिसुख
साधनं ॥ सर्वसत्वहिताधानं बोधिसम्भारपूरणं ॥ सर्वधर्मावभासाद्यं सर्वपापविशोधनं
शुक्षयज्ञानसम्प्राप्तिविमुक्तिपदसाधनं ॥ दशपारमिताधर्मसाधनसंबोधिपदसाधनं ॥ सर्वदेवा
दिलोकेषु समभिकाङ्क्षितं पदं ॥ सर्वधर्मपदस्थानं बुद्धशासनपदं महत् ॥ यत्स्वस्वकुलपुत्राणां

२१८

देवतानां यथाविधि ॥ सुरभिकसमाध्यप्य वनकिसद्धुतं सदा ॥ क्वचित्तीर्थसमाश्रीमत्सद्धर्मसमाकृ
वाञ्छितः ॥ ध्यात्वा मन्त्रादिजल्पनात्कृपाधयं गतान् ॥ क्वचिद्भिक्षाचनत्यपिगुहाश्वां निर्जने व
ने ॥ पूजाकृत्यगृहवसन्य पीठप्रतालयापिव क्वचिद्वेश्मविहारवसत्यां मनवमं दया ॥ उद्यानकूलम्
सर्वशिवादिसर्वमाश्रित ॥ क्वचित्सरिद्धस्फोनदीतीरसन्नकृते ॥ एवमन्यत्र सत्क्रुतसमाश्रितस्
सन्निहिताः ॥ स्वस्वकुलसूदेवानां गवनेसमूपस्थिताः ॥ ध्यात्वा ध्यसन सर्वप्रार्थयन्तिः सन्नीवृतिं
सुनिर्मुक्तनतयाकिकत्वापि ह्रस्वानंगपः ॥ स्वस्वसुकुलदेवानामालयमवयांतिन ॥ यवसंतामसा
सत्वा बोधिसत्वाः श्रुतार्थिन ॥ शिवतत्पूजनं कृत्वा ददन्दानमादरात् ॥ एतत्स्वध्यहिलिकास्तु क

गुण

वपुर्विमलाङ्गयाः ॥ गुणशीलसमाचाराः सर्वत्र संसुसम्भवं ॥ ततस्तुष्टानुलिप्तास्ते परिशुद्धत्रिमण्डु
ला क्वाकिवृतं तत्र माध्यसंवर्तनं जगद्धितं ॥ ततस्तुष्टा हियुक्तास्ते सद्धर्मसाधनोद्यता ॥ महावीर्यसमु
त्साहे कुर्यात्स्वार्थसाधनं ॥ ततस्तुष्टा विमुक्तास्ते निःक्लेशा विजितेन्द्रियाः ॥ योगध्यानसमाधाना
सक्तिषु तत्समाहिताः ॥ ततस्तुष्टान्तं वापार्हन्तस्ते निरञ्जनाः ॥ संबोधिप्रणिधिं धृत्वा बभूवो
धिसम्भवं ॥ ततस्तुष्टांस्त्वदोषास्ते चतुर्ब्रह्मविहारिणः प्रज्ञानत्वं समासाद्य सर्वे वसू सर्वलो ॥ त
तस्तुष्टानुरागास्ते सर्वोपायविचक्षणाः ॥ सर्वसत्त्वहिताधानो बभूवुर्बुद्धवादिकाः ॥ ततस्तुष्टा समन्ता
स्त्यक्तधर्मानुपरायणाः ॥ सर्वहितार्थसम्भावं पुनर्बभूवुर्जगद्धितं ॥ ततस्तुष्टा समृद्धिकामा महाहितप्रसु

२१९

भञ्जनाः ॥ बोधिमार्गे जगत्सर्वं स्थापयन्तु प्रयत्नतः ॥ ततस्तुष्टेनयोगास्ते परमार्थज्ञानमुत्तमं ॥
प्राप्यमानान्विनिर्जित्य सम्बोधिसत्त्वतां प्राप्नुयुः ॥ ततस्ते सुगता बुद्धा जगत्सर्वस्य सर्वगो ॥ बोधयित्वा
प्रतिष्ठाप्य संप्रयायुः सुनिर्वृतिं ॥ एवंविधा बुद्धास्ते सर्वज्ञा बोधिवादिकाः ॥ दशपारमिताः सर्वाः पू
रयित्वा यथाक्रमं ॥ शिक्षामार्गा सर्वाश्च चतुर्ब्रह्मविहारिणः परमज्ञानमासाद्य सम्बोधिं प्राप्य
निर्वृताः ॥ एवंदुष्करकर्माणि कृत्वा सर्वजिना अपि ॥ विगातसम्बोधिमासाद्य संप्रयाताः सुनिर्वृती
यं ०॥ मां श्रीमत्सर्वं विपश्यीं प्रतक्रवी ॥ धर्मात्मा धर्मं नित्यं रूपं निर्वाणमानसं स्थितः ॥ ततस्ते
नाविशुद्धात्मा परिशुद्धत्रिमण्डला ॥ हृदा शीलसमापन्न संप्रयायात्सुखावती ॥ तत्प्राप्य मिता

रक्षयन्तः भवन्तु निश्चिताः॥ बोधिधर्म्मानुसंपीत्वा बोधिसत्त्वा भवन्त्वनु॥ ततः सर्व्वेपि शुद्धात्माः
सर्व्वसत्त्वहितार्थकाः॥ कृत्वा पारमिताः सर्व्वाः सम्पूरयन्तु यथाक्रमं॥ सर्व्वेपि धर्म्मसंरागं पूरय-
न्ति ज्ञिप्रं स्थितियं॥ समाधिसद्गुणाधाराः जित्वा मारगणानपि॥ परमार्थसमासाद्य सम्बोधिसमवा-
प्नुयात्॥ ततः पञ्चः पदं प्राप्य कृत्वा धर्म्ममयं जगत्॥ निर्व्विकल्पा विशुद्धात्मा संप्रयायात्सु निर्वृतिं
सर्व्वयोगमहाविद्याः परमार्थिकारणं तु॥ एषा विद्या महाधर्म्मसम्बोधिसाधनी॥ यथा-
हितं कुले सिद्धं संसारधर्म्मपारगं॥ एवमेषा महाविद्या सर्व्वधर्म्मपाविनी॥ सर्व्वलोकाश्रयदिव्या
सर्व्वलोकायां प्रयत्नतः॥ कुशलाधर्म्मसमाराप्य संपारयन्ति सादरं॥ निदं कृत्वा समुद्धृतं नदी हिन्नव

शान्तिहितं॥ मेघधाराम्बुभिः सम्यक्छालयमानं प्रवर्षितं॥ ततस्तत्परिनिष्पन्नं कृत्वा सर्व्वं महीतल-
मर्द्दयित्वा गृहीत्वा संसाध्य शस्यदानये॥ ततस्तत्सफलमपि शस्ययित्वा समादरात्॥ तत्कुशलोपि
विघ्नसमालोक्य तत्कुलं॥ तदेवं कुलं सिद्धं सर्व्वसंसारपारगं॥ सद्धर्म्मप्राप्तिसम्भारपूरणीया-
धिसाधनं॥ तथा सर्व्वमहायोगाः सर्व्वापारमितानपि॥ सर्व्वविद्यार्थमन्त्राणि सद्धर्म्मप्राप्तिसिद्ध-
य सर्व्वेषां योगविद्यानां मन्त्राणामपि सम्फलं॥ सिद्धमन्त्र महाविद्या मन्त्रसम्बोधिसाधनं॥ एवमे-
व महाविद्या सर्व्वधर्म्मार्थसाधनी॥ मन्त्रसूत्रे विना नैव लभ्यते नापि सत्क्रिया॥ ततः कृत्वान् हृ-
न्नैवं कथं लब्धं किंतु संज्ञाविदुः॥ निष्पाद्येतत्त्वं तेषां महाविद्याकथं वद॥ यावन्न लभ्यते कृषावि:

गुण

यांसर्व्वार्थसाधनी॥तावत्पूर्व्वाह्ने सर्व्वाणि संसाधयप्रयत्नतः॥यदबालस्यन विद्यानदापूर्ण्णनिः
वादनं॥एतामेवमहाविद्यांध्यात्वालोकेश्वरं जपेत्॥यद्ययंमिच्छन विद्यांसर्व्वसंहायसाध
नी॥तदासत्कर्म्मकार्य्याणि साधयत्वं कृपानया॥एषाहितद्गुणाकारा संसारधर्म्मसाधनी॥स
त्कर्म्मगुणाकारा एतद्विद्या फिकादरा॥एवंमहत्कृतीमन्तां विद्याराज्ञीं तत्क्षणं॥ध्यात्वापापविमित
ःसर्व्वाःप्रशमन्ते सदादिनात्॥समृद्धाश्चापिसर्व्वत्रबोधिसत्वा जिनाः॥अर्हन्तावीतरागाश्चध्यानस्थ
नांप्रणमन्त्यपि॥सर्व्वेपिब्रह्मादयोदेवा लोकपाला महर्षयः॥सूर्य्यादयोग्रहाःसर्व्वे चन्द्रादितारक
काश्चापि॥सर्व्वे सिद्धाश्चसाध्याश्चवसवश्चाप्सरोगणाः॥सर्व्वेपित्रिदशेन्द्राश्चसर्व्वेविद्याधराश्चापि॥

२२१

सु१

२ विष्णुशंक्रादिलोकेन्द्राः कुमारोयमादयः॥सर्व्वेपिवाक्रसन्द्राश्चवरुणादयाप्यहीश्वराः॥सर्व्वे
पिगरुडेन्द्राश्चसर्व्वेपक्षाधिपाः॥सर्व्वेश्रीदादियक्षेन्द्राःसर्व्वेवीणादियागिनः॥गन्धर्व्वकि
न्नरेन्द्राश्चसर्व्वेलोकाधिपाश्चापि॥सदानिमिमांविद्यांविद्याराज्ञीं षडक्षरीं॥ध्यात्वास्मृत्वाप्र
णत्वापिसंहृष्टाःसमादरात्॥यथप्यस्माःसुसिद्धाःविद्याराज्ञीःसमादरात्॥ध्यात्वास्मृत्वा
प्रणत्वापिप्रहृष्टाःसदानिसं॥ततःसर्व्वविशुद्धात्मा विमुक्तसर्व्वपापकाः॥निःक्लेशाविम
लात्मानःसंप्रयायुःसुखावतीं॥तत्रामितरूवःगास्तुःगत्वासमुपासिताः॥सद्धर्म्मामृ
तंपित्वासंबुद्धंबोधिंगच्छन्ति॥एवंतंसुगतालोकंहितंकृत्वाप्रमादिनः॥बोधिसत्वामहाविहारव
स

गुण

यूधर्म्मशासिका ॥ ततस्तु विमलाभास्तु परिशुद्धा त्रिमण्डला । सूर्यकाबाधिसाधाय संबुद्धपद्मा
न्नयू ॥ एवं महत्म्नी विद्याप्रसिद्धयं च तत्र्कीवी ॥ यस्याः स्मृतिमात्रेण सर्व्वेनष्टा हि पातकाः ॥ य
जनां जयमूलितिर्ग्यं नस्माय ःवीवबंप जेतु ॥ सापि रत्नमहासत्त्वा बाधिसत्त्वा विवर्द्धिका । यस्ये
नं पूजयन्तत्कृत्तनसर्व्वविताजिनाः । ससंघाश्चापि सत्काने हवन्ति पूजिताः सदा ॥ एवं महत्म्नी
सर्व्वहद्रक्षीसद्धुसार्थदा । कृतज्ञश्चीति विख्याता सर्व्वत्र भुवनेष्वपि ॥ वृद्धानां जननी माता प्रज्ञा
पारमिता पि सा । साजम्लि प्रणतिं कृत्वा हत्ज्ञ नत्वा शुहं कवी ॥ सूतेजपामहा विद्यास्त्या न धर्म्म
साधनी ॥ मूर्तीन्द्र बाधिसत्त्वे च सर्व्वदवेश्च वन्दिता ॥ अस्याना मापि संहारेण दत्तमपि इत्युक्तं स

२२२

नसंग्रव संवापि विसंपूर्व्वे नैलप्लत ॥ ॐ तिन्नसमादि मूं जलानस्संप्रभादितः ॥ विष्कम्भीसांज
लीः प्रार्थनत्ते धर्म्मतारकं ॥ हृदन्तसजुबाभस्तः सबलेन हत्समागतः ॥ तत्र बाक्महाविद्यांप्रप
जुजगाहिनं ॥ ॐनिसंप्रार्थितस्तेनपश्चं सद्धर्म्मतारक ॥ सत्त्वालाक्कश्चवं पस त्वानस्त्वे न हानयिस्य
या ॥ तदाकाशगर्भस्तू सु निश्चयान समाहृत ॥ ददत्वास्ते जगज्ञाकादितार्थ पूर्व्वशाकिरन्तं ॥ साय
धीवा महासत्त्वा बाधिसत्त्वा जिनात्मजः ॥ सर्व्वसत्त्व हिताभसो विद्यासिद्धं समागतः ॥ शुद्धाह क्षि
प्रसत्त्वा त्वा बाधिहल्लान ता लसः ॥ तत्र सिद्धा महाविद्याद्यास्लेदीय ना मितिः ॥ तत्रैश्च जंमहाणवं शु
लासद्धर्म्मतारकः ॥ कृतयं वतन गच्छ ॐतिधा तावा वह्नितः ॥ तथाप्येवंमहाणक्षाजिश्चयान विद

गुण

यसिः॥ दयास्ते स प्रसन्नाथ सत्त्वाधिष्ठानसाधन॥ सर्व्वसत्त्वहितार्थाय सद्धर्म्मश्रीगुणार्थिन॥ बोधिस
यसीनाथ शुद्धयादीयतामिति॥ निश्चनकं ह लगवं श्रुत्वा सद्धर्म्मभाणकः॥ कृतायं ववनगद्धः इति ध्या
त्वा व्यलोकयत्॥ समीक्ष्य सर्व्वतो दिक्षु मान्सं विलोकयन्॥ विस्मयापन्नचित्तः स्वसंपश्यं गगदर्शनं
॥ गगनस्थ शुभ्रेन्दुदिव्यहंजटामिताहस्ताहितं॥ पद्महस्तं महासत्त्वमार्य्यावलोकितेश्वरं॥ दृष्ट्वा तं स्वकरा
सिनं बोधिसत्त्वजिनात्मजं॥ तद्धर्म्मगुणसम्पन्नासन्नाधिष्ठर्म्मभाणकं॥ सम्पश्यंस मूर्च्छाभ सानन्दपि
मितागयः॥ जुष्टा कृप्रणतिं कृत्वा नत्वैध्या लोकनाञ्जलीः॥ तभवं साक्षितं धर्म्मभाणकं निवद्धियं
॥ देहालोक्य ज्वनसंपश्यं समामन्त्र्यैवमादिशत्॥ कुलपुत्रायस्यागीसं बोधिष्ठानसाधन। स्मै दयामहा-

२२२

विद्यां प्रदीमतां षडक्षरीं॥ इति तेन जगद्धास्मा समादिष्टं निशम्य सः॥ धर्म्मभाणकश्चालोक्य तेनैवम
वमब्रवीत्॥ भगवन्नाथ धर्म्मज्ञ त्वदाह्वां सिद्धावहन्॥ ददाम्यस्मै महाविद्यां तद्भवान्संप्रसीदतु॥ इति
विज्ञप्य सालक्षणं तत्र सद्धर्म्मभाणकः॥ विष्कम्भी तं समामन्त्र्य संपश्यं नवमब्रवीत्॥ कुलपुत्र जगत्करु
दत्ताम प्रसीदत॥ दद्याम्यहं महाविद्यां गृहाण मां षडक्षरीं॥ इत्यादिश्य सद्धर्म्मी श्रुत्वा विधिनास्मै महा
त्मने॥ सर्वाशुद्धिमूयाहन्त्रप्रादाद्विद्यां षडक्षरीं॥ प्रणवमादिकं जपतीष्ठिमिति षडक्षरीं॥ सिद्धम
न्त्र महाविद्यां षडक्षरीमिति विश्रुता॥ तत्प्रदत्तामिमां विद्यां विद्याधीनां षडक्षरीं॥ विष्कम्भी सा ओं लिं
न वांसं प्राप्तोऽह्यि समाधिनः॥ तत्क्षणे सावलोसादिक्षुवालयद्धि आमहि॥ तयान पूर्व्व द्रष्टि स्वसर्व्वतो

गुण

ष्यवन्तकृतं॥ तच्छ्रियादत्तमात्रेपि विश्वकर्म्मा स सत्वद्धिमान्॥ सूनकधर्म्मसत्त्वात् समाधिं प्राप्तवान् स्तुत॥
ततः स सुप्रसन्नात्मा शान्तुतस्मै सदक्षिणा॥ चतुर्द्विपा सप्तरत्नपरिपूर्णं ददौ मुदा॥ तं दृष्ट्वा स महा
हि हृष्टा धर्म्मिष्ठो धर्म्मपालकः॥ विश्वकर्म्माणं महासत्वं समालोक्यैवमब्रवीत्॥ कुलपुत्र त्वमार्योसि नाना
र्थः सुगतात्मजः॥ येन मया बोधिसत्वस्य तत् गृह्णीयाद्दक्षिणां ततः॥ एतावदेकाङ्गत्वस्यापि पर्याप्ता न तु दक्षि
णा॥ प्रागेव सत्कृत्वा संगृह्णीयां तत्कथमपि न॥ तच्छ्रुत्वा स महाहृष्टा विश्वकर्म्मा तथा समुत्सुकः॥ महार्घ्यमू
ल्यं मुक्ताहारं मूल्याहतं॥ तमुपनामितं पश्यं गृहीत्वा धर्म्मपालकः॥ तस्मै पुनरपि दत्वा सपश्यं
स्यैवमब्रवीत्॥ कुलपुत्र समुनीत्वसयगाक्कमूतर्ज्जगत्कुताः॥ एवं पुत्र उपस्थाप्य मद्रवसावदन्नमः

२२६

क्लितशाक्ता समाधिस्थं निःसत्स सविना दितः॥ विश्वकर्म्माणं सुप्रसन्नसमालोक्यैवमब्रवीत्॥ स्वयमाय
यथादिष्टं तत्कुथा सत्कवामिहि॥ क्लितविहृष्यतं समुक्ताहारं त्वा समादर॥ ततः स सुप्रसन्नात्मा॥
विश्वकर्म्मा तथास्तुताः॥ पादाङ्कुसाञ्जलीर्णत्वा संप्रहृष्टा व वम्मुदा॥ सार्द्धं सर्वैः सहायैः प्रतिलब्ध
समाद्गितः॥ समुत्कृष्टः सहासाटेज्जेनायानं समुपावरत्॥ ततः स तत्र पश्यत्भगवन्तं सहाश्रुतं॥ ताञ्ज
लीः प्रणतिं कृत्वा सहस्त्रस्य समुपासनत्॥ तत्र स समुपागत्य शास्तु कस्य ऊगत्कुताः॥ पादाङ्कुसाञ्ज
लीन त्वासं पश्यं समुपाश्रयत्॥ ततः स भगवान् पश्यन् विश्वकर्म्माणं तमागतं॥ सुप्रसन्नमुखाम्भोजं स
मालोक्यैवमादिशत्॥ स्वागतं कुलपुत्रेहि किं कृतं कौशलं त्वतो॥ वाञ्छितार्थसमासाद्य समाया सिद्ध

गुण

सीदतः ॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण विष्कम्भीनं संप्रभाषितः ॥ भगवन्कं जगन्नाथ पश्यन्नेवम्वदय
न्तु ॥ भगवल्लब्धवानस्मि भवत्कृपानुभावत ॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण विष्कम्भी संप्रभाषितः ॥ भगव
न्कं जगन्नाथ पश्यन्नेवम्वदयन्तु ॥ भगवल्लब्धवानस्मि भवत्कृपानुभावतः ॥ सम्बोधिसाधनीः
विद्या भद्रश्रीसद्गुणार्थदा ॥ सुद्यमसद्दलभ्यं बुद्धपूजास्मि साम्प्रतं ॥ प्राकसं बोधिसम्भार भद्र
श्रीमाञ्जगाद्धितं ॥ भगवन्मद्भवाक्येन सर्व्व धर्म्म हितार्थतः ॥ यथाशु बोधिमाप्नुयां तथमां याक
मर्हसि ॥ इति तेनादितं श्रुत्वा भगवान्स मुनीश्वरः ॥ विष्कम्भीनं समालोक्य पुनरेवं समादिशत् ॥
धन्यस्त्वं कुलपुत्रासि बोधिसत्व जिनात्मजः ॥ सर्व्वसत्वहिताधानी महाविद्या समाप्तवान् ॥ भद्याप्य

२२७

हं महाविद्यासफलसफलदिहिः ॥ सम्बुद्धेनाभाषिता यानां दास्यामि जगद्धितं ॥ यतनां धारणीं विद्यां सर्व्वपा
तकनासनी ॥ भद्रश्रीसद्गुणाधाना सम्बुद्धपदसाधनी ॥ समादाय सुचित्तेन स्मृत्वा ध्यात्वा समाहितः ॥ स
म्बोधिप्रणिधिं धृत्वा पठेत् सर्व्वदादरात् ॥ स सर्व्वपापनिर्मुक्तः परिशुद्धेन्द्रियः शुचिः ॥ निःक्लेशः प
रिशुद्धात्मा बोधिसत्व भवेत्कृती ॥ सर्व्वेनापि मुनीन्द्रैस्स समालोक्य सदा नितं ॥ दृष्टमात्रेय सोऽपि सर्व्वक
लुषपूतवत् ॥ सर्व्वविघ्नगणानां स्यात् दुष्प्रधर्ष्यः सवीर्य्यवान् ॥ महासत्वो महोत्साही सद्धर्म्मगुणसा
धनः ॥ संबुद्धजननी देवी प्रज्ञापारमितापि तं ॥ बोधिसत्वं महासत्वं पश्यति समवेक्ष सदा ॥ लोकेश्व
रोऽपि संपश्यन् श्रीभद्रगुणाश्रयं सर्व्वज्ञः सर्व्वदा वक्ष्यात्यं बोधिसत्वं वरं ॥ ततः स त्रिगुणाभिर्ह्वा

धिचर्याव्रतं दधत् ॥ सर्वसत्वान्प्रबोध्य यथाक्रमं ॥ ततः स सुविशुद्धात्मा निःक्लेशो विमलेन्द्रिया
ऽर्हन्मानान्विनिर्जित्य त्रिविधां बोधिमाप्नुयात् ॥ ततः स त्रिजगच्छास्ता कृत्वा सद्धर्ममयं जगत्
सर्वाधिभुवनपूज्यः समाप्नुयात्तु निर्वृतिं ॥ एवं महत्फली विद्या सम्बुद्धपदसाधनी ॥ एतां त्वया सदा
आराध्य पठनीया जगद्धिते ॥ यद्याप्यतन्महाविद्यापाठाच्चनस्तुत्वं ॥ गुरुत्वानुमोदनास्तेन त्वात्कृ
निस्पादितं ॥ तथापि सर्वविकल्पाशाः परिशुद्धत्रिमण्डलाः ॥ त्रिरत्नभजनापूजाहवयुस्सुगतालय
याः ततस्ते बोधिसंभारं पूरयित्वा यथाक्रमं ॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयुः ॥ एवं
सर्वजगद्धितार्थेयं विद्या महत्फली ॥ धृत्वा सम्पादिता निश्चयं दर्शिता व जगद्धिते ॥ इति मत्वा त्वयाप

षा विद्या सम्बोधिसाधनी ॥ इत्युक्ती धर्मसम्पत्तीं पठितव्या जगद्धिते ॥ इत्यादिश्य मुनीन्द्रास्ते सुगता
स्तु जगद्गुरू ॥ विश्वकर्म्मणं सुधीनाय बोधिसत्वाय संधिय ॥ आयांचलस्तूलवृद्धसत्वाहं यत्रवाकं
॥ धारणीयं समा विद्याप्रादात्स्वयमुदाहरन् ॥ शास्तास्वयंप्रदत्तां तां महाविद्यां नवाक्षरीं ॥ विश्वकर्मा
सावेलीन खोसमादाय पठन्मुदा ॥ धृत्वा विश्वकर्मा प्रसादस्तु पाठ्यानां गुणा पुनः ॥ संसिद्धां सा म
हाविद्या बहुलव जगद्धिते ॥ एतद्विद्यानुभावेन विश्वकर्मा सविशुद्धधकः ॥ लोकेश्वरप्रसादश्च
सर्वं तां विलास्यपि ॥ तानि दृष्ट्वा विश्वकर्मा महर्षिविस्मयान्वितः ॥ महाविद्याया महामायालंदृश्य
कं मया कृतं ॥ धर्मोकाय जगद्धर्तुः सर्वाणि भुवनान्यपि ॥ इति ध्यात्वा समाधाय स मनस्सं निश्चयं

गुण

८२

द्रियः॥ ततः स सत्प्रसन्नात्मा विष्कम्भी संप्रबोधितः॥ भगवन्तं प्रणत्वा च साञ्जलीरेवमब्रवीत्॥
भगवंस्त्रीजगद्भर्तुः सर्व्वधर्माश्रयाधुना॥ त्वामविलम्बं पश्यामि सर्व्वातीतु वनात्मानि वा। कथि
तं गीतं ते तस्य सर्व्वधर्माधिपस्य हि॥ त्वामविलम्ब लोकाकांक्षं सर्व्वानन्दैर्यितु महंति॥ इति
संप्रार्थितं तेन विष्कम्भीनाभ्यसब्रवीत्॥ भगवांस्तं महासत्वं पश्यन्नेवमादिशत्॥ कुलपुत्र
विज्ञानिही सर्व्वं ते धातुन्यपि॥ शृणु वक्ष्यामि जगद्भर्तुः सत्किं कर्म मयाश्रया॥ तेनासौ त्रिजग
न्नाथः सर्व्वधर्मान् याश्रयः॥ सर्व्वधर्माधिपः शास्ता सर्व्वलोकाधिपश्च नः॥ एवमसौ मह
भाख्यो धर्म्मश्री समुमाश्रयः॥ बोधिसत्वो महाहिंसा धर्म्मनाज्ञा हिताञ्जन॥ तत्रस्य मानसे स्थि

२२९

ताध्मत्वा समत्वा समाहितः॥ नामापि सम्मदा हृष्ट तत्तिष्ठु महंति सर्व्वदा॥ यत्तस्य मानसे स्थित्वा
ध्यात्वा स तत्वापि सर्व्वदाः॥ नामापि च समुच्चार्य्य ब्रह्मज्ञः समाहिताः॥ दुर्गतिं न गच्छंति
यान्ति सन्ततिमचरेत्॥ तत्र श्रीगुणसम्पन्नाश्च वयूः पापवर्ज्जितः सदा॥ तत्पृथ्वपाविशुद्धात्मनिः क्रमतवि
त्रियाः॥ बोधिचर्य्यां व्रतं ध्वा तां संयगनं जगद्धितं॥ ततः क्रमतञ्जुणा श्रावाः कृत्वा सर्व्वसत्वरुद्धके॥ त्रिर
त्नस्मृतिमाधाय प्राकृयुयः सुखावती॥ तत्र गत्वा जिनात तस्य मानसे समुपाश्रिताः॥ सद्धर्म्मा
मृतं पीत्वा संयग्नं महत् व्रतं॥ ततः तस्य महासत्वा बोधिसत्वगुणाकराः॥ सर्व्वसत्वाधिसत्का
र्य्यं पूरयित्वा यथाक्रमं॥ सर्व्वसत्वहिताधानं सम्बोधिता धनायकाः॥ सुर्हर्त्वा विमलात्मान श्वतु

दवार

ड्क विघ्ना निरय ॥ जिनात्मानगाः नन्दूमसहा हिह्याः शुरडिकाः ॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य सम्बुद्धप-
दमाप्नुयुः ॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण श्रुत्वा ते सकलाश्रिताः ॥ सर्व्वे ते लोकाः प्रानन्दनुबोधिताः ॥
॥ इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायानसूत्रे भक्तकर्मविपाकसमुद्देशो नाम अष्टादशमप्र-
करणः ॥ ॐ ॥ ततः सर्व्वनीवरणविष्कम्भी संप्रसादितः ॥ भगवन्तं समालोक्य पुनरेवमभाषत
॥ भगवन् श्रुतं मया नाथ लोकेशस्य महद्धितम् ॥ न चापि दर्शनं मया कदाचिदपि दृश्यते ॥ इति तन्ना-
दिते श्रुत्वा भगवान् सम्बुद्धीश्वरः ॥ विष्कम्भिनं महासत्त्वं समालोक्यैवमादिशत् ॥ कुलपुत्र स लोके-
शो बोधिसत्त्वोऽद्भुतगुणः ॥ वाक्पतीनामप्यशक्यं द्रष्टुमिहाधुना ॥ ममापि दर्शनं कर्तुं दुर्लभो

निमाः सदा ॥ सर्व्वाकारगुणैस्तस्य प्रथममिह प्राप्नुयात् ॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण निशम्य स प्रबो-
धितः ॥ विष्कम्भी स सदालोक्य हृष्टः संहर्षिताशयः ॥ तस्मिन्नवसरे तत्र विहारे जेतकाश्रमे ॥ ना-
नावर्णैः सुपुष्पधाराः सुवर्णाद्याः प्रावर्षयन् ॥ ततोऽस्मिन् महाकल्पवृक्षाः समीहितार्थदाः ॥ सर्व्व-
र्तुपुष्पवृक्षाश्च सर्व्वफलद्रुमा अपि ॥ मृदङ्गानि श्रुतान्यत्र पवित्रपूर्णैः सगौरवाः ॥ पश्चाद्दिव्योत्पल-
पुष्पाद्याः प्रादुर्भूता मनोरमाः ॥ तत्र स्थितां पवित्रभूमौ सर्व्वलोकाः समाश्रिताः ॥ महाद्भुतमहोत्सवा-
पन्नाः ससुवर्णनन्दिताशयाः ॥ तस्य रत्ननिर्मितानि सर्व्वरत्नानि सर्व्वतः ॥ सर्व्वा वनस्पत्याद्यानि दृष्ट्वा
तस्थुः सविस्मयाः ॥ तान् समीक्ष्य स विष्कम्भी सहर्षविस्मयान्वितः ॥ भगवन्तं पुनः स्तुत्वैवं प्रवक्तुमारे-

गुण

लीपुनः॥ भगवन्कुतस्मायाता इमपुण्यसत्वसमयः॥ नानावर्ण्णैः शुभ्रजालात तदा प्रस्तुमर्हति॥ इति
संप्रार्थितस्तन विष्कम्भी नभसमर्व्वतः॥ भगवांस्तं सभांचापि समालोक्यैवमादिशत्॥ यासौ तौ धातुकाधी
स आर्य्यावलोकितेश्वरः॥ बोधिसत्वमहासत्व इहागन्तुं समीहते॥ ततमास्य भपुण्यभासमुत्तस्वसम
कृतः॥ भासयित्वा विहारन्तं आरण्यांतं समीपितः॥ इयानीमज्जगन्नाथः सर्व्वसत्वाभयप्रदः॥ उद्द्य
स्वबोधिसत्वमार्ग्यप्रतिस्थाप्य प्रावर्त्तत्॥ तस्मिन्नवसरे तत्र विहारं संप्रभासयन्॥ समागत्य स लोके-
शः प्रविवेशावलोकयन्॥ तं समागतमालोक्य भगवान्संप्रसादितः॥ स्वागतं महि हे वत्स कश्चिदस्पृ
ष्टकः॥ इति पृष्टस्मुनीन्द्रेण दृष्ट्वावलोकितेश्वरः॥ भगवन्नाथ नास्तीति निवेद्य समुपासरत्॥ तत्र

२२८

तस्यमुनीन्द्रस्य दिव्यभूवर्ण्णैर्वासितं॥ पुरतः समुपस्थाप्य पादाब्जे प्रणतिं व्यधात्॥ ततः स त्रिजगन्नाथ
स्तस्य भक्त्यनुरागतः॥ वामपार्श्वे समाश्वस्य सपर्यंकं न्यवदयत्॥ भगवन्नमितालयन भगवमममन्त्र
प्रहितं भवतां सर्व्वं कौशल्यं चापि पृच्छसि॥ तल्लोकेशं समालोक्य भगवान्संप्रमोदितः॥ गृहीत्वा वामपा-
र्श्वे सन्निधायैवमादिशत्॥ धन्यस्त्वं कुलपुत्रासि सत्त्वहृद्भूर्भवादधः॥ बोधिमार्गे त्वया सत्वाः कि
यन्तः संनियोजिताः॥ इति पृष्टस्मुनीन्द्रेण लोकेश्वरो जिनात्मजः॥ भगवन्तं सभांचापि पश्यन्नेवं न्य
वदयत्॥ भगवन्स्त्वं प्रजानीते भगवान्सर्व्वविदालयः॥ यत्सत्वाः समुद्धृत्य सम्बोधौ योजिता मया॥ त
दुक्तमाकर्ण्य भगवान्संप्रमोदितः॥ लोकेश्वरं महासत्वं सन्पश्यन्नेवमादिशत्॥ साधु२ महासत्व

र्त्रैधातुकाधिपः॥ त्वमेव सर्व्वसत्वानां त्राता नाथ हितार्थकृत्॥ यत्त्वया सर्व्वलोकेषूव्यवलोक
हवादध्र॥ सर्व्वसत्वास्समुद्धृत्य बोधिमार्गे नियोजिताः॥ तेनासि त्वं महासत्वः सर्व्वत्रैधातुकाधि
पेश्वरः॥ लोकेश्वरः जगद्भर्त्ता लोकनाथो जगत्प्रभुः॥ सिद्धानि सर्व्वकार्य्याणि यथाशिवाङ्क्षितान्यपि॥
जयन्तु तत्सदा सत्त्वक्लेशनाशसम्भवं॥ त्वादृक्सत्वहितार्थिन कश्चित्त्रैधातुकेष्वपि॥ सिद्ध्यन्तु नः महायान
व्रतसम्बोधिसाधनं॥ सर्व्वेऽपि इह समायाताः सम्प्रहृष्टाः शुभाशयाः॥ भवतो समुत्सृष्टसत्वकृ
बोधिवासिताः॥ सर्व्वेषामपि सत्वानां त्वन्नामस्मृतिभाविनां॥ सर्व्वत्रापि सदाभद्रं भवतु निरुपद्रवं
इत्येवं बहुधानत्वा लोकेशाय महात्मने॥ सिद्धाञ्जलिं प्रदत्वासौ भगवांमौनमादधे॥ तस्मिंनव

स तत्र महेश्वरः समागतः॥ भगवन्तं समालोक्य पूर्व्ववत्समुपाचरत्॥ भगवतो मुनीन्द्रस्य भव
तो समनूपासवतः॥ पादाब्जं प्रणतिं कृत्वा प्रार्थयेवं कृताञ्जली॥ भगवन् सर्व्वविच्छास्तरं वक्तुवगमा
प्रभो॥ तत्त्वानि मे महायानसम्भवं दातुमर्हति॥ एतत्संप्रार्थितं तेन महेश्वर प्रसादतः॥ श्रुत्वा स भग
वान्तं महेशमेवमादिशत्॥ गच्छ त्वं कुलपुत्र प्रार्थय स जगद्गुरुं प्रभुं॥ सूर्य्यं लोकेश्वरादयाञ्च
तेन बोधिसाधनं॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण सो महेश्वरामुदा॥ लोकेशं गच्छ पूर्व्वागत्वा पादाब्जं प्रणतिं
वधात्॥ ततो महेश्वरः शीघ्रं लोकेशं गच्छ पूर्व्वस्थितः॥ सद्गुण तथ संवादेश्च लोकेवं कृताञ्जली॥ न
महं लोकेश्वरं नत्वा अवलोकितेश्वराय ते॥ पद्मलक्ष्मी महेशाय सुप्रज्ञादेनकायय॥ पद्मासनाय पद्म
२२

गुण

ग्रोष विरक्तस्वमूर्त्तये॥ सद्गुरु पद्महस्ताय जगदाश्वासदायिने॥ पृथिवीवरनन्दाय संशुद्धपञ्चवकु-
ष्य॥ जिनवल्लकि विनाय विकामरी विशुद्धिना॥ ० ॥ एवं समस्तुत्वा नत्वा तं श्रीगुणाकरं॥ तथा दर्श-
पुनर्नत्वा पश्यन्नवसमाश्रयत्॥ तमेवं सहितं दृष्ट्वा आर्यावलोकितेश्वरः॥ सुप्रसन्नमुखाम्भोजं
सपश्यन्नवमादिशत्॥ महत्सत्त्व कि मे हितयार्यं नव विलम्बितावृतं॥ तदहं पूरयिष्यामि तत्त्वद त्वमनाश्र- २३१
त्॥ ० ॥ इत्यादिष्टं जगद्धर्त्ता निशम्य समहृष्टवान्॥ संहर्षितः पुनर्नत्वा सम्बोधेव कृताञ्जलीः॥ ह्मव-
सर्वविज्ञाभूर्वाधिम भवाक्तमनः॥ तस्मादहं त्वं समाधिविधाकरवतं जगद्धितं॥ ० ॥ इति तत्प्रार्थितं
श्रुत्वा लोकनाथ उदगाक्रुशुः॥ तमीशानं समालोक्य संपश्यन्नवमादिशत्॥ धन्यासि त्वं महत्सत्त्व यत्त्व-

---

त्वाभिसलिलसि॥ तदहं प्रदास्यामि समाधिसाधनं व्रतं॥ तदा ये ग्रहीष्यानि लं समाधिविधिहिता-
सय॥ त्रिरत्नं भजनं कृत्वा दयाग्रथिसमीप्सितं॥ ततः शुद्धसमाचारः परिशुद्धत्रिमण्डलः॥ सु-
श्रीलवानसंपन्न पापधर्मं व्रतमाचरेत्॥ ततो वीर्यसमारम्भात् चतुर्ब्रह्मविहारिकः॥ स्वपराल-
समाधानं कृत्वा क्लिव्रतं समाचरन्॥ ततः पुण्यमहात्मा तदहं भवत्वा सद्धर्मसाधनं॥ सर्वेन्द्रियगणं जि-
त्वा संवृत्तिव्रतमाचरन्॥ ततः क्लेशाविनिर्जित्य संसारवनिनिस्पृहः॥ ध्यानादिवनसम्बुद्धध्यान-
व्रतं समाचरन्॥ ततः सद्धर्म शास्त्राध्ययनकगछितः॥ प्रज्ञानलसमासाद्य महायानव्रतं च-
रेः॥ ततः समाधिसम्पाय सर्वसत्त्वहिताधनं॥ सद्धर्मसाधनं बलं धृत्वा कुर्याज्जगद्धितं॥ ततः

गुण

श्रीधानश्रीविद्यासिद्धिसाधनतत्परः ॥ समाधिप्रतीधिंष्टात्मासंवरथाजगद्धिते ॥ ततः श्रीगुणभ
स्यत्रा भद्रवर्यासमाहिते ॥ सर्व्वसत्वांश्च संस्थाप्य धर्म्मनावावलोभव ः॥ ततमामाजगन्माजिरत्नानि
क्रोधा विमलश्रिय ॥ अर्हन्समाधिमासाद्य दशभूमीश्वरो भव ः॥ ततस्त्वं स्वामभाहिरूस्तथागता
भूमीश्वर ॥ सर्व्वविद्याधिपः भास्कराजगन्नाथविनायकः ॥ भस्मेश्वर ॐ निर्व्वाण ः सर्व्वबोधानुप्र
श्वर ः॥ सर्व्वधर्म्माधिराजेन्द्र ः सम्बुद्धःसुगतो भव ॥ लोकधातोविवृतायांबुद्धक्षेत्रे भव भव ॥
ततस्त्वं भगवान्सर्व्वकल्पाधर्म्ममयं जगत् ॥ संसारेण्य सोगतं कार्य्यं सम्बुद्धालयमाप्नुयाः ॥ ॐ स्वा
दिस्थं जगद्भद्रलानिगम्यसमभवनः ॥ सदितस्थं जगन्नाथं नत्वा वै कालकमाश्रयत् ॥ सुप्रसादिम

२३२

भद्रवीलोकगस्य पूजानतः ॥ पादाब्जाओ लीनंत्वास्त्रतमप्यवंप्यथात्मदा ॥ नमस्ते भगवन्स्कंस्तु व
लोकेश्वराय ते ॥ नमस्तेस्य जगद्भद्रप्राणदायमहात्मने ॥ पृथिवीवत्जनताय गुणप्रवर्धनाय
व ॥ परमश्रीपतिवृलायसत्वनन्दकनायव ॥ धर्म्मधनायनाथायदशभूमीश्वरायते ॥ सुनिर्वृति
महायानसम्प्रसिद्धिनायसर्व्वदा ॥ ॐ सुमातामहादेवीसन्तुष्टा नंजितात्मनः ॥ लोकेश्वरं पुनर्नत्वा
संप्रार्थ्यैवं कृताञ्जलिः ॥ भगवन्नासमालोकस्कोभावास्वविमावय ॥ कलिमलाधिपाभाञ्च तन्
लावालाञ्चमावय ॥ क्रूगपनितहाहीवः सम्बुद्धस्य भवोदधः ॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्यप्रापय
लोगनिंगातें ॥ ॐ जितयामहादेव्यासंप्रार्थितं निशम्य ॥ लोकेश्वराउमादेवीसमालोक्ष्यवमा

दिगत् ॥ हगिनी त्वं महादेवी निर्देहि यदि वाञ्छसी ॥ त्रिमलरजनष्टात्मा प्रबद्ध पापवधं व्रतं ॥ ततस्स
गुह शुद्धपुण्यात्मा परिशुद्धत्रिमण्डला ॥ हृष्टश्रीगुणसंपन्ना प्राप्य यायास्तु खावनीं ॥ गत्वा मिता हना
पस्य स्तवहास्समूपाश्रुताः ॥ सदा धर्मोत्सितं पीत्वा मत्स्वाधिव्रतमापूयाः ॥ ततः पार्वमिमाः सर्व २३३
पूर्वयित्वा यथाक्रमं ॥ जगाहृष्टो जगवाश्चाद जारू मीश्वराख्यन् ॥ ततः सम्बाधि मासाद्य न अगाम
मूलीश्वरः ॥ डल्यश्वरः ॐ निरवाणः संवृद्धाहगवा जिन्नः ॥ सर्वविद्याधिपश्चस्माः सर्वधर्माधि
पश्वरः ॥ धर्मराजो जगन्नाथः साद्धर्मश्रीगुणाकरः ॥ सर्वसत्वाधिनाथार्हं सर्वविद्याधिपः प्रभुः
॥ मार जन्मा महाहिहा विनायकाख्यविश्वसि ॥ हिमवद्धरिग्रपाश्वें वृद्धरूपं स्ववल्लवः ॥ एतं पि

तीर्थिकाः सर्वत्र वयूः श्रावकाश्च व ॥ ॐ श्रा दिष्टे जगन्क्षाता लाक्षपनन्तिनिगमास्ता ॥ ड्याद्देवी प्रहर्ष
कितश्रेकान्कसमाश्रयत् ॥ अथ सभगवाञ्छर्वास्ता लोकाञ्समीक्ष्य नं विश्वकर्मी तो बीस पश्चसमा
मन्त्रोवमादिशत् ॥ इत्यमाकूल पूजासाद्देवी यत्राधिकामिनी ॥ सम्बाध्येवाकृता त्नन जगद्धितं ॥
भूयमप्यस्मृत्यरत्नुः गवन्हा समूपाश्रिता ॥ सम्बाधिप्रणिधिं धृत्वा कृत्स्नं ध्येसर्वदावनात् ॥ ततस्यू
स्मान्तरावनपरिशुद्धत्रिमण्डलाः ॥ बोधिसत्वमहासत्व हवनाग्रीगुणाकराः ॥ ततः सर्वत्र सत्वा
नां कृत्वा सद्ध्रुवा त्सवी ॥ धर्मश्रीसुखसंपन्ना प्राप्नुयध्वं सुखावतीं ॥ ततो गत्वा मितारण्य मूलः
गवन्तमाथुता ॥ सदा धर्मामृतं पीत्वा सत्वरत्नं ध्वं जगद्धितः ॥ ततः सम्बाधि सम्प्राप्य पूर्वयित्वा यथा

क्रमं ॥ त्रिविधं बोधिमार्गाय सम्बुद्धपदमाप्स्यथ ॥ ते तद्वचनादिष्टं निगम्य ते सहर्षिताः ॥ विक्षुश्रीप्र
मुखाः सर्व्वलोकाः समाहिताशयाः ॥ उत्थाय समुपागत्य लोकनाथस्य जगद्गुरोः ॥ पादाब्जाञ्जः ऽ
ली धृत्वा प्रणमिन यथाक्रमं ॥ सर्व्वेषामपि तेषां लोकनाथः शिवः प्रशन्नः ॥ बोधिसिद्धाभिवंदल
वनाशिषाभ्यनन्दयत् ॥ ततः श्रीजगन्नाथमार्य्यावलोकितेश्वरः ॥ भगवन्तं मुनीन्द्रं तं समालोक्यैव
मब्रवीत् ॥ भगवन्नारुमिकामी सुखावत्यां निशाशुभ ॥ यदनुष्ठां प्रदत्तामहि नन्दयतु मानसं ॥ इ
ति संप्रार्थितस्तेन लोकनाथेन ससर्व्ववीत् ॥ दिव्यवस्त्राम्बरं तं सोदक्षेवं समादिशत् ॥ गोकुलं कु
लपुत्रं पद्मगस्तु महामुनिः ॥ उपरूपपूर्वः पक्षः कौशलं समक्षिनानमः ॥ तथेति प्रतिविज्ञप्य लो

क्षेवरः जितात्मजः ॥ भगवन्तं प्रणत्वाथ सहर्षास्तं भिक्षुः प्रायवत् ॥ ततः संप्रस्थितो लोकनाथः सपु
ष्पवर्षितैः ॥ तेनागमं जगल्लोकं सर्वं सुखावतीं ययौ ॥ ततः समुपागत्य गन्धर्वसिन्धुवापिषः पा
दाब्जाञ्जलीं नत्वा तत्पद्मं समुपाहरत् ॥ समीक्ष्य कृत्स्नसमायातं लोकेश्वरं समब्रवीत् ॥ अमिताभ
जगच्छास्ता सस्पृहं तं नवमादिशत् ॥ एहि समागतोसि त्वं कुलपुत्र हं संशय ॥ सिद्धानि सर्व्वकार्या
णि कच्चित्कच्चापि कौशलं ॥ कियत्कालं हि नायास्त्वां समुत्सुकाः कृतः कृताः ॥ दर्शिता भगवानेभ्यः ऽ
गाक्वसिहासमुनीश्वरः ॥ इति पृच्छिताहेन लोकेश्वरः समाञ्जलिः ॥ शास्तु सत्यागस्त्वत्कान्त स
र्व्वमवं नवदयत् ॥ भगवन् सर्व्वलोकेषु सर्व्वपुन्नवकस्वपि ॥ निसम्याश्वादिनः सर्व्वांसमालोक्य ऽ

गुण

प्रयत्नतः॥ समुत्सुकप्रसन्नात्मा बोधयित्वा विनोदयन्॥ बोधिमार्गे प्रतिष्ठाप्य वासयंत्र गच्छति
॥ एवं तां सकलां सत्वां सम्बोधिसाधिनः॥ ततो यातो विहायस्सु सम्पूर्णचन्द्रमावरः॥ तत्राविश्य मह
मालोक्य तं मुनीन्द्रं सहाश्रितं॥ सर्वांस्तान् सहानाथैः सश्रावकजिनात्मजान्॥ पूर्ववत् समुपाह
ताभक्तमूर्न्नगतुवा॥ पश्च पुनरुपसंक्रम्य वन्दित्वा समुपाश्रयं॥ तत्र भगवतामग्रे संप्रविशि
महेश्वरः॥ समया व्याकृता तां श्रेसामापि व्याकृता तथा॥ तथा सर्वेऽपि लोकाश्च तत्रैव समुपा
श्रिताः॥ विनायया बोधिसम्भारवर्तनीयाजिनामया॥ ततस्तस्य मुनीन्द्रस्य प्राप्यानुज्ञां प्रमोदितः॥
भवतां दर्शनं कर्तुं समुत्सुकोऽहमागतः॥ भवता पृच्छितं तत्र भवतां भवन्दनं॥ इदं च तत्समयाप

२३

मकोऽपरं वापि पृच्छामि॥ एतन्निवेदितं तेन लोकेशेन निशम्य सः॥ सुमिनाराजगच्छास्ता प्रास
नन्दसुसाधितः॥ ततः सस्मितप्रहस्तं लोकेश्वरं समीक्ष्य च॥ साधु धन्योऽसि सत्पुत्र इत्याभाष्य
सनन्दयत्॥ इत्येवं स जगन्नाथो महाहितकृज्जिनात्मजः॥ सर्वसत्वहिताधानं व्रतं धृत्वा समा
चरत्॥ ॥ इति श्रीगुणकारण्डव्यूहमहायानसूत्रे सर्वसत्वोद्धरणसम्बोधिमार्गसंस्थापनो
नाम महेश्वरमहादेवीसम्बोधिव्याकरणः पदगुनविंशतिप्रकरणं॥ १९ ॥ अथ सर्वनीवरण
विष्कम्भी संप्रमोदितः॥ भगवन्तं समानम्य साञ्जलिरेवमब्रवीत्॥ भगवन्नयं संदृष्टो लोकेश्वरोऽ
धुना मया॥ तदास्मि परिशुद्धात्मा सत्कर्मपापवानपि॥ अद्य मत्कर्मसारं संसिद्धश्च मनोरथः॥ अ
सं१

सांसंपूर्ण्णं सिद्धावस्थाधिप्राप्य वा कृत ॥ तथापि भगवन्तस्य लोकनाथस्य महात्मनः ॥ गुणविशे-
षस्तु कोटिं श्रोतुमिच्छामि संप्रतं ॥ तद्भवां सर्व्वसत्वानां स्वाधिव्रतवादिसं ॥ ततः श्रोत्साहितं
कर्त्तुं समुपायश्च मर्हसि ॥ इति संप्रार्थितं तेन विष्कम्भिणा सर्व्वनीवृत् ॥ भगवान्स महासत्वं सं-
पश्यन्तं वमादिशत् ॥ साधु शृणु महासत्व कुलपुत्र समाहितः ॥ लोकनाथगुणान्स्ते कोटीप्रवक्ष्या-
मि समासतः ॥ अप्रमेयमसंख्येयं लोकनाथस्य महात्मनः पुण्यगुणप्रमाणानि कर्त्तुं न शक्यते म-
या ॥ तद्यथा सर्व्वलोकेषु सर्व्वेषामपि भूतानां ॥ पंशुसंख्याप्रमाणानि कर्त्तुं मयापि शक्यते ॥ सपर्व्व-
तानां महीसर्व्वाङ्कुल्याप्यनु वज्ञा मया ॥ तेषां संख्याप्रमाणानि कर्त्तुं मयापि शक्यते ॥ सर्व्वेषामपि वा-

ब्धीनां सर्व्वासां सरितामपि ॥ जलबिन्दुप्रमाणानि संख्यातुं शक्यते मया ॥ सर्व्वेषामपि वृक्षाणां सर्व्वशा-
पिसहितूहां ॥ पत्रसंख्यासंख्याप्रमाणानि प्रकर्त्तुं शक्यते मया ॥ न तस्य लोकनाथस्य पुण्यस्कन्धस-
हमं ॥ तद्प्रमेयमसंख्येयं संख्यातुं शक्यते मया ॥ सर्व्वसत्वाश्च संबुद्धान्सर्व्वानपि महर्द्धिकान् ॥ स-
र्व्वोपकरणैर्नित्यं संभृत्य समाप्नुयात् ॥ यावत्तेषां महत्पुण्यं बोधिश्रीगुणसाधनं ॥ ततोप्यधिकसौ-
दार्य्यं लोकभर्त्तुर्भवं ॥ यदसौ त्रिजगन्नाथो बोधिसत्व महर्द्धिमान् ॥ सर्व्वसमाधिसम्पन्नः प्रक-
वाति जगाद्धितं ॥ इहास्मिन्जगन्नाथो बोधिसत्व महर्द्धिकः ॥ सर्व्वसमाधिसंपन्नस्तु लोकेनास्ति
कश्चन ॥ तद्यथाहं पुरा ज्ञात्वा मस्य तेधातुकप्रभाः ॥ समाधिगुणमहात्म्यं सर्व्वजिनास्तज्ञाधिकं ॥ त-

गुरु

यथा ह्यभूता शास्ता क्रकुच्छन्द तथागतः ॥ सर्व्वविद्याधिपो धर्म्मराजो ऽर्हं सुगतो जिनः ॥ तदाहं दानस
त्वो नाम बोधिसत्व हितार्थकृत् ॥ तस्य शास्तुर्मुनीन्द्रस्य सद्धर्म्मशासनाव तथा ॥ तदैकसमयस्सोपि क्र
कुच्छन्दो विनायकः ॥ गत्वाश्रम विहारन्तु वीजहानसमाधिकः ॥ तदा तस्य मुनीन्द्रस्य पातुं धर्म्मामृ
तं मुदा ॥ ब्रह्मादि वासवाः सर्व्वे शक्रादि त्रिदशाधिपा ॥ सर्व्वलोकाधिपाश्चापि दैत्येन्द्रा वासुकाधि
पा ॥ गन्धर्व्वाः किन्नरा यक्षाः गरुडाधिपाः ॥ सूर्यादयो ग्रहाः सर्व्वे चन्द्रादयश्च तारकाः ॥ सिद्धाः सा
ध्याश्च यक्षाश्च सर्व्वविद्याधराअपि ॥ राजानः क्षत्रिया वैश्या अमात्या मन्त्रिणो जना ॥ वणिक्सार्थ
वाहश्च श्रेष्ठिनश्च महाजना ॥ पौराजानपदाग्राम्यास्तथान्यदेशवासिन ॥ सर्व्वेपि ते समासृत्य स
नाकस्रा३

२३१

ऊ२
स्य समन्तः र्च्य यथाक्रमं ॥ क्रकुच्छन्दमुनीन्द्रं तं नत्वा तस्थुः सहाञ्जलाः ॥ तदा नकमहासत्वो बो
धिसत्वः समाहितः ॥ समाधिविग्रहं वक्रं क्रकुच्छन्दमुनेः पुरः ॥ यदा समन्तभद्राख्यो बोधि
सत्वो महर्द्धिमां ॥ समापद्द समाधिं त यद्दशाक्रं तसंहृकं ॥ तदा लोकेश्वराख्यो बोधिसत्वो
महर्द्धिकः ॥ समापद समाधिं त यद्विकिविण संहृकं ॥ यदा समन्तभद्रश्च बोधिसत्व जिनात्मज
ः ॥ समापद समाधिं त यत्पूर्णेन्दुवदनावनं ॥ तदा लोकेश्वराश्चासो महाहिह्ला जिनात्मजः
समापद समाधिं त स्वर्णवर्णावभासनं ॥ यदा समन्तभद्रश्च महाहिह्ला जिनात्मजः ॥ समाधिं
त समापद्य ऋद्धि कृविन संहृकं ॥ तदालोक्य लोकेश्वरश्चापि महाहिह्ला जिनात्मजः ॥ समापद

गुण

समाधिंयञ्जगद्गगाञ्जसंहृकं॥ यदा समन्तभद्रश्च बोधिसत्त्वो महामतिः॥ समापद समाधिं तं सर्व्व
कारकनाहिधं॥ तदा लोकेश्वर अपि बोधिसत्त्व महामतिः॥ समापद समाधिं यदिन्द्रमसु
रिधानकं॥ यदा समन्तभद्रश्च बोधिसत्त्वगुणाकरः॥ समाप्पद समाधिं यदिन्द्र नागाहिधान
कं॥ तदा लोकेश्वरो असौ बोधिसत्त्वो गुणाकरः॥ समाप्य स्वयद छिगम्भिनसंहृकं॥ यदा सम
न्तभद्रश्च बोधिसत्त्वः सुवीर्य्यवान्॥ समापद समाधिं यत्सिंहविजृम्भितनामकं॥ तदा लोकेश्वर
अपि बोधिसत्त्वः सुवीर्य्यवान्॥ समापद समाधिं यत्सिंहविक्रीडिताहिधं॥ यदा समन्तभद्र
श्च बोधिसत्त्वः सुबुद्धिमान्॥ समापद समाधिं यद्धर्म्मदायकसंहृकं॥ तदा लोकेश्वर अपि बो

२३८

धिसत्त्वः सुबुद्धिमान्॥ समापद समाधिं तयद विद्यालिङ्गसकं॥ यदा समन्तभद्रश्च बोधिस
त्त्वविचक्षणः॥ इत्याद्यदर्शयामास सर्व्वलोकविलोक्यपि॥ तदा लोकेश्वर अपि बोधिसत्त्ववि
चक्षणः॥ सूर्यादयो त्तसर्व्वाहि लोकमवभ्रमश्यच्च जगत्॥ तदा समन्तभद्रासौ लोकेशं तं महर्द्धिकं
सन्निरीक्ष्याञ्जलीन्नत्वा सम्पश्यन्नेवमब्रवीत्॥ साधु धन्यासि लोकेश यदीदृक्कृतिहानवान्॥ कश्चिन्नै
वास्ति लोकेषु त्वादृक्समाधिविस्तरी॥ एवमन्यैर्म्महासत्त्वैर्बोधिसत्त्वैर्महर्द्धिके॥ समाधिविग्रहस्तै
व लोकेश्वरो विजृम्भितवान्॥ तदा सर्व्वमहर्द्धिका बोधिसत्त्वाः प्रमोदिताः॥ लोकेशं तं महर्द्धिकं समा
नम्यैवमब्रुवन्॥ साधु धन्यासि लोकेश यदीदृक्कृतिहानवान्॥ कश्चिन्नैवास्ति लोकेषु त्वादृक्समा

गुन

विचक्षणः॥ तदासौ भगवान्दृष्ट्वा सर्वान्सर्वाभासान्सुगतात्मजान्॥ पूर्ववत्समुपासीनान्संपश्यन्नेव-
मादिशत्॥ कुलपुत्राः शृणुध्वं वै तत्प्रतिमाभोजगात्वरा ४॥ लोकेशस्यास्य पूजा हि र्द्दग्धनयी हसं-
घी॥ यादृक्शुलोकेश्वरस्यास्य प्रतिमानमहत्फलं॥ इदं कर्त्तुं मुनीन्द्राणामपि नैवास्य कस्यचित्
॥ एवं तस्य जगद्गुरोः प्रातिहार्यमहत्फलं॥ कृत्कृत्य मुनीन्द्रेन समाख्यातमयाज्ञमं॥ अथ स-
र्वनीवरणविष्कम्भी संप्रबोधितः ४॥ भगवन्तं मुनीन्द्रं यैः समालोक्यैवमब्रवीत् ४॥ भगवन्यत्त्व-
यानसूत्रराजं निगद्यते॥ तच्छ्रीगुणकारण्डव्यूहसूत्रोद्भवपूजां॥ यत्कृत्वापि वयं सर्वे सम्ब-
चिरसा धने ४॥ धर्म्मवस्य बहिर्व्याप्यमानसंप्रवदस्व हि॥ तच्छ्रुत्वा भगवांश्चापि विष्कम्भिणं

२३९

महामतिं॥ साधु शृणु समाधाय वक्ष्ये तदिति प्रादिशत्॥ येऽपि शृण्वन्ति कारण्डव्यूहसूत्रगुणाभि-
॥ तेषां सर्वाणि पापानि क्षयं यान्ति दारुणान्यपि॥ दशाकुशलपापानि यानि चोपपातकान्यपि॥ निःशे-
षतः सर्वाणि क्षयं यान्ति विलीनिश्रिया॥ इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण विष्कम्भी प्रमोदितः ४॥ भगवन्तं समालो-
क्य पुनरेवमभाषत॥ भगवन्सर्वविच्छास्तर्जानीमहे कथं वयं॥ यत्पापं कृन्तति श्रीगुणकारण्डव्यूह-
सूत्रके॥ तच्छ्रुत्वा भगवांस्तथा विष्कम्भी संविबोधितं॥ सभां श्रितांस्तांश्चापि समालोक्यैवमादिशत्॥
विद्यते कुलपुत्रासौ तीर्थमलसन्निर्मलो॥ स्नानार्द्रक्रियापार्श्वमुनीन्द्रेः ४ पतितकल्पितो॥ तत्ती-
र्थजलक्रियाशुद्धवासापिनीलितां॥ तथा तत्कुलसस्य शुद्धापि नीलिता रवत्॥ सुनिर्मलज-

गुण

लक्षितं नीलवासापि शुक्लितं ॥ तथाप्यकुलसस्यसः पापालापिरक्षकाविः ॥ एवमिदं महाया-
नगुणराजं यथाहि निन्दति ॥ सत्वधर्माहि लिपिका कुलेः सञ्चितं तद्दहं तं ॥ शुक्लापीठं महायानगुण-
राजं यथाहि नन्दति ॥ समहापापलिकापिनिः कृताः स्याक्कुलालिकाः ॥ यथाश्व नम्रः खाहि स्त्राविनि-
क्तपनिर्गालयात् ॥ दहति सर्वतृणानां स्वनयुलसताक्षमात्र ॥ तथेदं सर्वसूत्राणां कारण्डव्यूह-
मुत्तमं ॥ पातकान्यपि सर्वाणि निःशेषं दहत्युत्तमं ॥ यथा स्वेदं महायानसूत्रराजस्याद्भितं ॥ सु-
नुस्नायाहि लब्धकः सहजकसदाश्रवान् ॥ सर्वनिर्मलात्मानानि कृत्वा विमलाङ्गियाः ॥ वा भिस-
त्वा महासत्वा हवयूवनिर्वाणकाः ॥ एवं सर्वमहायानसूत्रराजस्य हत्कुमं ॥ गु ला

२४०

नैवानुभावयुः पृथक्कृनाद्भुताश्रयाः ॥ यथापिदं महायानसूत्रराजमहोत्तमं ॥ निशम्यान्यनुमोद-
कः पुरुजकसदाश्रवान् ॥ धन्यास्ते पुरुषाः सर्वपापविशुद्धात्मिसगुणाः ॥ निष्कलुषाः निर्मलात्मान-
स्तव्ययुः सूगतात्मजाः ॥ सत्वकालपि तथा धीः स्वादशसूगताज्जिनाः ॥ समपश्यापिपक्षकाद-
युः श्वव अकुमं ॥ माहेर्वीः कुलपुत्रत्वं यत्कारण्डव्यूहसूत्रकं ॥ श्रुत्वानुमोद्य सत्कारैर्भजस्व ः
गुरुयादवान् ॥ अतसूत्र्यानुलिपामात्र यानसमसमहवा ॥ नैव कृताग्निसंतापः सदाक्षसक-
दाचन ॥ यावज्जीवं महत्सौख्यं भुक्त्वाशीमसद्गुणाविनं ॥ तथा धर्मामृतं हाकुसंप्रयायाः सखा-
वतीं ॥ तत्र त्वमभिताहस्याज्जिनस्याभवलेहितः ॥ तथा धर्मामृतं पीत्वा संवतथाः सुसंचरः ॥

गुह्य

ततो निर्म्मलशुद्धात्मा परिशुद्धत्रिमण्डलः ॥ सर्व्वसत्वहिताधानबोधिचर्याव्रतं चरन् ॥ ततः पा-
रमिताः सर्व्वाः पूरयित्वा यथाक्रमः ॥ निःक्लेशार्हन्महाभिज्ञश्चतुर्ब्रह्मविहारिकः ॥ जित्वा मा-
रगणान्सर्व्वान्सम्बोधिनिश्चलाशयः ॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयात् ॥ इति ते सुग-
तेः सर्व्वे समादिष्टं निशम्य ते ॥ सर्व्वेप्यनुमोदमानमयुस्तां जिनामरुः ॥ ततस्ते नात्र जि-
नास्त्रलोकपालगणास्तथा समाहिताः ॥ ते च सर्गे सार्द्धं संप्राप्य सुखावतीं ॥ तत्रापश्यामिता-
भं गणसमुपागताः ॥ सदा धर्म्मामृतं पीत्वा सर्व्वे ते जगद्धिते ॥ ततः सम्बोधिसम्भा-
रं पूरयित्वा यथाक्रमं ॥ निःक्लेशा निर्म्मलात्मानः परिशुद्धत्रिमण्डलाः ॥ जित्वा मारगणान्सर्व्वा-

२८१

श्चतुर्ब्रह्मविहारिणः ॥ त्रिविधां बोधिमासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नुयुः ॥ एवं महत्फलं पुण्यं कायवत्तु बु-
द्धसूत्रजं ॥ श्रुत्वाप्यमी महत्पुण्यं सम्बोधिज्ञानसाधनं ॥ यूयं सर्व्वेपि विज्ञाय सम्बोधिं यदि
वाञ्छथ ॥ शृणुतेदं महायानसूत्रराजं सदादरात् ॥ अनुमोदत सत्कृत्य सर्व्वदा दनात् ॥
इत्यादिष्टं मुनीन्द्रेण निशम्य ते सभाश्रिताः ॥ सर्व्वे लोकास्तथेत्युक्त्वा प्राभ्यनन्दन् प्रबोधिताः ॥ ततः
सर्व्वे सहालोकाधिपा ब्रह्मादयो महर्षयः ॥ शक्रादयश्च देवेन्द्राश्च सर्व्वे लोकाधिपा अपि ॥ गन्धर्व्वाः
किन्नरा यक्षाः सिद्धाः साध्याः सुराङ्गनाः ॥ विद्याधरा गरुडेन्द्रा नागेन्द्रा अपि ॥ सद्दानवाश्च नै-
सप्तरसा असुरेन्द्रा महोरगाः ॥ योगिनो यतयश्चापि निर्ग्रन्थाश्च तपस्विनः ॥ विप्रा नाराद्यः

किन्नरा २

सर्व्वमनुष्याश्च प्रसादिता ४ ॥ त्रिधा प्रदक्षिणीकृत्य समाञ्जलिपुटा मुदा ॥ भगवन्तं ससंघं तं न-
त्वा स्वस्वालयं ययुः ॥ ॥ इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायानसूत्रे सर्वसत्वालोकसद्ध-
र्म्मश्रवणोत्साहनं ॥ ॥ प्रमादिनस्वस्वालयप्रतिगमनं विंशतिप्रकरणं ॥ २० ॥
तदानन्दः समुत्थाय भगवन्तं पुनर्ज्जिनं ४ ॥ पादाब्जं साञ्जलीर्नत्वा संपश्यन्नेवमब्रवीत् ॥ भग-
वन्श्रावकास्माकैर्हि भिक्षुभिर्ब्रह्मचारिभिः ॥ शिक्षासम्वरसम्वृत्तं सम्पाद्यमर्हति ॥ इति संप्रा-
र्थितेनन भगवान्स मुनीश्वरः ४ ॥ आयुष्मन्तमानन्दं सम्पश्यन्नेवमादिशत् ॥ साधु शृणु त्वमा-
नन्द भिक्षूणां ब्रह्मचारिणां ॥ शिक्षासम्वरसाम्वृत्तं प्रवक्ष्यामि समासतः ४ ॥ यच्छ्रुत्वा गंयाश्रया

सत्वा ४ प्रवजित्वा जिनाश्रमे सदा ४ ॥ शिक्षासम्वरमिच्छन्ति धर्तुं निर्वृतिसाधनं ॥ प्रथमन्तैस-
मालोक्य गुरुं कृत्वा मनोरमं ॥ निषद्य स्वासने ध्यात्वा संनिष्ठं समाहिता ४ ॥ तस्माच्छिक्षगजं वा-
लावस्कन्धमध्य संकुलं ॥ क्वचिन्नैव विवासव्यं कदापि ब्रह्मचारिभिः ४ ॥ दुःशीलैर्भिक्षुभिः सा-
र्द्धं कर्त्तव्यं नैव संगतिः ४ ॥ स्त्रीलोकापि निवासोपि कर्त्तव्यो न कदाचन ॥ दुःशीलैर्भिक्षुभिः सा-
र्द्धं लोकवञ्चनापि किंचन ४ ॥ नष्टशीलं व्यसनगन्तव्यं कृतिनव्यं नवक्षविन्तः ॥ सद्धर्म्मसाधना-
पायेनापि च यं दूनात्सन्वां ॥ दुःशीलाद्वारामाना वोधिसाधनदुःखकाः ४ ॥ मानवर्ण्या नृत्यनका-
४ कृत्वा व्याकुलितेन्द्रिया ४ ॥ तेषां नैवाहि दातव्यं सुवासः ४ सौगताश्रमे ॥ दानं व्याहूय तस्क वामा

गुरु

वास्तुशुभमाद्यदिशे४॥ संघातापानदानयाद्दिलानां कदाचन॥ ननघांघिकि ह्मीने वाद्दर्द्दिकूहा
पिहि॥ ननघांघियनकिषि: दर्द्द त्स्वद्दीक्षि वाचनी॥ सर्द्दसत्स्वाहिता आनंकूट४ सम्बाधिसाधन॥
ठ्ठ्स्मादिषूंम्हूगीन्दुन निसम्भगक्ति नालक्त४॥ स्नान गुरुकं मृगीमानं समालाक्ष्के वसखवीतू॥
हगाबन्कनमकाल इ:गीलाहिकुव:ग ०४॥ दक्कुगीया हविख्यक्तिनायका४ सोगानाशुभ॥ ठ्ठ्स्मा
नन्दनसंपक्षहगवानसर्वविक्किन४॥ नमानन्दं समालापूनर्ववं समादिशत्॥ त्रिवर्ज्जगततिय
नहनिवनस्यमनदा॥ इ:गीलाहिकुव दक्काहवयू४ सोगनाशुभा॥ नजन हिकुव४ सर्व्वजुष्टा वामा दृ
वानया४॥ विहानसमूपाणिना स्वबयुर्गहवाँकां॥ सार्ग्यापूजरहूनानाहलह्लानिवन्धूसमन्विता
वि

२५३

।यथाकालं सरवंतु स्नानसवेशनं प्रमादिना:॥ न:निस्पाहू स्पसंघानां सर्व्वोपकरणं मन्यपि॥ सर्व्वानि:
त्वान्सना ल्कत्ला हवीष्य क्तिनिक्तालयं॥ यथास्कया समादायतु त्कानागयंयश्चप्सितं॥ कूदून्वसाध
नायायंसयेनन स्वगालिता४॥ नसांघिकाप वावेपि कूर्य्यविन्मूजसर्ज्जनं॥ लक्ष्मलाला वस्त्राक्तिसं
विसृजयूख सर्व्वम॥ एतत्कर्म्मविपानिन नह्लार्ग्यानिड्ढर्ढय४॥ डमन्का ठ्ठ्व इद्दीन्मा स्वनयू:
इमिता निना॥ यसांघिकापयावत्रू कूर्य्य४ स्नमादिसर्ज्जनं॥ गलानव्वां हवयूस्त प्रभा: शुचिमूरवा:
किल४॥ विस्मृतादिप बिस्पागं कूर्य्ययसांघिका शुभ॥ वाना नस्यां हवयूस्त कृसयागुरुंमूतका४
दक्काष्ठादिकं हत्वा प्रजुह्र्यर्यवसाधिकं॥ नसाबकृघागन्धकमत्स्यादिजलजक वश॥ वृहिड्वा

गुण

तिर्यक्त्वाद्दुःखं यत्सांप्रतमिव ॥ नरकेयमैर्महत्प्रताः शुचिमूत्राः ४ नरकवेदना ॥ यन्नपानादिकं दत्त्वा सुसू-
र्यं वापि सांघिकं ४ ॥ तस्य हीनकुलजाता हीनक्रियाश्रयावकाः ४ ॥ ततश्च्युताश्च ते जाता लज्जितकु-
कुद्भैर्दुःखा ४ ॥ कुष्ठव्याधिपरिताङ्गा नरकयः ४ ॥ पूतिवाहिकाः ४ ॥ यदा नरोऽस्थिता यायूर्यं ष्ठिं धृत्वा ग-
न्नेऽशुचि ॥ नियतमूत्रदारुद्धांसश्च गोपि गितान्यपि ॥ एवं च बहुवर्षाणि दुःखानि विविधानि
च ॥ दुःखाक्रान्ता पापिये कर्म कृत्वा यायूर्यं नारकाः ॥ यथापि सांघिकं सुमीप गिराङ्घक्षि लाकिन
४ ॥ तद्दुःखाक्रान्तिताः नायायूर्नोत वनानक ॥ तत्र तेषां मुखं नक्ष लाहत्तुतानि वणयन्तु ॥ तेषां म-
हि धक्कनात्वाशुद्धवदनान्यपि ॥ कलुषहृदःदन्ताद्वादीन्यक्ष ऋसर्वविग्रहान् ॥ तथाम नापू नरेः

२५६

पिञ्जावय कर्म दागिता ४ ॥ यं नयाले गृहीत्वा वक्षः स्पृक्षावनायक ॥ तेषां कर्मेव गाक्षि ह्याप्रहव-
ब्रमहरुवि ॥ कृष्णरूहलतास्त्रत ऊडिक्षाद्यां यमकिन्नरे ४ ॥ एवं बहुवर्षाणि दुःखानि विविधा-
नि च ॥ दुःखाक्रान्ता ४ पूनयायूर्नाम क मिघ च खल ॥ तत्र तेषां महक्षिक्षा प्राहवदपि तत्र च ॥ शु-
चितत सहस्राणि विध्यय्यूर्यं मकिन्नरा ४ ॥ तथापि तस्मतान्ने वस्त्रस्य क्षि दुःखिताश्चिरं ॥ ततस्तान
जिह्वया ताां वक्ष प्रक्षिय मस्किन्न वा ४ ॥ तत्रापि तस्मतान्नेक्षस्य क्षि कर्म दागित ४ ॥ ततः श्रक्षिप्य-
तांवुतनयां क्षय क्षीकिंकता ४ ॥ तता पि बहुवर्षाणि दुःखानि विविधानि च ॥ दुःखाक्रान्त्यं मि दुःखा-
र्ता ४ शुचिवियं कर्म दागित ४ ॥ एवं त्रिकल्पवर्षाणि श्रमतां नरके सदा ॥ ततस्तु कर्मवेपाकक्षि

लि २

गुण

मानुषो भवञ्चिताः॥ ततश्च्युत्वाश्च ते जम्बूद्वीपगताः सुदुःखिताः॥ दरिद्रिता धनहीना दुःखान्धा भवन्ति ई-
तिनार्त्तिविनाशया॥ एवं कर्व्वहु दुःखानि प्रभुञ्ज्यान्ति बहु जन्मसु॥ सदा क्लेशाग्निसन्तापा भवन्ति भव-
सागरे॥ तस्माद्दानं च सङ्घानां सर्व्वोपकरणान्यपि॥ उद्यान्यपि विहाराणि रक्षितव्यानि यत्नतः॥
मुनिह्या नैव लोकेषु सांघिकं वस्तु किंचन॥ कदापि सांघिकं वस्तु [illegible] कर्त्तुं न शक्यते॥ तथा हि
[illegible] सांघिकं वस्तु किंचन॥ सुस्वाद्यं वह्निवत् [illegible] दहनं वस्तु सांघिकं॥ हालाहलं सदा
भोक्तव्यं वज्रसन्निभं॥ सुपथ्यं विषवद्दृष्टं [illegible] संनिभं॥ [illegible] कर्त्तुम
[illegible]॥ सांघिकं वस्तु हर्त्तुं न पापं करणापि [illegible]॥ [illegible] संसारसम्बोधि

२४

[illegible]॥ सांघिकं वस्तु यत्नेन रक्षितव्यं सदा बुधाः॥ एवं विज्ञाय सम्बोधि [illegible]
साधितः॥ शिक्षासम्वरसामाय समुद्धर्तुमर्हति॥ शिक्षां रक्षितुकामेन [illegible] प्रयत्नतः
॥ न शिक्षां रक्षितुं शक्या चलचित्तेन [illegible]॥ [illegible] नकुर्वन्ति [illegible]॥ कदाचि
यामविद्या [illegible]॥ [illegible]॥ [illegible] सं-
र्व्वसदा कल्याणमागताः॥ [illegible] सर्व्वव [illegible]॥ सर्व्वजनक [illegible]
[illegible]॥ सर्व्वव [illegible] विलक्षेक [illegible]॥ [illegible]
मि॥ यस्मात् [illegible] सर्व्वाणि दुःखानि [illegible]॥ [illegible] सर्व्वपाप [illegible]॥

गस्त्रा।हिनवक कनघटिना।निसमकन ४॥नफाय४ कुङिनक नकूनाजा नाश्व४ स्क्रिय४॥पाप
श्विकुसमहू नंसर्व्वमनहवालय॥नस्मात्लक श्विस्तु लाक्ष्विलादन्या ह्यानक४॥जूदविङ्कं रु
गक्षुलायानपावमितायदि॥ऊगद्दभिङ्मय्यापिसाकथ पूर्व्वनायिना॥रूलनसहूसर्व्वस्वस्
काविकुंगन खिल॥दानपानमितापाका नस्मात्सायिकुमवहि॥सत्सादय४ क्वनीयनांसानय
पूर्यनानगान्॥लस्त्वविवमिविकुशीलपावमितामया॥कियनामानयिष्यकिदूकूंनागागत्भ
समान्॥मावित क्वाय विकुतुमानिना४ गर्व्वणतुव४॥तुमी क्वादयितुं सर्व्वाकु नस्वर्म्महविष्य गि
॥उपान्तवर्म्मातुगक्कन्ना हवनिमर्दिनी॥वाक्ष्का हावासया नहक्कक्वावावयितुंनहि॥सविकु

मननिर्व्वार्य्यनकिंमवान्येनिवाभित॥महापिवाक्कुविस्रांमन्दवकूननकूलं॥यत्पनवककस्या
पिविकुस्यवक्कनादिकं॥ऊपांस्कुन्तिसर्व्वानिदीर्घकालकृतान्यपि॥जून्पविकलणमन्दूलवथे
वसिद्धामनहि॥दुःखवहकुसकुखवप्राप्येनुऊमकिमहान्वव॥येनन वमसर्व्वसत्वं विकुगुस्क नल
विनं॥नस्मात्लवधिद्धिनंविकंसयाकार्य्यसूनक्कितं॥विकुनवकुत्वननसकावहूनि४ फिनपावुकु॥
यथवयपवमक्ष्यस्कुवनिवुणमादवान्॥उवंदृकूनमध्यस्कुनक्कविकंत्रयलनव४॥वणदुःखन
वाहीनानक्कुलंवणमादमान्॥संघानपर्वतायाना हीनविकुवलंनकिं॥मननविहाय गविह
वंदृकूंन्यष्टपि॥पुनदाउननमध्यपियानिधीमानखवगुन॥लाहानथ्यकुसम्पकिं४सकावःकाय

श्रु

तीविनं॥ नष्वस्वन्यवकोशल्यंमातुविलंनफस्यविक्॥ विलूभवसयावश्चेसन्वाधिहानसा
वनं॥ स्मतिवसंपऊनंवसर्वेयत्तनवक्रयत्॥ वाधाकूलानवायघन्॥ सर्वकर्मसू॥ नथ्यल
वाकूलंविलंनक्रमंवाधिसाधन॥ सूसप्रऊनविक्स्यऊन्नविन्कोमतावेन॥ ऊसवाछिस्नि
नकूम्कस्यगोनेवाति तिसूत॥ सूनकऊ्नवन्कापिग्रसायत्लपनामूपि॥ सूसंप्रऊनदावनव
वन्यापतिकसना॥ सूसंप्रऊनबोवतासु तिमारवानूसाविता॥ उपविन्यायिपूव्वानिसू
विमायाकिदूर्नति॥ क्रुशानस्कवसंघायसवनावगवबक॥ प्राप्यावनावमूच्छातिहस्ति
सूऊतिगीविनं॥ नस्मास्ख तिर्सनाज्ञावाज्ञापनयाकदावन॥ गतापिप्रस्कपस्कव्यससूखापा

२६त

यिर्वियथं॥ उपाध्यायानूसासित्वा होत्याघ्यादनवाविनं॥ घनानांगुन्सवासात्सकवंऊाथ
नस्तति॥ वूखाग्ववाधिसत्वाश्वसर्वजाव्याहतक्म॥ सर्वोप्ययंऊगत्नाकस्कषामप्रेस
दाक्तिन॥ ॐ्ति ध्यात्वासदा निष्कृपादनहयास्विन॥ वूखासतिनप्यवंश्वकूस्यमूकर्म
हू॥ संप्रऊयकन्य नदातिनेवगाप्रागानंपून॥ स्यातिर्यदासनाज्ञावनकार्थमवतिष्ठन॥
पूर्वनांवदिदं विहे सदापस्क्यमीहका॥ सदानिविस्त्रियनेवस्कनव्य काछवसदा॥ निषहला:
नऊविक्रूपानकर्वा॥ कदावन॥ निधायकोवसवापि कार्यादृष्टिवधागता॥ दृष्टिविगुणमहे
नास्कूदिठा॥ पश्चक्कदावन॥ आहासमाऊसालाक्करवागानार्थविलोकयत्॥ मार्गेदोस्यवाधअर्थ

गुरु

मुहुः पश्येच्चतुर्दिशं ॥ दिशो विश्रम्य वीक्षेत परावृत्यैव पृष्ठतः ॥ संवद्य गमनायापि पुरः पश्चान्नि
रूप्य च ॥ एवं सर्वास्ववस्थासु कार्यं बुद्धा समाचरेत् ॥ कायेनैवमवस्थेयमित्याक्षिप्य क्रियां पुनः ॥
कथं कायः स्थित इति द्रष्टव्यः पुनरन्तरा ॥ निरूप्यः सर्वयत्नेन चित्तमत्तद्विपस्तथा ॥ धर्म
चिन्तामहास्तम्भे यथा बद्धो न मुच्यते ॥ कुत्र मे वर्तत इति प्रत्यवेक्ष्यं तथा मनः ॥ समाधानधुरं नै
व क्षणमप्युत्सृजेद्यथा ॥ भयोत्सवादिसम्बन्धे यद्यशक्तो यथासुखं । दानकाले तु शीलस्य यस्मा
दुक्तमुपेक्षणं ॥ यद्बुद्धा कर्तुमारब्धं ततोऽन्यन्न विचिन्तयेत् ॥ तदेव तावन्निष्पाद्यं तद्गतेनान्तरात्म
ना ॥ एवं हि सुकृतं सर्वमन्यथा नोभयं भवेत् ॥ असंप्रजन्यक्लेशोऽपि वृद्धिं चैवं गमिष्यति ॥ नानावि

२४[illegible]

धप्रलापेषु वर्तमानेष्वनेकधा ॥ कौतूहलेषु सर्वेषु हन्यादौत्सुक्यमागतं ॥ मृन्मर्दनतृणच्छेदरेखा
द्यफलमागतं ॥ स्मृत्वा ताथागतीं शिक्षां भीतस्तत्क्षणमुत्सृजेत् ॥ यदा चलितुकामः स्याद्वक्तुकामोऽपि
वा भवेत् ॥ स्वचित्तं प्रत्यवेक्ष्यादौ कुर्याद्धैर्येण युक्तिमत् ॥ अनुनीतं प्रतिहतं यदा पश्येत्स्वकं मनः ॥ न
कर्तव्यं न वक्तव्यं स्थेयं काष्ठवत्तथा ॥ उद्धतं सोपहासं वा यदा मानमदान्वितं ॥ सोत्प्रासातिशयं
वक्रं वञ्चकं च मनो भवेत् ॥ यदात्मोत्कर्षणाभासं परपंसनमेव वा ॥ साधिक्षेपं ससंरम्भं स्थेयं
काष्ठवत्तदा ॥ लाभसत्कारकीर्त्यर्थि परिवारार्थि वा यदा ॥ उपस्थानार्थि वा चित्तं तदा तिष्ठाम्यहं का
ष्ठवत् ॥ परार्थरूक्षं स्वार्थार्थि परिषत्काममेव वा ॥ वक्तुमिच्छति मे चित्तं तदा तिष्ठामि काष्ठवत्

ग्र

॥असहिष्णूलसं भितं प्रगल्भं मुखरं यदा ॥ स्वपक्षाभिनिविष्टं वा तदा तिष्ठेत्काष्ठवत् ॥ एवं स-
क्लिष्टमालोक्य निष्फलारम्भिवा मनः ॥ निगृह्णीयाद्दृढं शूरः प्रतिपक्षेण तत्सदा ॥ सुनिश्चितं सु-
प्रसन्नं धीरं सादरगौरवं ॥ सलज्जं सभयं शान्तं परारा‍धनतत्परं ॥ परस्परविरुद्धाभिर्बालेच्छा-
भिरखिन्नं ॥ क्लेशोत्पादादिकश्चैतदेषामिति दयान्वितं ॥ आत्मसत्ववशं नित्यमनवद्येषु वस्तु-
षु ॥ निर्माणमिव निर्मानं धारयाम्येष मानसं ॥ चिरात्क्षणवरं प्राप्य स्मृत्वा स्मृत्वा मुहुर्मुहुः ॥
धारयेदीदृशं चित्तमप्रकम्प्यं सुमेरुवत् ॥ गृध्रैरामिषसंगृद्धैः कृष्यमाण इतस्ततः ॥ न क-
रोत्यन्यथा कायः कस्मात्तत्र प्रतिक्रिया ॥ कायं नौबुद्धिमाधाय गमनागमननिश्रयात् ॥ यथाकामं-

२५६

गमं कार्यं कुर्यात्सत्वार्थसिद्धये ॥ एवं वशीकृतस्वात्मा नित्यं स्मितमुखो भवेत् ॥ त्यजेद्भ्रूकुटिसंकोचं
पूर्व्वाभाषि जगत्सुहृत् ॥ सशब्दपातं सहसा न पीठादीन्विनिक्षिपेत् ॥ नास्फालयेत्कपाटं च स्यान्निः-
शब्दरुचिस्सदा ॥ बको बिडालश्चौरश्च निःशब्दो निभृतश्चरन् ॥ प्राप्नोत्यभिमतं कार्यमेवं नित्यं यति-
श्चरेत् ॥ परचोदनदक्षाणामनादिष्टोपकारिणां ॥ प्रतीच्छेच्छिरसा वाक्यं सर्वशिष्यः सदा भवेत् ॥ सु-
भाषितेषु सर्वेषु साधुकारमुदीरयेत् ॥ पुण्यकारिणमालोक्य स्तुतिभिः संप्रहर्षयेत् ॥ परोक्षं च गु-
णान्ब्रूयादनुब्रूयाच्च तोषतः ॥ स्ववर्ण्णे भाष्यमाणे च भावयेत्तद्गुणज्ञतां ॥ सर्वारम्भा हि तुष्ट्यर्थाः सा
वित्तैरपि दुर्लभा ॥ तुष्टातुष्टिसुखं तस्मात्परश्रमकृतैर्गुणैः ॥ न चात्रापि व्ययः कश्चित्परत्र च म

गुरु

रत्तारूपं॥ठपेनप्रीतिदुःखकुमहद्दुःखंपवत्तव॥विघ्नस्म्विनश्यस्पदंविसायूपार्थसमनावम॥शुश्रूमितो
ष्यंकृपामूलंमद्दूमन्यगुवनंवदन्॥अरूपगधसदासत्वंशुश्रूषासंपिवन्निव॥यस्मादनांसमाप्ति
नास्मकृछत्वमवाप्नुयात्॥मानगाहितिनिवशाखंप्रतिपक्षाथमवव॥गुरूपकारिकुवव दुःखिव
मेवमहत्तरं॥दक्षउत्थानसंपन्नःस्वयंकार्योत्सदाहवत्॥नावकाशःप्रदातव्यःकस्यचित्त
र्वकर्मसु॥डत्नारुनतःशुश्रूषादानमानमितादयः॥नतनप्रार्थन्तुःसकृच्छ्रामनात्रावावसगुनः
एवंवृद्धापनार्थस्तूरुवसततमुत्थितं॥निबिद्धमप्यनूत्रूतंकृपालालार्थदर्शिनः॥विनिपातं
गतानाथास्तुतस्यतांविरजव॥तुर्जीनमध्यमात्रांत्रिवीवनवहिस्तुजन्॥सद्धर्मस्तवकंकाय

२३१

मितवार्थनपीतश्चत्॥एवमवहितस्तानामास्तूप्रपूनयन्॥तुछनजीविनंनस्मादगुरुःस्कानूधास्
य॥तुल्यातायतुनस्याश्चमिस्थनयतिहोयन॥धर्मातिओवववखह्नुनाशियाव्याछूतवदत्॥सच्छ
मदगुलस्कुवनावरुप्तिनमस्कक॥गक्तिवाद्धानमल्यपूनश्रीघूपूवृनविना॥हिनात्कृस्पूपूवर्ष्म
मूतसंशोषववमावरह॥नाद्वानधर्मपावहःहीनधर्मनियाउयन्॥नवावानपनिस्यसरूतनं
जेःप्रशातयत्॥दक्षकाष्ठस्यपञ्चतस्यविसर्जनमपावनं॥नष्ठुंउलवरूलताग्यमृतादकमपिग
हिकं॥मूत्रवपूनेनसुजीनसगच्छप्रस्तानन॥प्रलम्बपादन्नासीतनवाहूमर्दयेत्समं॥नैकः
यात्म्रियाकृपायानेगयनंमासनं॥लोकाप्रसादितंसर्वंदृष्ट्वाप्रज्ञावान्वर्जयेत्॥नाकुल्या

गुरु

कारयेत्किंचिद्दक्षिणेन तु सादरं॥ समस्तेनैव मार्गमप्येवमादिशेत्॥ न बाहूत्क्षेपकं किंचिच्छब्द
येदल्पसंभ्रमे॥ छुटिकादि तु कर्त्तव्यमन्यथा स्यादसंवृतः॥ नाथनिर्वाणशय्यावच्छयीतेप्सितया
दिशा॥ संप्रजानन्लघूत्थानं प्रागवश्यं नियोगतः॥ आचारो बोधिसत्वानामप्रमेय उदाहृतं॥ चित्त
शोधनमाचारं नियतं तावदाचरेत्॥ रात्रिंदिवं च त्रिस्कन्धं त्रिकालं च प्रवर्त्तयेत्॥ शेषापत्तिशम
स्तेन बोधिचित्तजिनाश्रयात्॥ या अवस्थाः प्रपद्येत स्वयं परवशोपि वा॥ तास्ववस्थासु याः
शिक्षाः शिक्षेत्ता एव यत्नतः॥ न हि तद्विद्यते किंचिद्यन्न शिक्ष्यं जिनात्मजैः॥ न तदस्ति न यत्पु
ण्यमेवं विहरतः सदा॥ पारंपर्येण साक्षाद्वा सत्वार्थान्नान्यदाचरेत्॥ सत्वानामेव चार्थाय

२३१

सर्वं बोधाय नामयेत्॥ सदा कल्याणमित्रं च जीवितार्थेपि न त्यजेत्॥ बोधिसत्वव्रतधरं महाया
नार्थकोविदं॥ एतदेव समासेन संप्रजन्यस्य लक्षणं॥ यत्कायचित्तावस्थायाः प्रत्यवेक्षा मुहुर्मु
हुः॥ यतो निवार्यते यत्र यदेव च नियुज्यते॥ तल्लोकचित्तरक्षार्थं शिक्षां दृष्ट्वा समाचरेत्॥ सर्व
मेतत्सुचरितं दानं सुगतपूजनं॥ कृतं कल्पसहस्रैर्यत्प्रतिघः प्रतिहन्ति तत्॥ न च द्वेषसमं
पापं न च क्षान्तिसमं तपः॥ तस्मात्क्षान्तिं प्रयत्नेन भावयेद्विविधैर्नयैः॥ मनः शमं न गृह्णाति न
प्रीतिसुखमश्नुते॥ न निद्रां न धृतिं याति द्वेषशल्ये हृदि स्थिते॥ पूजयत्यर्थमानैर्यान्येपि चैनं
समाश्रिताः॥ तेप्येनं हन्तुमिच्छन्ति स्वामिनं द्वेषभैरवं॥ सुहृदोप्युद्विजन्तेस्माद्ददाति न च सेव्य

गुण

त॥ सरूपालम्भितकापि थिर्ह्नाम्भनायनस्तु स्थिताः॥ एवमादिनीः इर्वानिकवागीस्पविसंह्नया
यक्रास्तंहस्निनिर्वन्धाकूससूर्वोह्यनत्तुव॥ तस्मात्कारवललाभलतत्र्यप्रभावतः॥ यूह्नाको
स्मिप्रयत्नेनराणवयेविविधिनयेः॥ नैवद्विपः रूपंवाक्रियावशीवमत्येघ्नतः॥ कायधनक्लु
वाहनाकुनसर्वदिशासृताः॥ यस्मान्नरकपालाश्चकृपावन्तश्चतद्बलं॥ तस्मादाराधयत्सत्वान्
भृत्यश्चण्डनृपयथा॥ कुपितः किंनृपः कुर्याद्येनस्यान्नरकव्यथा॥ यत्सत्वदौर्मनस्येनकृत
नह्यनुभूयते॥ तुष्टःकिंविश्वदद्याद्बुद्धत्वंसत्वाराधनसम्भवं॥ इहापिसौभाग्ययशःसौस्थित्यंस्त
हनुष्कर्मा॥ प्रासादिकत्वमारोग्यंचिरजीविनं॥ चक्रवर्तिसुखंस्फीतंक्षमीप्राप्नोतिसंस

२३२

रन्॥ एवंक्षमोभजेद्वीर्य्यंवीर्येबोधिर्यतःस्थिताः॥ नहीविर्य्यंविनापुण्यंयथावायुंविनागतिः॥
किंवीर्यंकुशलोत्साहस्तद्विपक्षःकउच्यते॥ आलस्यंकुत्सितासक्तिर्विषादात्मावमन्यना॥ अव्या
पारसुखास्वादनिद्रापाश्रयतृष्णया॥ संसारदुःखानुद्वेगादालस्यमुपजायते॥ तस्मादालस्यमु
ग्रःधृत्वावीर्यंसमाहितः॥ सर्वसत्वहिताधानेबोधिचर्य्यावतंव्रजेत्॥ वीर्य्यंहिसर्वगुणमलनि
धानंकृतंसर्वोपचयस्कन्धस्थिवीर्यमहाल्पवन॥ नैवास्तितत्रगतिवस्तुविविक्षमात्रंनावाप्नु
यायदिहवीर्यंयथावितुरः॥ पूर्वंस्वयत्कनितुनञ्जपदाभिसत्त्वानावबोधनमयागम्भधर्मंकु
लप्तुं॥ हत्वाविपक्षेयमनुत्तमाप्नुवकिविसर्क्तिंतंनदेहवीर्यमहाहतस्य॥ गृह्णानिधिस्सक

गुण

नरूद्र विघटितताम्र गुञ्जा कुलाकुलतनक्रूरीमान ॥ वीर्य्यं [illegible] मिव प्रवीलं धसूवा ४ ॥ कृ
र्वेल्प नर्घगुन नलधनार्ऊनानी ॥ पागमदीन्नूवगभनिवाण वपूधाविस्कन्ध वीर्य्यान्वितन ४ ॥ गीलस
कनविकृनिर्म्मलतवंसम्प क्रमादापयत्सर्व्वा कांक तवपूभवनूगिपवावाकृष्णवीर्य्यान्वितः ६
किष्पुकसनसिद्ध संघसहिताः ४ ॥ सम्याभिसत्वाः सूखं ॥ य दवाविय तिविमानवा मिनान्पनिर्द्धन्द्व
३ समनूरुवकिसोमनसं ॥ जूसकं विपूलफलप्रसूतिहता वीर्य्य स्फिन विकितस्यसाविरुलति ४ ॥
० तिसत्वासदालाहष्ट त्वासम्याधिसाधन ॥ सर्व्वसत्वहिताधान वाधिवर्याभ्रकंवनक ॥ लघु
कृरुथलानमप्रमादकथास्सनन्कर्म्मागमाय थापूर्व्वसकृ ४ सर्व्वत्रवर्लतः ॥ यथेवकूलीकं

२३

वाधार्गिमत्रागमनवसं ॥ तथालाहवगयायाद [illegible] खेवंसमधति ॥ वर्द्धयित्वेवमत्राहं समाधो
स्तुपयंसन ४ ॥ विक्रिफाविरुस्तुनव ४ क्रमायदस्तु न्कव स्क्रितः ४ ॥ कायविरूविवकनविरूपण्यनसं
हव ४ ॥ तस्मालाकान्यनिस्पस्य विततापिवर्जयत् ॥ लहान्तेस्पस्त लोकालाकाद्धिपूवणूक्या ॥ त
माद तसपि स्यागविवानवं विवानयत् ॥ वालेस्ताग वनिकानियत याकिह्र्ग्जंतो ॥ नचान विमरा
गश्च किंचापि वालसंरामात् ॥ कृताह वक्रिसरूपाहवाकि विपव ४ कणाक् ॥ नापस्का नप्रकृप्यति
दुवाताध्याः पृथक्जना ४ ॥ जूपतजायततताो कूपिफायाकि इर्गतौ ॥ ०० ष्यात्कपूसमाधंदादीना
लान ४ कुतसद ४ ॥ स्व र्व्वप्रतिघ स्वतिकदावालाहितं हवत् ॥ स्प्रामाकर्ष ४ पवावर्त्त ४ ससा

यवतिसंकथाः॥ ऽस्थाग्रमवस्थमश्रुरं किंचिद्बालस्य वा विना॥ एवं स भगवान् धीमान् विहरन्
७१ वालसंग्रामं॥ एकाकि विहरंस्तैलं गुरवमत्रीभूमानसः॥ धर्मार्थमात्तमादायरू अव तूतूमा
सघूः॥ अपूर्वं ऽय सर्वत्र विहरद्दध्यसन्तुतः॥ एवं यती महासत्वः ससापवति निसृहः स
माधिसल्लरवासक्ता विरतश्चाधिमानसः॥ क्रमाग्निवनवर्गविर्ज्ञानतिहत्य धीमाः॥ संमाधिश २७
क्षीपदप्लवकि माध्य क्रदानंप्रतिसकिसहाः॥ ध्यानं हि तत्प्रवदकिहतु॥ क्रमप्रकंस्यक
मते कर्मनिमितं कृतां॥ वाग्मादिद्वसानिवयांप्रविदार्यसर्वान्॥ स्थाकागतुल्यमनसः सम
वाच्य हमाध्यानाहवंक्रि मनुज्ञागुणाह तुहनाः॥ जित्वा क्रमाविबन्धं शुद्धवयमथनं सर्व्वथाल

ञुलक्षत्राफः॥ सस्याधिलक्ष्मी प्रवलगुणमयि हल्लगामन्यरूते॥ सल्लहुनाधिगम्यं विमानवी
भूतयाः॥ कृर्वत्ययलमन्त्राध्यानं नक्त्वेकहतुं सकलगुणनिधिं प्राहुः सर्वमूनीन्द्राः॥ माहात्म्यका
नप्रविदार्य सत्त्वहानावरणसंकृतूतसमंतात्॥ सम्यक्त्व सूर्यः सवमानुषाणां हेतुः स नत्व प्रवल
स्ससावि॥ ऽमत्वास समाधाय क्रमाववमहाय॥ विमानी विक्रमा कृष्यासमा क्षेमक्षणप्राव्यमन्
ऽमपमिकवं सर्वगुह्यार्थहितागविनि॥ तस्मात्स्याद्यथ प्रभुह्याः॥ एव निर्दिनिकाकया॥ प्रद्ध्यन
नादिकलक्षुनवस्यरूपमालस्थानपमिवनविहीनमक्रः॥ वृक्षान्वितस्यफलमिक्षमद्वितिवी
र्याठीर्यवृद्धिरहितं स्ववश्य गक्तः॥ यास कत्रमांतविनं स्वतज्मस्तं तहविघ्नकलनान ताउ॥

गुण

मध्यान्तमाद्यपि जिनः प्रवर्त्ति प्रज्ञावचं न कथयन्ति जनाः ॥ यद्बुद्धासर्व्वलोककमलानि मिवगाता ः
दावयित्वा समस्तां ॥ ज्ञानालोककरानि प्रसन्नानि वसदा धाप वन्दनमानां ॥ श्रद्धावशिखयानां प्रथम
नुजमनावनिसर्द्धः प्रकाशैः प्रज्ञां तथापि नित्यं गुरुत्ववरुननीं ह कुमलीं क्रियन्ति ॥ कार्य्यार्थ्हेव
वापि इन्त निमग्नः संग्राममध्यमनुजाः प्रधानाः ॥ प्रज्ञा व गाह्य विजयन्त हन्त प्रहन्ताः ॥ सा
गुरुहन्तुद्भनाः ॥ प्रज्ञावलनेव जिनाजयन्ति धार्यं गृह्य स्वकुमारजेन्म ॥ प्रज्ञाविशेषण जनावि
नावन्ति प्रज्ञा हि खाभाजननी जिनानां ॥ तस्मात्सर्व्वगुणार्थसाधनकरी प्रज्ञैव सवस्मतां ॥ यत्गु
प्रज्ञाविकल्लाविनाकिपूनषाः प्रानः प्रदीपा इति ॥ स्वर्गापवर्गगुणरत्ननिधानभूता प्रज्ञा ॥

२५

षडङ्गलघुविधानमिमानवाप्तं ॥ ज्ञात्वा नरः स्वहितसाधनतत्परस्मात्कुर्य्यादतः ॥ सततमासदनं
प्रयत्नं ॥ तत्हि पनमं सिक्षासस्वतं बोधिवापिणां ॥ मयाप्रज्ञफमानन्द धानव्यं बोधिप्रापकय ॥ य
तत्पेन मावावं घृत्वा सस्वाधिमानसः ॥ जिनत्वमवलेहि त्वात्स्वेसकाग्गाविति ॥ तत्दृड्धीमद्
गुणाधावाश्चावकः गुरुह्रियाः ॥ क्षान्तिसौवत्य संवासाः सदा त्वा ह्मा हिताग्याः ॥ निःड्ग गानि
र्स्सत्वामा नासशान्तत्वाविवक्षणाः ॥ प्रज्ञा व कामसहाहिज्ञाग्रूह काव्रक्षवानिद्रः ॥ त्रिविधंबोधिसा
नायसंबुद्धालयमाप्नुयुः ॥ तत्क्षक्षासमादिष्टं तत्त्वानन्दा हि बोधिनः ॥ तगावक्कमूणी जुंबस
मात्ताके वसमब्रवीत् ॥ हगवनं मैत्री जुंवमा हपं सम्बुद्धपदसाधनं ॥ शिक्षासम्वनमाधायथवब

गुरु

क्षि सदा गुरोः ॥ तद्वत् स राजा धन्यः । जिनाज्ञासम्भक्तिको भूत्वा । विनयाधिमुक्तः । सक्तः । सद्धर्मे कामग
धाविरतः ॥ जिनालयाश्रमहाविहारपूजाकर्मनिर्मलक्रियाः ॥ बोधिसत्त्वान्महासत्त्वांस्तथा भिक्षूंश्च शीला-
हिनः ॥ तथा भवत्सदा रत्नं सर्वत्रापि भवेद्ध्रुवं ॥ सद्धर्मसाधनोत्साहं निर्वृत्यर्थं निराकुलं ॥ तथाहं
याम्यहं बोधिश्रीगुणसाधनं ॥ त्रिरत्नभजनोत्साहितो यथा बोधिं च गच्छति ॥ ॐ ध्यानानन्दस
माधानं कृत्वा स भगवान्मुदा ॥ आयुष्मन्तमानन्दं समालोक्यैवमादिशत् ॥ एवं भव सदा भ
वं रत्नं सत्त्वार्थसाधनं । धर्मश्रीगुणसम्पन्नं तत्त्वानन्दकरालय ॥ ॐ इति सर्वेऽपि निःश्रुत्य यूयस
र्वे हि वासिनाः ॥ त्रिरत्नभजनं कृत्वा संबोधिं गच्छितं ॥ एवं मया कीर्तनाय वन्दध्वं यदि सर्वदा

२३३

नन्तं सत्त्वाधिसाधसम्बुद्धपदमाप्स्यथ ॥ ॐ इत्यादिष्टं समाश्रुत्य सर्वेऽपि सांघिकाः ॥ तथे
ति प्रतिविज्ञप्य प्रासन्नाः सम्बोधिताः ॥ अथ ते सांघिकाः सर्वे सानन्दप्रमुखा मुदा ॥ नत्वा पादौ मुने-
र्धर्मध्यानालयं ययुः ॥ भगवानपि तान् भिक्षून् सर्वान् ध्यानालयाश्रितान् ॥ गत्वा ध्यानालये गीन
स्त्वैकध्यानसमाहितः ॥ ॐ एवं मया समाख्यातं गुरुणा भानवासिना ॥ श्रुतं मया कथाख्यातं श्रुत्वा
नुमोदनं यतः ॥ प्रजाभिरपि मह्य राज्ञ प्रवर्धित्वा प्रबोधनं ॥ त्रिरत्नभजनोत्साहं यानयित्वानुपालय
॥ तथा भवन्महाराज धर्मश्रीगुणसंयुतः ॥ गुणोत्साहं निर्वाणकं तवं ध्रुवं समन्ततः ॥ त्वमपि बोधि-
संभारं पूरयित्वा यथाक्रमं ॥ त्रिरत्नाभावगम्यं नर्हंत्वादि प्राप्य जिनो भव ॥ ॐ इति शास्त्रा समादिष्टं

गुण

श्रुत्वा लोकः सम्प्रहर्षितः॥ तथेति प्रतिविज्ञप्य प्राञ्जलिर्नन्दतत्पार्षदः॥ ॥ इति श्रीगुण
कारण्डव्यूहमहायानसूत्रे शिक्षासंवरसमुद्देशनैकविंशतिप्रकरणं॥ ॥ अथ सर्वः स
भाजनाद्यालयाः लोकाः कृताञ्जलिः॥ उपगुप्तं तमर्हन्तं नत्वालोक्यैवमब्रवीत्॥ हे भदन्त लोकना
थासौ यदवलोकितेश्वरः॥ इति नाम्ना प्रसिद्धः स केन समुत्पादितः॥ इति सम्प्रार्थितो राज्ञाय
तिः सोऽर्हन्महामतिः॥ अशोकं तं महाराजं समालोक्यैवमादिशत्॥ शृणु राजन्महाभाग यथा
मद्गुरूणोदितं॥ तथाहं ते प्रवक्ष्यामि श्रुत्वा बोधिं लभेत वः॥ पुरा यत्र सत्त्वा लोकास्तु अज्ञानतमसा
वृताः॥ तदा यद्दुःखिताः दुःखाः क्लेशाग्निपरितापिताः॥ तान्सर्वान्स जगन्नाथः कृपादृष्ट्यावलोक

२ गौ

यत्॥ तेनावलोकितेशाख्यः प्रसिद्धः स्त्रिजगत्स्वपि॥ यथायं त्रिजगल्लोकान् कृपादृष्ट्यावलोकिताः
ननसर्वविकल्पायास्तत्त्वपूर्विमला गताः॥ यस्य च त्रिजगल्लोकास्तु शृणुयुर्नाम सादरं॥ विमुक्त
पातकास्ते स्युर्निःक्लेशा विमलश्रियाः॥ इति ख्यातोपि नाथायापि सत्त्वालोक्यैवं रतः॥ तदाहं
स महासत्त्वः कृपादृष्ट्यावलोकयत्॥ तदा स हस्तात्स्वाद्दुःखाग्नेः परिमुक्तितः॥ शुद्धश्रियाभि
शुद्धा लोका एवं समाधिमानसः॥ यानथा प्राप्नुमाना पिण्डं श्राद्धं संस्मरन्तः॥ तदाहं बोधिसत्त्व
स्तं कृपादृष्ट्यावलोकयत्॥ तदाद्यात्तदीक्षयाम संसरन्त प्रार्थितः॥ ततस्तत्र महासालोऽयं स
त्वा धर्मानपालयत्॥ यदा च बोधिं प्रार्थनो कायं क्षमहान्तु भो॥ वलार्थिनां महत्सादेः सं

गुण

क्रमस्पृर्यथाक्रमम्॥ ततोसौ कालिकावाते प्रययौ मानवीलालिता॥ तद्वसावाङ्कसीद्वीपसमी
पं समुपाव्रजत्॥ तदातद्यांसहाधीनः स्तुत्वा लोकेश्वरं नमन्॥ लोकेशस्तान्सदा सर्वान् कृ
पादृष्ट्यावलोकयत्॥ ततः स्ताः कालिकावाताः संवरयूप्रसादिताः॥ ततौ ता नोसवनि कुर्थ्य
स्वस्मीवलोकं व्रजत्॥ तत्रत्वमितः सर्वलक्ष्मनलप्रसादिताः॥ स्वस्ति प्रस्थापिताः स्वसि
समीयुः स्वपूर्वलघु॥ यदि देवादिपल्लिः स्यांसर्वतीर्थजलाश्रय॥ स्नातास्तु शोधितास्तानः
संप्रयाप्युः सुखावती॥ यश्च दृष्ट्वा बद्धसूत्रगहीता वध्यघातकैः॥ हीतालोकेश्वरं स्मृ
त्वा ध्यात्वा तस्य नामाप्युदाहरन्॥ तदा लोकेश्वरस्तं स कृपादृष्ट्यावलोकयत्॥ ततस्तु यानका

२३८

ःसर्व्वांतं हंतुं नाहिं गच्छन्त्यपि॥ यदि विघाटिता देवास्त्वापापाग्ग्रयांमतः॥ गुह्यामयापि विवु
ह्वालासंप्रयाय सुखावती॥ सर्वयक्षाश्च गन्धर्वाः कुम्भाण्डा राक्षसा अपि॥ किंनरा गरुडा
नागाः सर्व्वाः प्रेताः पिशाचिकाः॥ लोकेश्वरस्य हृदानध्यामानस्तिलाविनं॥ नामाप्यास
न कर्णानं द्रष्टुमपि न शक्नुयुः॥ यश्चापि निगडैर्बद्धा लब्धापि चाव धनालय॥ स्मृत्वा लोके
श्वरं ध्यात्वा तस्य नामाप्युदाहरन्॥ तत्क्षणे लोकनाथस्तं कृपादृष्ट्यावलोकयत्॥ तदा सब
न्धनान्मुक्तो धर्म्महितक्रियाचरत्॥ यश्चानरोगग्रहवापि यो वै धूर्त्तैर्वृपडूतः॥ स्मृत्वा लोकेश्
वरं ध्यात्वा तस्य नामाप्युदाहरन्॥ तत्क्षणे लोकनाथस्तं कृपादृष्ट्यावलोकयत्॥ तदात धू

ऽकाशेनाः सर्वथायुःपनाभुवोः॥ यश्च नारी सदा दुःखकष्टव्याधिविक्लवाश्रयः॥ स्मृत्वा लोकेश्व-
रं ध्यात्वा नमस्कृत्वा समाह्वयेत्॥ तत्क्षणे लोकनाथस्त्वं कृपादृष्ट्यावलोकयन्॥ तदा सा व्या-
धिमान्मुक्ता निरागी पुष्टितेन्द्रियः॥ शुद्धाशया विशुद्धात्मा लभतैव सत्त्वाधिमानसः॥ यदि दे-
वाद्विपक्षैः स्याद्विजिता दुःखाश्रयां गतः॥ शुद्धाशया विशुद्धात्मा संप्रयाया सुखावती॥ यश्च द-
नि द्रिता दुःखी दीनात्मा अथ दुःखाश्रयः॥ स्मृत्वा लोकेश्वरं ध्यात्वा नमस्कृत्वा समाह्वयेत्॥ त-
त्क्षणे लोकनाथस्त्वं कृपादृष्ट्यावलोकयन्॥ तदा स श्रीगुणसंपन्नो लभेत वसु शुद्धेन्द्रियः॥ य-
श्चैतं समस्तपापिनो हि पापविवर्जितः॥ स्मृत्वा लोकाधिपं ध्यात्वा नमस्कृत्वा समाह्वयेत्॥

तत्क्षणे लोकनाथस्त्वं कृपादृष्ट्यावलोकयन्॥ तदा सानी विनिर्जित लब्ध्वा नमस्कृत्य श्रियं॥ यश्चा-
ग्निदह्यमानगृहाद्या नाशमस्थापि॥ स्मृत्वा लोकाधिपं ध्यात्वा नामापाह्वानयन्नमेत्॥ तत्काले लो-
कनाथस्त्वं कृपादृष्ट्यावलोकयन्॥ तदा स सहसा वह्निस्कन्धः शमन्निलाकुलः॥ विवादकलहे च
वापि यविह्वलपि दुःखिते॥ स्मृत्वा लोकेश्वरं ध्यात्वा नामापाह्वानयन्नमेत्॥ तत्क्षणे लोकगमस्तायं
कृपादृष्ट्यावलोकयन्॥ तदा स वीजयन्स्तम्भन्तस्तु पयन्निजउवले॥ यश्च क्लेशाग्निसंकष्टव्याकुल्य
न्द्रियमानसः॥ स्मृत्वा लोकं प्रभुं ध्यात्वा नमस्कृत्वा समाह्वयेत्॥ तत्क्षणे तं महासत्त्वो दयादृष्ट्यावलो-
कयन्॥ तदातीः क्षणहत्वा सोऽतव हतइन्द्रियं शुद्धीः॥ यापूजनं नाथितं लोकगं संस्व संगतः स्य

गुण

त्वा ध्यात्वा यथाशक्ति हृष्टो लोकान्पूजयन्नृ ॥ तदा स त्रिजगन्नाथो लोकपालांश्चावलोकयन् ॥ दयालुस्तेप
य बलं महासत्त्व जगत्त्रियं ॥ शुभार्थिनोपि सत्तृप्तिमाकारं शुभन्त्रिया ॥ सर्व्वसत्त्वप्रियाकाङ्क्षा साधो
दयाकृपात्मकः ॥ विद्यार्थी लभते विद्या धनार्थी लभते धनं ॥ [illegible]र्थि लभते [illegible] लोके हि किमान
पि ॥ पुत्रार्थी लभते पुत्रं गुणार्थी लभते गुणं ॥ भाग्यार्थी लभते भाग्यं गृहार्थी लभते गृहं ॥ एवं मनस्थानी
वस्तूनि सर्व्वोपकरणान्यपि ॥ यथाभिवाञ्छितं सर्व्वं लभते लोके हि किमान्न ॥ तत्रासौ त्रिजगन्नाथः
सार्य्यावलोकितेश्वरः ॥ इति प्राख्यापितः सर्व्वधर्म्मराजो मुनीश्वरः ॥ एवं स द्रष्टुं पृथ्व्य लोक
गत हि किताविनां ॥ सुप्रभ यमसंख्येयं संवृद्धपदभावनं ॥ इत्येवं सुरगणैः सर्व्वैः समादिष्टंस्तं

२५०

ततः ॥ यावत्सत्त्वैर्महाहेहैः सद्धेश्चापि प्रगच्छत ॥ इति मत्वा महाराज लोकनाथस्य सर्व्वदा ॥ गत्वा हि
समुपाश्रय कुरु स्वश्रद्धया सदा ॥ यस्य लोकेश्वरे भक्तिस्तस्य पापं न किञ्चन ॥ इह सूक्ष्मगतस्यं नापि
निर्विघ्नसन्तुष्टः सदा ॥ सर्व्वे ह्युरगणा मा लोकेशीयं तस्य सर्व्वकः सदा ॥ यमदूतादयश्चापि पलायन्ते ४ पला
मुखा ॥ लोकेशं गत्वा हि तावात्पृथ्व्या धनानि वर्त्तता ॥ सुप्रभ यावत्संख्याया प्रवर्द्धते दिवानिशं ॥ एतत्सु
श्च नृपावैस्तु सद्धर्म्मैस्तु न लभ्यते ॥ तत्सद्धर्म्मान् नृपावनसम्बुद्धा देवमानत ॥ तत्तत्सूत्रान् नृपावनधा
धिविलसल्लभते ॥ सर्व्वाधिप्रतिषिद्धविलुब्ध वर्ष्ये वाधि बिका ४ ॥ क्रमांस म्वाधिं संस्थाय पूजयित्वा
यथाक्रमं ॥ सर्व्वाङ्गं विनिर्जित्वा चतुर्म विगमनपि ॥ सर्व्वत्र च निमनप्राप्य धनवती गुणसंयुक्त

श्चादिशक्रमीश्वरं स्मृत्वा सम्बोधिसमवाप्नुयात् ॥ इति मत्वा महासत्त्वा लोकेश्वरं जिनात्मजं ॥
गुण स्मरणीयं सदा सद्भिः सम्बुद्धपदवाञ्छिभिः ॥ यं भजन्ति सदा नित्यं लोकेश्वरं जगत्प्रभुं ॥ तथा
नेव ह्ययकिकिन् सर्वत्र सर्वदापि हि ॥ भक्त्यैवं समालोक्य ब्रह्मादयो महर्षयः ॥ शक्रादयश्च
सुरेन्द्राश्च सर्वलोकाधिपा अपि ॥ भक्त्यैव लग्नया ध्येनं लोकेशं हृदि भावितं ॥ धर्मराजादयः प्रे २३६
ताः सर्वे निगमवराश्चापि ॥ वरुणाद्या हि नागाश्च सर्वे वायुगणा अपि ॥ सर्वे श्रीदादयो यक्षाः सर्वे
भूताधिपाश्चापि ॥ सूर्यादयो ग्रहाः सर्वे चन्द्रादयश्च तारकाः ॥ सर्वेऽपि सिद्धाः साध्याश्च रु
द्रा विद्याधराश्चापि ॥ धननाथादयः सर्वे गन्धर्वाश्चापि सर्वदा ॥ विरूढकादिकुम्भाण्डा भक्त्यैवं

सदानुगाः ॥ विरूपाक्षादयः सर्वे नागेन्द्रा गरुडाश्चापि ॥ कुवेरप्रमुखाः सर्वे यक्षाश्चापि समादरा
त् ॥ द्रुमादिकिन्नराः सर्वे च मरुतादयः सुराः ॥ सर्वेऽपि भाविकाश्चापि भक्त्यैवं समाहिता
ः ॥ सर्वे मातृगणाश्चापि सकुमारगणाधिपाः ॥ सर्वे भैरवाः सर्वे महाकालगणा अपि ॥ वेता
लडाकिनीसंघाः सर्वे कापालिका अपि ॥ सर्वे वनाटिकाश्चापि दृष्ट्वैवं युक्त्या समादरात् ॥ तथैव यो
गिनः सिद्धाश्च विकल्पातीतनिश्चयाः ॥ दृष्ट्वा हि भक्त्यैवं लोकेशं मनसार्चितं ॥ वज्रपाण्यादयः
वीराः सर्वे मन्त्रार्थसाधकाः ॥ भक्त्यैवं समालोक्य हृदि भावितं ॥ यतयस्तीर्थिकाश्चापि ता
पसा ब्रह्मचारिणः ॥ वैष्णवा अपि शैवाश्च विज्ञानवादिनोऽपि च ॥ इत्यादयोऽपि समालोक्य हृदि मन्त्रं

जगत्प्रशमः ॥ प्रसन्नात्माऽवलोक्य घ्नात्वा प्रणामयुः समादरात् ॥ अर्हन्ता भिक्षवश्चापि दृष्ट्वा तं इष्टकाम-
गुण दा ॥ धन्यासि त्रिसमाराध्य प्रकुर्व्वन्ति निश्चितः ॥ श्रावकाश्चैव काश्चापि त्रिगुणिनश्चाप्युपासकाः ॥
इच्छन्तः संमहाल्लाभं दृष्ट्वा नमस्युर्वानन्तताः ॥ सर्व्वेऽपि महासत्त्वा बोधिसत्त्वा जिनात्मजाः ॥ ववदा से
क्समानाध्य यानं ययुर्जगच्छिनः ॥ प्रत्येकसुगताश्चापि दृष्ट्वा तं बोधिकामिनः ॥ समालोक्य समास्था- २३५
प्य श्रुलयप्युः समस्तथा ॥ सम्बुद्धाश्चापि सर्व्वे तं सम्बुद्धपददायिनं ॥ दृष्ट्वा जिनं च सद्धर्म्मे नियुक्ता
वयुवाह्वं ॥ एवं सप्तजगद्गुरुं लोक्य गच्छन्महालनः ॥ सद्धर्म्मगुणं महात्म्यं सर्व्वत्र ह्ः प्रसंस्य-
न ॥ एवं सहस्रनं पूज्यं लोक्य गच्छन्नाह्वं ॥ मत्वा सदानुमोदित्वा श्रुत्वा ज्ञानं बोधिवाञ्छिताहि ॥ ०॥

दं सर्व्वं महायानसूत्ररत्नं सुभाषितं ॥ अत्र किञ्चिदप्यायपि कलोपेक्षः कषायिके ॥ दुर्ज्जनीनसमागच्छ-
क्षि कदाचन कथंचन ॥ सदा सज्जनसंज्ञानाह्वक्रिगुद्धबोधिनः ॥ लोक्य गच्छ जगत्कान्सु ॥ सर्व्वदा-
सत्वहोहिताः ॥ ध्यात्वा नाम समाश्चाय्य सु त्वाहज्ययुवाह्वं ॥ एतत्पुण्यानुलिकाश्च हन्द्रश्रीसद्गु-
णालयाः ॥ सद्धर्म्मसुखसंपत्तिं दुःखायायाय्यः सुखावतीं ॥ एतत्त्यः सकलाल्लोकान्वयपान्निप्रव-
धन्त ॥ सापि न दुर्ज्जनिंयाती सज्जनिमवहि ॥ एतत्पुण्यविशुद्धात्मा हन्द्रश्रीसद्गुणाश्रयः ॥ सद्ध-
र्म्मसुखसम्पत्तिं दुःखायायात्सुखावतीं ॥ यश्चापीदं कलौ काले निरम्पस्त्वस्वजीवित ॥ सत्यामद्धु-
समासीनाहावय सूत्र महाविते ॥ साप्यत्तलभ्य शुद्धात्मा यायात्रदुर्ज्जनीकविन् ॥ सदासज्ज-

गुण

निसंज्ञाताह वतेहद्रश्रीसद्गुरुमाश्रयः॥ सर्वसत्वहिताधाने सद्धर्म्मं भवसाधयन्॥ सत्कृत्वाह-
महत्सौख्यं भुञ्जायायान्तःखावती॥ ततामितनूवः सास्तुः सर्व्वतथागताधिष्ठिताः॥ सदाधर्म्मा-
मृतंपीत्वावनयू बोधिसत्वं॥ ततस्तं बोधिसंत्वानं पूजयित्वा यथाक्रमं॥ हवयूः सर्व्वलोक-
शाहशारूनीश्वराऽपि॥ ततस्ते निर्म्मलात्मानो बोधिसत्वा जिनात्मजाः॥ हवयूस्त्रौगुणाभि-
ह्मामहासत्वाः शुरुन्त्रिया॥ क्रमान्मायगतांसर्व्वाशित्वार्हतान्नितंङनाः॥ त्रिविधं बोधि-
मासाद्य सम्बुद्धपदमाप्नूयुः॥ यो पिचेदं महायानसूत्रवाङं लिखेतया॥ तेनापि लिखितं
सर्वमहायानसूत्राखितं॥ लेखापितं यनेदं महासूत्रवाऊसूत्राखितं॥ तेन लेखापितं सर्व्वम-

२३३

हायानसूत्राखितं॥ लिखितं वापि यनेदं प्रतिष्ठाप्य यथाविधिं॥ शुभस्थानगच्छेस्थाप्य पूजांसे-
सर्व्वदार्च्चितं॥ तेनार्च्चिता जिनाः सर्व्वे प्रत्येकसुगताअपि॥ ससंघा बोधिसत्वाश्च हवकिपूजि-
रवलू॥ यश्चापिदं स्वयं पत्वा पठनत्वापि समादिशत्॥ हावयत्ततस्तस्तलाश्चश्रावकानपिः॥
यथाविधिसमभ्यर्च्य हाऊनेपनिकाषयन्॥ ततस्तेनपि संबुद्धाः प्रत्येकसुगताअपि॥ सुपिम-
र्च्चात्रिकृवः सर्व्वयोगीनावृक्षवानितः॥ बोधिसत्वाश्च सर्व्वेपि भावितेभ्यतयापिव॥ सल-
र्च्यहाऊनेनितंहवयूः पमितापिताः॥ किंभववहूनाकन सर्व्वबुद्धामूनीश्वराः॥ सर्व्वापाव-
मिताद्व्यः सर्व्वसंघाजिनात्मजाः॥ निरुंतघांसमालाच्छ कृपाद्दष्ट्यानुमादिताः॥ वस्त्राविध-

दि२

गुद

यसर्व्वत्रवबंदयद्गुरुंगच्छेत॥ लोकपालाश्चसर्व्वेपिसर्व्वदेवाश्चदानवाः॥वन्द्यांकृत्वावंदयन्त्येषां
सद्धर्म्मसाक्षिनं॥नागानापिसदातेषानन्द्यांकृत्वानमोस्तुते॥ यक्षाहिवास्थिरंकृत्वापालयन्तिःस
मादरात्॥ मक्षिलेभपिसदातेषांसामान्यसर्व्विवानुगाः॥ सत्यस्सेवकस्तथाश्चहवयूर्हितकामि
नः॥सर्व्वेवैश्याश्चसर्व्वार्थकदानःस्युःसहृत्प्रिया॥ शूद्रास्तिमहाजनाःसर्व्वेहवयूर्हितकामिनः
क्षिषापिजनतायायुर्ईसूःस्युर्हितागताः॥ एवमन्यपिलोकाश्चसर्व्वेस्युर्मेसमानसः॥पशव
:पक्षिणश्चापिसर्व्वेकीटाश्चजन्तवः॥ नैवहिंसांविमुक्ताःस्युर्हवयूर्हितगामिनः॥एवंसर्व्वत्रला
कस्यतेषांसद्धर्म्मसाधिनां॥नित्यंस्यात्तंगुरोर्लाभंसंसारेस्युर्लोकंसदानवम्॥ एवंहृद्गतंयंपूज्यंलोक

२३४

गहरुनाहवं॥मत्वानंजिडगन्नार्थंरजस्वसर्व्वदास्मनन्तु॥ यतस्यगवरेख्रिक्तास्मृत्वाध्यात्वास्मा
हिताः॥नामापिवसमस्वार्थ्यंरजक्षिगुरुश्रयासदा॥तथास्तुःसम्प्रसन्नानित्रिनलोन्यपिसर्व्वदाः
कृपाहस्थ्यात्समालोक्यकृत्वातव्यःगुरुंसदा॥एतत्कुर्य्यासमाधिह्यंमूयगुप्तेदाहिक्षुःमा॥श्रुत्वा॰
लोकःस्तहूमीश्चःपाल्यनन्द्यंप्रबोधितः॥सहासर्व्वेवाकिसापिगुरुंत्वेतत्प्रसादिताः॥तथ
नित्यश्रुनिवहित्वापाल्यनन्द्यप्रबोधिताः॥ततस्तुसकलालोकाःसम्मूल्यप्रमादिताः॥उप
गुप्तंमर्हत्कंनस्वास्वस्वालयययुः॥ततःप्रभृतिनाजासलोक्ष्यंसर्व्वदास्मरन्तु॥ध्यात्वाना
मसमवार्य्यंप्राहृतन्यालयस्थ्रुताः॥तथातस्यनसंश्रुत्यविषयेतत्रसर्व्वदा॥नित्यंस्यात्तंगुरोर्मत्

गुरु

तार्हं प्रावर्त्तेन समन्ततः॰ ॥ ॐ निजय श्रियाहं सूं निगलस्य स्तग भ्भ पिकाः ॥ जिनरत्नआलम्बं॰ प्रा-
सन्नः प्रबोधितः ॥ नत्वा श्रीसोमहालिह्लरत्नं॰ श्रीसुगतात्मजः॰ ॥ सर्वान्स्तघांसमालोक्य पूर्व-
वत्समादिशत् ॥ यदिदं सत्त्वराजन्तं प्रावर्त्तय त्वं लावपि ॥ लाघवः जन्याश्चक्रश्चावयग्र-
वानयत् ॥ तेन यं नत्र सर्वेषामद्भुतः॰ सकला सदा॰ ॥ कृपादृष्ट्या समालोक्य कुर्वन्तु भद्रमारवं ॥
सर्वाः पापमित्राद्व॰ तेषां तत्समाप्तिर्वं ॥ कुर्वन्त्वाबाधिसंलग्नं पूरयन्तु जगाज्जिनः ॥ सर्वेपि वा-
धिसत्त्वाश्च प्रत्येकसुगतात्मपि ॥ अर्हन्तो योगिनः॰ तेषां रक्षं कुर्वन्तु सर्वदा ॥ ब्रह्मादिलोकपाला-
श्च सर्वे वापि महर्द्धिकाः॰ ॥ कुर्वन्तां च सर्वेषां कुर्वन्तु मङ्गलं ॥ काले वर्षन्तु मेघाश्च रत्या सस्याव

तीमहा ॥ निरुत्पातं मही लाहं सुखिनो भवन्तु ध्रुवं ॥ वृक्षा बहुप्रदा गावो वत्साः॰ पुष्पफलान्विताः॰ ॥
ओषध्यश्च सवीर्याः स्युः यान्तु सर्वदा ॥ भवन्तु प्राणिनः सर्वे आरोग्यचिरजीविनः॰ ॥ सर्वे द्रव्य-
समापन्नाः॰ श्रीमन्तो भवन्त्वविरताः ॥ नाना भवन्तु धर्मिष्ठा सद्धि लभन्तीति वाञ्छिताः॰ ॥ सर्वे लोकाः॰ सु-
खिनो भवन्तु धर्मसाधिनः॰ ॥ मा भूत्कश्चिद् द्रव्यावानः शोकाः॰ दुःखवञ्चकः॰ ॥ दरिद्रा दुर्भगा भद्रो ना-
मदमालाहितार्विनः॰ ॥ सर्वसत्त्वाः समाचाराः परिशुद्धिं समुल्लाः॰ ॥ स्वस्वकुलव्रतानन्दाः॰ प्रवर्त्त-
न्तु जगाज्जिनः ॥ सर्वे देवा नयाः सम्भूताः सत्त्वाधिवृत्तवाचिताः॰ ॥ त्रिरत्नभजनकुशलाः संवर्त्तन्तां सदा शु-
भाः ॥ ॐ तिजय श्रीयात्नानं श्रुत्वा सर्वेपि सांघिकाः ॥ एवमस्त्विति विज्ञप्य प्रार्थनमभ्यनुमोदिता

गुस इति श्रीगुणकारण्डव्यूहे महायानसूत्रे जिनश्रीराजपरिपृच्छा || इदं श्रीसंप्रकाशितं श्रीमदार्याव
लोकितेश्वरगुणकारण्डव्यूहसूत्रराजं द्वाविंशतिकर्म समाप्तं || २२ ||

[illegible]

३६३

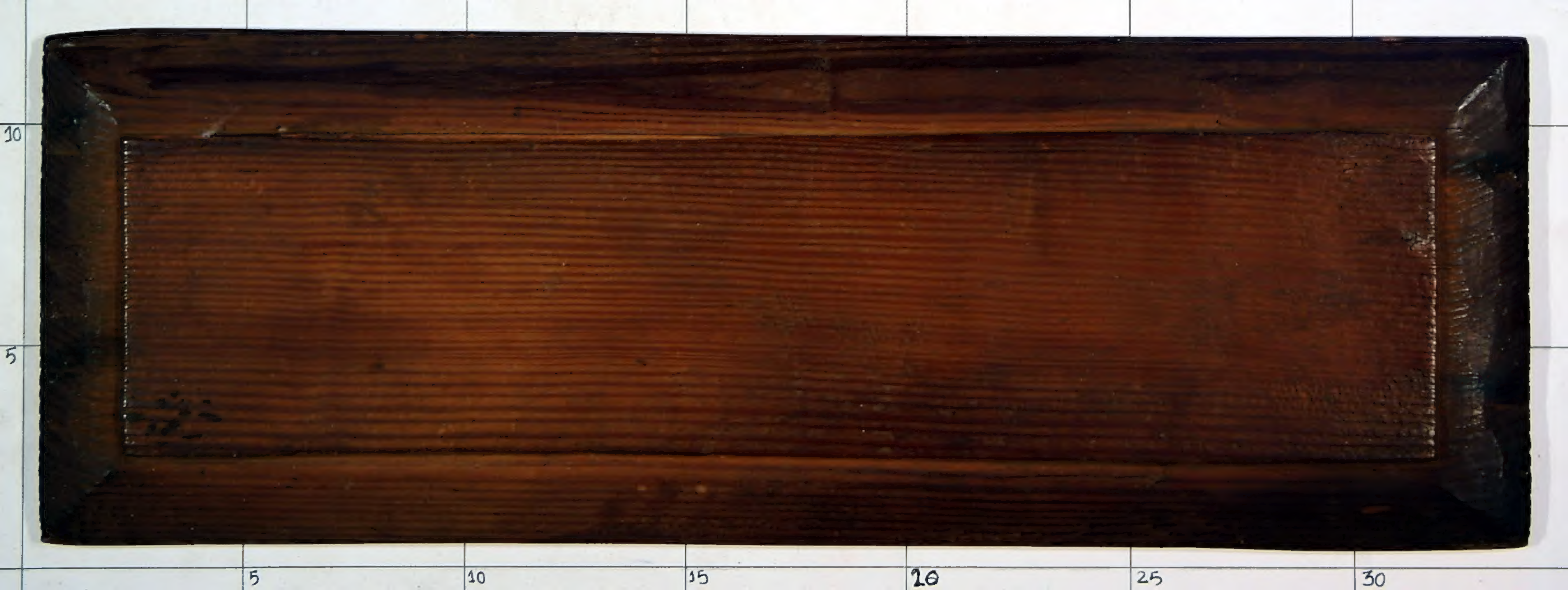
10
5
5
10
15
20
25
30